

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII
UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
BIBLIOTECA ȘTIINȚIFICĂ (INSTITUT) „ANDREI LUPAN”

ENCICLOPEDIA MOLDOVEI

REGISTRUL TEMATIC ADNOTAT
ȘTIINȚE INGINEREȘTI
ȘI TEHNOLOGICE

Chișinău, 2023

Lucrarea a fost elaborată în cadrul Programului de Stat (2020-2023), nr. 20.80009.1606.04 „Elaborarea științifică a Enciclopediei Moldovei și a Platformei electronice enciclopedice naționale în contextul dezvoltării societății bazate pe cunoaștere”.

Alcătuitori:

dr. hab. Constantin Manolache, Ion Vârțanu, Dan Adauge,
Liviu Mancuș, Mihail Adauge, Silvia Donici, Valeriu Oprea,
Lidia Zasavițchi, Janna Nikolaeva, Marina Ticu,
Silvia Mîtcu, Natalia Niș, Maria Nichitenciu, Daniela Hadârcă,
Aliona Bujor, Tatiana Țoncu, Vladislav Nichitenciu

Editor: dr. hab. Constantin MANOLACHE

Redactor: Ion VÂRȚANU

Corector: Nadejda PASCARI

Copertă: Valeriu OPREA

Machetă: Maria NICHITENCIUC, Valeriu OPREA

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII

Științe ingineresti și tehnologice : Registrul tematic adnotat / Ministerul Educației și Cercetării, Universitatea de Stat din Moldova, Biblioteca Științifică (Institut) „Andrei Lupan” ; alcătuitori: Constantin Manolache [et al.] ; editor: Constantin Manolache. – Chișinău : [S. n.], 2023 ([Blitz Poligraf]). – 348 p. – (Enciclopedia Moldovei, ISBN 978-9975-62-632-3 ; 6).

[80] ex.

ISBN 978-9975-62-636-1.

81'374.2:[62+004]

Ș 85

ARGUMENT

Registrul de termeni în domeniul matematicii este elaborat de Centrul de Cercetări Enciclopedice al Bibliotecii Științifice (Institut „Andrei Lupan” în perimetrul proiectului nr. 20.80009.1606.04 „Elaborarea științifică a Enciclopediei Moldovei și a Platformei electronice enciclopedice naționale în contextul dezvoltării societății bazate pe cunoaștere”, încadrat în „Prioritatea Strategică IV Provocări societale” a Programului de Stat (2020-2023) și constituie bilanțul cercetărilor enciclopedice a termenilor din unul dintre cele 18 domenii ale Registrului general de termeni pentru „Enciclopedia Moldovei” și „Platforma electronică enciclopedică națională”.

Aplicând metodele de cercetare științifico-enciclopedică, pe baza surselor lexicografice și enciclopedice elaborate în perioada 1971-2021 în RSS Moldovenească / Republica Moldova, și a publicațiilor de specialitate recente, editate în Marea Britanie, Franța, Lituania, Ucraina, Federația Rusă, Spania, Bulgaria în domeniul științelor ingineresti și tehnologice, au fost identificați, cercetați, analizați, precizați și adnotați, 4 399 termeni, fără personalități. Potrivit Concepției „Enciclopediei Moldovei” compartimentului științe ingineresti și tehnologice îi sunt rezervate până la 6% din numărul total de termeni (cca 40 000 de termeni)¹. Așa că practic s-a respectat distribuția planificată.

Registrul enciclopedic propus include termeni de noțiuni și fenomene cu conținut cognitiv inovativ ce reflectă noile realități din toate ramurile științelor ingineresti și tehnologice în condițiile globalizării și informatizării: construcții civile, tehnici arhitecturale, infrastructură urbană, inginerie electrică și electronică, ingineria informației și telecomunicațiilor, inginerie aeronautică și aerospațială, automatică și robotică, inginerie mecanică, ingineria materialelor, tehnici artizanale, hidraulică, inginerie civilă, mașini, echipament și utilaj agricol, inginerie medicală/biomedicală,

---

¹ Constantin Manolache, Didina Țăruș, Ion Xenofontov, *Concepția „Enciclopediei Moldovei”* [în 10 vol.] / Red. șt.: Demir Dragnev, Chișinău, Inst. de Studii Enciclopedice, 2011, p. 31.

ingineria mediului înconjurător, nanotehnologii, tehnologii agricole, alimentare, ale băuturilor etc. La selectarea termenilor enciclopedici s-a ținut cont de integrarea materialului enciclopedic pe verticală și orizontală în cadrul domeniului și în baza principiului interdisciplinarității, cu posibilitatea completării și ajustării ulterioare a acestora la zi.

Conținutul registrului este unul integrat, toți termenii enciclopedici au fost abordați din perspectiva unui cadru structural unic, în funcție de categoria de materiale enciclopedice, pentru a oferi eventualilor utilizatori ai „Enciclopediei Moldovei” o imagine integrală și profundă asupra dezvoltării lumii în ansamblu, societății și activității umane, culturii, științelor, tehnologiilor.

A

ABACĂ, placă subțire, amplasată în partea superioară a capitelului unei coloane.

ABATAJ, activitate minieră și locul unde are loc; activitate silvică.

ABRAZARE, operație de prelucrare mecanică prin așchiere.

ABRAZIV, minereu cu proprietăți de a roade.

ABSORBȚIE ACUSTICĂ A CONSTRUCȚIILOR, dispozitive pentru absorbția undelor sonore incidente asupra lor.

ABUR, agent termic.

ABURIRE, tratarea materialelor cu aburi.

AC USCAT, (Pointe-Sèche), ac pentru gravura în „pointe-sèche”.

AC, piesă de metal ascuțită la un capăt, cu o gaură la celălalt capăt.

ACCELERATOR, instalație mecanică.

ACCELEROGRAF, dispozitiv de măsurat și înregistrat valorile comparate ale vitezei unui corp în mișcare într-o unitate de timp.

ACCELEROMETRU, dispozitiv sensor care măsoară accelerația sau amplitudinea vibrațiilor unui corp.

ACCESAREA INFORMAȚIEI, procedeu de folosire a informației.

ACCIDENT DE TRAFIC, eveniment care a avut loc în timpul deplasării unui vehicul pe un drum auto și cu participarea acestuia, în care persoane au fost ucise sau rănite, vehicule, structuri, mărfuri au fost avariate sau au fost provocate alte pagube materiale.

ACCIDENT PETROLIER, eveniment neprevăzut la extragerea, transportarea sau prelucrarea petrolului cu consecințe grave pentru mediu.

ACCIDENTE ȘI INCIDENTE MARITIME, evenimente neprevăzute cu consecințe grave asupra navelor și mediului.

ACCIDENTUL DE LA COURRIÈRES, eveniment neprevăzut cu consecințe grave în domeniu.

ACCIDENTUL DE LA PIPER ALPHA, eveniment neprevăzut cu consecințe grave la platforma petrolieră.

ACCIDENTUL DE LA PLATFORMA PETROLIERĂ DIN EKOFISK, eveniment neprevăzut cu consecințe grave în domeniu.

ACCIDENTUL DE LA THREE MILE ISLAND, eveniment neprevăzut cu consecințe grave în domeniu.

ACCIDENTUL LA METROUL DIN PARIS, eveniment neprevăzut cu consecințe grave în domeniu.

ACCIDENTUL NUCLEAR DE LA CERNOBÎL, eveniment nuclear neprevăzut cu consecințe grave.

ACCIDENTUL NUCLEAR DE LA FUKUSHIMA DAIICHI, eveniment nuclear neprevăzut cu consecințe grave.

ACCIDENTUL PETROLIER DIN GOLFUL MEXIC, eveniment neprevăzut cu consecințe grave pentru mediu.

ACOPERIRE DE CERAMICĂ, aplicarea unor compuși pe bază de oxizi sau silicați pe suprafața articolelor, ce urmează a fi arse.

ACOPERIRI DE PROTECȚIE, aplicarea unui strat pe suprafața prelucrată.

ACOPERIȘ, elementul superior al unei construcții pentru protejarea edificiului împotriva precipitațiilor atmosferice, dar servește uneori și ca tavan, termoizolant; stratul de roci minerale situat deasupra zăcămintelor minerale; Acoperiș fals.

ACROBAȚIE AERIANĂ, exerciții de pilotaj.

ACȚIONARE ELECTRICĂ, dispozitiv electric de pornire.

ACȚIONARE, pornirea unui instrument, aparat.

ACUMULATOR DE BORD, CUTIA NEAGRĂ, dispozitiv al aparatului de zbor pentru înregistrarea și acumularea informației operative despre mersul zborului pe toată perioada lui.

ACUMULATOR, depozit de înmagazinare a energiei electrice.

ACUSTICA CONSTRUCȚIILOR, domeniu de acustică aplicată care studiază problemele privind izolarea fonică și protecția împotriva zgomotului a camerelor, clădirilor (structurilor) și teritoriilor zonelor populate, cu mijloace de construcție, arhitecturale și de planificare; parte componentă a acusticii arhitecturale.

ACUSTICA STRUCTURALĂ, domeniu în aviație, care cercetează și studiază propagarea sunetului prin structurile aeronavei, emisia sunetului de către aceste structuri, procesele de formare a câmpurilor sonore în spațiile limitate ale aeronavei și metodele pentru atenuarea intensității acestora.

ACVALANG, aparat pentru expirat la efectuarea lucrărilor submarine.

ACVARIU, instalație artificială.

ACVATORIU, spațiu marin, oceanic sau fluvial.

ADAPTOR VIDEO, dispozitiv electronic conceput pentru procesarea datelor video și vizualizarea lor pe un ecran.

ADAPTOR, dispozitiv cu circuit electric.

ADAUS LA PRELUCRARE, stratul de suprafață al materialului unei piese (produs semifabricat), îndepărtat în timpul prelucrării prin tăiere/așchiere pentru a obține piesa (produsul) în forma specificată.

ADĂPĂTOARE AUTOMATĂ, instalație pentru adăparea animalelor.

ADĂPOST, construcție specială pentru protejarea oamnelor; Adăpost antiaerian; Adăpost antinuclear.

ADITIVI, substanțe speciale, folosite în cantități mici, pentru a îmbunătăți calitățile unor materiale. Aditivi alimentari; Aditivi la combustibili, aditivi la uleiuri.

ADMINISTRAȚIA NAȚIONALĂ AERONAUTICĂ ȘI SPAȚIALĂ, NASA (National Aeronautics and Space Administration),

organizație guvernamentală a SUA, care implementează tehnologiile spațiale.

ADUCȚIUNE DE APĂ, instalație hidrotehnică; Aducțiune de apă de tip canal, aducțiune de apă de tip conductă.

AER CONDIȚIONAT, instalație pentru crearea și menținerea automatizată a condițiilor climatice ale aerului la parametrii prestabiliți pentru obținerea stării de confort (temperatură) sau a unor cerințe tehnice (temperatură, umiditate etc); Aer comprimat, aer lichid.

AERAREA APEI, procedeu tehnologic de introducere a aerului în apă.

AERAREA CLĂDIRILOR, procedeu tehnologic de introducere a aerului în edificii.

AERAREA VINULUI, procedeu tehnologic de introducere a aerului în vin.

AERATOR, instalație pentru aerație.

AERODINAMICĂ, domeniu al mecanicii fluidelor.

AERODROM, teren amenajat pentru decolarea și aterizarea aparatelor de zbor; Aeroport, aerogară.

AEROFILTRU, dispozitiv de filtrare.

AEROMODELISM, sport tehnic în domeniul modelelor aparatelor de zbor; Aviamodelism.

AERONAUTICĂ, mișcarea și staționarea în aer a aeronavelor mai ușoare decât aerul (baloane, dirijabile, stratostate, aerostate, radio-sonde și aeronave hibride).

AERONAVĂ PILOTATĂ DE LA DISTANȚĂ, aparat de zbor pilotat de o persoană situată la o stație de control situată pe Pământ, într-o aeronavă aeriană sau spațială.

AERONAVĂ, aparat de zbor; Aeroplan.

AERONAVE CU MOTOR UMAN, aparat de zbor, alimentat de energia musculară a pilotului.

AEROSANIE, mijloc de transport special pe zăpadă.

AEROSTAT, mijloc de transport special în aer.

AEROTANC, instalație pentru epurarea biologică a apelor uzate.

AEROTERMĂ, dispozitiv de încălzire cu aer cald.

AEROTREN, mijloc de transport special.

AFET, suport pentru țeava unor arme de foc grele.

AFIȘAJ CU CRISTALE LICHIDE, panou cu cristale lichide.

AFUMARE, metodă de prelucrare și conservare a produselor alimentare cu substanțe ce se conțin în fum sau substanțe afumătoare.

AGENT FRIGORIFIC, substanță folosită la instalațiile frigorifice, care în urma vaporizării preia căldura de la obiectele supuse răcirii și la condensare, emit căldura în mediul înconjurător.

AGENT TERMIC, substanță lichidă sau gazoasă folosită pentru a transfera căldura de la corpuri cu o temperatură mai ridicată, către corpuri cu temperatură mai scăzută.

AGENȚIA INTERNAȚIONALĂ PENTRU ENERGIE ATOMICĂ, IAEA (International Atomic Energy Agency), organizație interguvernamentală pentru dezvoltarea cooperării internaționale în domeniul utilizării pașnice a energiei atomice.

AGENȚIA SPAȚIALĂ EUROPEANĂ, ESA (European Space Agency), organizație internațională a UE pentru dezvoltarea și operarea sateliților în scopuri economice și aplicate a sateliților artificiali ai Pământului.

AGLOMERARE URBANĂ, unitate urbană alcătuită dintr-un nucleu urban mare și un șir de localități mai mici.

AGLOMERARE, prelucrarea materialelor pulverizate și măcinate fin (minereu, materii prime de cărbune sau concentrate ale acestora, îngrășăminte minerale etc.), pentru a le mări forma în pregătirea pentru utilizare industrială sau transportare.

AGREGAT, instalație tehnică cu diferite destinații; Agregat pentru betonuri, agregat agricol, agregat de deservire tehnică.

AIRBUS, aparat de zbor; Airbus A320, Airbus A380.

AJUSTARE, în tehnică, finisarea pieselor (semifabricatelor) de metal pentru a obține forme și dimensiuni precise, cu suprafețe fine.

AJUSTAREA PROGRAMULUI, procesul de căutare, localizare și remediere a erorilor într-un program de calculator.

AK-47, armă de foc.

ALABASTRU, material de construcție.

ALAMĂ MUNTZ, aliaj de cupru-zinc, uneori cu aditivi de plumb (alama de plumb).

ALAMĂ, aliaj de cupru cu zinc.

ALCALINIZARE BACTERIALĂ, proces hidrometalurgic de extragere a elementelor chimice sau a compușilor lor din minereu, concentrate, materie primă tehnologică cu ajutorul microorganismelor.

ALCOOLMETRU, dispozitiv de măsurare a conținutului de alcool într-un lichid.

ALEZAJ, finisarea mecanică prin așchiere a pieselor de metal prin tăiere găurilor cilindrice și conice pentru a obține dimensiuni precise, și finisare a suprafeței în conformitate cu 1-3 clasă de precizie.

ALFABETUL MORSE, cod telegrafic.

ALFENOL, aliaj metalic special, alfer.

ALGORITMIZAREA PROCESELOR, descrierea algoritmică a proceselor.

ALIAJ DE ALUMINIU CU MAGNEZIU, caracterizat prin rezistență mare la coroziune, ductilitate, sudabilitate bună.

ALIAJ DE LIPIT, metal sau aliaj special utilizat în procesul de lipire pentru a produce o îmbinare monolitică prin lipit.

ALIAJ TERMOMAGNETIC, produse metalice aliate, a căror inducție magnetică se schimbă aproape liniar odată cu temperatura și de multe ori mai puternic decât la alte materiale magnetice.

ALIAJ TERMOSTABIL, aliaje de metale cu rezistență sporită la temperaturi înalte.

ALIAJ UȘOR FUZIBIL, aliaje cu un punct de topire, de obicei nu mai mare de 327 °C.

ALIAJ, substanță metalică alcătuită din două sau mai multe elemente chimice; Aliaje concreționate, aliaje turnabile, aliaje ușor fuzibile, aliaje refractare, aliaje termomagnetice.

ALIAJE CRIOGENICE, denumirea convențională pentru oțeluri și aliaje utilizate la fabricarea echipamentelor criogenice, pentru folosire la -269°-20 °C.

ALIAJE DE COBALT, aliaje de metale, care au la bază și Co.

ALIAJE DE CROM, (Cromal), tipuri de aliaje termostabile din crom, fier și aluminiu.

ALIAJE DE FIER, aliaje aliate de metal ce conțin fier și alte elemente chimice, pentru a le conferi calități și caracteristici speciale.

ALIAJE DE MOLIBDEN, aliaj de fier cu adaos de molibden.

ALIAJE DE NIOBIU, amestec metalic pe bază de niobiu cu Mo, W, V, Ti, Ta, N, Zr, Hf, Al, Sn, Ge etc.

ALIAJE DE PRECIZIE, aliaje metalice cu proprietăți fizice speciale (electrice, magnetice, termice, elastice), mecanice sau chimice, grație compoziției chimice exacte și tehnologiilor de fabricație aplicate.

ALIAJE DE WOLFRAM, amestecuri de elemente chimice W, Fe, Al, Ag, Cr, Cu, K, Si, Mb, Ni, Pd, Ru, Re, Ti, Y cu proprietăți speciale, obținute prin metoda metalurgiei pulberilor.

ALIAJE DE ZIRCONIU, aliaje din Sn, Nb, Ni, Fe, ce au la bază zirconiu.

ALIAJE DIN BERILIU, aliaje pentru industria aeronautică, care au la baza lor Be.

ALIAJE DURE, amestec de metal și elemente chimice aliate ce posedă duritate ridicată, rezistență la uzură și alte proprietăți, care

fiind încălzite la temperaturi ridicate (900–1150 °C), rămân ne-schimbate.

ALIAJE FERROASE, aliaje din fier și metale aliate, pot conține și impurități în cantități neînsemnate.

ALIAJE GRELE, materiale compozite pe bază de Wolfram, cu o densitate sporită.

ALIAJE PE BAZĂ DE CUPRU, care conțin nichel ca proprietate definitorie a unui element de aliere cu aditivi Al, Mn, Fe, Zn.

ALIAJE PE BAZĂ DE MAGNEZIU, cel mai ușor material metalic de construcție.

ALIAJE PE BAZĂ DE NICHEL, aliaje ce conțin Ni și Cr, Mn, Fe, Cu, Al, Ti, Mo, W, V ș.a. elemente chimice în diferite proporții.

ALIAJE PE BAZĂ DE PLATINĂ, conține platină aliată cu Ir, Rh, Pd, Ru, Ni, Co, W, Mo etc.

ALIAJE TITANICE, aliaje pe bază de titan cu elementele chimice Al, V, Mo, Sn, Zr, Mn, Cr, Fe, Si, într-o măsură mai mică Nb și W, iar ca microaditivi – Pd și B.

ALIAJUL WOOD, aliaj fusibil bazat pe Bi, Pb, Sn și Cd cu temperatura de topire 68 °C.

ALIERE, introducerea unor aditivi (elemente de aliere) în metale și aliaje pentru a le oferi anumite aspecte fizice, proprietăți chimice sau mecanice.

ALIMENTARE CU APĂ RECICLATĂ, utilizare multiplă a apei în sistemele de alimentare cu apă tehnologică la întreprinderi, centrale termice etc. pentru a preveni consumul irațional de ape naturale și poluarea acestora.

ALIMENTARE CU APĂ, sistem de măsuri pentru furnizarea apei consumatorilor – populației, agenților economici etc.; Alimentare cu apă caldă.

ALIMENTARE CU COMBUSTIBIL ÎN ZBOR, proces de transmitere în timpul zborului printr-un con de furtun și „o bară tele-

scopică” a combustibilului de către o aeronavă de logistică către o altă aeronavă.

ALIMENTARE CU ENERGIE ELECTRICĂ, transportarea energiei electrice către utilizatori.

ALIMENTARE CU GAZE COMBUSTIBILE, transportarea gazelor către utilizatori.

ALIMENTATOR, dispozitiv pentru furnizarea uniformă și controlată a mărfurilor în vrac și a pieselor de la depozite și alte dispozitive de încărcare până la mașinile de transport și procesare.

ALIMENTAȚIE, domeniu despre producerea și consumarea produselor alimentare; legislație, economie și politică agroalimentară, riscuri alimentare, malnutriție în lume, tehnologii de producție și conservare, comportament și practici alimentare, evoluția consumului.

ALIMENTE, substanțe consumate de organismele umane și animale pentru refacerea cheltuielilor energetice, creșterea și reînnoirea țesuturilor.

ALNIKO, aliaje magnetice dure, din Al, Ni, Co, Ti, Cu, Nb și Fe.

ALOCAREA DINAMICĂ A MEMORIEI, modalitate de alocare a memoriei de acces aleatoriu pentru computer, pentru obiecte dintr-un program, în care memoria este alocată pentru un obiect în timpul executării programului.

ALPACA, argint german, aliaj de Cu, Zn, Ni, uneori cu adaos de Fe și Mn.

ALTERNATOR, dispozitiv electric.

ALTIMETRU, dispozitiv barometric sau radio pentru măsurarea altitudinii unei aeronave.

ALURĂ, mersul navei.

AMALGAM, în metalurgie, aliaj de mercur cu alte metale.

AMBARCAȚIUNE, în industria navală, tip de vase mici.

AMBREIAJ, dispozitiv de cuplare a motorului cu cutia de viteză a unui vehicul.

AMBUTEIAJ, blocarea mijloacelor de transport pe uscat sau pe mare.

AMBUTISARE, în metalurgie, proces de deformare a tablei.

AMENAJARE, ansamblu de lucrări tehnice; Amenajarea inginerască a teritoriului, amenajarea localităților.

AMESTEC DE METALE RARE, aliaj de elemente de pământuri rare, utilizat pentru deoxidare, desulfurare și alierea oțelului, fontei și aliajelor neferoase.

AMESTECĂTOR DE BETON, mecanism de construcție, staționar sau autopropulsat, pentru pregătirea amestecului de beton.

AMESTECĂTOR, mecanism pentru amestecarea substanțelor.

AMESTECUL DE TURNARE, este un amestec multicomponent de materiale de turnare care îndeplinește condițiile procesului tehnologic de fabricație a matrițelor de turnare.

AMESTECURI DE RĂCIRE, soluție din două sau mai multe substanțe solide sau solide și lichide, care fiind amestecate, se răcește datorită absorbției de căldură în timpul topirii sau dizolvării componentelor sistemului.

AMESTECURI EXPLOZIVE, substanțe pirotehnice.

AMETIST, mineral, piatră semiprețioasă.

AMFIBIU, vehicul de deplasare pe apă și pe uscat.

AMFITEATRU, construcție specială și ansamblu arhitectural.

AMINOPLASTE, mase plastice carbamidice.

AMOCO CADIZ, accident petrolier cu impact asupra mediului.

AMORTIZATOR DE ZGOMOT, instalație din semifabricate, concepută pentru a proteja împotriva sunetului puternic; constă din bare de sprijin și panouri acustice cu partea superioară îndoită spre sursa de zgomot, pentru a reduce unghiul în care zgomotul intră în mediu.

AMORTIZOR, dispozitiv pentru diminuarea impactului corpului unei nave maritime la ciocnirea cu altă corabie sau de debarcader; instalație pentru stingerea, amortizarea sau prevenirea vibrațiilor mecanice care apar la mașini, dispozitive, sisteme sau structuri în timpul funcționării lor.

AMPENAJ, structura din coada aparatelor de zbor.

AMPERMETRU, dispozitiv de măsurare a intensității curentului electric.

AMPLASAMENT, terenul unde este amplsat o construcție, un dispozitiv sau o instalație industrială sau agricolă.

AMPLIFICAREA SUNETELOR, metode de utilizare a instalațiilor amplificatoare de sunet fixe, mobile și portabile pentru a crește volumul sunetelor naturale pe scară largă în sălile de concert și teatru, săli de clasă, pe scene deschise, stadioane, spații industriale etc.

AMPLIFICATOR DE MAȘINI ELECTRICE, dispozitiv generator de curent continuu, proiectată pentru a amplifica puterea semnalului electric de intrare furnizat înfășurărilor de câmp, datorită energiei motor primar.

AMPLIFICATOR DE VIBRAȚII ELECTRICE, dispozitiv conceput pentru a crește intensitatea vibrației electrice (electromagnetice) din contul energiei sursei auxiliare de curent continuu controlate sau energiei altor fluctuații electrice.

AMPLIFICATOR DIELECTRIC, amplificator de vibrații electrice, în care câștigul este creat prin schimbarea capacității unui condensator cu un feroelectric.

AMPLIFICATOR MAGNETIC, dispozitiv electromagnetic de curent alternativ bazat pe un circuit magnetic feromagnetic cu înfășurări electrice, care permite să controlați curentul în înfășurări, creând o componentă constantă a câmpului magnetic în circuitul magnetic.

AMPLIFICATOR PARAMETRIC, dispozitiv în care puterea semnalului oscilațiilor electrice este crescută datorită energiei unei

surse externe, care periodic schimbă valoarea parametrului reactiv al elementului nelinier al amplificatorului.

AMPLIFICATOR VIDEO, dispozitiv electronic utilizat în sistemele de televiziune și radar, oscilografe și alte echipamente cu oscilații electrice pentru amplificarea și corectarea semnalelor de imagine înainte de intrarea lor în convertorul electrooptic pentru a reproduce imaginea.

AMPLIFICATOR, dispozitiv tehnic electromagnetic de mărire a unor valori caracteristice.

ANALIZĂ CINEMATICĂ, în mecanica construcțiilor se aplică la proiectarea instalațiilor pentru a clarifica stabilitatea lor.

ANALIZĂ SISTEMICĂ, tehnici și instrumente utilizate în studierea și proiectarea sistemelor complexe, precum și elaborarea metodelor de dezvoltare, adoptare și fundamentare a deciziilor în proiectarea, crearea și gestionarea sistemelor sociale, economice, umane și tehnice.

ANAMORFOZĂ, proiecție sau perspectivă optică deformată.

ANEMOMETRU, în meteorologie, dispozitiv de măsurare a vitezei vântului sau a aparatului de zbor.

ANFILADĂ, șir de clădiri, amplasate în linie dreaptă.

ANGRENAJ ELICOIDAL, instalație mecanică pentru a transmite mișcarea de rotație între două baluri, plasate perpendicular, cu ajutorul melcului și roții elicoidale angrenate între ele.

ANGRENAJ, instalație mecanică cu roată dințată.

ANIMAȚIE COMPUTERIZATĂ, animație pe calculator a unor obiecte în mișcare, creată pe ecranul calculatorului cu ajutorul hardware-lui și software-lui.

ANLUMINURĂ, tip de ilustrații în vechile manuscrise.

ANOD, electrod conectat la polul pozitiv al sursei de energie electrică.

ANSAMBLU ARHITECTURAL, grup de clădiri și spații amenajate adiacente, care sunt privite ca un tot întreg.

ANSAMBLU MECANIC, care asigură rotația a doi arbori, axurile cărora își schimbă poziția în timpul funcționării mașinii grație conexiunii mobile a elementelor sau calităților elastice ale elementelor speciale.

ANSAMBLU TERMIC, set de elemente de combustibil și componente tehnologice asociate, introduse în miezul unui reactor nuclear pentru a produce energie termică, și extrase din acesta după consumarea combustibilului nuclear sau pentru a înlocui elementele combustibile.

ANȘLIF, probă de mineral netransparent, destinată studierii la microscop.

ANTABLAMENT, element de arhitectură.

ANTENA NADENENKO, dispozitiv format din fire paralele sub formă de vibrator simetric cu bandă largă.

ANTENA UNDEI PROGRESIVE, antenă direcționată, la care de-a lungul axei geometrice se deplasează unda progresivă.

ANTENĂ CASSEGRAIN, sistem de antene radio, alcătuită după principiul Cassegrain, dintr-o oglindă parabolică primară și o oglindă hiperbolică auxiliară.

ANTENĂ CU OGLINDĂ, instalație în care fenomenul de reflectare spectrală a undelor electromagnetice de pe suprafețe conductoare (oglinzi) este utilizat pentru focalizarea energiei electromagnetice.

ANTENĂ DIELECTRICĂ, dispozitiv radioelectronic în forma unei piese dintr-o tijă dielectrică excitată de un ghid de undă radio sau un știft al unui cablu coaxial.

ANTENĂ DIRECTOR, sistem liniar de vibratoare electrice paralele cu jumătate de undă.

ANTENĂ LENTILĂ, dispozitiv în care, la transmiterea și primirea undelor cu microunde, directivitatea (focalizarea) radiației este

asigurată prin refracția undelor după principiul acțiunii, este similar cu cel al lentilei optice.

ANTENĂ LOGOPERIODICĂ, o antenă cu bandă largă, a cărei proiectare se bazează pe principiul periodicității logaritmice a lungimilor elementelor care radiază și distanțele dintre ele.

ANTENĂ MAGNETICĂ, dispozitiv format dintr-o buclă cu un miez format din material magnetic.

ANTENĂ PARABOLICĂ, dispozitiv de recepție în care pentru a concentra focarul câmpului electromagnetic se utilizează undele electromagnetice, reflectate de pe suprafața metalică a unei oglinzi speciale.

ANTENĂ, în telecomunicații, circuit electric; Antenă periscopică, antenă „canal de undă”.

ANTENĂ-CADRU, dispozitiv direcționat de recepție a undelor electromagnetice sub formă de una sau mai multe plane de sârmă, care formează un cadru rotund, pătrat sau dreptunghiular.

ANTIACID, proprietate a materialelor să reziste la acțiunile distrugătoare ale acizilor.

ANTIGEL, lichid rezistent la îngheț, anticongelant, aditiv depre-sant.

ANTONOV AN-22, navă aeriană.

ANTRESOL, în construcții, etajul suplimentar dintre parter și primul etaj.

ANTROPOCEN, fenomen de origine umană.

ANVELOPĂ, înveliș de cauciuc, pentru protejarea camerelor umflate cu aer din roți.

APARAT „INIMĂ-PLĂMÂNI ARTIFICIALI”, dispozitiv tehnic cu destinație medicală.

APARAT AUDITIV, dispozitiv electronic pentru consolidarea sur-tetului, utilizat de persoane la pierderea persistentă a auzului.

APARAT COSMIC, navă de zbor în spațiul cosmic.

APARAT DE COPIERE A FILMELOR, instalație pentru tipărirea imaginilor și înregistrarea sunetelor la executarea copiilor.

APARAT DE FILMAT, cameră de luat vederi.

APARAT DE MĂSURARE, dispozitiv tehnic, care măsoară nemijlocit parametri necesari ai unui obiect, stare sau proces.

APARAT DE MĂSURAT DIGITAL, echipament de măsurat, care transformă automat rezultatele măsurărilor continue și le prezintă pe indicator sub formă de numere digitale; Aparat de măsură astatic.

APARAT DE MULTIPLICARE, dispozitiv de copiat sau fotografiat pentru reproducerea faximilă a originalelor (documente, fotografii, desene etc.) pe hârtie și alte materiale, dintr-un formular de imprimare intermediar realizat din documentul original.

APARAT DE NIVELMENT, nivelă, dispozitiv geodezic pentru determinarea diferenței de înălțime între mai multe puncte de pe suprafața pământului.

APARAT DE PROIECȚIE CINEMATOGRAFICĂ, aparat optico-mecanic pentru proiectarea filmelor pe ecran exterior.

APARAT DE RADIORECEPȚIE, aparat de radio.

APARAT DE VIZUALIZARE A VORBIRII, dispozitiv de convertire a vocii în imagine.

APARAT DE ZBOR PILOTAT LA DISTANȚĂ, este un dispozitiv de zbor utilizat multiplu, fără echipaj de bord, ghidat de la distanță și capabil să se deplaseze în spațiul aerian în mod individual pentru a efectua diferite misiuni în regim automat sau teleghidat prin mijloace de telecomunicații.

APARAT DE ZBOR, instalație tehnică mai grea decât aerul, dotată cu motor mecanic sau reactiv, destinată zborului.

APARAT ELECTRIC, dispozitiv electric de monitorizare a debitului de energie electrică; acțiunea se bazează pe schimbarea neliniară a conductivității electrice a organului director; Aparat electric fără contacte.

APARAT FOTOGALVANOMETRIC DE COMPENSARE, dispozitiv electromecanic.

APARAT FOTOGRAFIC, dispozitiv pentru obținerea, imaginilor optice ale obiectului fotografiat pe peliculă fotosensibilă; Cameră de luat vederi.

APARAT FOTOTELEGRAFIC, dispozitiv de transmitere la distanță a originalelor.

APARAT MAGNETO-ELECTRIC DE MĂSURAT, dispozitiv pentru a măsura puterea curentului electric, tensiunii, rezistenței etc., funcționează în baza interacțiunii câmpurilor magnetice ale unui magnet permanent și a unui conductor cu curent.

APARAT ORTOPEDIC, dispozitiv pentru ușurarea mișcării unui om.

APARAT RÖNTGEN, instalație specială, destinată pentru obținerea și folosirea razelor Röntgen; Aparatură medicală Röntgen.

APARAT TELEFONIC, terminal de telefonie compus dintr-un microfon și un telefon, integrate structural într-un receptor care servește pentru transmiterea și recepția informației vocale.

APARAT TELEGRAFIC, terminalul pentru conversia informațiilor în cod telegrafic în timpul transmiterii pe canalul de comunicație și transformarea inversă la recepție a codului telegrafic – în mesaj.

APARAT, dispozitiv tehnic cu diferite destinații.

APARATAJ FIZIOTERAPEUTIC, dispozitive pentru efectuarea unor manipulări fizioterapeutice în tratarea maladiilor.

APARATE DOZIMETRICE, dispozitive de măsurare a dozelor de radiație.

APARATE FOTOELECTRONICE, dispozitive electro-vacuum sau semiconductoare, care transformă energia radiațiilor electro-magnetice ale gamei optice, în energie electrică ori convertesc imagini în raze invizibile în imagini vizibile.

APARATE METEOROLOGICE, dispozitive de măsurare în domeniile astronomiei, geografiei și meteorologiei.

APARATE SEMICONDUCTOARE, dispozitive electronice al căror principiu de funcționare se bazează pe proprietățile semiconductoarelor.

APARATE SPECTRALE, dispozitive de măsurare în domeniul spectrologiei.

APĂ, cea mai răspândită pe Terra substanță minerală lichidă.

APĂRARE ANTIRACHETĂ, sistem care detectează, urmărește, interceptează și distruge rachete inamice.

APEDUCT, rețea de alimentare cu apă a așezărilor umane.

APELE MINERALE ȘI TERMOMINERALE, ape cu proprietăți speciale.

APOMETRU, contor de apă.

APRINDERE, aprinderea forțată de la o scânteie între electrozii bujiei la sfârșitul cursei de compresie, a unui amestec combustibil în camera de ardere a unui motor cu ardere internă.

ARĂMIRE, acoperire cu cupru a unei suprafețe de metal.

ARBALETĂ, armă de luptă cu arc și săgeată.

ARBOLIT, amestec mineral și organic pentru producerea materialelor de construcție.

ARBORADĂ, totalitatea catargelor.

ARBORE CARDANIC, vezi **Transmisia automobilului**.

ARBORE CU CAME, detaliu al unui motor cu ardere internă, care controlează deschiderea și închiderea supapelor sistemului de alimentare cu amestecul de combustibil.

ARBORE DE NAVĂ, catarg masiv de lemn sau metal, cu diferite destinații, fixat pe navă.

ARBORE PRINCIPAL, arborele de lucru al unei mașini de prelucrare a metalelor (strunjire, frezare, găurire, foraj, șlefuire), mașini

de filat (pentru fixarea axului) etc.; pe marginea frontală a căreia este montat un dispozitiv de prindere a piesei sau sculei.

ARC BUTANT, element structural specific arhitecturii gotice.

ARC DE DESCĂRCARE, tip de descărcare electrică, care este un cordon plasmatic strălucitor.

ARC, piesă elastică a unei mașini sau a unui mecanism care absoarbe, acumulează și recuperează energia mecanică în timpul deformării sale.

ARDEZIE, material de construcție pentru acoperișuri.

ARENĂ, spațiu circular în clădirea cercului.

AREOMETRU, dispozitiv de măsurare a densității lichidelor.

ARGENTIT, mineral, materie primă pentru industria argintului.

ARHEOLOGIE, disciplină științifică despre activitățile umane în trecut; Fotogrammetrie arhitecturală.

ARHITECT, specialist în domeniu.

ARHITECTONICĂ, procedeu și metodă de construcție.

ARHITECTURA CONTEMPORANĂ, construcții moderne.

ARHITECTURA NAVEI, știință despre formarea funcțională și arhitecturală a navei în ansamblu și a unora elemente separate.

ARHITECTURĂ COMPUTER, proiectare a construcțiilor la calculator.

ARHITECTURĂ ECOLOGICĂ, principii de proiectare durabilă a construcțiilor.

ARHITECTURĂ, domeniu de activitate umană de proiectare a construcțiilor.

ARHITRAVĂ, element de construcție caracteristic arhitecturii clasice.

ARHIVARE DIGITALĂ, procedeu de stocare a informației.

ARIE NATURALĂ PROTEJATĂ, teritoriu cu statut ecologic special.

ARIMARE, procedeu de amplasare echilibrată a încărcăturii pe o navă maritimă sau aviatică.

ARIPĂ DE AVION, dispozitiv profilat în secțiune transversală în direcția curgerii aerului și proiectat pentru a crea forța aerodinamică de ridicare și manevrare a aparatului de zbor; cea mai importantă parte componentă a aparatelor de zbor, care asigură stabilitatea longitudinală și direcțională, dar și dirijarea lor în zbor.

ARITMETICA COMPUTAȚIONALĂ, disciplină tehnică, al cărei obiect de studiu este reprezentarea numerelor în calculatoare, algoritmi pentru calcularea funcțiilor elementare, operațiunile aritmetice etc. precum și echipamentele acestora.

ARITMOMETRU, dispozitiv care efectuează mecanic operații aritmetice.

ARMAMENT NUCLEAR, arme de distrugere în masă care folosesc energia nucleară.

ARMAMENT, tehnică și echipamente militare.

ARMĂ, obiect conceput pentru a nimici adversarul; Armă de foc, armă de dimensiuni mici, arme grele, armă biologică, armă bacteriologică, armă chimică, armă de artilerie, arme de nimicire în masă, armă neutronică, armă nucleară, armă pneumatică.

ARMĂTURA CONSTRUCȚIILOR DE BETON, bare de metal încorporate în piese menite să sporească calitatea pieselor.

ARMĂTURĂ, dispozitiv de măsurare, comandă și reglaj.

ARMURĂ, mijloc de protecție a oamenilor, tehnicii militare, armamentului și instalațiilor de apărare contra diferitor mijloace de distrugere; echipament complex purtat de luptători pentru protecția parțială sau integrală a corpului.

AROMĂ, substanță cu miros puternic și plăcut.

ARSURĂ, produs al oxidării unei suprafețe metalice ca rezultat al interacțiunii cu mediul extern la încălzire.

ARTA CULINARĂ, aptitudine de a pregăti diverse bucate din materie primă vegetală și animalieră.

ARTA METALULUI, procedee de prelucrare artistică a metalelor.

ARTA STICLEI, procedee de prelucrare artistică a sticlei.

ARTICOLE DE CONSTRUCȚIE DIN BETON, piese de montaj din beton, fără armătură din fier.

ARTICOLE POLIFUNCȚIONALE, produse multifuncționale.

ARTICULAȚIE DE EXPANSIUNE, metodă concepută pentru a reduce sarcinile pe elemente structurale ale construcțiilor în locuri cu posibile deformații generate de fluctuațiile temperaturii aerului, fenomenele seismice, starea solului și alte influențe care pot provoca tensiuni intrinseci periculoase.

ARTICULAȚIE, conexiune mobilă a pieselor unui mecanism, formând o pereche cinematică și care permite rotirea numai în jurul unei axe comune.

ARTIFICIU, substanțe explozibile de diferite culori.

ARTILERIE, arme de foc grele; Armă de foc portativă.

ARTIZANAT, activitate practică umană și produsele obținute prin aceste procedee; Artizanat de bronz.

ARUNCĂTOR, piesă de artilerie.

ARZĂTOR DE SUDURĂ, dispozitiv folosit la sudarea cu gaz sau cu arc electric.

ARZĂTOR, dispozitiv pentru amestecarea combustibilului cu aer pentru ardere.

ASAMBLARE LA CONVEIER, asamblarea articolelor amplasate pe conveier, care se mișcă non-stop sau cu intervale tehnologice.

ASAMBLAREA MAȘINILOR, operații de confecționare a mașinilor.

ASCENSOR SKIP, dispozitiv utilizat pentru a deplasa de-a lungul ghidurilor înclinate sau verticale ale materialelor în vrac și de dimensiuni mici într-un dispozitiv de încărcare.

ASCENSOR, lift, dispozitiv pentru ridicarea sau coborârea pasagerilor și încărcăturilor.

ASELENIZARE LINĂ, coborâre lină a unei nave spațiale pe suprafața Lunii.

ASFALT, material de construcție.

ASPIRATOR, dispozitiv tehnic.

ASTROLAB, dispozitiv astronomic de măsurare.

ASTRONAUTICĂ, domeniu de activitate umană privind cercetarea și exploatarea spațiului cosmic.

AȘCHIERE, procedeu tehnologic în industrie.

ATERIZARE MOALE, aterizarea aparatului spațial la suprafața Pământului sau a unui corp ceresc, la care viteza de contact cu suprafața și sarcina pe structura navei spațiale nu depășesc valorile calculate, și poziția dată a aparatului pe suprafață este asigurată.

ATERIZARE PE LUNĂ, primii oameni pe Lună.

ATMOSFERĂ CONDIȚIONATĂ, atmosferă controlată în metalurgie.

ATRIBUTELE FONTULUI, dimensiunile fontul tipografic sunt determinate de distanța dintre părțile de jos și de sus ale literei cu posibilitatea amplasării în forma de tipărit și a semnelor diacritice, altor semne ale textului.

ATĂ, fir textil subțire și lung, răsucit din in, bumbac, lână, cânepă sau alte fibre naturale ori sintetice, și folosit la fabricarea țesăturilor și la cusut.

AUDIO SPEAKER, emițător acustic de grup sub forma unui lanț liniar de boxe instalate într-o carcasă comună.

AUR ALB, aliaj pe bază de Au, Pd, Ni și Ag, care la culoare se aseamănă cu Platina.

AURIRE, procesul de poleire a suprafeței cu un strat subțire de aur (de la fracții de microni la 20-25 de microni) în scopuri decorative,

de protecție sau în alte scopuri și utilizat în arhitectură, articole de bijuterii și ceasornicărie, pentru inscripții și desene pe ceramică și sticlă, în fabricarea dispozitivelor radio și electronice, altor produse.

AUSTENITĂ, (după numele metalurgistului englez W. Roberts-Austen), în metalurgie, amestec de fier și carbon.

AUTOBASCULANTĂ, vehicul cu destinație specială.

AUTOBLINDAT, vehicul militar cu destinație specială.

AUTOBLOCARE FERVIARĂ, sistem de control automat al mișcării trenurilor pe segmentele dintre stații la semnalul semaforului de la hotarele sectoarelor de cale ferată pentru a preveni ciocnirea trenurilor, deraierea vagoanelor și locomotivelor.

AUTOBUZ, vehicul cu destinație specială.

AUTOCAMION, vehicul cu destinație specială.

AUTOCLAVĂ, dispozitiv tehnic cu presiune înaltă.

AUTOGARĂ, edificii și teren adiacent pentru autocare și autocamioane.

AUTOMAGISTRALĂ, arteră terestră de transport; Autostradă, autodrum.

AUTOMAT CELULAR, multitudine de automate elementare, numite celule, care recepționează semnalul de intrare, îi schimbă starea sa și emit semnal de ieșire nou.

AUTOMAT PROBABIL, dispozitiv cu un număr finit de stări, în care trecerea de la o stare la alta se produce atunci când semnalele de intrare sunt generate la întâmplare.

AUTOMAT, dispozitiv, echipament industrial sau casnic cu funcționare programată; Automatică și robotică.

AUTOMATICĂ ȘI TELEMECANICĂ FERVIARĂ, echipament industrial în domeniu.

AUTOMATIZARE COMPLETĂ A PRODUCȚIEI, automatizare integrală cu ajutorul mijloacelor tehnice hard și software a tu-

turor proceselor de producție, de la munca de proiectare și încheind cu livrarea producției finite.

AUTOMATIZARE PNEUMATICĂ, complex de instrumente tehnologice pentru construirea sistemelor automatizate de control în care datele sunt prezentate și transmise sub formă de semnale pneumatice.

AUTOMOBILUL CU ABUR, vehicul care folosește ca motor o turbină cu abur sau un motor cu abur.

AUTOMOBILUL DELAMARE-DEBOUTTEVILLE, unul dintre primele modele de mașini cu motor cu ardere internă.

AUTOMOBIL, vehicul care asigură un nivel înalt de siguranță activă, pasivă și ecologică, proiectat pentru transportul persoanelor și bagajelor lor, și care nu are mai mult de două locuri, inclusiv scaunul șoferului.

AUTOMOBILISM, probă de sport cu automobilele de cursă.

AUTOMODELISM, probă de sport cu modele de automobile.

AUTOORGANIZARE, principiu de organizare a unui proces, unei activități.

AUTOPILOT, sistem tehnic de la bordul unui vehicul care asigură menținerea stabilității pe traseu; Pilot automat.

AUTOSPORTIVĂ, automobil în serie de mare viteză, este cu două, uneori cu patru locuri, cu un motor puternic, proiectat pentru a fi condus pe drumurile publice și a face sport; Mașini proiectate și construite special pentru cursele de masă și stabilirea recordurilor de viteză; nu sunt permise pe drumurile publice, nu transportă pasageri.

AUTOSTRADĂ, linia principală a unei construcții (canal, cale ferată, canalizare, alimentare cu apă, conductă de gaz, rețele electrice etc.) în raport cu ramificațiile secundare, care pleacă de la aceasta; într-un oraș mare – stradă largă, cu trafic intens; Autostrada Milano-Grands Lacs (Autostrada dei Laghi).

AUTOTRANSFORMATOR, echipament industrial în domeniu pentru menținerea stabilă a unor parametri.

AUTOTUN, armă grea de foc autopropulsor.

AUTOTURISM, mijloc de transport.

AUTOTURN, vehicul cu destinație specială.

AUTOVEHICUL DE TEREN, vehicul care se deplasează pe toate tipurile de drumuri, pe terenuri fără drumuri și în cariere.

AVIAȚIE POLARĂ, tip special de transport militar și aviație civilă, conceput pentru a efectua zboruri de observare în regiunile polare ale emisferelor de nord și de sud, a transporta pasageri, mărfuri și încărcături speciale.

AVIAȚIE, avion civil, avion sportiv și avion de luptă.

AVION CU REACȚIE BRITANIC, aparat de zbor produs în Marea Britanie.

AVION, aparat de zbor, mai greu decât aerul, alcătuit din fuzelaj, aripi, penaj, echipament de aterizare, o sursă de energie și un sistem de echipament la bord, pentru a zbura în atmosferă; Aeroplan.

AX, organ de lucru al unui mecanism.

AXĂ NEUTRĂ, fenomen fizic în rezistența materialelor.

AZBEST, materie primă pentru industrie.

B

BABĂ, bârnă care oferă sprijin într-o construcție.

BABIT, (metal), denumirea comună a aliajelor antifricțiune, cu coeficient de frecare mic pe bază de Stibiu, Cupru, Cadmiu, Arsen, Telur ș.a. La început, denumirea de babbitt a fost dată aliajului cu compoziția: 83% Sn, 11% Sb și 6% Cu, după numele americanului I. Babbitt, care a inventat acest aliaj (1839).

BAC, navă cu destinație specială cu fundul plat.

BACARA, cristal din care se fabrică vase de uz casnic și decorative (set de pahare de vin, fructiere, vase pentru flori ș.a.). Poate fi încoloră sau colorată, cu ornamente sau netedă; joc de cărți.

BACHELITĂ, rășină sintetică, obținută prin reacția dintre fenol și aldehida formică. Prin presarea la cald a bachelitei cu un adaos de materiale de umplură (făină de lemn, hârtie, azbest ș.a.), se fabrică piese cu înalte calități mecanice, anticorozive și dielectrice. A fost inventată de chimistul american de origine belgiană L.H. Baekeland.

BAFTING, tip de autooscilație forțată a structurii în ansamblu sau a unor părți ale sale, cauzată de descompunerea periodică a vârtejurilor turbulente din elementele structurale situate în față atunci când acestea curg.

BAIKONUR, unul dintre cele mai mari cosmodromuri din lume.

BAINITĂ, structura aliajelor de fier, care este obținută în rezultatul deplasării transformărilor polimorfice în îmbinare cu difuzia componentelor.

BAIONETĂ, armă albă de împuns.

BALANSARE, operație tehnologică de pendulare a unui dispozitiv.

BALANSAREA TREPTELOR, mod de amplasare a treptelor unei scări. Vezi **Scară**.

BALANSIER, echipament industrial în domeniu.

BALANȚĂ, dispozitiv de măsurare.

BALAST, sarcină amplasată în mijloacele de transport, aeronautică, ambarcațiuni de suprafață și submarine, pentru crearea sau îmbunătățirea condițiilor specifice de exploatare.

BALCON, extensie exterioară a clădirii cu balustradă sau în interiorul edificiului.

BALEIAJ, modalitate de afișare a modificărilor mărimilor fizice în timp ale unui tub catodic televizat prin transformare fără ambiguitate

te în alte mărimi, care variază în spațiu; Baleiaj întrețesut, baleiajul cadrelor, baleiaj în televiziune.

BALENIERĂ, navă cu o singură punte, destinată pentru vânătoarea de balene; ambarcațiune ușoară și rapidă (cu motor), care servește la transportul de pe navele mari la țarm.

BALISTICĂ, ramură a mecanicii, care studiază mișcarea corpurilor lansate sub un unghi față de orizontală, și forțele, care acționează asupra proiectilului în zbor, studierea mișcărilor de translație și de rotație ale proiectilului cu scopul de a calcula elementele traiectoriei lui, de a aprecia dispersia și stabilitatea zborului.

BALON, obiect de zbor fără motor propriu.

BALTAG, armă rece, sub formă de topor.

BALUSTRADĂ, îngrădire alcătuită din mai mulți baluștri uniți ori un panou vertical, care se instalează pe marginea unei terase, scări, unui balcon, acoperiș ș.a.

BANC, îngrădădire de nisip, pietriș sau nămol pe patul albiei unui râu, pe fundul unui lac sau la marginea unei mări, secțiune superficială a albiei unui râu formată din depozite de sedimente; postament al unei mașini-unelte; dispozitiv de măsurare specială.

BANCĂ DE DATE, informații stocate pe un dispozitiv electronic; Baza de date.

BANCĂ, scaun lung.

BANDA RULANTĂ A PODULUI, set de elemente amplasate pe placa carosabilului podului rutier; partea superioară a suprastructurii căii ferate a unui pod care primește sarcina de la roțile materialului rulant și o transferă în partea portantă a barelor.

BANDAJ, inel sau brâu de oțel îmbrăcat pe un mecanism pentru a-i spori rezistența sau diminua uzura.

BANDĂ DE CIRCULAȚIE, element al carosabilului, pe care vehiculele se deplasează într-un rând cu lățimea în funcție de categoria

drumului, de la 3,0 până la 3,75 m pentru cele cu două sau mai multe benzi, și 4,5 m sau mai mult pentru drumurile cu o singură bandă.

BANDĂ DE TRANSMISIE A FRECVENȚELOR, intervalul de frecvență în care amplitudinea oscilațiilor care au trecut printr-un dispozitiv electric, acustic, radio sau de altă natură, puțin depinde de frecvența, care asigură transmiterea unui semnal la aceste frecvențe, fără denaturarea semnificativă a formei sale inițiale.

BANDĂ MAGNETICĂ, purtător de date magnetice sub formă de bandă flexibilă realizată dintr-o bază non-magnetică (de obicei polimer), acoperită cu un strat subțire de material sensibil magnetic.

BANDĂ PERFORATĂ, purtător de informații sub formă de bandă (de obicei hârtie) pe care datele sunt înregistrate printr-o secvență de combinații de coduri din găuri perforate.

BANDĂ, panglică de stofă, piele, hârtie; Bandă video, bandă de trecere.

BARAJ DE DEVERSARE, instalație hidrotehnică care permite surplusului de apă din rezervor să curgă peste creasta sa.

BARAJ DE PROTECȚIE, structură hidraulică de reglementare pentru a proteja teritoriile de coastă de inundații, în timpul creșterii nivelului de apă din râuri în timpul inundațiilor și viiturilor.

BARAJ DE TERASAMENT, dig de sol construit prin umplerea solului.

BARAJ DIN GRUNT, dig ridicat prin metoda hidromecanizării.

BARAJ MARIN, structură hidrotehnică pentru protejarea litoralului contra valurilor, Breakwater.

BARAJ SCHIȚAT, baraj de sol ridicat prin metoda schițării pietrei.

BARAJ, structură hidraulică de reținere a apei care blochează canalul și valea râului, reținând apa în amonte la un nivel mai înalt decât în aval, pentru a crea presiunea necesară centralei hidroelectrice; structură hidraulică temporară de reglementare sub formă de terasament de joasă presiune; construcție hidrotehnică, care zăgăzuieste

un curs de apă (râu, canal ș.a.) în scopul de a-i ridica nivelul. În RM – la Dubăsari și Costești; în terminologia militară – construcții și mijloace tehnice, care se instalează (în prealabil sau în timpul luptei) pe un teren cu scopul de a întârzia sau de a opri înaintarea inamicului; baraj de artilerie – foc concentrat de artilerie (pregătit în prealabil și deschis brusc) cu tir reglat anticipat, în scopul de a realiza o perdea de foc.

BARAJUL CAHORA BASSA, instalație hidrotehnică.

BARAJUL CELOR TREI DEFILEURI, instalație hidrotehnică pe cursul râului Yangtze în China.

BARAJUL DE LA ASSUAN, instalație hidrotehnică în Egipt.

BARĂ NETĂIATĂ, sistem statistic nedeterminat.

BARĂ, bucată lungă de metal sau de lemn.

BARCAS, în industria pielăritului, instalație de bază pentru prelucrarea umedă a pieilor și pielicelelor.

BARCĂ CU VELE, ambarcațiune marină propulsată de presiunea vântului aplicată pe pânze.

BARCĂ DINGHY, barcă mică cu vele, cu fund plat.

BARCĂ ZBURĂTOARE, (Hidroavion), a cărui parte inferioară a fuzelajului este realizată sub formă de barcă.

BARCĂ, denumire generală pentru îmbarcațiuni mici cu velă, cu vâsle, cu motor sau mixte.

BARCĂ DINGHY, corabie cu trei-șase catarge, cu o pânză dreptunghiulară la proră, și pânze oblice – în rest.

BARIERĂ SONICĂ, fenomen fizic, deplasarea unei nave cu o viteză mai mare decât cea a sunetului.

BARJĂ, ambarcațiune cu fundul plat, pentru transportarea mărfurilor sau pescuit, autopropulsată, remorcată sau împinsă de altă navă.

BAROCAMERĂ, instalație sau cameră închisă ermetic pentru tratarea stării de decompresie a pacienților sau a scafandrilor.

BAROMETRU ANEROID, dispozitiv de măsurare a presiunii atmosferice.

BAROMETRU, aparat pentru măsurarea presiunii atmosferice. Există barometru cu lichid (barometru cu mercur, barometru cu alcool) și barometre metalice (aneroide). Barometrul cu mercur a fost inventat de fizicianul italian E. Torricelli (1643).

BASIC, limbaj de programare.

BATARDOU, în hidrotehnică, baraj temporar.

BATCĂ, nicovală mică pentru ascuțit coasele și sapele.

BATERIE DE CĂLDURĂ, dispozitiv pentru acumularea, stocarea și returnarea energiei termice.

BATERIE ELECTRICĂ, sursă chimică secundară de curent electric.

BATERIE INERȚIALĂ, instalație de producere a energiei electrice, stocată de volant.

BATERIE NUCLEARĂ, sursă de curent electric în care energia eliberată în timpul degradării nucleelor elementelor radioactive este transformată direct în energie electrică.

BATERIE PNEUMATICĂ, dispozitiv pentru acumularea, stocarea și utilizarea ulterioară a energiei potențiale a gazelor comprimate (aer, azot, heliu).

BATERIE SOLARĂ, sursă de energie electrică sub formă de plăci cristaline, pelicule subțiri, structuri cu mai multe joncțiuni etc. bazată pe o rețea de fotoelemente din siliciu, arsenid de galiu, telurură de cadmiu etc. combinate între ele pentru a obține puterea necesară în panou.

BATERIE, dispozitiv de stocare a energiei.

BATIST, pânză subțire și fină din fire răsucite de bumbac sau de in.

BATIU, construcție de metal.

BATOMETRU, instrument pentru luarea probelor de apă dintr-un spațiu acvatic.

BATOPORT, încuietoare hidraulică plutitoare utilizată pentru a închide intrarea în doc.

BATOZĂ, mașină de treierat. Vezi **Treierătoare**.

BAUXITĂ, mineral, materie primă pentru industrie.

BAVURĂ, materialul ce urmează a fi eliminat prin prelucrarea unei piese metalice.

BAZĂ DE DATE, set de materiale independente din aceeași categorie, stocate într-o formă obiectivă și sistematizate astfel, încât să poată fi găsite și prelucrate ușor.

BAZĂ DE PETROL, întreprindere pentru recepția, depozitarea și expedierea petrolului și produselor petroliere dotată cu parc de tancuri și complex de clădiri, structuri și utilități de producție auxiliare.

BAZILICĂ, edificiu de cult romano-catolic.

BAZIN CARBONIFER, zăcământ natural bogat.

BAZIN DE PULVERIZARE, rezervor tehnologic.

BAZIN HIDROGRAFIC, spațiu care colectează totalitatea resurselor acvatice.

BAZOOKA, tip de armă de foc antitanc.

BĂTEALĂ, fire transversale de țesătură, amplasate perpendicular pe firele longitudinale de urzeală și întrețesute cu ele.

BĂUTURI ALCOOLICE TARI, băuturi alcoolice cu conținut sporit de alcool (cel puțin 20%).

BEC ELECTRIC, sursă artificială de lumină, bazată pe radiația unui corp, care fiind parcurs de curentul electric, este adus la stare de incandescență. Becurile electrice se înlocuiesc parțial cu lămpi luminescente, lămpi cu mercur, lămpi cu gaze rarefiate cu diode ș.a. mai avantajoase din punct de vedere economic; Lampă cu incandescență.

BECI, încăpere subterană, construită în subsolul unei clădiri sau cu un acoperiș aparte, destinată depozitării unor materiale sau alimente (vinuri, fructe, zarzavaturi ș.a.); Pivniță.

BENĂ, caroseria autocamionului; cupă la unele mașini.

BENTONIT, rocă de argilă, foarte plastică, cu capacități mari de absorbție (în prezența apei își poate mări volumul de 5-7 ori) și de schimb ionic. În RM bentonitul formează straturi subțiri în formațiile miocene și precambriene.

BENZINĂ, produs obținut fie prin distilarea sau cracarea petrolului, fie prin sinteză. Benzina constă dintr-un amestec lichid de hidrocarburi parafinice, naftenice, olefinice, aromatice; moleculele acestora conțin 5-10 atomi de carbon.

BERBEC, armă de asediu (grindă de lemn cu vârf de metal), folosită în antichitate la spargerea zidurilor și porților cetăților; instalație pentru spargerea bucaților de fontă, care nu încap în cuptoare; instalație folosită la lucrări de construcție pentru baterea pilonilor în sol; instrument manual pentru bătătorirea drumului; Berbec hidraulic, elevator de apă, care lucrează pe principiul loviturii de berbec în conducte de apă.

BERE, băutură răcoritoare spumantă cu conținut redus e alcool, cu aromă specifică de hamei și gust plăcut amăru, obținută prin fermentarea alcoolică a mustului din malț de orz, hamei și apă.

BERMĂ, barieră ce separă două zone.

BETATRON, primul model de accelerator circular de particule.

BETON ARMAT, material de construcție, compus din beton și oțel, care funcționează sub presiune ca un tot întreg.

BETON CELULAR, material de construcție ușor în structura căruia cantitatea (până la 85% din volum) de pori (celule) închise sunt create artificial și distribuite uniform.

BETON CIMENT-POLIMER, amestec de construcție alcătuit din ciment, pietriș, nisip și un aditiv polimeric sub formă de latexuri sau soluții coloidale apoase.

BETON CU GRANULAȚIE FINĂ, beton realizat pe bază de nisip fin, ciment și apă; la fel ca betonul de nisip.

BETON CU ZGURĂ METALURGICĂ, material poros artificial din beton ușor, obținut prin umflarea zgurei metalurgice în timpul răcirii rapide cu apă sau aburi și măcinarea ulterioară.

BETON FĂRĂ NISIP, tip de beton ușor cu densitate și conductivitate termică redusă, fabricat dintr-un amestec de pietriș dens sau poros ori piatră zdrobită, ciment și apă, fără fracții mărunte de substanțe minerale.

BETON FOARTE GREU, tipuri de amestecuri (barit, magnetit, limonit) cu densitate peste 2 500 kg/m³.

BETON FOARTE UȘOR, amestec cu densitate mai mică de 500 kg/m³.

BETON POLIMERIC, tip de beton cu utilizarea polimerilor ca lianți ai amestecului; Plastbeton.

BETON PONCÉ, beton ușor din piatră ponce și nisip cu liant din ciment, uneori cu var sau gips; Beton autoclavat.

BETON PRECOMPRIAT, amestec special cu densitate sporită.

BETON SILICAT, beton ciment, preparat pe baza de lianți calcico-silicioși în combinație cu diverse agregate minerale.

BETON STROPIT, procedeu de aplicare în zidărie a amestecului de beton (ciment), strat după strat (grosimea unui strat de 50–75 mm) cu echipamente cu aer comprimat.

BETON TERMOSTABIL, beton care timp îndelungat la temperaturi înalte își păstrează calitățile fizice și mecanice inițiale.

BETON VERMICULIT, tip de beton ușor în care vermiculitul expandat este utilizat parțial sau complet ca umplutură.

BETON, material artificial de construcție, obținut prin amestecarea în anumite proporții a unui liant cu apă (mai rar fără), agregate și adausuri speciale (în unele cazuri). Produsul obținut capătă cu timpul consistența și tăria pietrei. După liantul ales, cel mai răspândit

este betonul de ciment; mai rar este folosit betonul de var, de ghips, asfaltic ș.a.; Beton cu nisip, beton microgranular; Beton cu oțel, beton hidrotehnic, beton asfaltic.

BETONIERĂ, echipament industrial în domeniul construcțiilor.

BIBLIOTECĂ DE PROGRAME, set organizat de programe pentru calculatoare, accesul către ele făcându-se prin Internet, după denumirea lor.

BIBLIOTECĂ ELECTRONICĂ, sistem de informații ce asigură păstrarea și utilizarea eficientă a colecțiilor de documente electronice prin rețelele globale de date de telecomunicații, într-o formă convenabilă pentru utilizatorul final.

BICICLETĂ, vehicul cu două roți, acționat de forța musculară a omului prin rotirea pedalelor. Bicicletă modernă, se poate deplasa cu o viteză de 10-40 km/oră. Prototipul bicicletei era un „cărucior trotinetă”, construit începând din sec. al XVI-lea de inventatori din diferite țări, dar a căpătat o răspândire mare abia la sf. sec. al XIX-lea, după ce au fost introduse anvelopele de cauciuc, rulmenții cu bile, transmisia cu lanț la roata din spate, cadrul din țevi de oțel ș.a.; Bicicleta lui Karl von Drais (Laufmaschine).

BICROMATOMETRIE, metodă de analiză volumetrică, bazată pe folosirea unei soluții titrate de bicromat de potasiu ca reactiv oxidant. Bicromatometria e aplicată pe larg la dozarea fierului (II). În bicromatometrie se folosesc diferiți indicatori redox (difenilamin, difenilbenzidin ș.a.).

BIEF, porțiune de râu, lac sau canal, adiacentă unor structuri hidraulice, ce reglează debitul apei.

BIMETAL, produs finit sau semifabricat (țevi, tablă, sârmă ș.a.), alcătuit din două metale, două aliaje sau dintr-un aliaj și un metal, dispuse în straturi și unite pe cale mecanică cu scopul de a obține noi proprietăți tehnice sau pentru economisirea metalelor scumpe; element termosensibil în diferite aparate și instrumente de măsură, alcătuit dintr-o bandă bimetalică.

BINOCLU, instrument optic, compus din două lunete paralele unite între ele, care servesc la observarea obiectelor îndepărtate. După scopul de utilizare, se deosebesc binoclu de câmp, teatrale, maritime. Binocul se caracterizează prin puterea de separare unghiulară, puterea de mărire și unghiul de vizibilitate.

BIOCOMBUSTIBIL, combustibil obținut din materie primă vegetală sau animalieră, din produsele organismelor vii sau deșeuri industriale, din biomasă prin metodele termochimică sau biologică; Bioenergetică.

BIODEGRADABILITATE, fenomen fizic și chimic, de degradare a substanțelor chimice sub influența factorilor naturali.

BIOFILTRU, (Fitru biologic), bazin încărcat cu materiale filtrante (zgură, prundiș), având mărimea granulelor de 20-25 mm și o grosime a stratului de 2-4 m, destinat curățirii biologice artificiale a apelor uzate.

BIOINFORMATICĂ, metodă de cercetare în știință.

BIOINGINERIE MEDICALĂ, domeniu interdisciplinar de cercetare între biologie, fizică, chimie, matematică, inginerie și științele medicale.

BIOINGINERIE, domeniu interdisciplinar de cercetare între științele biologice și fizică, chimie, matematică și inginerie.

BIONICĂ, domeniu interdisciplinar de cercetare între științele biologie și electronică.

BIOTEHNOLOGIA METALELOR, proces hidrometalurgic de extragere a metalelor din minereu, concentrate și materie primă tehnologizată cu ajutorul microorganismelor.

BIOTELEMETRIE, domeniu de cercetare la distanță a organismelor vii.

BIPLAN, avion cu două aripi suprapuse paralel, una deasupra alteia.

BIT, cea mai mică unitate de măsurare a entropiei și cantității de informație transmisă sau stocată; Cifră binară.

BITUM, produs mineral complex de culoare neagră, cu structură coloidală, format dintr-un amestec de hidrocarburi cu unele substanțe care conțin oxigen și substanțe care conțin oxigen și sulf; culoare brună, obținută prin amestecarea bitumului cu ulei de in și cu ceară.

BLĂNURI, pielea animalelor de blană obținută prin vânatoare sau în urma creșterii lor în ferme și utilizate pentru producerea de articole de blană.

BLINDAJ, înveliș metalic protector sau de izolare.

BLIȚ, sursă de lumină puternică, dar de scurtă durată.

BLOC DE MONTARE ȘI ÎNCERCARE, în industria aeronautică, echipament special în domeniu.

BLOC DE SISTEM, șasiu care combină structural principalele componente ale computerului într-un singur pachet.

BLOC, cuplarea unor elemente sau organe, care pot fi independente unul de celălalt, într-o unitate mai mare (de ex. o casă de locuit, construită din mai multe secții etajate); masă de piatră naturală sau artificială de formă regulată și destul de mare ca volum, din care se construiesc zidurile, pereții ș.a.; piesă de metal turnat, de formă regulată și, deci, ușor transportabilă; parte dintr-o mașină sau instalație, care întrunește câteva organe identice de mașini (de ex. blocul cilindrilor unui motor cu ardere interne); combinație turbină-generator sau turbină-generator-transformator ș.a. considerată ca o instalație unitară, menită să genereze energie electrică de o anumită putere și tensiune.

BLOCARE, în tehnică, fixarea organelor de lucru a unor mașini, aparate sau a schemelor electrice; Blocare automată, autoblocare.

BLOCURI CU APARTAMENTE, clădire cu multe apartamente; Blocuri de locuințe.

BLOG, instrument de comunicare, ce permite liber și operativ efectuarea schimbului de informație prin Internet.

BLUM, semifabricat de oțel.

BLUMING, echipament industrial special; Laminor.

BOBINĂ DE INDUCȚIE, bobină din cablu izolat, posedă calități mari de inducție la capacitate electrică relativ mică și rezistență electrică activă.

BOEING, tipuri de aparate de zbor; Boeing 737, Boeing 747.

BOILER, schimbător de căldură pentru încălzirea apei cu abur sau apă fierbinte.

BOLOMETRU, aparat pentru detectarea și măsurarea energiei emisiilor electromagnetice.

BOLTĂ, structură de susținere spațială în construcții sub forma unei suprafețe curbe convexe; element de construcție cu suprafața interioară (intradusul) concavă, menit pentru preluarea unor încărcări (acoperiș, planșeu, masiv de roci ș.a.) la clădiri, tuneluri, poduri ș.a.; Boltă palatină, partea superioară a cavității bucale. Se mai numește, popular, cerul gurii; Boltă cerească – sferă cerească.

BOLȚAR, bloc de beton, material de construcție artificial.

BOMBARDĂ, armă de foc de artilerie.

BOMBARDIER, tip de avion militar cu destinație specială.

BOMBĂ ATOMICĂ, armă de nimicire în masă; Bombă nucleară, bombă cu hidrogen, bombă termonucleară, bombă cu neutroni.

BOMBĂ, obiect explozibil; Bombă de adâncime, bombă inteligentă.

BOOM DE APĂRARE, barieră plutitoare sau debarcader marin plutitor.

BOOSTER, instalație auxiliară electrică, hidraulică sau pneumatică, utilizată pentru sporirea efortului sau capacității mașinilor, mecanismelor în momentul celor mai mari sarcini.

BOOTING, program de utilitate pentru pornirea computerului, care citește modulele de program, apoi configurează și inițiază executarea lor.

BORMAȘINĂ MANUALĂ, burghiu mecanic.

BOROANĂ, unealtă agricolă cu dinți sau discuri pentru lucrarea solului și îngrijirea plantelor. Cu boroană se afânează solul la 3-8 cm adâncime și se nimicesc buruienile; Grapă.

BOT, puntea superioară a navei maritime dinspre proră.

BOVINDOU, balcon închis cu geamuri de sticlă în formă de semicerc, triunghiular sau poligon regulat, pe fațada unei clădiri.

BRACAJUL ROȚILOR, unghi de stabilitate a roților.

BRAER, accident petrolier.

BRANDMAUER, în construcții, perete de protecție contra incendiilor.

BRANDVAHTĂ, corabie în serviciu de pază la intrarea în port, în golf; post de pază sau observație pe corabie sau pe țarm; corabie nepropulsată.

BRANDY, băutură alcoolică tare, obținută din distilat de vin.

BRAȚ, organ de lucru al unui dispozitiv sau echipament.

BRĂȚARĂ, podoabă în formă de verigă din metal prețios sau din alte materiale, purtată de femei la încheietura mâinii ori pe braț. Pe teritoriul Moldovei, podoabe în formă de brățară sunt cunoscute din perioada neolitică.

BRÂNZĂ, produs alimentar obținut prin coagularea laptelui: brânză proaspătă de vacă, brânză de oaie, brânzeturi tari (de ex. brânză de Olanda) și brânză topită.

BRIC, navă maritimă cu două catarge din sec. al XVIII–XIX-lea sau navă maritimă mare cu o pânză oblică la pupă, iar restul – drept-unghiulare.

BRICHETARE, proces tehnologic prin metoda presării de producere a brichetelor identice după formă și greutate din materiale cu caracteristici prestabilite.

BRIGANTINĂ, navă mică, cu un catarg sau două, cu pânze și vâsle în sec. al XVI–XVIII-lea; corabie cu pânze cu două catarge în sec. al XVII–XIX-lea.

BRILIANȚ, diamant șlefuit conform unei tehnologii speciale.

BRIZANT, capacitatea substanțelor la explozie de a deforma sau a fărâmița metalul, rocile.

BRIZOL, material hidroizolant.

BROCARD, țesătură decorativă de mătase conține în băteală fire metalice de aur, argint sau materiale care le imită.

BRODERIE, cusătură executată manual sau mecanic în relief cu fire de diferite grosimi și culori pe țesătură de bumbac, mătase ș.a. Broderia moldovenească se execută cu fire de lână sau mătase de culoare roșie, verde, neagră ș.a. înfățișând diferite motive ornamentale de stil floral sau geometric.

BRONZ, aliaj de cupru cu unul sau mai multe elemente, fără conținut de zinc. Bronzul poate fi: cu staniu (elementul principal de adaos este staniu) și fără staniu (bronz cu aluminiu, bronz cu mangan, bronz fosforos ș.a.); Bronzare.

BRONZO-GRAFIT, material poros antifricțional, alcătuit din bronz și particule de grafit. Se folosește la fabricarea armăturii, lagărelor de alunecare, la executarea obiectelor de artă ș.a.

BROȘARE, prelucrarea metalelor prin tăierea suprafeței semifabricatelor cu mașini speciale cu broșe – instrument de tăiere cu mai multe lame.

BROȘARE, procedeu tehnologic în poligrafie.

BROȘĂ, bijuterie; instrument de așchiere.

BROWSER, soft pentru computer, care caută și răsfoiește documentele plasate pe Internet.

BRUNARE, tratarea termică sau chimică a suprafeței produselor din oțel sau fontă și obținerea unui strat de oxizi de fier sau sulfizi cu grosimea de 1-10 μm de culorile maro închis, albastru închis

sau negru, pentru a spori protecția contra coroziunii sau în scopuri decorative.

BTC, oleoductul BAKU-TBILISI-CEYHAN.

BUCĂTĂRIA MOLDOVENEASCĂ, totalitatea bucatelor tradiționale, precum și modul caracteristic al moldovenilor de a le găti.

BUCĂTĂRIE SOLARĂ, prepararea bucatelor cu ajutorul energiei solare; Heliobucătărie.

BUCLARE, proces textil de conectare a secțiunilor curbate de fire pentru a obține o structură tricotată din bucle conectate într-o anumită ordine, folosind instrumente de lucru.

BUCLÉ, țesătură cu mici valuri în formă de bucle de caracul mărunț.

BUGGY, automobil special sportiv.

BUIANDRUG, construcție hidraulică auxiliară temporară care înconjoară o groapă de fundație sau un loc sau lucrări de reparații, protejându-le de inundații în apele râurilor.

BULDOZER, mașină autopropulsată pentru săpat solul.

BULKER, navă specializată pentru transportul mărfurilor în vrac.

BUMBAC, fibre textile se acoperă semințele culturii tehnice cu același nume.

BUNA, tip de cauciuc sintetic.

BUNCĂR, depozit pentru păstrarea materialelor în vrac; încăpere pe un vas maritim; recipient pentru mașinile de recoltare, sistem de alimentare pentru liniile automate de producere; adăpost special amenajat.

BURAN, aparat aero-cosmic al URSS, care a efectuat doar un singur zbor.

BURETE din SPUMĂ, material spumos din cauciuc sintetic, latex natural sau poliuretan.

BURGHIU DE FORAJ, echipament industrial în domeniu.

BURGHIU FREZĂ, dispozitiv cu trei palete al cărui organ de lucru este realizat sub formă de vârf cu fețe de lucru conice ascuțite.

BURGHIU TURBO, dispozitiv de forare, al cărui organ de lucru este o turbină hidraulică cu mai multe trepte, pusă în mișcare de rotație de un flux de lichid de spălare injectat în puț.

BURGHIU, instrument de tăiat pentru a sfredeli și găuri în diferite materiale.

BURLAN DE TUBAJ, echipament pentru consolidarea sondei.

BUSOLĂ, dispozitiv pentru măsurarea azimutului magnetic în teritoriu și în minieră.

BUTEROLĂ, instrument mecanic, căpuitor pentru formarea celui de al doilea cap al nitului.

BUTIROMETRU, dispozitiv de măsurare.

BUZDUGAN, armă rece, simbol al puterii supreme.

BYTE, unitate de măsură a informației transmise în rețea, păstrată sau prelucrată la calculator.

C

C, LIMBAJ DE PROGRAMARE ~, **C++**, limbaj de programarea general.

CABANĂ, locație turistică de capacitate redusă.

CABARET, localuri cu varietate de divertisment, care include dans, cântec, muzică orchestrală și diferite forme teatrale.

CABESTAN, mecanism cu val vertical pentru ridicarea greutăților; vas fluvial cu aburi.

CABINĂ DE MINĂ, mijloc de transport pentru ridicarea la suprafață în vagonașele miniere a minereului sau a rocilor, coborârea și evacuarea oamenilor, materialelor și echipamentelor.

CABLAJ IMPRIMAT, produs industrial electronic.

CABLU COAXIAL, cablu electric cu două fire, dintre care unul are formă de ecran din plasă și îl înconjoară pe celălalt.

CABLU DE COMUNICARE SUB APĂ, cablu de telecomunicație instalat sub apă.

CABLU DE CONTROL, cablu multifilar utilizat pentru dispozitive de alarmă, control, dirijare.

CABLU DE FIBRE OPTICE, material alcătuit din una sau mai multe (până la câteva sute) de fibre optice închise într-o teacă de polimer, și proiectat pentru a transmite informația optică.

CABLU DE TELECOMUNICAȚII, conductor pentru transmiterea informației prin curent electric cu frecvență diferită sau semnale luminescente în diapazonul 0,8-1,6 milimicroni.

CABLU ELECTRIC, unul sau mai multe conductoare izolate, cu înveliș de protecție.

CABLU SUSPENDAT, elemente de oțel sub formă de cabluri, întinse rectiliniu, utilizate pentru fixarea structurilor sau a unor părți ale lor, lipsite de stabilitate (de ex. catarge radio, antene metalice, coșuri de fum etc.).

CABLU, articol flexibil confecționat din sârmă de oțel, fibre sau fire toarse; funie, frânghie.

CABOTAJ, deplasarea navelor între porturile interne ale unei țări.

CABOTIER, navă de tonaj mic, utilizată la distanțe scurte.

CABRIOLET, caroserie de automobil, cu capotă de ploaie, rabatabilă.

CAD/CAM (Computer-aided Design/Computer-aided Manufacturing), proces tehnologic de integrare a proiectării asistate de computer și a producției asistate de calculator.

CADĂ, vas mare din doage strânse în cercuri, de obicei de formă tronconică. Este folosit, mai ales pentru depozitarea și fermentarea strugurilor sau pentru adunarea tescovinei; vas pentru scăldat.

CADRU, sistem plat sau spațial geometric neschimbat, pentru determinarea rezistenței materialelor, cu elemente detectoare conecta-

te rigid între ele sau unite în noduri tehnologice; imagine fotografică, cinematografică, holografică, stereografică, în televiziune și în rețelele de calculatoare.

CAFENEA, local și întreprindere de alimentație publică.

CAHLĂ, canal de evacuare a fumului.

CAIAC, probă sportivă; ambarcațiune sportivă.

CALANDRARE, proces de prelucrare a hârtiei, cartonului și țesăturilor la calandru.

CALANDRU, echipament special în industria textilă.

CALĂ DE CONSTRUCȚIE, șantier naval înclinat.

CALĂ, magazie de navă; piesă model; obiect din metal sau lemn folosit la imobilizarea roților la vehicule.

CALCOZINĂ, mineral de cupru, materie primă pentru industrie.

CALCULAREA TRASEULUI, supravegherea pe hartă a mișcării unei nave pentru a determina locația ei la un moment dat.

CALCULATOR CU BILE, (Abac), dispozitiv pentru efectuarea calculelor aritmetice. Este alcătuit dintr-o ramă cu vergele, pe care sunt înșirate câte zece bile.

CALCULATOR, (Computer), dispozitiv pentru automatizarea proceselor de prelucrare a informației sub monitorizarea softurilor; Calculator electronic, calculator numeric.

CALCULUL CONSTRUCȚIILOR, perfectarea devizului de cheltuieli.

CALDARĂM, material de construcție a drumurilor din piatră de pavaj sub formă de paralelipede.

CALE NAVIGABILĂ, pasă de navigație.

CALE, traseu în spațiu.

CALEA FERATĂ A MOLDOVEI, una dintre cele mai vechi căi ferate din sud-estul Europei.

CALEA FERATĂ LINIA LIVERPOOL-MANCHESTER, drum de fier în Marea Britanie.

CALEA FERATĂ, drum de fier alcătuit din două șine situate paralel la o anumită distanță una de cealaltă și fixate la baza șinei de traverse cu plăci și crampoane; servesc drept ghid pentru roțile materialului rulant. Elemente principale: linia ferată, material rulant, sisteme de stații, mijloace de telecomunicație, semnalizare, blocare și automatizare, instalații pentru reparații și deservire a materialului rulant. Căile ferate din RM totalizează peste o mie de km și își au începutul din august 1871; Cale ferată monoșină.

CALEIDOSCOP, aparat optic, în care prin rotirea caleidoscopului în jurul axei sale la reflectarea multiplă a unor mici obiecte în oglinzi, se formează figuri simetrice, care pot varia până la infinit. Caleidoscopul a fost inventat de fizicianul englez D. Brewster (1817); rubrică în presa periodică sau în programul emisiunilor de radio și televiziune, cuprinzând notițe, însemnări ș.a. pe cele mai variate teme.

CALIBRARE, procedeu de prelucrare mecanică.

CALIBRATOR, semnalul sursei etalon sau semnal cu parametri cu indicatori prestabiliți.

CALIBRU, în laminatoare, interspațiul valțurilor de laminare; instrument fără indicator, pentru verificarea dimensiunilor, formei și amplasarea unor detalii.

CALICO, țesătură din bumbac.

CALIMETRIA SUBSOLULUI, ramură a mineritului, care cercetează și aplică metode de evaluare cantitativă a parametrilor calitativi ai resurselor naturale.

CALIMETRIE, direcție în știință, care studiază metodologia și problematica evaluării cantitative a calității obiectelor din lumea înconjurătoare, materiale sau spirituale, naturale sau artificiale.

CALITATE, parametrii gradului de precizie a rugozității suprafeței detaliilor, stabiliți de mărimile permise la confecționarea lor.

CALITĂȚI MARINE ALE UNEI NAVE, parametrii nautici prestabiliți de flotabilitate, stabilitate, propulsie, netezimea rulării și manipulare, care asigură posibilitatea funcționării unui vapor în condiții de securitate.

CALORIFER, aparat sau instalație de încălzire a aerului într-o încăpere, spațiu închis.

CALORIMETRU, dispozitiv de măsurare în domeniu.

CALOTIPIE, procedeu vechi de fotografiere.

CAMĂ, proeminențe pe un ax sau o piesă în formă de disc.

CAMBUZĂ, depozit de provizii pe bordul unei nave.

CAMEE DE STICLĂ, figură de sticlă.

CAMERA DE FORȚARE, camera de ardere a unor motoare turboreactive, cu circuit dublu, care servește la o creștere bruscă a forței de tracțiune pe termen scurt.

CAMERĂ DE FILMAT, aparat optico-mecanic pentru filmarea obiectelor pe peliculă cinematografică peste intervale de timp, sub formă de serii consecutive de imagini, ce vor fi utilizate în continuare la crearea și montarea filmului.

CAMERĂ DE IZOLARE, încăpere cu pereți izolați fonic, a cărei suprafață interioară oferă un minim de reflectare a semnalelor acustice.

CAMERĂ DE VIZITARE, structură dintr-un sistem de drenaj extern, care asigură accesul la o conductă de canalizare pentru inspecție și executarea unor operațiuni de reparație și exploatare a rețelelor de drenaj.

CAMERĂ OBSCURĂ, încăpere neluminată în care se execută dezvoltarea, fixarea și alte operații fotografice.

CAMERĂ SUBTERANĂ, în minerit, spațiu scurt, dar larg în secțiune transversală.

CAMERĂ TV, dispozitiv de conversie a imaginii optice a unui obiect în semnalul video de televiziune; elementul principal al televiziunii.

CAMERĂ VIDEO, aparat digital special de luat vederi.

CAMERĂ, în hidrotehnică, spațiu deschis sau închis, limitat cu pereți din beton sau metal.

CAMION DE GUNOI, vehicul autopropulsat special utilitar.

CAMION, automobil cu platformă sau caroserie, pentru transportul încărcăturilor.

CAMPING, teren amenajat pentru cazarea turiștilor în corturi și rulote.

CAMUFLARE, în electronică, metodă de obținere a unei configurații ale elementelor unui circuit integrat sau plăci de circuite imprimate, folosind măști pentru a proteja anumite zone ale suprafeței substratului de materialele depuse sau de gravură; în fotografia color, metodă de corectare a distorsiunilor de culoare bazate pe conversia optică a imaginilor separate prin culoare, în procesul obținerii acestora.

CAMUFLET, explozie subterană pentru extragerea unor tipuri de materie primă.

CANAL DE COMUNICAȚIE, echipament industrial în domeniu.

CANAL DE FUM, canal de evacuare a fumului.

CANAL DE SCURGERE, complex de structuri care asigură retragerea organizată și rapidă de pe teritoriul unei așezări sau al unei întreprinderi industriale a apei de ploaie sau provenită din zăpadă, pentru a evita posibilele inundații ale străzilor și subsolurilor clădirilor situate în locuri joase.

CANAL DE TELECOMUNICAȚII, sistem de mijloace tehnice, ce asigură transmiterea informației de la emitent la adresat și vice-versa.

CANAL DE UNDĂ, antenă direcțională sub forma unei serii de vibratoare electrice liniare, paralele, amplasate într-un plan de-a lungul unei linii care coincide cu direcția de recepționare maximă a undelor de radio.

CANAL, în hidrotehnică, instalație de transportat apă, o structură de instalații deschise, cel mai adesea de formă transversală regulată; în ingineria hidraulică, structură de instalații pentru asigurarea cu apă potabilă a populației, irigare, drenaj, dezvoltarea pisciculturii, transportului maritim și fluvial, alte scopuri complexe; Canal de apă, canal de irigare, canal de desecare, canal forestier, canal maritim, canal navigabil, canal în ingineria hidraulică.

CANALIZARE, rețea de instalații inginerești, echipamente și activități sanitare.

CANALUL PANAMA, instalație hidrotehnică în America Centrală, cale maritimă artificială de navigație.

CANALUL SUEZ, instalație hidrotehnică care întretaie istmul Suez și unește Marea Mediterană cu Marea Roșie, cale maritimă artificială de navigație.

CANARISIRE, operație tehnologică de deservire tehnică a unei nave.

CANAT, partea mobilă la o ușă, fereastră, poartă.

CANDELABRU, suport fix sau portabil pentru lumânări sau lămpi electrice. Se confecționează din bronz, argint, marmură, lemn ș. a. fiind, de obicei, bogat ornamentat.

CANDELĂ, (Lumânare), unitate de măsură a intensității luminoase în sistemul de unități SI, egală cu intensitatea luminoasă emisă de un corp absolut negru la temperatura de solidificare a platinei (2042 °C) printr-un orificiu cu suprafața de 1/600 000 m² în direcția perpendiculară pe planul acestuia. Simbolul: cd.

CANTINĂ, local și întreprindere de alimentație publică.

CAP MAGNETIC, dispozitiv care transformă cantitățile magnetice (inducție magnetică, flux magnetic) sau modificările acestora în semnale electrice, fie semnalele electrice în modificări ale câmpului magnetic.

CAP, dispozitiv autonom sau parte a unui sistem tehnic destinat să îndeplinească o anumită funcție; extremitate a unei piese, scule sau a unui organ de mașină.

CAPACIMETRU, dispozitiv de măsurare a capacității electrice.

CAPACITATE CILINDRICĂ a motorului cu ardere internă cu pistoane.

CAPACITATE DE DEPLASARE, parametri tehnologici ai unei nave.

CAPACITATE DE FUNCȚIONARE, stare tehnică a unui dispozitiv (produs), în care valorile parametrilor ce caracterizează capacitatea produsului de a îndeplini funcțiile specificate se încadrează în limitele stabilite de cerințele de reglementare și tehnică și/sau documentația de proiectare; principiu al fiabilității.

CAPCANĂ DE NISIP, instalație într-un sistem mecanic de epurare a apelor uzate, montată în fața rezervoarelor de sedimentare, și destinată să rețină particulele solide mari în suspensie și particule minerale (nisip, cuarț).

CAPCANĂ DE PETROL, depozit de petrol.

CAPCANĂ IONICĂ, echipament industrial în domeniu.

CAPCANĂ MAGNETICĂ, echipament industrial în domeniu.

CAPCANĂ, echipament industrial în domeniu.

CAPOTĂ, capac pentru un dispozitiv tehnic; acoperiș pliant al automobilului.

CAPRĂ, suport cu patru picioare încrucișate pentru tăiat lemne.

CAP-REVOLVER, organ de lucru pentru prelucrarea mecanică a materialelor.

CAPRON, nailon-6, caprolan, perlon, silon, amilan $[-HN(CH_2)_5SO-]_n$, fibră artificială din policaprolactamă, este trainic, elastic, absoarbe slab umezeala. Rezistența la rupere, 65 kg/mm^2 . Din capron se fabrică tricotaje, țesături subțiri, otgoane, plase pescărești, piese de mașini ș.a.

CAPSULĂ ENDOSCOPICĂ, instrument video pentru investigații medicale.

CAPSULĂ, mic cilindru metalic.

CAPTARE, procedeu tehnologic.

CAPTUȘEALĂ, strat de protecție din lemn, pânză, stofă sau metal.

CAQUOT, balon captiv de observație.

CAR, mijloc de transport sau de luptă tras de animale.

CARABINĂ, cârlig cu arc.

CARACTERE, în poligrafie, gamă de litere, cifre și semne din aceeași garnitură.

CARACUL, piețele de miel de rasa Caracul, sacrificați sau decedați în primele trei zile după naștere.

CARAVELĂ, vas maritim cu pânze, cu un nivel și o punte, borduri înalte și încăperi la proră, cu pupă, folosit în sec. al XIII–XVII-lea în țările din jurul Mării Mediterane.

CARBID, substanță chimică artificială, folosită pentru obținerea acetilenei.

CARBOFIBRE, fibre carbonice.

CARBURANT APĂ-CARBON, amestec combustibil din praf de cărbune, un reactiv plastifiant și apă pentru înlocuirea combustibililor scumpi, cu capacitatea de a reduce emisiile dăunătoare în atmosferă.

CARBURANT, combustibil lichid folosit la motoare cu ardere internă.

CARBURATOR, aparat al motorului cu ardere internă și aprindere electrică pentru pregătirea amestecului inflamabil dozat din combustibil lichid și aer, și transmiterea lui dirijată în cilindrii motorului.

CARCASĂ, suport tehnologic.

CARD SONOR, dispozitiv format dintr-un computer, telefon mobil, cameră video digitală etc. conceput pentru intrarea-ieșirea și procesarea informațiilor audio.

CARENAJ, dispozitiv cu design care facilitează fluxul de gaz sau lichid în jurul unui obiect care se mișcă cu viteză mare, ceea ce duce la o scădere a rezistenței la mișcare și reduce consumul de combustibil.

CARGOBOT, vezi **Cargou**.

CARGOU, navă marină sau fluvială pentru transportul diferitelor mărfuri uscate.

CARIERĂ, exploatare minieră pentru extragerea materiei prime – substanțe minerale sub cerul liber.

CARILON, instrument muzical; Orologiu.

CAROSERIE, componentă principală a automobilului care servește drept suport pentru echipamentele de lucru montate pe automobil, transportul persoanelor și a încărcăturilor.

CAROTAJ, procedeu mecanic sau electromagnetic de prospecție tehnologică în geologie.

CART, automobil de cursă de proporții mici.

CARTA DE LA ATENA, document despre urbanism din 1933.

CARTE DIGITALĂ, dispozitive computerizate compacte, în format de tablete specializate, pentru stocarea și afișarea informațiilor, a textelor în format electronic.

CARTELĂ INTELIGENTĂ, card cu cip.

CARTELĂ PERFORATĂ, purtător de date sub forma unui card dreptunghiular format din carton subțire, pe care informațiile sunt specificate prin prezența sau absența găurilor (perforații) într-o anumită ordine.

CARTIER, teritoriu distinct într-o localitate.

CARTON GUDRONAT, material rulat obținut prin impregnarea cartonului pentru acoperișuri cu produse din gudron, urmată de tratarea părților frontale și inferioare cu praf cu granulație fină.

CARTON, material dens, tip de hârtie, care posedă o greutate mai mare la o unitate de suprafață decât hârtia; hârtie groasă și rigidă.

Un metru pătrat de carton cântărește peste 250 g. Fabricarea este analoagă cu cea a hârtiei obișnuite.

CASĂ, edificiu de locuit.

CASCADĂ DE HIDROCENTRALE, (CHE), șir de centrale electrice amplasate consecutiv pe cursul unei ape, ce funcționează în regim coordonat, în corespundere cu solicitările consumatorilor de energie electrică.

CASETĂ, instalație pentru crearea condițiilor favorabile pentru prelucrarea, păstrarea și transportarea articolelor, detaliilor și materialelor.

CASITERIT, mineral de staniu, materie primă pentru industrie.

CASSINI-HUYGENS, navă/sondă spațială automatizată lansată împreună de NASA, ESA și ASI.

CASTELE DE APĂ ȘI REZERVOARE, instalații hidrotehnice.

CAȘ, brânză proaspătă de oaie, produs alimentar obținut din lapte de oaie prins cu cheag și stors de zer.

CAȘCAVAL, produs alimentar obținut din lapte în procesul de fabricare a brânzeturilor.

CAȘMIR, țesătură serj ușoară și moale din lână, semilână sau bum-bac.

CATADIOPTRU, sistem optic de răsfrângere a razelor luminoase emise înapoi la emițător.

CATALIZATOR METALOCEN, tip de catalizator.

CATAMARAN, la popoarele aborigene din Asia de Sud și Oceania, mic vas maritim alcătuit din două sau câteva lunturi scobite dintr-un trunchi și unite între ele cu un podeț, propulsat cu vâslele; vas maritim cu vele, din două corpuri paralele și unite între ele cu o punte.

CATAPULTĂ, aparat de părăsire forțată cu ajutorul unor mecanisme speciale ale vehiculelor aeriene, care asigură aterizarea membrilor echipajului cu parașuta.

CATARE, ansambru de instalații tehnico-inginerești pentru extragerea la suprafața solului a apelor, țiteiului și gazelor.

CATARG, în construcții navale, tub de metal sau stâlp de lemn vertical sau ușor înclinat, care se înalță deasupra punții superioare a navei în plan diametral, structură înaltă a cărei stabilitate este asigurată de fire speciale din oțel, beton, fixate cu ancore.

CATASTROFĂ TEHNOGENĂ, tragedie la obiectivele industriale.

CATEGORII DE SCĂRI DE MĂSURARE, tipuri de unități de măsurare a fenomenelor fizice.

CATENĂ DE PUNTE, lanț format din secțiuni identice perechi; configurația asemănătoare cu o fermă de poduri.

CATER, vas mic cu motor, cu potențial redus de plutire în regim autonom și timp scurt de aflare la bord a echipajului; barcă cu vâsle și două pânze din dotarea serviciului salvamar al vaselor maritime.

CATIFEA, tip de stofă; Velur.

CATOD DE METAL LICHID, catodul dispozitivului cu descărcare a gazului.

CATOD RECE, emițător de electroni într-un dispozitiv electronic, care funcționează fără încălzire specială; Catodă de emisie explozivă, catodă de emisie secundară, catodă de oxidare.

CATOD TERMOELECTRONIC, conductorul unui dispozitiv electrovacuum a cărui acțiune se bazează pe fenomenul emisiilor termionice.

CATOD, electrod al dispozitivelor și aparatelor radioelectronice și electrotehnice, în care mișcarea electronilor din circuitul exterior se îndreaptă spre el; electrod negativ al unui acumulator electric sau al unui element galvanic; electrod al unui aparat, instrument, băi electrolitice sau al unei porțiuni de circuit electric care se leagă la polul negativ al unei surse de curent; electrod care servește ca sursă de emisie electronică într-un tub electronic.

CAUCIUC NATURAL, materie primă pentru industrie.

CAUCIUC, material foarte elastic, obținut din latexul unor plante (cocsagâz ș. a.) sau sintetic prin polimerizarea și copolimerizarea diverșilor compuși nesaturați, prin policondensarea derivaților bifuncționali ai hidrocarburilor ș. a.

CAZAN ACUMULATOR, acumulator de căldură.

CAZAN DE ABUR, instalație în care se obține aburi (pe contul căldurii degajate prin arderea combustibilului) pentru producția energiei electrice sau ca agent termic pentru încălzirea clădirilor, efectuarea unor procese tehnologice ș.a.

CAZAN DE COMBUSTIE EXPLOZIV, un dispozitiv pentru camuflarea exploziilor termonucleare pentru a produce electricitate.

CAZAN DE UTILIZARE, instalație de utilizare a căldurii gazelor de eșapament emise de unități tehnologice – turbine Diesel sau de gaz, cuptoare, cazangerii etc.

CAZAN LA ABUR, dispozitiv alimentat continuu cu apă pentru a o transforma în abur saturat sau supraîncălzit, cu o presiune mai mare decât atmosferică, datorită căldurii degajate în timpul arderii combustibililor organici, precum și căldurii evacuate de la cuptoarele cu temperaturi ridicate sau de la turbinele cu gaz. A apărut la sfârșitul sec. al XVII-lea, începutul sec. al XVIII-lea; Cazan cu tambur.

CAZAN, vas destinat pentru încălzirea și fierberea diferitelor substanțe, pentru prelucrarea termică a unor produse alimentare (lapte, fructe, legume ș.a.) sau materiale tehnice (de ex. bitum ș.a.).

CAZANGERIE, unitate industrială de producere a agentului termic sau a apei calde.

CĂI RUTIERE, căi de transport terestre.

CĂILE FERATE DIN FRANȚA, (repere cronologice).

CĂLĂTORIE ÎN JURUL LUMII ÎNTR-UN BALON CU AER CALD, eveniment extraordinar.

CĂLDURĂ DE ARDERE, cantitatea de căldură degajată în timpul arderii complete a combustibilului, măsurată în jouli.

CĂLIRE, prăjirea unor tipuri de produse într-o cantitate mică de grăsime la temperatura de 120-150 °C; prelucrare termică a materialelor (produselor finite) pentru a le mări duritatea și rezistența prin încălzire și răcire rapidă ulterioară.

CĂMARĂ, spațiu într-o casă.

CĂMAȘĂ DE ZALE, accesoriu pentru protecția ostașilor.

CĂMĂȘUIRE, în construcții, operație tehnologică de acoperire cu metal sau beton.

CĂMIN, sobă joasă cu vatra larg deschisă; casă în care sunt găzduiți studenți, muncitori ș.a.; la figurat, casă părintească, prin extindere, familie; aparat electric ori de gaz pentru încălzirea încăperii.

CĂPRIOR, element al acoperișului.

CĂPTUȘEA LA CORPULUI NAVEI, carcasă impermeabilă exterioară, ce conferă corpului navei flotabilitate și rezistență.

CĂPTUȘEALĂ CU MATERIAL REFRACTAR, finisare externă și interioară a diferitor instalații pentru a le proteja de temperaturi înalte și a le mări ciclul de viață.

CĂPTUȘEALĂ, structură subterană permanentă artificială construită în mine, tuneluri subterane pentru a preveni posibilitatea prăbușirii rocilor înconjurătoare, și utilizată pentru consolidare împotriva degradării a suprafeței construcțiilor și protejarea lor de pătrunderea apelor subterane.

CĂRĂMIDĂ, piatră artificială de formă regulată, ca un paralelipiped, confecționată din lut, nisip, apă și unele adaosuri minerale; Cărămidă dinas, cărămidă silico-calcaroasă.

CĂRBUNE ACTIV, cărbune obținut prin carbonizarea artificială a lemnului, a cojilor de nuci ș.a. la 170-400 °C, fără accesul aerului și activat ulterior prin tratare cu abur sau cu bioxid de carbon. Are o structură foarte poroasă, fiind utilizat pentru absorbirea gazelor, vaporilor, medicamentelor ș.a.

CĂRBUNE, minera fossil, sursă de energie și materie primă în industria chimică. Prezentare generală, industria cărbunelui.

CĂRUCIOR, nod al mecanismului sau mașinii, cu care se deplasează detaliile ce asigură mișcările de lucru sau transmitere.

CĂUȘ, vas pentru băut și turnat cvas, miere și alte lichide răspândit pe larg în Rusia din vechime până în mijlocul sec. XIX; organ de lucru la excavatoare și mașini de săpat și încărcat; în metalurgie, golf protejat împotriva valurilor pentru staționarea vaselor mici.

CĂUTAREA INFORMAȚIEI, realizarea pe Internet a unui șir de acțiuni, de la determinarea obiectului unei căutări până la obținerea de informații, folosind toate resursele disponibile ale motorului de căutare.

CĂLȚI, fibre de in, cânepă, rămase pentru prepararea firelor, după îndepărtarea puzderiei și impurităților.

CÂMP MAGNETIC ROTATIV, câmpul rezultat prin aplicarea a două sau mai multe câmpuri magnetice alternante, având aceeași frecvență, dar deplasate unul în raport cu celălalt în spațiu cu o viteză unghilară constantă.

CÂMP, mulțime a unei mărimi fizice; Câmp sonor, câmp vizual.

CÂNTAR, dispozitiv mecanic sau electronic pentru determinarea greutății unui corp; Cântar electric, cântar amper.

CÂRMA NAVEI, elementul principal al dispozitivului de dirijare a navei, care creează o forță hidrodinamică laterală atunci când vasul se deplasează și este asigurată manevrarea.

CEASORNIC, aparat pentru măsurarea curentă a timpului sau a intervalelor de timp. Funcționează în baza unui fenomen ce se desfășoară uniform în timp sau pe baza unui fenomen periodic (de ex. mișcarea de rotație a Pământului, oscilațiile camertonului, ale unei plăci de cuarț ș. a.).

CELOFAN, material sintetic. Celofibră, celuloid.

CELULĂ DE MEMORIE, circuit electronic cu două stări stabile.

CELULĂ SOLARĂ, dispozitiv de captare a energiei solare și transformarea ei în energie electrică.

CEMENTARE, consolidare cu ciment.

CEMENTITĂ, carbură de fier.

CENTRALA ELECTRICĂ DE CONDENSARE, centrală termică cu turbine de condensare pentru producerea numai a energiei electrice la arderea gazului, cărbunelui, altor surse energetice.

CENTRALA ELECTRICĂ RAIONALĂ MOLDOVENEASCĂ DE STAT, întreprindere de profil.

CENTRALA HIDROELECTRICĂ DUBĂSARI, centrală hidroelectrică din RM. A fost construită în 1950-1955 pe r. Nistru, în apropierea or. Dubăsari. Este dirijată de la punctul de dispecerat din Chișinău.

CENTRALĂ ATOMOELECTRICĂ, centrală electrică nucleară.

CENTRALĂ DE VÂRF, centrală electrică, la care o parte sau toate unitățile funcționează atunci când consumul de energie în sistemul de energie electrică pentru o perioadă scurtă de timp, crește brusc.

CENTRALĂ ELECTRICĂ, întreprindere care include instalații și utilaj pentru producerea energiei electrice. Prima centrală electrică a fost construită în 1882 (SUA). În funcție de felul energiei primare, se deosebesc: centrale termoelectrice (CTE), centrală electrică cu turbine cu gaze, centrale nucleare, centrale electrooliene, centrală electrică mobilă ș.a.

CENTRALĂ EOLIANĂ, instalație care utilizează energia cinetică eoliană pentru generarea energiei electrice.

CENTRALĂ HIDROELECTRICĂ, (CHE), centrală electrică care transformă energia cinetică a apei în energie electrică.

CENTRALĂ MAREOMOTRICĂ, instalație hidromecanică, care transformă energia mareelor în energie electrică.

CENTRALĂ NUCLEARĂ SHIPPINGPORT (Pennsylvania), întreprindere de profil din SUA.

CENTRALĂ NUCLEARĂ, (Centrală atomo-electrică), centrală electrică care transformă energia nucleară în energie electrică. Folo-

sește căldura ce se degajă într-un reactor nuclear în urma reacției de fisiune a elementelor grele ^{233}U , ^{235}U , ^{239}Pu (v. COMBUSTIBIL NUCLEAR). Prima centrală nucleară la scară mare industrială a fost cea de la Calder Hall, din Cumbria, Anglia.

CENTRALĂ SOLARĂ, este o centrală electrică funcționând pe baza energiei termice rezultată din absorbția energiei radiației solare. Centralele solare termice, în funcție de modul de construcție pot atinge randamente mai mari la costuri de investiții mai reduse, decât centralele solare pe bază de panouri solare fotovoltaice.

CENTRALĂ TELEFONICĂ AUTOMATĂ, complex de instalații și dispozitive care asigură legătura între abonați în mod automat.

CENTRALĂ TELEFONICĂ, complex de instalații și dispozitive care asigură legătura între abonații unei rețele telefonice manual sau automat.

CENTRALĂ TERMOELECTRICĂ, instalație termică, care generează energie electrică și căldură sub formă de aburi și apă caldă, inclusiv pentru furnizarea de apă caldă și încălzire pentru consumatori individuali sau industriali.

CENTRALIZAREA DISPECERILOR, instrument tehnic de management pentru gestionarea operațională a traficului de trenuri, care permite de la postul central să controleze schimbările și semnalele tuturor punctelor controlate ce asigură mersul trenurilor în siguranță.

CENTRALIZAREA MACAZELOR ȘI SEMNALELOR, dirijarea dintr-un singur punct de la distanță a macazelor și semnalelor electrice într-o stație de cale ferată sau în unele sectoare ale ei.

CENTRIFUGĂ, instalație tehnică pentru separarea substanțelor în vrac sau a lichidelor cu densitate diferită, și separarea lichidelor de corpuri solide utilizând forța centrifugă.

CENTRU MUZICAL, dispozitiv electronic multifuncțional, instalat acasă pentru ascultarea programelor de sunet (muzică, vorbire) din surse interne și externe.

CENTRU, teritoriu unde este localizată o activitate specifică; Centru comercial, centru cultural, centru de agrement, centru de calcul, centru de deservire ș.a.

CENTRUL ISTORIC MINIER DIN LEWARDE, instituție de profil din Franța.

CENTRUL NAȚIONAL PENTRU STUDII SPAȚIALE, (CNES), instituție de profil din Franța.

CENTRUL SPAȚIAL GUYANEZ, instituție de profil a Franței.

CENTURĂ DE SIGURANȚĂ, echipament special în automobile și avioane.

CENTURĂ, brâu de beton, porțiune de spațiu; Centura orașului, centură de parcuri, centură verde, centură exterioară, centură interioară.

CENUȘĂ VULCANICĂ, substanță formată la erupția vulcanilor.

CENUȘĂRIRE, proces tehnologic din industria pielii, de prelucrare a pieilor de animale cu leșie de cenușă și lapte de var pentru a elimina părul.

CERAMICĂ CU REFLECȚII METALICE, articole și materiale obținute prin arderea lutului în amestec cu adaosuri minerale, oxizi și alte substanțe minerale.

CERAMICĂ DE CONSTRUCȚII, materiale de construcție și produse ceramice obținute din materie primă din lut calcinat.

CERAMICĂ DE CUARȚ, ceramică obținută prin topire din pulbere de sticlă de cuarț.

CERAMICĂ METALICĂ, materiale compozite artificiale, care conțin metale și diferite tipuri de argilă pentru ceramică.

CERAMICĂ SPUMOASĂ, ceramică celulară.

CERAMICĂ TEHNICĂ, produse de ceramică, grupate convențional în funcție de utilizare, pe domenii tehnologice: semiconductoare, dielectrică, condensatoare, ceramică supraconductor,

bioceramică, ceramică blindată, nanoceramică, ceramică pentru electronică, feroelectrică, piezoceramică, inginerie mecanică, inginerie electrică, energie nucleară, aviație, astronautică etc.

CERAMICĂ, articole și materiale obținute prin arderea lutului cu sau fără adausuri minerale.

CERDAC, anexă la o clădire, uneori cu geamuri, pridvor.

CERESTEA, materiale din lemn care își păstrează structura naturală, compoziția chimică și fizică și proprietățile mecanice.

CERNEALĂ, substanță chimică de scris.

CHEI, loc special echipat pentru acostarea și deservirea navelor, îmbarcarea și debarcarea pasagerilor, încărcarea și descărcarea mărfurilor etc.

CHEIE, unealtă de deschis un lacăt; cod; unealtă de asamblare; Cheie electronică.

CHERAMZIT, material poros obținut la arderea argilelor sau a zgurei de la stațiile termoelectrice în prezența unor amestecuri de substanțe expandatoare, pirite, substanțe organice ș. a.

CHERAMZITBETON, marcă de beton ușor, produs din cheramzit și ciment.

CHERESTEA, produse din lemn cu dimensiuni și calitate consacrate, obținute prin tăierea la gater a buștenilor din specii de conifere și foioase.

CHERNĂR, instrument de punctat.

CHESON, construcție cu pereții din beton sau oțel, fără fund, pentru executarea lucrărilor de construcție la fundații sau zidărie în apă; instalație pentru asanarea părții navelor de sub apă în vederea reparației sau examinării corpului; cutie de oțel răcită cu apă, aplicată în calitate de pereți la cuptoarele de cuvă sau capurile canalelor de gaz la cuptoarele Martin; construcție cu pereți subțiri cu unul sau mai multe contururi închise în secțiune transversală; obturator folosit în instalații de transport pe apă (docuri, încuietori etc.), dispuse

sub formă de structură din oțel rezistentă la apă curgătoare, împărțit în secțiuni, și destinat izolării unei părți a interiorului ale docului din râu sau mare.

CHIHLMIBAR, ambră galbenă, succin, substanță organică amorfă, formată prin fosilizarea rășinei unor conifere din perioada terțiară (Paleogen). Culoare galbenă sau brună, uneori roșietică. Este folosit la fabricarea obiectelor de podoabă, a unor lacuri speciale, în medicină.

CHILĂ, traversă longitudinală amplasată pe mijlocul fundului corăbiei, ce îi asigură trăinicie și duritate, dar asigură și trăinicia generală a corpului navei; aripa fixă verticală la avioane, amplasată în coada fuzelajului.

CHIOȘC, construcție ușoară.

CHIRPICI, blocuri de construcție din lut nears.

CHIȘLEAG, produs alimentar obținut prin fermentarea naturală a laptelui de vacă. Are gust dulce sau acrișor. Servește și la prepararea brânzei.

CHIT, material sub formă de pastă, care conține materiale de umplură, un liant și o substanță specială, care la uscare, formează pelicule.

CHITUIRE, pompă specială a unor soluții de întărire rapidă pentru umplerea golurilor și fisurilor în roci sau a golului dintre căptușeală și pereții minei.

CIANIZARE, proces chimico-termic de prelucrare a suprafeței articolelor de oțel pentru a-i spori duritatea, prin metoda suprasaturării difuze a stratului de la suprafață concomitent cu carbon și azot, sub un amestec de cianuri topite.

CIANURARE, procedeu tehnologic în metalurgie; cianizare.

CIBERNETICĂ, știință care cercetează comunicațiile și controlul între diferitele subsisteme.

CICLON, dispozitiv tehnologic de epurare.

CICLU DE VIAȚĂ, durata funcționării dispozitivului tehnic sau cantitatea de muncă prestată de el pentru o anumită perioadă calendaristică de timp; timp de funcționare.

CICLU, ansamblu de procese, lucrări, fenomene, fapte, acțiuni, legate între ele, care constituie laolaltă un cerc încheiat, un sistem logic; Ciclu de producție, ciclu de lecții, ciclu de lucrări literare, ciclu de lucrări artistice ș. a.

CICLUL RANKINE, proces termodinamic circular ideal, în care căldura este transformată în lucru sau invers.

CICLUL ZERO, set de lucrări de construcție și montaj pentru a zidi elemente din structură ale clădirii aflate sub nivelul luat ca nivel zero.

CIFRĂ CETANICĂ, indicator al calității arderii combustibilului în motor.

CILINDRI, corpurile de lucru ale mașinilor care prelucrează materialul trecut printre ele, sau care servesc la îndreptarea sau îndoirea semifabricatelor, zdrobirea și amestecarea produselor.

CILINDRU DE LAMINARE, organ de lucru al echipamentului industrial în domeniu.

CIMENT DE ÎNTĂRIRE RAPIDĂ, ciment care la etapa incipientă de întărire manifestă o creștere rapidă a durabilității.

CIMENT EXPANDAT, liant din grupul cimenturi cu capacitatea de a crește în volum în timpul procesului de întărire.

CIMENT PORTLAND, liant hidraulic sub formă de pulbere fină de culoare gri închis sau gri-verzui, în care predomină silicatul de calciu (70–80% din greutate).

CIMENT ROMAN, liant fabricat după rețeta antică a romanilor.

CIMENT SILICIOS, tipuri de ciment, care conține aditiv silicios.

CIMENT, denumire generică a unui mare grup de lianți minerali, de obicei hidraulici.

CIMENTAREA OȚELULUI, prelucrare fizico-chimică prin încălzire, pentru saturarea prin difuzie cu carbon a straturilor de suprafață ale articolelor confecționate din oțel cu conținut redus de carbon, pentru a crește duritatea și rezistența la uzură.

CIMENTITĂ, carbură de fier, compus chimic în componența și structura aliajelor de fier-carbon.

CIMENTUL PORTLAND CU ZGURĂ, liant hidraulic obținut prin măcinarea fină a clincherului de ciment Portland, zgurei granulate de furnal și ghips, amestecat în diferite proporții.

CINEMA HOME, complex de echipamente audio și video pentru consumatori, instalate într-un living privat pentru a crea condiții optime de vizualizare a conținutului video acasă.

CINEMA PE ECRAN LAT, tip de cinematografie bazat pe utilizarea peliculei cu lățimea de 50-70 mm pentru filmarea și proiectarea filmelor.

CINEMA STEREOSCOPICĂ, tip de cinematograf, metode și mijloace tehnice, care creează la spectator iluzia optică de volum a obiectelor afișate pe ecran.

CINEMA, vezi **Cinematograf**.

CINEMASCOP, dispozitiv optic.

CINEMATICA MECANISMELOR, capitol în teoria mecanismelor și mașinilor, ce studiază mișcarea elementelor mecanismelor, fără a stabili cauzele mișcării.

CINEMATOGRAF, mijloace tehnice și metode de lucru ce asigură realizarea producției cinematografice și reproducerea ei pe ecran; difuzarea producției cinematografice cu utilaj special; Cinematograf sonor.

CINESCOP, dispozitiv cu fascicul de electroni, utilizat pentru a converti o imagine optică sau cu raze X într-un semnal video de televiziune, aparat electronic de recepție pentru reproducerea imaginilor televizate, observate direct pe ecranul televizorului sau proiectate pe un ecran exterior.

CINESCOP, dispozitiv receptor cu fascicul de electroni a cărui funcționare se bazează pe efectul de a genera radiații laser într-un cristal cu semiconductor, atunci când este excitat de un fascicul de electroni rapizi; Cinescopul cu laser.

CIOC, extremitate ascuțită a unui obiect.

CIOCAN PNEUMATIC, instrument mecanic de impact manual pentru separarea rocilor slabe de masiv, slăbirea solurilor înghețate, acoperirilor de asfalt și beton, demontarea fundațiilor, pereților etc.; Ciocan-burghiu, perforator.

CIOCAN, dispozitiv mecanic de forjare a metalelor sub presiune; instrument de lovit, de mână, pentru forjarea metalelor, spargerea pietrelor etc.; Ciocan de foc, ciocan de sudat/lipit.

CIOCOLATĂ, produs alimentar obținut din boabe de cacao, zahăr și diferite substanțe aromatice și gustative.

CIP, placă semiconductoare sau dielectrică, pe care este montat un circuit integrat, asamblat un miniaparatur electronic, dotat cu elemente de unire și suprafețe de contact.

CIRC, instituție de agrement.

CIRCUIT DE DECLANȘARE, dispozitiv electronic cu două sau (mai rar) mai multe stări de echilibru stabil, capabil să execute o tranziție bruscă de la o stare la alta, ca urmare a influenței externe.

CIRCUIT DE ȘINĂ, circuit electric în care există o sursă de alimentare și un receptor, iar conductoarele de curent electrice sunt linii de cale ferată, conectate electric într-un circuit prin vehiculul electric (tramvai, locomotivă, vagon) cu conductorul suspendat deasupra vehiculului.

CIRCUIT ELECTRIC CU DOUĂ BORNE DE CONTACT, circuit electric.

CIRCUIT ELECTRIC CU PATRU POLI, circuit electric.

CIRCUIT ELECTRIC, ansamblu de dispozitive și conductoare de conectare ale acestora, proiectate pentru fluxul de curent electric; Circuit imprimat.

CIRCUIT INTEGRAT DE TRANSFER DE SARCINĂ, dispozitiv semiconductor pentru acumularea și stocarea unei încărcări în eventualele celule formate în cristal, sub acțiunea unui câmp electric extern și direcționată să transmită pachetele de încărcare, de la o celulă potențială, la alta atunci când se modifică tensiunea la electrozii externi.

CIRCUIT INTEGRAT, circuit microelectronic. Primele brevete, microcircuit, microcip.

CIRCUIT MAGNETIC, inelul liniilor magnetice.

CIRCUIT TRIFAZAT, circuit de curent alternativ în care există trei tensiuni sinusoidale de aceeași frecvență, deplasate în fază unul față de celălalt (de obicei, cu 120°).

CIRCUITE INTEGRALE MAGNETICE, tip de circuite integrate în care sunt utilizate substanțe magnetice pentru procesarea și/sau stocarea informațiilor.

CIRCUITUL APELOR URBANE, alimentare cu apă, ape uzate, ape poluate în menaj, cu deșeuri industriale, precum și apele provenite din precipitații atmosferice.

CISTERNĂ, vagon dota cu un vas în formă cilindrică pentru transportarea mărfurilor lichide, gazoase, solidificate sau sub formă de pulbere.

CLAPĂ, detaliu sau echipament de dirijare a volumului unui flux, datorită schimbării suprafeței secțiunii de trecere.

CLASĂ DE PRECIZIE A APARATELOR ELECTRICE DE MĂSURAT, sensibilitate a măsurărilor.

CLASĂ DE PRECIZIE în construcția de mașini, grad de prelucrare fină.

CLASIFICARE, în procesul tehnologic de separare a amestecurilor de substanțe solide, divizarea lor în fracții omogene după mărime, formă, greutate.

CLĂDIRE ÎNALTĂ, edificii cu multe etaje, a căror înălțime depășește 75 m și au peste 25 de etaje.

CLĂDIRE, edificiu cu destinație variată; Clădire cu valoare ambientală, clădire cu valoare arhitecturală, clădire cu valoare memorială, clădire de importanță redusă, clădire destinată culturii, clădire publică, clădiri administrative, clădiri comerciale, clădiri industriale, clădiri pentru asistență medicală, clădiri pentru asistență socială, clădiri pentru biblioteci, clădiri pentru distracții, clădiri pentru expoziții, clădiri pentru grădini zoologice și botanice, clădiri pentru muzee, clădiri pentru restaurante, clădiri pentru transport, clădiri publice, clădiri școlare.

CLEARANCE, distanța de la nivelul solului până la elementul structural cel mai jos al mașinii, cu excepția roților.

CLEI, adeziv natural sau sintetic.

CLEȘTE CU FĂLCI ROTUNDE, vezi **Scule de asamblare și lăcătușărie**.

CLEȘTE PLAT, vezi **Scule de asamblare și lăcătușărie**.

CLICHET DE CEASORNIC, mecanism.

CLIMATIZARE, activități organizatorice și instalații, care asigură crearea și menținerea climei artificiale în încăperi.

CLIMATIZOR, instalație pentru condiționarea aerului la parametrii temperatură și grad de purificare și menținerea condițiilor climatice optime în spațiile tehnologice, construcțiilor, vehiculelor și în condiții casnice.

CLINCHER, materie primă pentru industrie la producerea cimentului.

CLINCHER, termen de referință în metalurgie, industria cimentului, construcții și sportul nautic.

CLIPER, navă marină rapidă, cu pânze cu cel puțin trei catarge pentru transportarea pasagerilor și a încărcăturilor prețioase.

CLISTRON, dispozitiv electrovacuum cu microunde în care interacțiunea fluxului constant de electroni are loc cu câmpul electric cu microunde a rezonatorului de volum, cu gruparea electro-

nilor în buchete cu transformarea energiei cinetice a lor în energia oscilațiilor cu microunde.

CLIȘEU, în industria poligrafică, plăcuță de metal, plastic sau lemn, cu imaginea fotografică negativă, pentru a o imprima pe hârtie prin metoda tiparului înalt.

CLOPOT, obiect pentru producerea sunetelor.

CLOPOTNIȚĂ, turn pentru instalarea clopotelor.

CLORURI NATURALE, minerale, materie primă pentru industrie.

CLOUD COMPUTING, vezi **Căutarea informației**.

CLUPĂ, instrument pentru tăierea exterioară a filetului la șuruburi, țevi, tuburi și alte obiecte de metal.

CLUSTER, în informatică grup de obiecte omogene logic sau fizic, legate între ele și examinate ca o sursă întregă.

COACERE, obținerea unor materiale (produse) solide, inclusiv poroase, din materii prime cu granulație fină, pudră sau pulverizată prin încălzire, asigurând înmuierea și îmbinarea ulterioară a particulelor.

COALĂ, unitate de măsură în poligrafie.

COAMĂ, parte de deasupra a unui zid sau locul de îmbinare a două pante ale acoperișului.

COARDĂ, fir cu diferite moduri de utilizare.

COBOL, limbaj de programare.

COBORÂRE BALISTICĂ, reintrarea rachetei în atmosferă.

COCA NAVEI, ansamblu format din carcasă, înveliș, punți, platforme, pereți despărțitori și un set de grinzi, de care se prind acestea.

COCHILIE, în inginerie, structură spațială formată din două suprafețe curbate, distanța dintre care (grosimea) este mică în comparație cu alte două dimensiuni.

COD BINAR, procedeu în informatică.

COD DE BARE, semn distinct al mărfurilor.

COD MORSE, stem telegrafic de transmitere a informației, vezi **ALFABETUL MORSE**.

COD TELEGRAFIC, sistem de combinații din semnale electrice care corespund literelor, cifrelor, semnelor de punctuație ș. a. folosit pentru transmiterea mesajelor prin telegrafia cu fir sau radio.

COD, în informatică, procedeu și instrument prin care sunt substituite simbolurile sau comunicările pentru a le transmite prin computere, smartfoane și alte mașini programabile și este destinat pentru construirea, păstrarea, transmiterea și interpretarea comunicărilor simbolice în mediul om-mașină.

CODAREA CULORILOR, transformarea informației inițiale despre culorile în sistemele de televiziune color, în semnale video comode pentru a fi transmise prin rețeaua de telecomunicații.

CODIFICARE DE DATE, proces tehnologic.

CODIFICATOR, dispozitiv pentru codificarea datelor.

COEFICIENT DE STAȚIONARE, indice de eficiență în domeniu.

COEFICIENT DE UTILIZARE AL TERENULUI, indice de eficiență în domeniu.

COEFICIENT DE UTILIZARE TEHNICĂ, indice de eficiență în domeniu.

COEFICIENȚI AERODINAMICI, indice de calitate în domeniu.

COFRAJ, formă confecționată din lemn, metal, beton armat, materiale plastice și alte materiale pentru turnarea articolelor de beton armat și construirea structurilor monolitice din beton sau beton armat.

COGENERARE, în energetică, proces tehnologic.

COLAC DE SALVARE, obiect de plută, de cauciuc (umflat cu aer) sau de alt material ușor, care servește pentru menținerea naufragiaților la suprafața apei.

COLAC, pâine împletită în formă de cunună. Se face din făină de grâu. La români colacul este un element caracteristic pentru multe datini tradiționale și familiale. În prezent colacul se oferă și oaspeților de onoare ca simbol al ospitalității.

COLAN, șirag de pietre prețioase sau mărgăritare, purtat ca podoa-bă la gât; cordon, cingătoare, de obicei, împodobită cu o cataramă. Este purtată, mai ales, de femei.

COLECTAREA CENUȘEI, proces de curățare în diferite ramuri ale industriei a gazelor arse de praf de cenușă, realizat cu dispozitive mecanice sau electrice.

COLECTOR, organ al motoarelor electrice ș.a.

COLIMATOR, dispozitiv optic.

COLMATARE, proces tehnologic, fenomen fizic și electromag-netic.

COLOANĂ, element de rezistență al unei construcții portante, des-tinat să suporte sarcini verticale, transmise de grinzi, ferme, plăci, planșee, instalații industriale ș. a.; Coloană hidraulică, instalație si-tuată lângă o cale ferată care servește pentru alimentarea cu apă a locomotivelor; aparat folosit în laboratoare și în industria chimică, în cazurile când este nevoie de o suprafață mare de contact între un gaz și un lichid; formație militară în care ostașii, unitățile, tunurile, mașinile ș. a. sunt aranjate unele în spatele altora, adâncimea ei fi-înd mai mare decât lățimea.

COLORIMETRU, dispozitiv optic de măsurare.

COMANDĂ NUMERICĂ, sistem tehnologic complex, compute-rizat, organele de lucru ale căruia sunt dirijate automatizat.

COMBINAT, întreprindere care unește câteva unități din diferite ramuri de producție, legate între ele din punct de vedere tehnologic, economic și organizațional.

COMBINATUL DE BLĂNURI DIN BĂLȚI, întreprindere care prelucrează blănuri și confecționează articole de blană (paltoane, căciuli, gulere ș.a.)

COMBINĂ MINIERĂ, ansamblu mecanic autopropulsat, care efectuează concomitent operațiile de pregătire, extragere, spargere și evacuare a substanțelor minerale extrase, instalație tehnică pentru extragerea subterană a mineralelor, subansamblu al unui complex mecanizat, conceput și utilizat pentru operațiuni de curățare, mașină autopropulsată pentru excavare, care separă substanțele minerale sau rocile din mine și le încarcă în cărucioare sau pe transportor.

COMBINĂ, mașină complexă agricolă sau industrială.

COMBUSTIBIL CONVENȚIONAL, unitate de calcul, adoptată la nivelul tehnologic-economic și utilizată pentru a compara valoarea termică a tipurilor de combustibil organic.

COMBUSTIBIL NUCLEAR, material folosit pentru exploatarea unui reactor nuclear.

COMBUSTIBIL, substanță chimică utilizată pentru producerea de energie termică în timpul arderii; Combustibil de aviație, combustibil fosil, combustibil pentru rachete; Combustibil de aviație.

COMERCIALIZAREA PRIMULUI OMG (Organism modificat genetic), eveniment de anvergură.

COMISARIATUL PENTRU ENERGIE ATOMICĂ ȘI ENERGII ALTERNATIVE (CEA), organism de lucru internațional.

COMPACT DISC (CD), instrument de stocare, reproducere și păstrare a informației.

COMPACTAREA SOLULUI, comprimarea particulelor de sol și micșorarea volumului porilor săi sub acțiunea presiunii aplicate din mecanismele de etanșare sau greutatea structurilor.

COMPACTOR, instalație autopropulsată sau remorcată de compactare a solului, altor substanțe prin lovituri succesive, mașină cu activitate ciclică, autopropulsată sau remorcată pentru bătătorirea gruntului și materialelor folosite la acoperirea drumurilor, la construcția digurilor, barajelor, canalelor; Compactor pneumatic, compactor rutier.

COMPAS, instrument de orientare.

COMPENSARE LONGITUDINALĂ, noțiune în domeniul rezistenței materialelor.

COMPENSARE TRANSVERSALĂ, noțiune în domeniul rezistenței materialelor.

COMPENSATOR SINCRONIZAT, mașină electrică sincronă ușoară, care funcționează în modul, motor electric, fără încărcare pe ax cu un curent de excitație variabilă.

COMPENSATOR, dispozitiv utilizat pentru atenuarea diferitor deformări a construcțiilor metalice.

COMPILATOR, soft care convertește codurile inițiale din limbaje de programare de nivel înalt în seturi de instrucțiuni echivalente funcționale, într-un limbaj mai simplu.

COMPLEX COMPUTAȚIONAL DE BORD, ansamblu de aparate și programe amplasate la bordul aparatului de zbor, care asigură automatizarea proceselor de informatică și de dirijare în timp real.

COMPLEX ENERGETIC, sistem energetic.

COMPLEX EXPOZIȚIONAL, sistem de edificii speciale.

COMPLEX INDUSTRIAL, sistem de edificii speciale.

COMPLEXUL COMBUSTIBIL-ENERGETIC, sistem de extracție și producție de combustibil și energie (energie electrică și termică), transportul, distribuția și utilizarea interindustrială.

COMPOZIT, material artificial din mai multe substanțe, cu proprietăți noi.

COMPRESOR, instalație destinată comprimării și distribuirii /utilizării gazelor sub presiune.

COMPRESARE, în rezistența materialelor, tipul de deformare a tije (barei) sau a părții sale sub acțiunea forțelor al căror rezultat este îndreptat de-a lungul axei de greutate a secțiunilor sale transversale; stare de efort-tensiune care apare sub presiunea uniformă; în informatică – conversia algoritmică a datelor pentru a reduce vo-

lumul ocupat de acestea și utilizarea rațională a dispozitivelor de stocare a datelor.

COMPUS INTERMETALIC, metal lipit.

COMPUTER CUANTIC, calculator, în care operațiile de calcul au loc în conformitate cu legile mecanicii cuantice.

COMPUTER PERSONAL, calculator universal conceput pentru lucrările individuale ale utilizatorului final cu dimensiuni mici, configurare flexibilă și preț rezonabil.

COMPUTER PORTABIL, dispozitiv electronic cu dimensiuni mici și greutate de până la 4 kg, constituit dintr-un modul de sistem cu un procesor central, o memorie externă, un monitor și un dispozitiv de intrare (tastatură etc.).

COMPUTER, aparat electronic; Computer analog, computer digital.

COMPUTERIZARE ÎN NORI, noțiune în domeniul informaticii, denotă calculatoarele din Internet.

COMUNICARE COSMICĂ, comunicație radio-telefonică sau optică între subiecții aflați în spațiul cosmic și instalațiile de recepție terestre de pe uscat sau mare.

COMUNICARE DUPLEX, telecomunicație bidirecțională în care schimbul de informații (trimiterea și primirea de mesaje) între 2 corespondenți se realizează simultan în ambele direcții.

COMUNICARE FAX, metodă electrică de transmitere a informațiilor grafice (imagini, texte, tabele, fotografii realizată prin aparate de fax și canale de telecomunicații.

COMUNICARE LA PACHET, metodă de comunicare în care mesajele transmise prin intermediul semnalelor electrice sunt împărțite în blocuri mici cu un anumit format, fiecare fiind echipat cu un antet care conține adresa de livrare și alte informații despre servicii.

COMUNICARE MULTICANAL, transmitere paralelă (simultană, în grup) a mesajelor (analogice sau digitale: telefon, televiziune,

telegraf, date computerizate etc.) prin canale de comunicare independente formate într-o linie de comunicare comună (cu fir, radio, fibră optică).

COMUNICARE OPTICĂ, metodă de telecomunicații efectuată prin intermediul oscilațiilor electromagnetice optice, de obicei în intervalul (10^{13} - 10^{15} Hz).

COMUNICARE SONORĂ SUBMARINĂ, comunicare realizată într-un mediu apos prin emisia și recepția undelor acustice modulate în ambele sensuri între nave și instalații de coastă, nave de suprafață și submarine, vehicule subacvatice locuite și nelocuite, scafandri etc.

COMUNICAȚIE RADIOTELEFONICĂ, legătură telefonică, în care recepția și transmiterea informațiilor se realizează prin intermediul undelor radio fără o linie de fir, care ar lega abonații; radiotelefon se mai numesc și dispozitivele tehnice, care asigură efectuarea unei astfel de conexiuni.

COMUNICAȚIE RADIOTELEGRAFICĂ, telecomunicație în care mesajele discrete sunt transmise prin unde radio cu semne alfabete, digitale și semne criptologice.

COMUNICAȚII FĂRĂ FIR, metodă de transmitere a informațiilor de orice tip (vorbire, alfa-numerice, vizuale) cu ajutorul semnalelor electrice care se propagă prin fire și/sau prin semnale radio ori folosind sisteme de comunicare optică.

COMUNICAȚII PRIN FIBRĂ OPTICĂ, primul sistem în domeniu.

COMUNICAȚII, transmiterea și recepția informațiilor folosind diverse resurse tehnice; o ramură a economiei care asigură transmiterea și recepția mesajelor poștale, telefonice, telegrafice, radio, Internet și alte tipuri de mesaje.

COMUTATOR DE MARE TENSIUNE, dispozitiv electric proiectat pentru a porni și opri instalațiile electrice și dispozitivele de

înaltă tensiune în condiții normale, precum și pentru oprire automată a circuitelor electrice la suprasarcină și scurtcircuit pentru a preveni dezvoltarea accidentelor în industrie și în sisteme de energie electrică.

COMUTATOR LOT, dispozitiv electric de acționare manuală pentru pornirea, oprirea și comutarea circuitelor electrice de tensiune joasă.

COMUTATOR, instalație electromecanică sau electronică, care asigură selectarea circuitului electric de ieșire și conectarea la el a circuitului de intrare.

CONCASOR DE PIATRĂ, instalație pentru zdrobirea materialelor solide, materii prime minerale (piatră), în industria materialelor de construcții.

CONCENTRAT METALURGIC, resursă de minereu solid cu un conținut sporit de substanță activă comparativ cu cel extras din zăcământ.

CONCENTRAT, mineral, materie primă pentru industrie.

CONCENTRATE ALIMENTARE, amestecuri uscate de produse alimentare de origine vegetală sau animală, preparate special pentru utilizare rapidă.

CONCENTRATOR, dispozitiv electronic, care comutează un set de linii telefonice de joasă viteză pe un singur canal de telecomunicație.

CONCORD, tip de avion.

CONDENSATOR ELECTRIC, dispozitiv electric, ce constă din două sau mai multe elemente, izolate cu dielectrici, pentru înmagazinarea sarcinii electrice.

CONDENSATOR FERROELECTRIC, condensator ferroceramic cu o dependență non-liniară pronunțată a capacității sale în funcție de tensiune electrică aplicată pe plăcile lui.

CONDENSATOR, în termodinamică, schimbător de căldură, în care în faza de răcire are loc procesul de condensare a vaporilor și eliminarea căldurii.

CONDIMENTE, materie primă agricolă, substanțe folosite în alimentație.

CONDIȚII TEHNICE, standarde de producere.

CONDIȚIONAREA AERULUI, pregătirea aerului pentru diferite procese tehnologice.

CONDIȚIONAREA CEREALELOR, prelucrarea cerealelor postrecoltă.

CONDUCTĂ DE AER, sistem de transportare a aerului cald, rece sau condiționat.

CONDUCTĂ DE GAZ, magistrală pentru transportarea gazului; Gazoduct.

CONDUCTĂ DE PETROL, magistrală pentru transportarea petrolului.

CONDUCTĂ, construcție din conducte, fittinguri, suporturi (pentru instalare externă), compensatoare și alte detalii pentru transportul substanțelor lichide, gazoase și multifazice în baza diferenței de presiune în diferite secțiuni ale acesteia.

CONDUCE DE ABUR, sistem de țevi conceput pentru transportul aburului de la locul în care a fost recepționat până la locul de utilizare.

CONDUCE DE CABLU, ansamblu de conducte și instalații de supraveghere pentru așezarea, montarea și exploatarea cablurilor.

CONEXIUNE ÎN SERIE, conectarea mai multor dispozitive electrice între ele, prin care trece același curent electric consecutiv.

CONEXIUNE PARALELĂ, conexiune între dispozitive electrice cu două terminale sau patru terminale, în care aceeași tensiune acționează între polii (clemele) dispozitivelor cu două terminale sau la intrările (ieșirile) dispozitivelor cu patru terminale.

CONFERINȚĂ VIDEO, tehnologie managerială de organizare a unor ședințe și discuții cu ajutorul tehnologiei informației, oferind în timp real schimb de informații audio și video.

CONFORT, stare comodă din punct de vedere acustic, optic, termic, urban.

CONGELARE, o metodă de conservare a produselor alimentare, care constă în scăderea temperaturii produsului sub punctul de îngheț al sucurilor sale, pentru a le menține calitățile inițiale pentru o perioadă lungă de timp, cu condiția ca temperatura să rămână la același nivel scăzut tot timpul.

CONIAC, băutură alcoolică tare, cu aromă și gust deosebit, pregătită după tehnologia franceză prin distilarea fracționară a vinurilor albe și păstrată în butoaie de stejar o perioadă de timp pentru maturare. Are o culoare aurie de chihlimbar, gust și aromă specifice, tărie, de obicei, 40-57°.

CONSERVANT, substanță care împiedică procesele de fermentare sau de putrefacție în alimente, asigurând păstrarea lor îndelungată

CONSERVARE, procesul tehnologic de tratare al alimentelor și nutrețurilor pentru a preveni alterarea lor un timp cât mai îndelungat.

CONSERVAREA MAȘINILOR, tehnologii de protejare în timpul neutilizării lor.

CONSERVAREA PRODUSELOR ALIMENTARE, ramură a industriei.

CONSOLĂ, element de construcție ieșit din zid ca punct de sprijin, figuri decorative din materiale de construcție, articole de mobilier.

CONSOLIDARE, în industrie, proces de întărire a terenurilor.

CONSOLIDAREA SONDEI, ansamblu de lucrări efectuate și echipamente instalate, menite să asigure consolidarea canalului sondei pentru buna ei funcționare; procesul de creare a unei cochilii de protecție puternice cu două straturi în interiorul găurii de foraj, care constă din burlane de tubaj de oțel și compoziție cimentată întărită (compoziția este pompată în spațiul dintre conducte și pe rețele găurii).

CONSOLIDAREA TERENURILOR, în agricultură, proces de comasare a exploatațiilor agricole.

CONSTANTAN, aliaj de cupru și de nichel.

CONSTRUCȚIA CLĂDIRILOR, tehnologii industriale.

CONSTRUCȚIA DE MAȘINI, domeniu al științei ingineresti și activitate practică.

CONSTRUCȚIE ASAMBLATĂ, obiect executat din elemente prefabricate, care nu necesită prelucrare suplimentară la șantier.

CONSTRUCȚIE HIDROTEHNICĂ, obiectiv specific în domeniu.

CONSTRUCȚIE INDUSTRIALĂ, obiectiv specific destinat domeniului.

CONSTRUCȚIE PNEUMATICĂ, conductă în transportul cu aer comprimat.

CONSTRUCȚII ANTISEISMICE, procedee specifice de construcție rezistente la seisme.

CONSTRUCȚII CIVILE, obiective cu destinație social-culturală.

CONSTRUCȚII DIN BLOCURI MARI, metodă de construire a edificiilor.

CONSTRUCȚII DIN LEMN, elemente prefabricate de construcție confecționate integral sau preponderent din lemn.

CONSTRUCȚII DIN OȚEL, elemente prefabricate de construcție confecționate integral din metal.

CONSTRUCȚII DIN PANOURI MARI, elemente prefabricate de construcție din beton armat.

CONSTRUCȚII DIN PIATRĂ, elemente din piatră pentru edificii și clădiri.

CONSTRUCȚII INGINEREȘTI, rețele auxiliare în domeniul construcțiilor pentru apă, gaz, energie electrică, evacuarea apelor uzate, evacuarea fumului.

CONSTRUCȚII ÎNGROPATE, structuri subterane cu destinație diferită, fiind construite, se scufundă în profunzime conform proiectării sub influența, de regulă, a greutateii lor și pe măsură ce este excavat pe sol la tapla construcției.

CONSTRUCȚII METALICE, construcții din elemente de metal.

CONSTRUCȚII MONOLIT, metodă de construcție direct pe șantier prin așezarea unui amestec de beton într-un cofraj pregătit cu sau fără armatură sub forma unui singur întreg; Monolit.

CONSTRUCȚII NAVALE, șantier maritim.

CONSTRUCȚII SUBTERANE, obiecte de construcție, situate sub nivelul suprafeței pământului.

CONSTRUCȚII SUSPENDATE, construcții, în care elementele portante (cabluri, lanțuri, plase, membrane etc.) suportă doar forțe de extensiune, structuri rigide atârinate, ale căror elemente de sprijin sunt cabluri flexibile, întinse drept.

CONSTRUCȚII ȘI DETALII DIN BETON ARMAT, elementele de construcție ale clădirilor, confecționate din beton armat.

CONTACT ELECTRIC, atingere a suprafețelor de contact ale circuitului electric confecționat din materiale cu conductivitate electrică sau dispozitiv care asigură un astfel de contact/conexiune.

CONTACTOL, cleiuri, vopsele, reșini sintetice și alte substanțe adezive folosite ca liant, amestecate cu pulbere de metale conductoare de curent electric pentru asigurarea contactului electric în instalații electronice și electrotehnice.

CONTACTOR, dispozitiv electromagnetice cu două poziții, proiectat pentru conectarea și deconectarea circuitelor electrice la distanță.

CONTAINER DE PROTECȚIE, dispozitiv în energie nucleară, conceput pentru a preveni contactul combustibilului nuclear, inclusiv și materiale radioactive cu mediul.

CONTAINER, echipament standard în formă de paralelipiped sau cilindru, utilizat multiplu pentru transportarea mărfurilor prin unul sau mai multe tipuri de transport, fără a fi descărcat la schimbarea transportului.

CONTOR DE IMPULSURI, dispozitiv pentru contorizarea cantității de energie a impulsurilor electrice care ajung la intrarea sa de la senzorii inductivi, de capacitate și alții.

CONTOR ELECTRIC, dispozitiv pentru contorizarea consumului de energie electrică pentru o anumită perioadă de timp în rețelele de curent continuu sau cele de curent alternativ.

CONTRAFIȘĂ, bară verticală de sprijin, care asigură rigiditatea unei construcții.

CONTRAFORT, element în construcție.

CONTRAGREUTATE, element de obținere a echilibrului.

CONTRAILER, container cu roți, tip de semiremorcă sau remorcă de automobil.

CONTRASĂGEATĂ, fenomen în rezistența materialelor.

CONTRAȘINĂ, element de forță la linia de cale ferată.

CONTRATREAPTĂ, suprafața verticală din față unei trepte.

CONTROL CAPILAR, metodă nedistructivă de control bazată pe injectarea unor lichide indicator în cavitățile interioare ale unor articole, pentru a stabili sectoarele defectate în baza sporirii artificiale a culorilor și luminozității acestora.

CONTROL CU UNDE RADIO, testare nedistructivă, bazată pe înregistrarea și analiza parametrilor undelor radio (predominant intervalul cu microunde, 1-100 mm) care interacționează cu obiectul controlat.

CONTROL DE LA DISTANȚĂ, metode și mijloace telemecanice pentru transmiterea la distanță prin canale de telecomunicații coduri electrice sau semnale radio, care transportă de la operator (sau computer) la obiectul de control informații (comenzi, acțiuni de control) despre o schimbare a modului de funcționare a acestui obiect, starea sau poziția lui în spațiu.

CONTROL ELECTRIC, metodă de testare nedistructivă, bazată pe înregistrarea parametrilor câmp electric care interacționează cu obiectul controlat sau care apare în el ca urmare a influenței externe.

CONTROL MAGNETIC, procedeu de testare nedistructivă, folosit pentru detectarea și înregistrarea defectelor la produsele confecționate din materiale feromagnetice, care le pot schimba

semnificativ caracteristicile magnetice sub influența unui câmp magnetic extern.

CONTROL NUMERIC, proces de automatizare a mașinilor, uneltelor.

CONTROL OPTIC, testare nedistructivă, bazată pe analiza interacțiunii radiațiilor optice cu obiectul investigat.

CONTROL RADIOLOGIC, testare nedistructivă, bazată pe înregistrarea și analiza radiațiilor ionizante penetrante (foton, neutron și electron) după interacțiunea cu obiectul controlat.

CONTROL TEHNIC, proces instituțional de monitorizare a calității produselor fabricate.

CONTROLER, dispozitiv electronic pentru dirijarea automată a unui obiect tehnic conform softului; dispozitiv electric de tensiune joasă pentru comutarea cablurilor circuitelor electrice; Controler de comandă.

CONTUR EXPLODAT, metodă de explodare în care distrugerea masei de rocă se realizează în volumul conturat de foraj; se obține o rupere cu suprafața relativ netedă cu un minim de discontinuități a zăcămintului în tablou în afara conturului.

CONVECTOR, instalație pentru condiționarea aerului la parametrii temperatură și grad de purificare și menținerea condițiilor climatice optime în spațiile tehnologice, construcțiilor, vehiculelor și în condiții casnice.

CONVEIER CU BANDĂ, cel mai obișnuit tip de transportor folosit pentru a muta mărfuri în vrac sau/și bucați.

CONVEIER DE ARUNCARE, dispozitiv trimer.

CONVEIER ROLGANG, echipament industrial în domeniu, transportor cu role.

CONVEIER SUSPENDAT, banda transportatoare.

CONVEIER VIBRATOR, dispozitiv pentru mișcarea mărfurilor pe principiul transmiterii la încărcătură a unor mișcări vibratorii.

CONVEIER, în informatică, metodă de organizare a prelucrării datelor în paralel la un calculator, conectat la mai multe dispozitive.

CONVEIER, în mecanică, dispozitiv cu funcționare continuă, care transportă materiale în vrac, detalii, obiecte și alte încărcături.

CONVENȚIE METRICĂ, acord internațional în domeniu.

CONVERSIE, proces oxidativ de purificare cu oxigen în industria siderurgică și a metalelor colorate, pentru eliminarea surplusului de carbon și alte impurități din metale.

CONVERSIUNEA ENERGIEI, proces fizic.

CONVERTIZARE, proces metalurgic.

CONVERTIZOR, instalație în metalurgie; Convertizor catalitic.

CONVERTOR ACUSTIC ELECTRIC, element acustic și acustoelectronic al dispozitivului, utilizat pentru a converti energia electromagnetică în acustică și invers.

CONVERTOR APLICATOR ELECTRONIC, dispozitiv fotoelectronic vidat, conceput pentru a transforma o imagine invizibilă pentru ochi într-un obiect vizibil sau pentru a spori luminozitatea imaginii vizibile.

CONVERTOR DE ABUR, dispozitiv schimbător de căldură pentru producerea aburului saturat sau ușor supraîncălzit; structural asemănător cu un evaporator.

CONVERTOR DE FRECVENȚĂ, dispozitiv electronic sau electromecanic, care transformă curentul electric continuu de o tensiune, în curent continuu electric de altă tensiune.

CONVERTOR DE IMAGINI CU CRISTALE LICHIDE, dispozitiv pentru modificarea imaginilor optice, în baza efectelor electro-optice în cristalele lichide.

CONVERTOR DE INFORMAȚII, dispozitiv hardware sau program în tehnologia computerului, care transformă forma, sau și formatul informațiilor transmise prin intermediul acestuia.

CONVERTOR DE INTRARE, dispozitiv la intrarea unui sistem sau dispozitiv care transformă acțiunile de intrare în semnale convenabile pentru procesarea, transmisia și înregistrarea ulterioară sau pentru a coordona funcționarea sistemului cu parametrii de intrare.

CONVERTOR DE REPREZENTARE A VALORILOR, dispozitiv electronic care convertează automat diferite forme de reprezentare a mărimilor procesate pe calculator.

CONVERTOR MAGNETOELASTIC, dispozitiv traductor de măsurare, utilizat în sisteme de măsurare, control automat și reglare, al cărui efect se bazează pe utilizarea dependenței permeabilității magnetice a materialelor de tensiunea mecanică.

CONVERTOR MAGNETOSTRICȚIONAL, convertor electro-mecanic sau electroacustic, în care energia unui câmp magnetic alternativ este transformată în energia oscilațiilor mecanice și invers.

CONVERTOR, circuit electric.

CONVERTORUL HALL, dispozitiv semiconductor folosit pentru transformarea câmpurilor magnetice exterioare în curent electric.

COPERTĂ, în poligrafie, înveliș moale sau tare, la cărți, care asigură unirea foilor în blocuri. Reprezintă o siguranță a materialelor tipărite de distrugere și poluare, dar și servește ca element de decor.

COPIATOR, dispozitiv electronic de multiplicare.

COPIERE MECANICĂ, reproducere prin instrumentul de tăiere a profilului unui contur sau forma ale produselor prin strunjire, frezare și alte mașini echipate cu dispozitive de copiat.

CORABIE, navă maritimă cu vele.

CORD, fire răsucite bine și foarte trainice; țesături obținute din acestea.

CORDON IGNIFUG, fir special utilizat pentru a transmite un impuls de foc de la o sursă primară la o capsulă detonatoare sau încărcare de pulbere, într-o perioadă de timp strict definită.

CORECTAREA CULORILOR, operație tehnologică de schimbare sau corectare a culorilor imaginilor reproduse în procesul de pregătire pentru tipar sau în momentul tipăririi lor.

CORIDOR DE ZBOR, element structural al spațiului aerian al statului, bandă spațială aeriană limitată în lățime și/sau altitudine, special rezervată pentru zborul aeronavelor, pe care trebuie s-o urmeze obligatoriu în zbor în vederea evitării ciocnirilor și pentru o mai bună legătură radio între aeronave și punctele terestre de urmărire și control al traficului aerian.

CORNIȘĂ, element arhitectural de construcție aplicat la finisarea internă sau externă a pereților unei clădiri, încăperilor sau mobilității; traversă de metal, lemn, masă plastică deasupra ușii sau ferestrei pentru agățarea draperiilor, perdelelor.

COROZIUNE, proces de oxidare a metalelor.

CORP DE ILUMINAT, dispozitiv electric, care conține una sau mai multe surse de lumină și accesorii de iluminat, și este utilizat pentru iluminatul interior sau exterior, iradiere, semnalizare luminoasă și proiecție luminoasă, precum și pentru decorarea interioară a încăperilor.

CORP DE LITERĂ, mărimea literelor.

CORPUL NAVEI, forma exterioară a ambarcațiunii.

CORPUL NAVEI, forma exterioară; coca.

CORT, adăpost portativ.

CORVETĂ, tip de navă maritimă.

COSITOARE, agregat agricol pentru cosit.

COSITORIRE, aplicarea unui strat subțire de staniu pe suprafața produselor și semifabricatelor metalice pentru a le proteja de coroziune sau pentru a le pregăti de lipit.

COSMODROM, ansamblu de instalații, echipamente, utilaje, construcții și terenuri, care asigură recepționarea, păstrarea, verificarea, asamblarea și lansarea navelor spațiale și a sateliților, precum

și monitorizarea zborului pe toată perioada de viață a aparatelor lansate.

COSMONAUTICĂ, domeniu de cercetare al științelor tehnice, preocupate de cercetarea, proiectarea și lansarea rachetelor balistice și a aparatelor spațiale de zbor, funcționarea lor în spațiul cosmic și cercetarea obiectelor spațiului interplanetar în vederea valorificării cosmosului pentru necesitățile omului.

COSMOVIZIUNE, transmiterea imaginilor televizate din cosmos.

COSTEȘTI-STÂNCA, centrală hidroelectrică de lângă satele Costești și Stânca, pe râul Prut.

COSTUM DE ASTRONAUT, echipament individual de protecție.

COSTUM DE PROTECȚIE, îmbrăcămintă specială.

COȘ DE FUM, canal pentru îndepărtarea gazelor de ardere din cazanele de încălzire, cuptoarele de încălzire, sobele, încălzitoarele de apă etc.

COT, piesă tubulară ca axă curbă care servește pentru racordarea țevelor în locurile de schimbare a direcției conductei. Poate fi de fontă, asbociment, sticlă ș. a. Este prevăzut la capete cu filet, mufă sau flanșă.

COTTAGE, clădire rezidențială individuală urbană sau rurală (de obicei cu două etaje), cu o parcelă mică de teren adiacent.

COVATĂ, albie în care se frământă aluatul; ladă de scânduri în care se adună făina la moară în timpul măcinatului.

COVOR, țesătură groasă de lână (uneori combinată cu bumbac, cânepă, mătase) cu desene multicolore, țesătură monocromă sau multicolor, confecționată manual sau la războaie de țesut, destinată împodobirii și încălzirii încăperilor, așternerii pe podele, la izolarea sunetelor. Este destinat pentru împodobirea și termoizolarea încăperilor.

COX, produs obținut prin cocsificarea unor combustibili (cărbuni, produse petroliere). Se deosebesc: cox metalurgic, întrebuințat în

operațiile de metalurgie (în furnale, în cubilouri), cox de petrol, obținut la distilarea distructivă a păcurii, cox de gudron.

CRAMPON, cui pentru fixarea șinelor de cale ferată în traverse.

CRAPODINĂ, dop la capătul unei țevi, pentru a nu se înfunda.

CREMALIERĂ, organ de lucru la un dispozitiv mecanic.

CREMATORIU, instalație pentru incinerarea cadavrelor umane.

CREMĂ, produs culinar obținut din amestec de smântână, lapte, frișcă, unt și zahăr, dar și alte ingrediente; alifie din uleiuri sau grăsimi cu aditivi, destinată pentru îngrijirea pielii, părului, unghiilor etc.

CREP, țesătură din fire de mătase, lână, bumbac sau fibre sintetice, răsucite la dreapta și la stânga, și țesute într-o anumită alternanță.

CREUZET, vas de laborator, folosit la temperaturi înalte.

CRIC, mecanism de ridicare a greutăților la construcția, reparația și asamblarea edificiilor, la executarea lucrărilor de încărcare-descărcare.

CRIOELECTRONICĂ, domeniu al electronicii, care efectuează cercetări privind interacțiunea câmpului electromagnetic cu purtătorii de sarcină într-un solid, și cu crearea de dispozitive electronice pe baza acestor efecte.

CRIOSTAT, instalație termostat, în interiorul căreia se menține o temperatură mai joasă decât în mediul ambiant.

CRIOTEHNICĂ, tehnică criogenă.

CRIOTRON, aparat cu funcție de releu.

CRIPTANALIZĂ, metode de studiere a sensului informațiilor cifrate.

CRIPTOLOGIE, domeniu de știință despre scrierea secretizată.

CRISTAL DE PLASMĂ, material compozit.

CRISTAL FOTONIC, structură a materiei.

CRISTAL LICHID, substanță compozită mixtă (organică și anorganică) sau organică, sintetică sau naturală.

CRISTAL, corp omogen, anizotrop, cu structură internă tridimensională.

CRISTALE WHISKER, monocristale sub formă de ace și fibre cu un diametru de la câțiva până la sute de microni.

CRISTALIZATOR, instalație pentru izolarea substanțelor în proces de cristalizare.

CRIȚĂ, masă spongioasă de fier (cu conținut scăzut de carbon, sulf, fosfor și siliciu) cu incluziuni de zgură, care umple porii și cavitățile.

CROMANSIL, aliaj de crom.

CROMARE, procedeu tehnologic.

CROMEL, aliaj special din crom, fier, nichel și mangan.

CRONOGRAF, aparat de precizie, prevăzut cu un mecanism de ceasornic, care înregistrează în mod automat momente de timp (de ex. începutul și sfârșitul unui fenomen sau al unei acțiuni); în Evul Mediu, scriere care cuprinde o sinteză a istoriei universale și care este întocmită pe baza unor izvoare istorice și legende biblice și populare.

CRONOSCOP, dispozitiv de măsurare.

CROSSING, construcție subterană în galeria unei mine.

CRUCE DE MALTA, dispozitiv tehnic.

CRUCIȘĂTOR, tip de navă militară.

CRUPE, produs alimentar format din boabe întregi, decorticate sau zdrobite din culturi cerealiere (mei, hrișcă, orez, porumb, orz, ovăz, grâu, seară și leguminoase (mazăre, linte, năut).

CRUSTĂ, strat solid pe suprafața unor corpuri moi; crustă de turnare.

CTBT (Comprehensive Nuclear-Test-Ban Treaty), tratat pentru interzicerea totală a experimentelor nucleare.

CUANTIFICAREA SEMNALULUI, transformarea semnalului în impulsuri consecutive sau în semnal cu schimbare graduală a amplitudinii, în timp și după nivel.

CUBILOU, cuptor cu ax pentru topirea fierului de turnătorie din furnal și a fierului de turnat pentru producerea de piese turnate.

CUERDA SECA, procedeu tehnologic în ceramică.

CUI SPINTECAT, piesă de siguranță.

CUI, piesă mică folosită la asamblare.

CUIRASAT, tip de navă militară.

CUIRASĂ, armătură din plăci de metal.

CUIRASIER, cavaler echipat cu o cuirasă.

CULEGERE TIPOGRAFICĂ, procedeu tehnologic de zățuire.

CULOAR, spațiu închis, îngust și lung.

CULORILE CONFORTULUI, culoare iridiscentă care se atestă pe suprafața pură și netedă a peliculei oxidate extrafin a metalelor.

CULTIVATOR, unealtă agricolă.

CULTURĂ DIGITALĂ, domeniu tehnic nou de comunicare umană.

CUNIAL, aliaj de nichel, aluminiu și cupru.

CUPAJ, procedeu tehnologic.

CUPĂ-CUPTOR, agregat tehnologic pentru topirea oțelului, constituit dintr-o cupă cu capac și o instalație de încălzire cu arc electric.

CUPELAȚIE, metodă industrială de obținere a argintului și aurului din minereurile bogate în plumb, prin topirea și oxidarea acestuia cu oxigen din aer.

CUPLARE/ASAMBLARE TIP BAIONETĂ, conexiune rapidă între două piese prin rotire în jurul axei, cu deplasare longitudinală.

CUPLĂ, dispozitiv de legare; Cuplă automată.

CUPLU ROTATIV, tip de articulație mecanică.

CUPLU TERMOELECTRIC, element termosensibil bazat pe efectul Seebeck și alcătuit din două fire metalice diferite, legate în serie prin lipire sau sudare la dispozitivele de măsurare a temperaturii.

CUPOLĂ, acoperiș semisferic.

CUPRARE, procedeu tehnologic de protecție a suprafețelor cu un strat de cupru.

CUPTOARE DE ÎNCĂLZIRE, a semifabricatelor metalice înainte de laminare, forjare sau ștanțare.

CUPTOR CICLONIC, cuptor cu cameră în care în procesul de ardere gazele, combustibilul și zgura se mișcă sub presiune în vârtejuri.

CUPTOR CU AER RECE, cea mai veche instalație primitivă de a obține fierul din minereu sub formă de fontă prin reducere cu cărbune, suflat cu aer rece.

CUPTOR CU MICROUNDDE, dispozitiv electronic conceput pentru tratamentul termic al produselor (materialelor) prin absorbția energiei undelor electromagnetice cu frecvențe superînalte sub formă de microunde, generate de un magnetron.

CUPTOR CU MUFLĂ, instalație în care materialul care trebuie încălzit se află într-o cameră închisă.

CUPTOR CU REFLECTOR, instalație metalurgică de topire cu flacără, în care căldura este transferată materialului prin radiații provenite de la produsele gazoase ale combustibilului (cărbune praf, ulei combustibil, gaze naturale), precum și de la suprafața interioară fierbinte a zidăriei refractare (pereți și acoperiș).

CUPTOR CU ROLE, instalație industrială continuă pentru tratamentul termic, în care produsele sunt transportate cu ajutorul unei mese cu rulare intracuptor.

CUPTOR CU SACOU DE APĂ, furnal cu pereți dubli, prin care circulă apa pentru a-l răci.

CUPTOR CU TAMBUR, echipament industrial în domeniu, vezi **Cuptor rotativ**.

CUPTOR DE PANIFICAȚIE, dispozitiv pentru coacerea pâinii; principalul utilaj în industria de panificație.

CUPTOR DE PATISERIE, instalație termică pentru coacerea produselor făinoase de cofetărie în industria alimentară, alimentația publică și unitățile de comerț specializate.

CUPTOR DE USCAT, dispozitiv industrial pentru îndepărtarea umidității din materialele solide.

CUPTOR ELECTRIC CU ARC, dispozitiv electric, în care încălzirea și topirea unui metal are loc folosind o descărcare de arc într-o plasmă.

CUPTOR ELECTRIC, dispozitiv, în care urmare a conversiei energiei electrice la căldură are loc încălzirea, topirea sau transformările fizico-chimice necesare ale materialelor.

CUPTOR FIERBĂTOR, cuptor industrial în care materialul liber (pulverulent, granular) interacționează cu un flux de gaz încălzit (aer, oxigen, gaze arse) care trece prin acesta, transportând intens particule solide în stratul fluidizat.

CUPTOR MULTIPOD, instituție cilindrică verticală, cu combustibil sau cu energie electrică, al cărui spațiu de lucru este împărțit în înălțime cu mai multe vetre; sub fiecare fiind o boltă pentru nivelul inferior.

CUPTOR ROTATIV, cuptor industrial, prin care pe o vatră în formă de disc sunt deplasate articolele supuse tratamentului termic, furnal cilindric care se rotește în jurul axei sale longitudinale și este proiectat pentru prelucrarea termică și termochimică a materialelor în vrac.

CUPTOR TRANSPORTOR, cuptor cu funcționare continuă pentru prelucrarea termică a produselor, transportate în timpul procesului tehnologic cu conveierul.

CUPTOR VERTICAL, instalație cu un spațiu de lucru alungit – mină concepută pentru prelucrarea pirometalurgică a materialelor în vrac.

CUPTOR, dispozitiv pentru arderea combustibilului organic solid, lichid sau gazos în prezența unui agent oxidant, de obicei, aer; Cuptor cu reverberație, cuptor Martin-Siemens, cuptor optic, cuptor solar.

CURĂȚIREA LOCALITĂȚILOR, proces de salubritate.

CURBĂ DE OBOSEALĂ, fenomen în rezistența materialelor.

CURBĂ DE SARCINĂ, fenomen fizic.

CURBIMETRU, dispozitiv mecanic cartografic utilizat pentru măsurarea pe hartă a lungimii liniilor curbe.

CURRENT ALTERNATIV, curent electric, care se schimbă în timp.

CURRENT CONTINUU, curent electric care în timp nu-și schimbă forța și direcția.

CURRENT ELECTRIC TRIFAZAT, sursă industrială de energie electrică.

CURRENT FORȚAT, instalație hidrotehnică sub formă de canal sau uluc cu unghiuri mari de scurgere pentru deversarea cantităților de apă de prisos din straturile superioare ale unui bazin de apă.

CURRENTUL CVASISTAȚIONAR, curent electric alternativ relativ lent, puterea căruia în orice moment este identică în toată rețeaua, indiferent de secțiunea conductoarelor.

CURENȚI VAGABONZI, curenți electrici, ce se scurg în pământ sau în instalațiile subterane.

CURSĂ DE AUTOMOBILE, probă de sport tehnic.

CURSOR, piesă mobilă la dispozitive de măsurare; indicator la calculator.

CURSUL NAVEI MARITIME, traseul navei.

CURSUL NAVEI, unghi orizontal în planul meridianului adevărat, dintre arcul planului diametral al navei, măsurat din direcția dinspre nord în grade în sensul acelor de ceasornic de la 0° până la 359°.

CURTE, teritoriu adiacent clădirilor de locuit.

CURTEA MINEI, sistem de mine auxiliare, conectate la mina principală pentru amplificarea volumelor extrase de materie primă

și amplasarea serviciului de deshidratare, stației electrice, depoului de locomotive electrice, depozitului de materiale pentru stingerea incendiilor, sălii de așteptare etc.

CUTER, dispozitiv pentru măcinarea fină sau structurală a cărnii și/sau a peștelui pentru fabricarea produselor finite; navă mică din lemn, cu un singur catarg, cu pânze sau motor utilizată preponderent la pescuit.

CUTIE DE FORMARE, dispozitiv pentru reținerea amestecului de turnare în timpul fabricării matriței de turnare, transportarea acesteia și la turnarea matriței cu metal topit.

CUTIE DE VITEZE, ansamblu de roți dințate care transformă forța și frecvența mișcării de rotație transmise la diferite agregate sau vehicule.

CUTREMURE ȘI SEISMOLOGIE, știința despre fenomene naturale periculoase.

CUȚIT, instrument de tăiere conceput pentru a prelucra piese de diferite dimensiuni, forme, grade de precizie și materiale prin filetare, rabotare, așchiere și șanțare cu strungurile corespunzătoare.

CUZINET, lagăr de alunecare din aliaj antifricțiune.

CVADRAT, unitate de măsură tipografică.

CVADRICICLU, (Quadricycle), mijloc de transport, vehicul cu patru roți.

CVADRIGĂ, car antic pe două roți.

CVAS, băutură răcoritoare tradițională rusească, obținută prin fermentare din malț cu adaos de cereale, pâine, suc de fructe și pomușoare.

CVASICRISTALE, cristale periodice; Cvasicristale naturale.

CYANA, submarin.

CYBER-SCALPEL, instrument modern, pentru aplicarea metodei radio-chirurgice la operarea pacienților.

D

DAGHEREOTIPIE, procedeu tehnic fotografic.

DALĂ, placă de formă pătrată sau dreptunghiulară, uneori hexagonală sau octogonală, folosită pentru pardosire, pentru căptușirea zidurilor și a cuptoarelor, la pavarea curților, a trotuarelor ș.a. Se fabrică din piatră naturală, beton, sticlă, marmură, materiale plastice ș.a.; Dală flotantă.

DALTĂ ÎN CRUCE, vezi **Scule de tâmplărie și dulgherie**.

DALTĂ, vezi **Scule de tâmplărie și dulgherie**.

DAMBĂ TRANSVERSALĂ, instalație hidrotehnică. Vezi **Dig de apărare**.

DANĂ, loc de acostare și construcție portuară.

DATE, în informatică, comunicare electronică transmisă într-o formă, ce permite prelucrarea ei electronică sau interpretarea acesteia de către operatorul calculatorului.

DĂLȚIȚA TAILLE-DOUCE, termen generic pentru toate tehnicile și procedeele gravurii în adâncime pe metal: dălțiță, acvaforte, gravura cu acul etc; Gravura cu dălțiță.

DĂRĂCIRE, procedeu tehnologic.

DEADWEIGHT, greutatea totală a mărfurilor îmbarcate pe o navă.

DEADWOOD, procedeu tehnologic aplicat la construcția navelor. Vezi **Corpul navei**.

DEBARA, încăpere auxiliară în locuință.

DEBARCADER, loc amenajat pentru ancorare, care iese perpendicular sau într-un unghi față de linia de mal a zonei de apă și folosit pentru acostarea navelor către acesta din două părți, loc special amenajat în port sau pe malul unei ape cu instalații speciale destinate pentru organizarea încărcării și descărcării pasagerilor și mărfurilor, parcare specializată a navelor fluviale pe căile navigabile interioare, proiectată pentru operațiuni de încărcarea și descărcarea mărfurilor, îmbarcarea pasagerilor.

DEBIT, unitate de măsură la curgerea fluidelor.

DEBITMETRU, dispozitiv de măsurare.

DECANTARE, metodă industrială de îmbogățire gravitațională a mineralelor, bazată pe separarea particulelor minerale diferite ca formă, dimensiune și densitate sub influența unui flux pulsativ vertical de apă sau aer comprimat.

DECANTOR, construcție în sistemele de alimentare cu apă, pentru eliminarea din apa naturală a particulelor de impurități în suspensie, înainte de furnizarea apei spre filtrare, cu două nivele, instalație pentru limpezire apelor uzate, compactarea și fermentarea nămolului sedimentat, submodul al stației de tratare a apei pentru a elimina particulele suspendate din apa naturală.

DECAPARE, tratarea tehnologică, structurală sau artistică la suprafață a materialelor solide pentru anumite scopuri practice.

DECARBONIZARE, încălzirea aliajelor în medii oxidante sau în prezența hidrogenului pentru diminuarea concentrației de carbon.

DECLINATOR MAGNETIC, tip de busolă.

DECODOR, în televiziunea color, dispozitiv de transformare a semnalului de televiziune în semnale video cu tot spectrul culorilor.

DECOMPRESIUNE, boală de cheson.

DECONGELARE, dezghețarea alimentelor congelate înainte de a le consuma sau de a le procesa în produse noi, efectuată în aer liber, cu aburi, apă sau saramură ori folosind ultrasunetul, diferite surse de căldură ca raze infraroșii, curentul electric de înaltă frecvență ș.a.

DECORTICARE, prelucrarea boabelor în crupe; operație de îndepărtare a cojilor de pe semințele de cereale, de plante oleaginoase ș.a. înainte de a le da la presare sau la măcinat ori înainte de punerea lor în consum; operație de curățire a scoarței arborilor de insecte dăunătoare și de ouăle acestora; îndepărtare totală sau parțială a unui strat subțire de țesut (membrană) de pe un organ (rinichi, creier).
Vezi **Producție de făină**.

DECORTICATOR, mașină de decortecat.

DECUPARE, operație de tăiere după contur dat, a unui obiect cu ajutorul foarfecelor de mână, ferăstrăului, dălții ș.a.; tăierea dintr-o piesă a unei bucăți în vederea folosirii ei ulterioare.

DEEP BLUE, supercomputer.

DEFECATOR, instalație tehnică în producția de zahăr.

DEFECTE METALICE, abateri de la tehnologia stipulată privind calitatea semifabricatelor, detaliilor și articolelor din metal: compoziția chimică, structura, continuitatea, starea suprafeței.

DEFECTOSCOPIE, dispozitiv de măsurare.

DEFECTOSCOPIE, metodă de control nedistructiv.

DEFECȚIUNE TEHNICĂ, dereglare parțială sau totală a parametrilor de lucru în procesul de funcționare a unui dispozitiv; unul din criteriile siguranței.

DEFIBRATOR, echipament industrial în domeniu.

DEFIBRILATOR IMPLANTABIL, echipament industrial în domeniul cardiologiei.

DEFLECTOR DE LUMINĂ, dispozitiv conceput pentru a schimba direcția de distribuție optică a fasciculului luminos în spațiu.

DEFLECTOR, dispozitiv aerodinamic instalat deasupra conductei de ventilație, pentru aspirarea aerului poluat din încăperi, vagoane de cale ferată; instalație pentru schimbarea direcției fluxului de gaze și lichide, substanțe în vrac, unde sonore și electromagnetice; instrument pentru măsurarea abaterilor în busole.

DEFLEGMATOR, echipament industrial în industria alimentară.

DEFORMARE PLASTICĂ DE SUPRAFAȚĂ, tratarea sub presiune a materialului la care numai stratul său de suprafață este deformat plastic; o modalitate de a îmbunătăți proprietățile funcționale ale produselor fără a le schimba dimensiunile liniare și de volum.

DEFORMARE PLASTICĂ SUPERFICIALĂ, noțiune în metalurgie.

DEFORMARE, în rezistența materialelor, deformarea unui corp elastic prin deplasarea reciprocă a straturilor paralele (fibrelor) unui materialul, sub acțiunea forțelor aplicate la o distanță constantă între straturi.

DEFORMAȚIE, fenomen în fizica solidului, manifestat prin schimbarea poziției relative externe sau interne particulelor de materie, care duc la apariția unor tensiuni distructive.

DEFRIȘARE, procesul de îndepărtare a tulpinilor de arbori sau a arbuștilor din pământ împreună cu rădăcinile.

DEGAZAREA MINELOR, set de măsuri pentru captarea și recuperarea metanului cu izolarea acestuia la suprafață sau efectuarea unor lucrări de mină, în care este posibil să diluezi metanul până la concentrații acceptabile prevăzute de cerințele reglementare.

DEGRADARE A MATERIALULUI, tip de uzură fizică.

DEGROȘARE, procedeu tehnologic.

DEGUSTARE, determinarea pe cale organoleptică a calității produselor alimentare și a condimentelor, semifabricatelor din ele, tutunului și materiei prime vegetale; aprecierea și analiza organoleptică a produselor alimentare (vin, ceai, tutun ș.a.), efectuată de persoane calificate (degustători); degustarea se bazează pe percepțiile obținute cu ajutorul organelor de simț: văz, miros, gust, simț tactil și chiar auz.

DELTAPLAN, aparat ușor de zbor fără motor, cu o aripă în formă de săgeată, al cărui zbor este monitorizat prin schimbarea centrului de masă datorită mișcării pilotului în raport cu punctul de suspensie.

DEMAROR, dispozitiv de pornire.

DEMATRON, dispozitiv de amplificare cu magnetron pulsant, cu un fascicul de electroni deschiși și un catod în spațiul de interacțiune, controlat de un semnal extern cu microunde.

DEMISOL, parte a clădirii sub parter.

DEMONTAREA PLATFORMELOR PETROLIERE, operație tehnologică.

DEMULPLICATOR, mecanism pentru sporirea capacității momentului de torsiune.

DENIER, unitate de măsură pentru greutatea liniară a tuturor tipurilor de fire textile. Simbol: den.

DENIM, material textil din bumbac, rezistent la uzură în care bătaura trece în diagonală pe sub două sau mai multe fire de urzeală, sinonim cu blugi, țesătură densă de bumbac din care sunt cusute diverse articole de îmbrăcat, cât și obiecte de decorare a casei.

DENSIMETRU, instrument pentru măsurarea densității unor substanțe.

DENSITOMETRU, instrument pentru densitometria peliculelor și plăcilor fotografice.

DEODORANT, substanțe chimice menite să camufleze, să diminueze sau să elimine mirosurile neplăcute.

DEPLANARE, abatere de la standardul privind planul secțiunii transversale în timpul deformării a unei tije, bare etc.

DEPLASAMENT, cantitatea de apă ca volum și masă, dezlocuită de partea subacvatică a unui vas până la linia de plutire.

DEPLASAREA SISTEMELOR ELASTICE, deformarea elastică liniară sau unghiulară a oricărei structuri în ansamblu sau a elementelor individuale sub acțiunea sarcinilor externe aplicate.

DEPOU, structură tehnologică la calea ferată.

DEPOZIT DE ENERGIE, dispozitiv care acumulează, conservă și eliberează energie pentru utilizare, fără a-i converti forma.

DEPOZIT DE PRODUSE PETROLIERE, rezervor sau ansamblu de rezervoare de origine naturală sau artificială pentru depozitarea petrolului sau a produselor petroliere.

DEPOZIT SUBTERAN DE GAZE, rezervor subpământean pentru acumularea și stocarea temporară a gazului natural.

DEPOZIT, clădire sau loc de păstrare; Depozit de explozivi, depozit de furaje, depozit de legume și fructe, depozit de pământ, depozit geologic.

DEPOZITAREA RESURSELOR MINERALE, acumularea temporară a mineralelor recuperate în spațiul de extragere.

DEPOZITAREA ROCILOR, plasarea rocilor neutre acumulate la exploatările miniere pe terenuri special amenajate; etapă finală în tehnologia lucrărilor în carieră, după care urmează extragerea resurselor minerale utile.

DEPUNEREA FASCICULELOR DE IONI, metodă de creare de filme subțiri de metal, semiconductor sau dielectric folosind fascicule (raze) ionice concentrate.

DESALINIZAREA APEI, procedeu tehnologic de condiționare a apei.

DESCĂRCĂTOR CU SCÂNTEIE, instrument de descărcare în gaze cu catod rece.

DESCĂRCĂTOR DE MICROUND, dispozitiv de descărcare a gazului, în care plasma cu microunde este utilizată ca element al circuitului cu microunde.

DESCĂRCĂTOR MINIER, dispozitiv pentru descărcarea cărucioarelor de mină prin întoarcerea sau înclinarea lor într-o poziție, care asigură descărcarea materiei prime extrase.

DESCĂRCĂTOR, dispozitiv electromecanic sau electronic de protecție a rețelelor și instalațiilor electrice împotriva supratensiunii.

DESCHIDEREA UNEI CARIERE, efectuarea unor lucrări de excavare și îndepărtare a rocilor care acoperă inutil zăcămintul sau conțin substanțele minerale utile, preconizate pentru valorificare.

DESCIFRATOR, echipament industrial în domeniu.

DESCOMPUNEREA IMAGINII, conversia imaginilor cu semi-toni și linii în imagini cu micro-bare cu ajutorul unui raster sau folosind hardware și software electronice; una dintre cele mai frecvente metode de transmitere a unei imagini tonifiate pentru imprimare.

DESCONGESTIONAREA ORAȘULUI, procedeu de optimizare a infrastructurii.

DESECARE, procedeu hidrotehnic.

DESECAREA ZĂCĂMINTELOR, set de lucrări tehnice pentru pomparea fluxurilor de ape de suprafață și subterane, precum și pentru prevenirea și restricționarea fluxului lor în minerit în timpul construcției și exploatării carierelor, minelor.

DESEN TEHNIC, desenul unui produs industrial, executat conform standardelor.

DESERVIRE TEHNICĂ, set de activități efectuate în procesul de operare a tehnicii (prevenire, întreținere, control, reglare, realimentare, echipament, ungere etc.), cu scopul de a menține fiabilitatea și disponibilitatea echipamentelor folosite sau stocate.

DESIGN, schiță de proiect a unui produs; Design industrial, design interior, design-ul mijloacelor de transport.

DESPRĂFUIRE, curățarea mediului gazos de particule solide fine în industrie și alte domenii asociate cu formarea prafului, pentru a preveni pătrunderea acestuia în atmosferă și contaminarea periculoasă a persoanelor; metodă privind curățarea gazelor de particule fine de praf sau fum suspendat în ele, conform standardelor sanitare pentru întreprinderi industriale, pentru a proteja aerul atmosferic împotriva poluării, pregătirea gazelor pentru procese tehnologice și extragerea de produse valoroase din ele, prevenirea formării concentrațiilor explozive de praf.

DESPRĂFUITOR, captator de praf tehnic, pulvocaptor.

DEȘEU RADIOACTIV, substanță radioactivă, rămasă după obținerea energiei electrice.

DEȘEURI DE METAL, resturi de metale feroase și neferoase, care au devenit inutilizabile sau au pierdut capacitățile de exploatare, și valoarea metalică ca produse industriale și de uz casnic.

DEȘEURI, rămășițe de la prelucrarea materiei prime; Deșeuri cosmice, deșeuri metalice.

DETANDER, o mașină pentru răcirea gazului prin extinderea acestuia cu performanțele (revenirea) lucrărilor externe. Se utilizează în instalații pentru răcirea și lichefierea gazelor și separarea amestecurilor de gaze, în frigidere și lichioruri criogenice, instalație pentru răcirea gazelor prin extinderea acestuia cu efectuarea unui lucru extern.

DETECTOR DE MINE, echipament industrial în domeniu.

DETECTOR DE SCURGERI, echipament industrial în domeniu.

DETECTOR, dispozitiv încorporat în aparatele de radio, instrumentele de măsurare, pentru convertirea semnalelor electrice de frecvență înaltă în semnale de frecvență joasă.

DETERGENT, substanțe speciale.

DETONATOR, dispozitiv care inițiază explozia.

DEVERSOR, instalație hidrotehnică.

DEVIAȚIE, abaterea de la traseul prestabilit a unui corp aflat în mișcare sub impactul unor factori externi accidentali; în aviație, la modelarea aripei prin deviere se subînțelege unghiul de răsucire a traversei la îndoire; abaterea acului magnetic al busolei de la meridianul magnetic; abaterea parametrilor antenei de radiolocație de la direcția reală în urma influenței câmpului secundar de reflecție de la careva obiecte; abaterea periodică a oscilațiilor undei de emisie de la normă; schimbarea bruscă, a prețurilor la birja mărfurilor sau a cursului hârtiilor de valoare; abaterea navei de la curs sub influența cauzelor externe.

DEZBROBONITOR, echipament industrial în domeniu.

DEZGHETAREA SOLULUI, schimbarea stării solului în timpul trecerii de la înghețat la dezghețat, când este încălzit la o temperatură mai mare de 0 °C.

DEZINTEGRATOR, instalație în industria celulozei și a hârtiei pentru măcinarea fibrelor de lemn, pe o piatră abrazivă rotativă.

DEZMIRIȘTITOR, unealtă agricolă.

DEZOXIDAREA METALELOR, procesul chimic de îndepărtare a oxigenului dizolvat în oțel și aliaje pe bază de fier, cupru și aliajele sale etc.

DIAFONIE, pană electronică.

DIAFRAGMĂ, detaliu al unor dispozitive, mecanisme, instalații sub formă de placă sau perete despărțitor; Diafragmă de laminare.

DIAFRAGMĂ, echipament industrial în domeniu.

DIAGNOSTIC TEHNIC, revizie tehnică.

DIAGRAFIE, în geofizică, procedeu tehnologic.

DIAGRAMĂ DE STARE, diagramă de echilibru, diagramă de fază termodinamică.

DIAGRAMĂ INDICATĂ, reprezentarea grafică a dependenței dintre lucrul efectuat și consumul de carburanți, pentru a stabili coeficientul de performanță.

DIAGRAMĂ MNEMONICĂ, imaginea schematică convențională (grafică) a unui obiect monitorizat.

DIAGRAMĂ, schiță de lucru.

DIAMANT, mineral natural și sintetic, piatră prețioasă.

DIAPAZON, dispozitiv acustic, camerton.

DIAPOZITIV, imagine fotografică pozitivă pe un cadru incolor transparent, destinată vizualizării prin proiectare pe ecran; imagine pozitivă pe un substrat incolor transparent, destinată vizualizării cu diascopul sau proiectării pe ecran.

DICTAFON, aparat portativ pentru înregistrarea vorbirii orale.

DIESEL, motor cu ardere internă, cu injectarea combustibilului direct în cilindri, care se aprinde de la temperatura aerului comprimat; motor cu autoaprindere.

DIFERENȚĂ DE NIVEL, deosebire dintre marcajele nivelului apei, suprafețelor pământului, altitudinii, a altor parametri măsurati.

DIFERENȚIAL, echipament industrial în domeniu.

DIFUZOR, denumire scurtă a aparatului de radio electrodinamic.

DIG ANTITALAZ, structură inginerescă hidraulică protectoare alăturată la un capăt a țărmului sau a teritoriului creat artificial; ridicat în porturi pentru a proteja zonele de apă de tulburările valurilor de la vânt, curenți, sedimente.

DIG DE APĂRARE, instalație hidraulică pentru reglarea regimului fluxului de apă, îmbunătățirea funcționării instalațiilor de admisie a apei și protejare a mării, și malurile râurilor de la eroziunea de-a lungul curenților de coastă, descărcarea de apă și revărsarea inundațiilor, precum și de a crea adâncimile necesare în canalul fluvial pentru a asigura condițiile de navigație.

DIG, construcție din beton, piatră sau pământ amplasată paralel pe malurile unui râu sau bazin acvatic, cu scopul prevenirii inundațiilor pe terenurile situate în spatele digului; construcție (de pământ, piatră sau beton armat) cu secțiunea, de obicei, trapezoidală, ridicată de-a lungul malului unei ape (râu, mare, lac ș.a.) sau spre largul ei, și care servește pentru dirijarea curentului de apă, pentru apărarea malurilor în caz de inundație, pentru izolarea și apărarea radei unui port de valuri și de curenți; Dig de mină, construcție de beton, folosită în lucrările subterane cu scopul de a închide o galerie, pentru a apăra mina de inundație; Dig de împrejmuire, dig de protecție hidrotehnic.

DILATOMETRU, dispozitiv de măsurare.

DILIGENȚĂ, mijloc de transport.

DINAM, mașină electrică.

DINAMICA CONSTRUCȚIILOR, secțiune a mecanicii în construcții.

DINAMICA MECANISMELOR ȘI MAȘINELOR, secțiune a teoriei mecanismelor și mașinilor, în care se studiază mișcarea mecanismelor și a mașinilor, ținând cont de forțele care acționează în ele.

DINAMICAZBORULUI, știință aplicativă, care studiază legițile și particularitățile specifice aparatelor de zbor.

DINAMOMETRU, dispozitiv pentru măsurarea forțelor.

DINAS, material refractar.

DINODĂ, electrod într-un multiplicator fotoelectronic care servește la îmbunătățirea fasciculului de electroni datorită emisiilor secundare de electroni.

DINȚARE, procedeu tehnologic.

DIODA ESAKI, dispozitiv semiconductor de tipul diodă a cărei acțiune se bazează pe efectul tunel.

DIODĂ CU DURATĂ DE AVALANȘĂ, diodă semiconductoare cu rezistență diferențială negativă în domeniu; cuptor cu microunde.

DIODĂ CU IMPULSURI, diod semiconductor, destinat să funcționeze în circuite cu impulsuri de înaltă frecvență.

DIODĂ EMIȚĂTOARE DE LUMINĂ ALBASTRĂ, Premiul Nobel pentru fizică 2014.

DIODĂ LUMINESCENTĂ (LED), dispozitiv de producere a luminii.

DIODĂ ORGANICĂ EMIȚĂTOARE DE LUMINĂ (OLED), dispozitiv de producere a luminii.

DIODĂ SCHOTTKY, dispozitiv semiconductor a cărui acțiune se bazează pe utilizarea proprietăților de contact ale unui metal și un semiconductor.

DIODĂ SEMICONDUCTOARE, dispozitiv semiconductor cu doi electrozi, cu conductivitate electrică într-un singur sens.

DIODĂ STABILIZATOARE, diodă semiconductor concepută pentru a limita (stabiliza, egaliza) nivelul de putere al unui semnal cu microunde.

DIODĂ ZENER, tub electronic cu descărcare de gaze cu doi electrozi sau semiconductor, a cărui tensiune rămâne aproape constantă în anumite limite, la trecerea curentului electric prin el; utilizat pentru a stabiliza tensiunea curentului electric.

DIODĂ, dispozitiv semiconductor cu doi electrozi în vid; diodă și triodă.

DIOPTRIMETRU, dispozitiv de măsurare.

DIORAMĂ, diaramă, model tridimensional.

DIPOZITIVE DE ÎNCĂLZIT, instalate în încăperi pentru încălzirea lor, cel mai adesea prin transferul de căldură de la circulație la încălzitor; sistem de răcire în spațiul înconjurător.

DIPTANC, rezervor adânc, la fundul vasului de transport pentru apă de balast sau combustibil lichid.

DIRIJABIL, aparat de zbor umplut cu gaz ușor cu autopropulsie, care îi asigură deplasarea în orice direcție, la diferite altitudini, fără a fi la discreția curenților atmosferici.

DISC COMPACT, instrument optic pentru stocarea informației.

DISC MAGNETIC, purtător de date magnetice sau dispozitiv extern pentru calculator, proiectat pentru stocarea pe termen lung a informațiilor.

DISC OPTIC, dispozitiv de stocare pentru reproducerea și înregistrarea sau doar pentru reproducerea informațiilor cu ajutorul unei radiații laser puternic focalizate; Disc laser, disc optic numeric.

DISC, piesă în formă de cerc.

DISCHETĂ, suport magnetic portativ pentru stocarea informației în calculator.

DISCRIMINATOR, dispozitiv în care este comparat unul dintre parametrii semnalului electric de intrare cu un parametru similar standard; ca urmare a comparației, este generată o tensiune proporțională cu diferența de valori ale parametrilor comparați.

DISPECERAT, procesul de control operațional centralizat și telecomandă, folosite pentru transferul operațional de informații între obiectele de expediere și centrul de control.

DISPLAY, ecran de vizualizare a informației.

DISPOZITIV COSMIC, denumire generală a instalațiilor tehnice necesare pentru executarea unor sarcini concrete în spațiul cosmic.

DISPOZITIV CU MAGNETRON, de tip de dispozitive electrice cu microunde, care transformă energia surselor de energie în ener-

gia oscilațiilor de microunde, în care formarea fasciculului de electroni și interacțiunea sa cu câmpul electromagnetic al cuptorului cu microunde au loc într-un spațiu în care constantele câmpurilor electrice și magnetice sunt perpendiculare între ele.

DISPOZITIV DE AFIȘAJ, dispozitiv de reprezentare a informației calc.

DISPOZITIV DE CITIRE, echipament electronic.

DISPOZITIV DE CODIFICARE, dispozitiv pentru convertirea unui mesaj într-un semnal în conformitate cu codul selectat.

DISPOZITIV DE COMUTARE, instalație pentru conectarea, deconectarea sau comutarea circuitelor electrice.

DISPOZITIV DE CONTROL VIDEO, instalație electronică pentru monitorizarea calității imaginilor optice și măsurarea parametrilor semnalului video în diferite puncte de formare și transmitere a acestuia.

DISPOZITIV DE DISTRIBUȚIE, instalație electrică pentru primirea energiei electrice de la centrale, transformatoare, convertitoare etc. și distribuția acesteia între consumatorii individuali.

DISPOZITIV DE DIVIZARE, instalație pentru rotirea periodică a unei piese sau a unui nod sub diferite unghiuri sau segmente, dar și pentru gradarea scării la aparatele de măsurat.

DISPOZITIV DE GHIDARE, element structural al unei turbine cu jet, constituit dintr-o rețea circulară asimetrică a profilelor lamelare rotative sau fixe pentru reglarea fluxului de apă care trece prin turbinele de lucru.

DISPOZITIV DE ÎNREGISTRARE, tipuri de articole tehnice, folosite pentru înregistrarea și stocarea mecanică, magnetică sau optică a informațiilor pe benzi perforate, benzi magnetice și discuri optice, memorie flash, materiale fotografice.

DISPOZITIV DE ÎNTÂRZIERE, instalație electrică care reține pentru un interval de timp dat semnalele electromagnetice fără distorsiuni semnificative ale formei lor.

DISPOZITIV DE RECEPȚIE CU FASCICUL DE ELECTRONI, tub electronic cu luminozitate crescută (St. 10^{-3} cd/m²), proiectat pentru a obține imagini pe un ecran extrem de mare (până la sute de m²), folosind metode optice de proiecție.

DISPOZITIV DE REDARE A SUNETULUI, dispozitiv în instrumentele muzicale electrice, care transformă oscilațiile mecanice ale frecvenței sunetului, în semnale electrice în scopul amplificării, conversiei și reproducerii ulterioare a sunetului.

DISPOZITIV DE REGLARE, element al unui sistem de control automat mecanic, pneumatic, electric, electronici de alt tip, care stabilește valoarea cerută sau un anumit program de modificare a variabilelor controlate (greutăți, niveluri, rezistențe electrice, surse de curent, tensiune etc).

DISPOZITIV DE VID, dispozitiv cu microunde a cărui funcționare se bazează pe interacțiunea pe termen lung a unui fascicul de electroni și o undă electromagnetică încetinită care se propagă în direcția opusă mișcării electronilor.

DISPOZITIV DE VIZUALIZARE, sistem optoelectronic conceput pentru a orienta vizual un aparat goniometric, telemetru sau dispozitiv de observație către un punct sau un obiect specific din spațiu.

DISPOZITIV ELECTROMAGNETIC DE MĂSURARE, aparat de măsurare a tensiunii electrice și puterii curentului.

DISPOZITIV LOGIC PROGRAMABIL, bloc electronic funcțional creat pe baza tehnologiei cu semiconductor pentru implementarea logică a circuitelor digitale.

DISPOZITIV SENSOR, dispozitiv care percepe atingerea și este, de asemenea, capabil să perceapă informații la distanță de sursa sa.

DISPOZITIV SUBMERSIBIL, structură tehnică locuită sau nelocuită, care se deplasează prin stratul de apă și/sau de-a lungul fundului.

DISPOZITIV, echipament tehnologic într-un domeniu; Dispozitiv imprimator alfanumeric, dispozitiv integrator, dispozitive de fixare, dispozitive de montare.

DISPOZITIVE ASAMBLABILE UNIVERSALE, echipamente unificate.

DISPOZITIVE DE COMPENSARE, instalație pentru restituirea puterii reactive; se utilizează în sistemele electroenergetice pentru a normaliza tensiunea în rețea și diminuarea pierderilor de energie electrică.

DISPOZITIVE DE DESCĂRCARE ÎN GAZE, surse de lumină cu descărcare de gaze, care emit fluxuri optice ca urmare a descărcărilor electrice în gaze inerte (Xe, Kr, Ar, Ne), vapori de substanțe sau amestecuri ale acestora (Hg, Na, K, Rb) sau alte substanțe (halogenuri de sodiu, taliu, indiu, scandiu, disprosiu), la evaporarea căroră are loc descărcarea electrică luminiscentă; Dispozitive ionice.

DISPOZITIVE DE NAVIGAȚIE, aparate pentru a stabili locația și orientarea spațială a navei, pentru a asigura și controla direcția corectă a mișcării sale de-a lungul cursului.

DISPOZITIVE DE VACUUM ELECTRICE, aparate electronice în care spațiul de lucru este eliberat de aer și protejat de atmosfera înconjurătoare de o carcasă etanșă la vid; funcționarea lor se bazează pe interacțiunea fluxului de electroni emis de catod, cu câmpuri magnetice și electricitate constante și variabile.

DISPOZITIVE DE VEDERE NOCTURNĂ, instalație optoelectronică bazată pe conversia imaginii din raze infraroșii într-o imagine vizibilă, utilizată pentru a detecta și observa obiecte în condiții de lumină scăzută sau în întuneric.

DISPOZITIVE ELECTRONICE, tipuri de dispozitive electronice, care utilizează un flux de electroni în vid concentrat într-un fascicul îngust; Dispozitive electronice cu vid.

DISPOZITIVE EXTERNE ALE COMPUTERULUI, hardware în afara blocului principal al computerului, pentru a extinde capacitatea operațiilor de procesare ale computerului.

DISPOZITIVE SEMICONDUCTOARE, instalații electronice a căror funcționare se bazează pe procese electronice în semiconductori; Dispozitive semiconductoare cu patru straturi.

DISPOZITIVE SEMICONDUCTOR DE PUTERE, instalații electronice concepute să funcționeze ca convertoare puternice de putere în transport, alte domenii ale sistemului energetic.

DISPOZITIVE STAȚIONARE ȘI MOBILE, dispozitive concepute pentru a efectua două sau mai multe operațiuni de exploatare forestieră, de transport a materiilor prime din lemn recoltat, de efectuare a lucrărilor la prelucrare a materiilor prime din lemn.

DISPOZITIVUL DE CONTROL AL COMPUTERULUI, parte integrantă a unității centrale de procesare, care implementează funcția de control al calculelor în computer, asigurând funcționarea coordonată a tuturor blocurilor sale cu ajutorul semnalelor de control generate în conformitate cu programul executat.

DISTANȚĂ DE FRÂNARE, parcurs de frânare auto.

DISTILARE, evaporarea unui lichid și condensarea într-un sistem răcitor a vaporilor obținuți, având ca scop separarea acestui lichid fie de un corp nevolatil, fie dintr-un amestec de lichide cu puncte de fierbere.

DISTILATOR, echipament industrial în domeniu.

DISTORSIUNE, în fizică, abatere de la forma inițială.

DISTRIBUIREA ABURULUI, management automatizat al distribuției aburului în diverse dispozitive tehnologice, precum și sisteme de distribuție a aburului.

DISTRIBUITOR, dispozitiv în mașini și mecanisme, utilizat pentru controlul fluxului de fluid de lucru, abur sau gaz, dispozitiv pentru măsurarea automată și distribuirea unei cantități predeterminate după numărul de bucăți, greutate sau volum de substanțe.

DISTRUGĂTOR, tip de navă militară.

DIVIZOR DE FRECVENȚĂ, dispozitiv radioelectronic care micșorează de câteva ori frecvența de ieșire, comparativ cu oscilațiile electrice de intrare.

DIVIZOR DE TENSIUNE, dispozitiv electrotehnic care produce o tensiune de ieșire, egală cu o parte din tensiunea de intrare.

DOC PLUTITOR, structură industrială destinată construcției, transportului, reparației și vopsirii navelor, precum și încărcării și descărcării acestora.

DOC, bazin portuar, tip de țesătură.

DOCUMENTAȚIE DE CONSTRUIRE, documentație de proiect.

DOCUMENTAȚIE TEHNICĂ, set de documente pentru executarea unui produs.

DOCUMENTAȚIE TEHNICO-NORMATIVĂ, tip de standarde.

DOCUMENTAȚIE TEHNOLOGICĂ, descrierea operațiilor tehnologice în succesiune logică.

DOGĂRIE, ramură de prelucrare a lemnului și confecționarea obiectelor din doage.

DOM, catedrală; cupolă înaltă; calotă la cazanele cu abur.

DOMAIN, în informatică, un set numit de elemente de sistem (de exemplu, adrese IP ale nodurilor Internet).

DOMENIUL CARIEREI, teren ce include zăcămintul de substanțe minerale și depozitele de roci reziduale aferente extragerii materiei prime.

DOMINO, îmbrăcămintă pentru balul mascat; joc de societate.

DORN DE ALEZAT, bară de alezat.

DOZIMETRU, dispozitiv de măsurare a radiației.

DRAGARE, ciclul de lucrări miniere deschise finalizate tehnologic, efectuate pentru dezvoltarea zăcămintelor minerale de sub apă. Vezi **DRAGĂ**.

DRAGĂ CU CUPĂ, mașină plutitoare cu căuș sau graifer utilizată pentru a excava soluri argiloase, pietriș și nisip de pe fundul rezervoarelor.

DRAGĂ, navă înzestrată cu instalații speciale pentru săparea sub apă în lucrările de curățire sau de adâncime a fundului unei ape (râu, lac); instalație plutitoare, destinată exploatarea zăcămintelor aluvionare de aur, diamante, wolfram, titan ș.a.

DRAGLINE, unitate tehnologică cu un singur căuș agățat cu un cablu de un braț, proiectat pentru extragerea materialelor poroase, ușoare și în vrac; echipament pentru anumite tipuri de excavatoare (universale, semiuniversale ș.a.), care servește pentru efectuarea lucrărilor de săpare în soluri ușoare și mijlocii; excavator pășitor sau pe șenile, dotat cu echipament de dragline.

DRAGOR, tip de navă militară.

DRAGSTER, automobil sportiv.

DRANIȚĂ, material de construcție pentru acoperiș.

DRAP, țesătură din lână.

DREN, instalație hidrotehnică pentru desecare.

DRENAJ, colectarea și eliminarea apelor subterane din mine sau a apelor de suprafață din cariere, gropi, șanțuri cu sisteme de dispozitive pentru reglarea fluxului de apă, colectoare de apă, pompe cu instalații de scurgere și conducte de evacuare, șanțuri de scurgere etc, rețea de canale deschise sau închise, conducte subterane sau puțuri concepute pentru a capta și a evacua apa subterană din structuri sau pentru a coborî orizonturile lor, precum și pentru a preveni umezirea excesivă a teritoriilor cu destinație urbană sau industrială.

DRENARE URBANĂ, evacuarea apelor pluviale.

DRENAREA CONSTRUCȚIILOR, procedeu tehnologic de eliminare a surplusurilor de apă.

DREZINĂ, vehicul de transport autopropulsat pe șine care servește pentru transportul de mărfuri și de persoane pe distanțe scurte.

DRIVER, în informatică, program care, la cererea altor programe, controlează un dispozitiv de un anumit tip conectat la un computer (de exemplu, o tastatură, o imprimantă) sau componenta hardware a unui computer.

DROJDIE, culturi de microorganisme care provoacă fermentarea, și sunt introduse în substratul natural (lapte, amestec de făină cu apă, suc de struguri etc.) pentru a obține diferite produse alimentare.

DROMON, navă militară cu vâsle.

DROSEL, dispozitiv inclus în circuit electric în serie cu sarcină pentru a elimina componenta variabilă a curentului din circuit, precum și pentru a separa sau a limita semnalele electrice de frecvențe diferite.

DRUM DE FIER DE CATIFEA, drum de fier fără articulații în care șinele lungi, fiind sudate între ele, alternează cu șine scurte standard, de 25 m.

DRUM LATERAL, arteră de transport secundară.

DRUM SUSPENDAT, structură de ridicare și de transportare a pasagerilor și mărfurilor cu un cablu suspendat sau un drum de fier cu o singură șină (monorail) situată pe suporturi deasupra nivelului solului.

DRUM, cale de comunicare terestră.

DULCIURI ORIENTALE, articole de cofetărie – produse făinoase; dulciuri moi și caramel, fabricate din zahăr, melasă, făină, grăsimi, miere de albiși și alte componente, aditivi și mirodenii (amidon, semințe de mac, nuci, ghimbir, cardamom etc.) în combinații tipice pentru Orientul Apropiat și Orientul Mijlociu.

DULGHERIE, confecționarea, instalarea și reparația construcțiilor, semifabricatelor și articolelor din lemn.

DUPLICAȚIE, modalitate de a crește fiabilitatea unui obiect (sistem, instrument, dispozitiv) printr-o dotare de o singură dată a obiectului cu noduri, blocuri, elemente suplimentare.

DURABILITATE, proprietatea unui element sau a unui sistem de a rămâne operațional timp îndelungat până la debutul stării finale în anumite condiții de operare, când repararea și operarea ulterioară a unui element sau sistem devine nerentabil, deoarece costurile depășesc veniturile operaționale.

DURALUMINIU, denumirea grupului de aliaje pe bază de aluminiu care conține Al-Cu-Mg.

DURATĂ DE EXPLOATARE, în inginerie, perioadă de timp de la începerea exploatării obiectului tehnic (dispozitiv, produs,

instalație), până la apariția stării limită, indicate în documentația normativ-tehnică sau înainte de rebutare; unul din indicatorii fiabilității.

DURITATE, stare limită a materialelor și structurilor; Duritate Rockwell.

DUȘ DE AER, tip ventilație.

DUȘUMEA, podea de scânduri.

DUZĂ, canal cu o lungime în secțiune transversală variabilă, conceput pentru a accelera lichidele sau gazele până la o viteză dată și a oferi fluxului o direcție dată. De asemenea, servește ca dispozitiv de recepție a jeturilor de gaze și lichide.

DVD, (Digital Video Disc sau Digital Versatile Disc), dispozitiv optic multifuncțional de stocare a informației; Disc optic; CD player.

E

EBONITĂ, cauciuc tare.

E-BOOK READER, carte electronică.

ECARTAMENT DE CALE FERATĂ, distanța dintre două șine paralele de cale ferată.

ECARTAMENT, distanța dintre două roți, asamblate pe aceeași osie; Ecartament de automobil, tractor sau alt vehicul terestru fără șine.

ECHER, instrument pentru măsurarea unghiurilor geometrice în construcții și pe suprafețe.

ECHIPAMENT ANTIINCENDIU, dispozitive tehnice, care asigură limitarea dezvoltării unui incendiu, stingerea focului și protejarea oamenilor, valorilor materiale.

ECHIPAMENT DE BIROU, mijloace tehnice utilizate pentru mecanizarea și automatizarea managementului, lucrărilor tehnice și inginerești.

ECHIPAMENT DE IMPRIMARE, dispozitive care efectuează procesul de tipărire folosind una sau mai multe tehnologii de imprimare.

ECHIPAMENT DE MĂSURARE, totalitate de mijloace tehnice, utilizate pentru măsurarea parametrilor obiectelor, proceselor tehnologice, caracterizarea fenomenelor naturale, însușirilor tehnice, biologice și de altă natură a obiectelor.

ECHIPAMENT DE NAVIGAȚIE, ansamblu de elemente necesare unei nave pentru utilizarea vântului ca forță de propulsie (pânze, catarge, frânhii, diferite ustensile și accesorii).

ECHIPAMENT DE TENSIUNE ÎNALTĂ, domeniu al ingineriei electrice, care studiază și aplică fenomenele electrice, care apar în circuite și rețele electrice cu valori de tensiune de peste 1 kV, instalații electrice (dispozitive, mașini, sisteme) care funcționează la tensiuni înalte.

ECHIPAMENT JET, complex de instrumente tehnice pentru construirea sistemelor automate control, bazat pe utilizarea interacțiunii jeturilor de lichid sau gaz.

ECHIPAMENT PORTABIL DE ÎNFIPT PILOȚII, instalații mecanice mobile cu ciocan pneumatic sau presă, concepute pentru orientarea, fixarea și imersiunea piloților în grunt la adâncimea prestabilită.

ECHIPAMENT SANITAR, instalații, dispozitive și accesorii tehnice sanitare, amplasate în clădiri rezidențiale, publice și industriale, pe teritoriile localităților, pentru a asigura siguranța biologică, sanitar-igienică, antiincendiară, securitatea mediului și condiții sanitare necesare vieții, muncii și recreerii populației.

ECHIPAMENTE DE ILUMINARE, domeniu al științei și tehnicii, care studiază principiile și metodele de generare, redistribuire spațială și măsurare a caracteristicilor radiațiilor optice, conversia energiei luminoase în alte tipuri de energie și utilizarea acestora în diverse scopuri.

ECHIPAMENTE INGINEREȘTI, edificii și localități, ansamblu de dispozitive tehnice, ce asigură habitatul favorabil pentru om.

ECLUZĂ, construcție hidraulică pe căile navigabile (râuri, canale) menită să transfere navele dintr-un bazin de apă în altul cu diferite nivele între ele.

ECOGRAFIE, procedeu de cercetare internă nedistructivă; Eco-grafie medicală.

ECOLOT, dispozitiv de măsurare a adâncimii apelor.

ECOLOT, dispozitiv hidroacustic de navigație pentru măsurarea adâncimii bazinelor acvatice.

ECONOMIZOR, schimbător de căldură într-un cazan, în care apa de alimentare înainte de a fi introdusă în cazan este încălzită de gazele care ies din cazan; dispozitiv în carburatorul motorului cu ardere internă.

ECRAN, suprafață plană pentru proiectarea unor imagini; Ecran catodic, ecran cu cristale lichide, ecran cu memorie, ecran pixel, ecran tactil.

ECRANOPLAN, vehicul care folosește efectul de proximitate al suprafeței pentru a zbura la o mică înălțime (până la câțiva metri) de la suprafața apei, pământului, zăpezii sau gheții și este menținut aerodinamic în aer de forța de ridicare generată pe aripă, corp sau părți ale acestora, fiind concepute pentru a forma un „efect de ecran”.

ECRANUL BARAJULUI, construcție impermeabilă amplasată amonte pe fundul rezervorului adiacent capului de presiune hidraulică și proiectat pentru a micșora calea filtrării apei sub structura barajului și a reduce presiunea de filtrare pe talpa acestuia.

ECRUISAJ, deformare plastică la rece a metalelor și aliajelor.

ECUAȚIILE LUI MAXWELL, teorie privind fundamentarea matematică a principiilor electrodinamicii clasice.

EDITOR DE TEXT, software specializat conceput pentru a crea și edita fișiere text prin inserare, ștergere și copiere a textului, sortarea liniilor, tipărirea etc.

EDIȚIE ELECTRONICĂ, publicație în format electronic.

EFFECT DE COPIERE, copierea denaturată a semnalelor înregistrate datorită influenței unor secțiuni de înregistrare făcute asupra altora.

EFFECT ELECTRO-HIDRAULIC, impact asupra unui solid cu presiune pulsatorie înaltă apărută ca urmare a descărcării electrice de înaltă tensiune între electrozii imersați în lichid.

EFFECTUL DE SOL, efect aerodinamic în aviație.

EFFECTUL MICROFONULUI, modificarea parametrilor unui aparat radio, electronic sau altui dispozitiv, acționând asupra lor cu vibrații mecanice, vibrații sonore.

EFFECTUL PRESIUNII METALOSTATICE, rezistență sporită la tracțiune a produselor din aluminiu, magneziu și alte aliaje, obținute prin presare, comparativ cu rezistența produselor realizate prin alte metode de prelucrare (poate ajunge până la 40%).

EFFECTUL CORONA, fenomen electric.

EGRENOR, mașină de egrenat.

ELASTICITATE, proprietate a materialelor la deformare.

ELASTOMER, material sintetic cu proprietăți elastice.

ELECTRICITATE, fenomen fizic.

ELECTRIFICARE, proces tehnologic.

ELECTROACUSTICĂ, domeniu de știință despre transformarea oscilațiilor.

ELECTROCAR, cărucior auto pus în mișcare de un motor electric alimentat cu baterii instalate pe cărucior.

ELECTROCARDIOGRAF, aparat cu ajutorul căruia se execută electrocardiogramele.

ELECTROCARDIOSTIMULATOR, dispozitiv medical.

ELECTROCORUND, material abraziv.

ELECTROCUTARE, traumă provocată de curentul electric.

ELECTROD, element structural al dispozitivelor ingineriei electronice și electrice sub formă de conductor de o anumită formă; servește pentru conexiune spontană a circuitelor mediului de lucru (vid, gaz, semiconductor, lichid), cu un circuit extern.

ELECTROFON, dispozitiv electromecanic pentru reproducerea sunetelor de pe plăcile gramofonului.

ELECTROGRAFIE, metode electrice și magnetice de reproducere a imaginilor colorate pe diverse materiale fără formă de tipar.

ELECTROGRAFIT, grafit artificial.

ELECTROLIT, substanță care prin topire sau dizolvare într-un anumit solvent se disociază în ioni, comunicând prin aceasta topiturii (soluției) proprietatea de a conduce curentul electric. Vezi **Electroliză**.

ELECTROLIZĂ, procese fizico-chimice, care au loc la suprafața electrozilor introduși într-o soluție sau într-o topitură de electrolit și sunt cauzate de un curent electric continuu.

ELECTROMAGNET, dispozitiv electrotehnic pentru crearea unui câmp magnetic, confecționat pe baza unei bobine de conductoare cu miez feromagnetic, care se magnetizează la trecerea curentului electric; Electromagnet de ridicare.

ELECTROMEAGAFON, megafon electric.

ELECTROMETALURGIE, domeniu al metalurgiei care utilizează electricitatea pentru a topi materiale sau pentru a recupera direct metale din topiri sau soluții apoase.

ELECTROMOBIL, vehicul care pentru deplasare utilizează motoare electrice alimentate de o sursă de curent instalată pe aceeași mașină.

ELECTROMOTOR SINCRONIC, motor electric sincronizat.

ELECTRON, în greaca veche (electron) denumirea chihlimbarului, din ea au provenit în diferite limbi sute de cuvinte legate de

noțiunea de electricitate; particulă elementară stabilă cu sarcina electrică egală cu $1,6 \cdot 10^{-19}$ k.

ELECTRONICA PLASMEI, domeniu al fizicii plasmei care studiază interacțiunile colective ale fluxurilor dense de particule încărcate cu plasmă și gaz, care conduc la excitarea undelor și oscilațiilor electromagnetice liniare și neliniare în sistem și la utilizarea efectelor unei astfel de interacțiuni.

ELECTRONICA SEMICONDUCTORILOR, domeniu al electronicii care studiază interacțiunea electronilor cu câmpurile electromagnetice în semiconductori și metodele de creare a dispozitivelor și aparatelor electronice în care această interacțiune este utilizată pentru a converti energia electromagnetică.

ELECTRONICA VACUUMULUI, domeniu al electronicii care cercetează dezvoltarea și fabricarea surselor de electroni liberi, sistemele de control a fluxurilor de electroni și interacțiunea acestora cu câmpurile electrice și magnetice în vid, precum și crearea dispozitivelor și instalațiilor electronice de vid.

ELECTRONICĂ CU MICROUNDE, domeniu al electronicii care studiază problemele creării și utilizării dispozitivelor și aplicațiilor electronice, proiectate să funcționeze în gama de microunde (convențional de la 300 MHz la 3000 GHz).

ELECTRONICĂ MOLECULARĂ, domeniu electronic care studiază principiile de acțiune, sinteza și utilizarea moleculelor unice și a ansamblurilor acestora cu scopul de a crea o nouă bază elementară pentru dispozitive electronice moleculare.

ELECTRONICĂ, domeniu științific privind interacțiunea particulelor încărcate cu câmpurile electromagnetice și metodele de creare a dispozitivelor și echipamentelor electronice în care această interacțiune este utilizată pentru a converti energia electromagnetică, în principal, pentru transferul, procesarea și stocarea informațiilor.

ELECTROTEHNICĂ, domeniu al științei și tehnicii, care studiază utilizarea fenomenelor electromagnetice pentru transformarea

energiei, scimbarea proprietăților fizice și chimice ale substanțelor, transmiterea informației, crearea și utilizarea instalațiilor electrotehnice pentru producerea, transportarea, distribuirea și transformarea energiei electrice.

ELEMENT COMBUSTIBIL, sursă chimică de curent electric, în care reacția redox este susținută de furnizarea continuă a combustibilului și agentului oxidant din rezervoare speciale la electrozii corespunzători separați spațial într-un electrolit.

ELEMENT FOTOGALVANIC, echipament industrial în domeniu.

ELEMENT LOGIC, dispozitiv electronic care implementează o operație logică conform regulilor algebrei logice.

ELEMENT SENSIBIL, parte componentă a aparatului de măsurat sau a convertizorului primar de măsurat în sisteme automatizate de control și dirijare, sisteme de detecție ș.a.

ELEMENTE COMBUSTIBILE, (EC), principala componentă structurală a reactorului nuclear adaptat pentru a genera energie termică datorită aplicării controlate a reacției nucleare, alcătuită dintr-un miez format din materiale fisibile (combustibil nuclear) și un înveliș sigilat, care servește, de regulă, pentru a împiedica fragmentele de fisiune să intre în lichidul de răcire.

ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE PREFABRICATE, piese prefabricate.

ELEMENTE NATIVE, elemente chimice în natură, necombinate cu altele.

ELERON, la aripi, element de dirijare al avionului.

ELEVATOR DE APĂ, dispozitiv propulsat pentru ridicarea continuă sau continuă-dozată a apei fără presiune.

ELEVATOR, mecanism de ridicare continuă pentru deplasarea încărcăturilor în vrac sau bucăți mici, pe o direcție verticală sau înclinată; elevator în tehnologia de forare – o clemă din oțel forjat sau turnat, care este fixată pe carcasă și tije, folosită pentru a le

ridica la coborârea în puțurile de ulei în timpul reparației; elevator în sistemele de încălzire – un aparat în care apa caldă provenită din rețeaua de încălzire centrală este amestecată cu apa care se întoarce din sistemul local; elevator depozit mecanizat și automatizat pentru păstrarea cerealelor; lift staționar care acțiunează periodic cu mișcarea verticală a cabinei de-a lungul ghidajelor drepte rigide; este folosit pentru mutarea (ridicarea și coborârea) persoanelor și/ sau a bunurilor.

ELICE, șurub de aer cu două sau mai multe pale fixate simetric pe axul unui motor, care transformă puterea motorului în mijloc de propulsie al avioanelor, giroplanelor, altor tipuri de aeronave, precum și al vehiculelor cu pernă de aer, al motocicletelor de zăpadă etc.

ELICOPTER, aeronavă în care forța de ridicare și forța propulsivă pentru zbor orizontal sunt create de unul sau mai multe rotoare circulare.

ELIMINAREA APEI, set de structuri ingineresti, echipamente și măsuri sanitare care asigură colectarea și eliminarea apelor uzate în afara zonelor populate, întreprinderilor industriale și furnizarea acestora către stațiile de epurare a apelor uzate în condiții prietenoase mediului.

ELIMINAREA DEȘEURILOR, ciclul de utilizarea a deșeurilor pe etape tehnologice și/sau asigurarea reutilizării (secundare) sau prelucrarea produselor dezafectate.

ELIMINAREA GAZELOR DIN METALUL TOPIT ȘI REDUCEREA OXIZILOR, procedeu tehnologic de imersare a lemnului în topitură; în acest caz, ca urmare a eliberării rapide de produse volatile (vapori H_2O , CO , H_2 etc.), metalul începe să fiarbă, care seamănă cu sforăitul unei fiare furioase.

ELOXARE, în metalurgie, procedeu tehnologic.

EMAIL, material de fețuit.

E-MAIL, scrisoare electronică.

EMAILARE, smălțuire, procedeu tehnologic.

EMISIE NEPREVĂZUTĂ, răspândirea neașteptată și spontană din mine în spațiul liber a unor substanțe minerale (de obicei, un amestec de particule solide și gaze) la exploatarea zăcămintelor minerale subterane și în cariere deschise.

EMISIE TERMIONICĂ, emisie de electroni într-un tub vidat.

EMIȚĂTOR RADIO, dispozitiv sau set de dispozitive proiectat să primească unde electromagnetice în domeniul frecvențelor radio, în scopul radiației lor ulterioare cu ajutorul antenei.

EMIȚĂTOR, circuit electronic.

ENDOSCOPI, dispozitiv medical.

ENERGETICĂ NETRADIȚIONALĂ, domeniu al energiei, care elaborează instalații avansate pentru producerea și utilizarea energiei și a combustibililor, care din motive tehnice sau economice sunt mai puțin utilizate; Energie alternativă.

ENERGETICĂ, domeniu de știință despre toate tipurile de energie.

ENERGIE EOLIANĂ, domeniu al științei și tehnicii, care cercetează bazele teoretice, metodele și mijloacele de utilizare a energiei eoliene.

ENERGIE NUCLEARĂ, industrie energetică, care utilizează energia nucleară pentru a produce energie electrică și energie termică. Aplicații civile, aplicații militare, ciclul combustibilului nuclear, demontarea instalațiilor nucleare.

ENERGIE, concept teoretic folosit la înțelegerea și descrierea proceselor fizice și chimice; Energie geotermală, energie hidroelectrică, energie maremotrică, energie regenerabilă, energie solară, energie solară fotovoltaică, energie termionucleară.

ENGOBĂ, material și procedeu de finisare în industria de ceramică și olărit.

ENIAC, (Electronic Numerical Integrator and Computer), primul calculator și integrator electronic numeric, de uz general.

ENTER, proces în informatică de transfer al comenzilor și datelor din mediul extern la intrare, în programele personale de calcu-

lator, sistemul de achiziție a datelor, în sistem încorporat, într-un smartphone, o cameră video digitală etc.

ÉPAULARD, tip de navă submarin.

EPIDIASCOP, echipament industrial în domeniu.

EPRUBETĂ, vas de sticlă.

EPURARE BIOLOGICĂ, procedeu și proces de tratare a apelor de scurgere.

EPURAREA AERULUI, proces de eliminare a articolelor nocive; Epurarea gazelor.

EPURAREA APELOR EVACUATE, procese mecanice, chimice și fizice, care asigură modificarea compoziției apelor menajere, urbane, industriale și pluviale pentru a proteja bazinele acvatice de poluare, precum și pentru reutilizarea apelor uzate industriale după tratare.

EPURAREA APELOR NATURALE, procese tehnologice efectuate la stațiile de epurare pentru limpezirea și dezinfectarea apei naturale.

ERGONOMIE, domeniu de știință tehnică.

ERIKA, accident petrolier.

ERMETIZARE, de la numele zeului egiptean Hermes Trismegistus, căruia i se atribuia, printre altele, și arta afundării etanșă a vaselor.

EROZIUNEA METALULUI, distrugerea treptată strat cu strat a suprafeței articolelor de metal sub influența mecanică sau în urma impactului descărcărilor electrice.

ESCALATOR, scară rulantă.

ESCORTA NAVEI, conducerea unei nave în conformitate cu regulile și procedurile serviciilor de pilotaj într-o zonă specifică de exploatare a navelor, unde este necesară cunoașterea exactă a condițiilor locale de navigație; efectuate pentru a asigura siguranța navigației.

ESPLANADĂ, teren neted, plantat cu iarbă, copaci și flori.

ESTACADĂ, pasaj superior lung, format dintr-o serie de suporturi plane instalate pe picioare înalte, deasupra nivelului solului pentru mișcarea fluxului de trafic și pietoni, amplasarea instalațiilor ingineresti, efectuarea lucrărilor de încărcare-descărcare.

ETAJ, fiecare segment al clădirii, amplasat deasupra parterului.

ETALON, unitate de măsură.

ETANȘARE, procedeu tehnologic.

EUROTUNEL, tunelul subacvatic pe sub Canalul Mânecii.

EUROVIZIUNE, rețea simultană de televiziune a UE.

EVAPORATOR, instalație schimbător de căldură, pentru transmiterea căldurii și evaporarea soluției de lucru.

EVAPORIMETRU, dispozitiv de măsurare în metrologie.

EXCAVATOR DE CABLU, mecanism de săpat gruntul pentru executarea șanțurilor menite pentru instalarea cablurilor.

EXCAVATOR, mașină de săpat cu autopropulsie pentru a extrage roci moi sau rocă în stare fragmentată, precum și pentru încărcarea lor în vehicule sau depozitare; Lopată directă, lopată reversă.

EXCAVAȚIE, proces de extragere a resurselor minerale cu excavatorul din carieră sau zăcământ.

EXCITON, particulă fizică.

EXPLOATARE LA SUPRAFAȚĂ, carieră deschisă a zăcămintelor minerale; Exploatare subacvatică a zăcămintelor minerale

EXPLOATARE TEHNICĂ, set de activități care vizează aducerea și menținerea instalațiilor de transport, industriale și de construcții (inclusiv automobile, locomotive, centrale electrice), în stare de operabilitate în timpul funcționării prin efectuarea deservirii tehnice, reparațiilor, diagnosticării tehnice și alte tipuri de lucrări.

EXPLOATAREA LA ZI A ZĂCĂMINTELOR, metodă de extragere a resurselor minerale de la suprafața Pământului.

EXPLOATAREA MINIERĂ A ZĂCĂMINTELOR, metodă de extragere a substanțelor minerale gazoase, lichide și solide din zăcămintele minerale folosind găurile de foraj pentru producție.

EXPLOATAREA ZĂCĂMINTELOR MINERALE, ansamblu de lucrări și procese miniere derulate la suprafață, în cariere deschise, în mine sau în mare pentru extragerea mineralelor din scoarța terestră.

EXPLOATĂRI MINIERE SUBTERANE, valorificarea zăcămintelor aflate la adâncime.

EXPLORARE INDUSTRIALĂ, în industria piscicolă, utilizarea unor instalații de pescuit pe apă, pentru căutarea, detectarea și evaluarea (calitativă, cantitativă) a acumulărilor de pește și a altor produse marine destinate comercializării.

EXPLORARE MINIERĂ, tipuri de lucrări în mine pe verticală (forarea axului) și pe orizontală (galerii orizontale și înclinate), precum și în cariere (tranșee deschise) derulate pentru extragerea zăcămintelor minerale.

EXPLORARE RADIO, tip de inteligență electronică care vizează colectarea informațiilor prin căutări radio, interceptarea și analiza radiațiilor electromagnetice.

EXPLORARE SELECTIVĂ, extragere separată din zăcămintele minerale a fiecărei resursă de minerală sau a mineralelor solide ori deșeuri; mod de gestionare a resurselor miniere.

EXPLORAREA COSMOSULUI, cercetarea și utilizarea spațiului cosmic.

EXPLORAREA SPAȚIULUI, drept spațial; politică spațială europeană; explorarea planetelor-giganți gazoși; pionierat în cucerirea spațiului la sfârșitul Războiului Rece; Militarizarea spațiului; Rachetă și vehicul de lansare spațială.

EXPLORER, navă astronomică.

EXPLOZIBIL, substanță cu putere mare de distrugere.

EXPLOZIE AMORTIZATĂ, metodă de perforare a rocilor minerale cu ajutorul exploziilor.

EXPLOZIE DIRECȚIONATĂ, explozia direcționată a uneia sau mai multor sarcini explozive, prin care stânca, zăcămintul se mișcă în direcția și la distanță preconizată.

EXPLOZIE ÎNTÂRZIATĂ, detonare pe rând, în serie, în mine sau cariere a substanțelor explozive plasate în foraj; Explozii incendiare, cordon ignifug.

EXPLOZIE, proces fizico-chimic rapid de ardere, foarte periculos.

EXPLOZOR, sinonim cu Explodor, dispozitiv portabil de curent electric pentru detonarea capsulelor electrice.

EXTINCTOR, dispozitiv portabil sau mobil pentru o persoană, conceput pentru stingerea focarului unui incendiu.

EXTRACȚIE DE PETROL, dobândire a substanței minerale.

EXTRADOS, suprafață convexă în construcții, tehnică și aviație.

EXTRAGEREA PRIMARĂ A PETROLULUI, metodă de extragere liberă, în urma presiunii forțelor naturale ale straturilor extractive.

EXTRAGEREA SUBTERANĂ A MINERALELOR SOLIDE, metodă de valorificare a zăcămintelor minerale solide printr-un sistem de lucrări miniere subterane, fără a deteriora suprafața solului.

EXTRAGEREA TOTALĂ, exploatarea zăcămintelor minerale solide la grosimea stratului, corespunzătoare parametrilor echipamentelor miniere de extragere și de încărcare.

EXTRUDARE, metodă de turnare sub presiune la cald a metalelor și maselor plastice; Extruziune.

EXTRUDER, echipament industrial în domeniu.

EXXON VALDEZ, accident petrolier.

F

FABRICA DE GOBLENURI, (MANUFACTURE DES GOBELINS), întreprindere textilă din Paris.

FABRICAREA BRÂNZETURILOR, proces de producție bazat pe coagularea laptelui cu ajutorul unor enzime sau acid lactic, care coagulează laptele.

FABRICAREA UNTULUI, procesul tehnologic de prelucrare a laptelui în unt.

FABRICĂ, unitate industrială de producere.

FACTOR DE PUTERE, raportul dintre puterea activă a unui circuit electric la putere maximă; indicator al eficienței energetice a consumatorului (receptorului) de energie electrică.

FAI, Federația Aeronautică Internațională.

FAIANȚĂ, ceramică cu pori mici și obiecte confecționate din acest material.

FALCON, tip de avion.

FANTASTRON, dispozitiv electronic.

FAR, o referință de navigație permanentă pentru nave, utilizat pentru identificarea coastei, marchează un loc periculos pentru navigație și, de asemenea, pentru a determina locația navei atunci când navighează în vederea coastei; Far de radiolocație.

FARADMETRU, dispozitiv de măsurare.

FARDIER À VAPEUR, vehicul autopropulsat al lui N. Cugnot.

FASCINĂ, snopi de nuiele legați strâns în formă de cilindru cu diametrul 20-25.

FASONARE, pregătirea puieților pentru sădit.

FAȚETARE, proces tehnologic de prelucrare mecanică a pietrelor prețioase și semiprețioase pentru a le da forma unui poliedru regulat.

FAU, denumirea rachetelor din prima generație, utilizate de Germania ca armă de luptă.

FAXIMIL, reproducere exactă.

FAZOMETRU, dispozitiv electric de măsurat unghiurile de fază între două tensiuni electrice sau între tensiune și curent electric.

FAZOTRON, (din fază și electron), dispozitiv electronic.

FĂINĂ, produs alimentar obținut prin măcinarea boabelor culturilor cerealiere.

FĂLȚUIRE, îndoirea foilor.

FÂNTÂNĂ, construcție hidrotehnică care reprezintă o excavație verticală. Servește pentru captarea apelor subterane, completarea rezervelor de apă subterană pe contul apelor de suprafață, drenaj ș.a. Unele au o compoziție decorativă sculpturală sau arhitecturală, servind pentru înfrumusețarea piețelor, curților interioare, parcurilor; Fântână arteziană.

FÂȘIE DE SOL, structură inginerească sub forma unei benzi de pământ aliniată artificial, care servește ca bază pentru structura superioară a căii ferate sau a unei autostrăzi.

FERĂSTRĂU BANDĂ, mașină de tăiat piatra cu organul de lucru în formă de sârmă de oțel continuu.

FERĂSTRĂU, instrument cu una sau mai multe lame, manual sau mecanic, pentru tăierea materialelor (lemn, metal, plastic, piatră etc.).

FERIBOT, navă de transportat mărfuri uscate cu manipulare orizontală, folosită pentru transportul vehiculelor cu roți, containere și alte încărcături de piese, a căror încărcare și descărcare se efectuează autonom; Navă maritimă.

FERITĂ, componentul de bază al aliajelor de fier, constituit din amestec solid de carbon în fierul α .

FERMĂ METALICĂ, în mecanica construcțiilor, structură din metal utilizată la acoperirea edificiilor, construcția secțiilor podurilor, instalațiilor hidrotehnice etc.

FERMENTAȚIE, conservarea legumelor în baza fermentării lactice; argăsirea pieilor în industria de pielărie și blănărie.

FERRARI, companie italiană care poartă această denumire și produce mașini sportive de lux „Ferrari”.

FIABILITATE, proprietate a substanțelor chimice să păstreze în timp în siguranță, pe durata proceselor și producției chimico-tehnologice, parametrii.

FIAT, fabrică italiană de automobile din Torino.

FIBRĂ DIN STICLĂ, fibră cu secțiunea circulară sau în formă poligonală, formată din sticlă anorganică topită.

FIBRE DE BAZĂ, fibre naturale conținute în scoarța tulpinilor din culturile tehnice; sunt elemente structurale mecanice de țesut, care dau forță și elasticitate organelor vegetative ale plantelor; Fibră optică, fibre artificiale, fibre chimice, fibre naturale, fibre poliamidice, fibre poliesterice, fibre polipropilenice, fibre sintetice.

FIBROBETON, plăci de construcție din clasa betonului, fabricat din ciment și fibre naturale, repartizate structural omogen.

FIBROLIT, material de construcție pentru izolare termică, fabricat prin presarea unui amestec special din ciment, talaș, fibre vegetale și aditivi chimici; material format prin presarea la cald dintr-o umplutură din fibre de bumbac, cânepă, in, sticlă, carbon, azbest sau alte materiale impregnate cu o rășină termorezistentă.

FIDER, în electrotehnică, termen ieșit din uz, linie aeriană de transmitere a curentului electric de la producător spre consumator.

FIER CRITĂ, produs obținut la prelucrarea rudimnetară a minei de fier.

FIER, element chimic; Fontă și oțel, fier vechi.

FIERBEREA METALULUI, topirea metalului.

FILAMENT, element al lămpilor sau a unor aparate de măsurat.

FILATURĂ, întreprindere industrială și ramură a industriei modei, care la instalații speciale din fibre relativ scurte produc fir continuu, utilizat la fabricarea țesăturilor, tricotului, aței, cusutul confecțiilor etc.

FILET, spirală elicoidală pe o suprafață cilindrică sau conică.

FILETARE, metodă de tăiere a spiralelor filetului prin scoaterea așchiilor de pe suprafețele exterioare sau interioare ale pieselor și prefabricatelor.

FILIERĂ, tăierea filetului; sculă de așchiere folosită pentru executarea filetului la bare sau țevi; orificiu al unei matrițe de trefilare pentru confecționarea sârmei de diametru mic, precum și a barelor calibrate de profil diferit.

FILIGRAN, imagine transparentă de protecție pe hârtie, formată în timpul producerii bancnotelor; vechi procedeu artistic folosit în giuvaergerie, constă în confecționarea giuvaercalelor din fire subțiri de argint, aur sau bronz, măiestrit împletite sau sudate după un anumit desen pe un fond de metal.

FILM PANORAMIC, metodă de a filma filme și de a le proiecta pe un ecran puternic curbat de dimensiuni mari (până la câteva sute de metri pătrați), creând iluzia de „prezență” a spectatorilor în timpul acțiunilor care au loc pe ecran.

FILM, peliculă și producție cinematografică.

FILMARE LENTĂ, înregistrarea imaginilor pe o bandă cinematografică cu o frecvență de cadru mai mică decât frecvența normală, egală cu 24 de cadre/s.

FILMARE MACRO, luare de vederi foto, film și video, în care scara opticii imaginilor (raportul dintre dimensiunile liniare ale imaginii obiectului din planul focal al obiectivului și dimensiunea reală) se situează în intervalul de la 1 : 5 la 10 : 1 și mai sus.

FILMĂRI SUBACVATICE, metode de filmare sau fotografiere ale unor obiecte sub apă (de exemplu, flora și fauna acvatică, obiecte scufundate etc.).

FILTRU CU ACE, dispozitiv sub formă de țevă amplasat vertical sau sub un unghi ascuțit, perforat sau cu un filtru la capăt, utilizat pentru drenajul apelor subterane.

FILTRU DE AER, echipament industrial în domeniul ventilației.

FILTRU ELECTRIC, dispozitiv care filtrează, selectează și transmite semnalele electrice utile din totalitatea semnalelor de intrare și suprimă semnalele dăunătoare/nedorite; Filtru cu bandă oprită, filtru cu bandă, filtru de unde, filtru antiparazit.

FILTRU OPTIC, dispozitiv pentru schimbarea compoziției spectrale a radiației optice sau atenuarea uniformă a unui flux de radiații într-o anumită zonă a spectrului optică.

FILTRU TERMIC, echipament industrial în domeniu.

FILTRU, echipament industrial în domeniu.

FINISARE, ciclu de lucrări executate la prelucrarea pieselor, pentru a obține dimensiuni exacte și o suprafață curată, corespunzătoare claselor 10-14, precum și ajustarea unei părți la alta, complex de operații finale în inginerie mecanică, în procesele de fabricare a articolelor metalice, pentru a asigura calitatea necesară a suprafețelor prelucrate (precizie dimensională, formă, caracteristici specificate etc.).

FINISAREA LEMNULUI, prelucrarea suprafeței articolelor de lemn, îmbunătățirea aspectului și protejarea lor împotriva factorilor de mediu.

FINISAREA ȚESUTURILOR, efectuarea unor procese chimice, mecanice și fizice pentru a oferi țesăturilor proprietăți, pentru a satisface solicitările consumatorilor.

FIR COMPLET, fir din două sau mai multe monofire.

FIR, fire textile toarse.

FIRE DE METAL, fire subțiri rotunde sau plate de metale neferoase – aluminiu, cupru, nichel și aliajele lor; Fire armate.

FIRE MICI, fire produse dintr-un amestec de fibre omogene sau heterogene (de exemplu, naturale și chimice) multicolore.

FIRE MICROFILAMENT, fir subțire, format din fire elementare cu un diametru de până la 0,06 mm densitate liniară mică.

FIRE TEXTILE, corp subțire flexibil și durabil de lungimi considerabile cu dimensiuni transversale mici, utilizat la producerea țesăturilor, tricotajelor, obiectelor din tul, dantelă, unor articole tehnice.

FIRNIS, soluție uleioasă tehnologică.

FISURĂ, deteriorare fizică.

FIȘIER, o parte a memoriei externe a calculatorului, ce conține informații și poate fi identificată.

FITING, dispozitiv de racordare a țevilor la coturi, ramificații sau care au diametre diferite.

FIXAREA SOLULUI, proces mecanic de îmbunătățire artificială pentru amplasarea construcțiilor, a proprietăților fizice și mecanice ale solului (rezistență la tasare, rezistență la apă etc.), fără a deteriora proprietățile lui naturale; proces similar pentru solurile cu o structură perturbată în straturile suprafețelor rutiere și bazele acestora.

FLASH CARD, card de memorie, dispozitiv cu memorie pentru stocarea informației.

FLEXOGRAFIE, metodă de imprimare din categoria tiparului înalt, care folosește ca forme de tipărit clișee tipografice reliefate din materiale flexibile din cauciuc sau polimeri, și vopsele cu fluiditate lentă.

FLOTABILITATEA NAVELOR, calitățile marine ale unei nave.

FLOTARE, procedeu hidromecanic de separare a particulelor mici dintr-un lichid, în baza forțelor de tensiune selective la interfață, dintre lichid și substanța solidă.

FLOTAȚIE, procedeu extracție selectivă a unuia sau mai multor componente ale unui material solid (mineruri, concentrate, materii prime industriale etc.) folosind un reactiv lichid, de obicei apos, procedeu metalurgic de extragere mecanică a metalelor din mineruri, concentrate și materii prime industriale cu ajutorul unor solvenți neapoși organici, anorganici sau amestecuri ale acestora.

FLOTĂ, totalitatea vaselor navale.

FLOTILĂ, grup de nave.

FLUAJUL SOLULUI, domeniu al mecanicii solului care cercetează formarea și schimbarea în timp a stării de solicitare a solului (în principal argilă).

FLUTĂ, tip de navă cu vele.

FLUTBETT, ansamblul principalelor părți ale unui baraj deversant sau a unei alte structuri hidraulice sub presiune, pentru asigurarea scurgerii apei.

FLUTTER, oscilație involuntară ce nu conținește, a structurilor aparatelor de zbor, care conduc la distrugerea aeronavei.

FLUX DE SUDARE, substanțe de origine organică și anorganică, concepute pentru a îndepărta oxizii de pe suprafețele sudate și pentru a proteja sudura împotriva interacțiunii cu mediul ambiant, dar și folosite în calitate de liant al oxizilor la lipirea sau sudarea metalelor.

FLUX, debit pe unitate de suprafață; concept matematic, utilizat în fizică.

FLUXMETRU, dispozitiv de măsurare; Webermetru.

FM, modulație în frecvență.

FOAIE DE TIPAR, unitate poligrafică pentru măsurarea volumului materialelor tipărite.

FOAIER, spațiu public într-un edificiu.

FOARFECĂ DE POMI MECANIZATĂ, dispozitiv mecanic conceput pentru curățarea copacilor de noduri și ramuri în timpul exploatărilor forestiere.

FOARFECĂ, instrument de tăiat cu lame.

FOIȘOR, construcție ușoară acoperită, dar deschisă spre exterior, amplasată în spații deschise (parc, scuar, curte).

FOND LOCATIV, totalitatea clădirilor din acest domeniu într-o localitate.

FOND, conținut, categorie fizică.

FONDAREA UNEI CARIERE, lucrări de minerit și organizatoare derulate pentru a asigura accesul de la suprafață la extragerea zăcămintelor minerale.

FONOGRAF, primul dispozitiv pentru înregistrarea mecanică într-o spirală cilindrică pe un tambur rotativ detașabil, pentru reproducerea sunetului.

FONOGRAFIE, procedeu mecanic de înregistrare și reproducere a sunetului.

FONOGRAMĂ, dispozitiv pe care se înregistrează semnale sonore pe suport analogic sau digital sau codate într-un fișier specific.

FONTĂ TOPITĂ CU COCS, aliaj de fier și carbon, cu unele impurități iminente procesului de topire, unori cu elemente aliate.

FONTUL BRAILLE, sistem de caractere de litere în relief și cu puncte, pentru scrierea și citirea tactilă a textelor.

FORAJ, executarea în rocă a unui puț cilindric la adâncime, prin distrugerea rocilor și expulzarea lor la suprafață; Foraj de prospecțiune.

FORD, tip și corporație producătoare de automobile.

FORFECARE, procedeu tehnologic.

FORJABILITATE, însușire a metalelor sau aliajelor de a-și schimba forma la prelucrare sub presiune, fără a se deteriora.

FORJARE, procedeu de prelucrare la cald a articolelor de metal cu ajutorul presiunii pentru a le conferi forma, dimensiunile, structura și calitățile necesare.

FORMARE, în turnătorie, proces tehnologic de fabricare a matrițelor pentru turnat metal, pentru a da forma necesară articolelor preconizate.

FORMĂ DE IMPRIMARE, purtător de informații textuale și/sau pictoriale, care conține elemente de tipărire și spațiu alb, și servește la producerea de imprimeuri.

FORMĂ DE TURNARE, dispozitiv pentru turnat materiale topite.

FORMĂ FOTOGRAFICĂ, imagine pozitivă sau negativă pe suport străveziu destinată pentru tipărirea imaginilor.

FORMULĂ AXIALĂ, caracteristicile tehnice ale locomotivei, exprimate printr-o combinație de numere care reflectă numărul, locația și funcția roților.

FORTTRAN, limbaj de programare.

FORZAȚ, foaie dublă de hârtie între coperte și blocul cărții.

FOTOCATOD, un electrod încărcat negativ care emite electroni în vacuum sub acțiunea unei surse externe de lumină.

FOTOCELULĂ, element fotovoltaic.

FOTOCOPIATOR, dispozitiv de multiplicare.

FOTOCOPIE, reproducerea textului scris, desenelor sau fotografiilor, folosind un dispozitiv special.

FOTODIOD, diod semiconductor, care conduce numai într-o singură direcție radiații optice; receptor de radiații optice.

FOTOELEMENT, dispozitiv fotoelectronic pentru absorbția energiei și transformarea ei în energie electrică.

FOTOGRAFIE ELECTRICĂ, metodă de reproducere a imaginii pe o suprafață plană, a cărei însușiri electrice se schimbă în funcție de cantitatea fluxului de lumină recepționat.

FOTOGRAFIE ÎN RELIEF, metodă de înregistrare a informației optice sub formă de relief de suprafață pe un mediu transparent sau reflectorizant și de reproducere prin transformarea reliefului înregistrat în modificări de fază și apoi ca amplitudine a unde de lumină.

FOTOGRAFIE LATENTĂ, imagini foto, ale căror modificări nu sunt vizibile pentru ochi, făcute de lumină în stratul fotosensibil de material fotografic în timpul expunerii.

FOTOGRAFIE, teorie, tehnologie și metodă privind înregistrarea unei imagini vizibile pe materiale fotosensibile sau pe un convertor semiconductor; metodă de înregistrare a radiației röntgen, iar în sens îngust – fotografie sau imagine fotografică; Fotografie digitală, procedee de fotografiere, camere digitale, obiectiv, echipament de prelucrare digitală, fotografie analogică, camere de prelucrare, fotografie digitală.

FOTOLITOGRAFIE, procedeu de obținere în microelectronică a unui desen specific în relief pe suprafața unui metal, dielectric sau semiconductor utilizat la fabricarea plăcilor de circuit imprimate.

FOTOREZISTOR, dispozitiv semiconductor care schimbă valoarea rezistenței electrice la iradiere exterioară cu unde de lumina.

FOTOTIPIE, metodă de imprimare a fotografiilor prin procedeu-ul tiparului plat, bazat pe acțiunea luminii asupra startului sensibil la lumină, depus pe forma de tipărit, procedeu de preimprimare în industria tipografică, ce constă în crearea fotoformelor pentru tipărirea tirajului prin metoda de imprimare offset.

FOTOTIRISTOR, pornit dintr-o fază în alta printr-un incident luminos pe structura tiristorului.

FOTOTRANSISTOR, dispozitiv optoelectronic semiconductor, servește pentru convertirea fluxurilor luminescente în semnale electrice cu amplificarea concomitentă a acestora.

FRACTOGRAFIE, studierea fisurilor la mostre sau obiecte pentru a analiza și stabili cauzele distrugerii și derularea procesului.

FRAGILITATE RECE, tendința metalului de a se rupe, a crăpa, a plesni la temperaturi scăzute.

FRÂNĂ, dispozitiv pentru a reduce viteza sau oprirea completă a mașinii (mecanismului), precum și pentru a menține sarcina în stare de așteptare (la mașini de ridicare și transport); Frână Westinghouse, frânare dinamică a acționării electrice, frânare electrică.

FRÂNGHIE, cablu obținut prin răsucirea împreună a mai multor toroane (mănunchiuri de fibre lungi și elastice) de cânepă, in, bumbac ș. a. Are diametrul de 6,7-111,5 mm; Frânghia din fibre de cânepă aspră este mai rezistentă la uzură, decât cele din fibre moi.

FRECVENȚĂ DE ROTAȚIE, turație a unui mecanism.

FRECVENȚĂ PURTĂTOARE, frecvența vibrațiilor electrice (electromagnetice) supuse modulației prin semnale pentru a transmite informații.

FRECVENȚE RADIO, oscilații electromagnetice cu diapazonul undelor radio între 6-1012 Hz.

FRECVENȚMETRU, dispozitiv de măsurare.

FREGATĂ, navă maritimă militară.

FREZARE, prelucrare mecanică prin așchiere a metalelor și altor materiale dure cu ajutorul frezei.

FREZĂ, nodul de bază al mașinii unelte de frezat, care se rotește, alcătuit dintr-un corp cu dinți, amplasați față de corpul strungului paralel sau înclinat cu axa de rotire.

FRIGIDER, echipament tehnologic frigorific.

FRIZĂ, element în arhitectură.

FRONT DE LUCRU, suprafața zăcământului mineral deschis sau subteran, care se formează unde este extrasă materia primă (minereu, cărbune etc), dar și rocile neutre, și se lărgeste pe parcurs, până la închiderea exploatării.

FRONTON, element în construcție și arhitectură.

FRUCTE CONFIAȚE, fructe și pomușoare uscate fierte sau stropite cu sirop de zahăr.

FRUCTE ZAHARISITE, produse dulci obținute din fructe și pomușoare de pădure prin fierberea lor într-un sirop de zahăr concentrat sau de zahăr-melasă, cu uscare ulterioară până la un conținut de substanțe solide cel puțin 80%.

FRUNZE DE AUR, foi subțiri de aliaje de aur folosite pentru finisaje decorative.

FULGI, în metalurgie, stare a materiei prime.

FUNDAMENT, parte componentă a clădirii, edificiului sau instalației, pe care se sprijină construcțiile pe sol.

FUNICULAR, mijloc de transport cu tracțiune electrică la distanțe scurte sau pe pante abrupte, cu vagoane speciale suspendate sau pe șine, prinse de un odgon.

FURCHET, element al unei bărci.

FURGON, caroserie închisă.

FURNALE INDUSTRIALE, dispozitive pentru tratarea termică a materialelor sau produselor; ca sursă de producție de căldură, folosind arderea combustibilului, căldura exotermică, reacții chimice (de exemplu, oxidarea materialului prelucrat) sau energie electrică; Furnal cu arc, furnal cu reverberație, furnal electric.

FURNIR, material sub formă de foi subțiri de lemn; semifabricate tipografice așezate între rânduri pentru a mări spațiile dintre ele; culegere manuală a textelor.

FURNITURĂ, accesorii folosite la fabricarea confecțiilor.

FURNIZOR DE SERVICII INTERNET, agent economic în domeniu.

FUS, dispozitiv rotativ cu ajutorul căruia, în timpul torsului, dintr-un mănunchi de fibre, firele sunt învârtite, răsucite și înfășurate; parte a unui arbore, ax sau a unei osii de formă cilindrică, conică, sferică, care se reazemă într-un lagăr; piesă a unei mașini de filat care servește pentru răsucirea și înfășurarea firelor textile în bobine. Fusul este folosit pentru toarcere, se confecționează din lemn și este rotit manual; Fus orar.

FUZELAJ, carcasa unei aeronave cu profil aerodinamic, în spațiul ei se află echipajul, pasagerii, încărcăturile și o parte din echipamente, pe fuzela se asamblează aripile, șasiurile, motoarele și alte componente ale aeronavei.

G

GABARĂ, tip de barcă.

GABARIT DE TRECERE LIBERĂ, gabarit fix.

GABARIT, dimensiune tehnică.

GABIE, platformă pe un catarg al navei.

GALERIE, excavare subterană orizontală sau cu o ușoară înclinație, efectuată la mina cu acces direct la suprafață.

GALILEO, sistem european de navigație prin satelit.

GALION, vas mare de sticlă, în care se păstrează lichidele; unitate de măsură a capacității, folosită în Anglia și SUA (1 galon englez = 4,55 l; 1 galon american = 3,78 l).

GALON, nume comun pentru articole textile și de galanterie, utilizate ca aplicații decorative la îmbrăcăminte, mobilă, draperii.

GALVANIZARE, procedeu tehnologic în metalurgie.

GALVANOMETRU, dispozitiv de măsurare.

GALVANOPLASTIE, procedeu tehnologic în domeniu.

GALVANOSTEGIE, procedeu tehnologic în domeniu.

GALVANOSTEREOTIPIE, procedeu tehnologic în domeniul poligrafic.

GALVANOTEHNICĂ, dispozitiv tehnologic în metalurgie.

GAMA, tip de raze.

GANG, pasaj de trecere încorporat sub o clădire.

GANGĂ, rocă sterilă, la extragerea zăcămintelor minerale.

GANISTER, gresie cuarțoasă, folosită în industria metalurgică.

GARAJ, spațiu special amenajat pentru păstrarea și întreținerea autovehiculelor.

GARĂ, clădire sau ansamblu de clădiri și instalații special amplasate la locurile de oprire a mijloacelor de transport (trenuri, avioane, autobuse ș.a.), pentru deservirea pasagerilor, încărcarea și descărcarea bunurilor; Gară feroviară.

GARNISAJ, strat protector în metalurgie.

GARNITURĂ, grup de lucruri sau piese de acelaș tip.

GATER, echipament pentru tăierea buștenilor și grinzilor în direcția longitudinală în plăci, folosind fierăstraie cu bandă întinse într-un cadru.

GAVANOS, vas de lut smălțuit, de formă tronconică, de diferite dimensiuni, folosit pentru păstrarea alimentelor (mai ales dulceață,

untură, sare). Pe teritoriul Moldovei a apărut ca vas din vremurile stravechi. În satele din RM se folosesc gavanoase mici, de obicei fără torți, și gavanoase mari, cu două torți masive.

GAZ, substanță fluidă cu densitate redusă; Gaz de iluminat, gaz de sist, gaz natural, gazolină.

GAZIFICARE SUBTERANĂ, metodă de dezvoltare a depozitelor de minerale solide combustibile, cărbune, șisturi, prin transformarea lor în stare gazoasă la locul extragerii, folosind aerul, oxigenul, vaporii de apă sau amestecuri ale acestora la o anumită temperatură ridicată.

GAZIFICARE, proces de obținere a gazelor.

GAZLIFT, aerlift în industria petrolului.

GAZOGEN, motor-rachetă cu combustibil lichid.

GAZON, teren acoperit cu iarbă.

GAZOTRON, echipament în domeniu.

GĂITAN, șiret de lână, bumbac, mătase sau fir de metal (aur, argint), împletit ori răsucit și folosit ca ornament pe haine. În Evul mediu găitan se mai numea împletitură de găitane, care înlocuia platoșa la ostașii moldoveni.

GEAMANDURĂ, semn plutitor de o formă și culoare anumită, pentru indicarea obiectelor periculoase de sub apă, limitarea sectoarelor periculoase pentru navigație.

GEMINI, proiect astronomic și navă cosmică.

GENERATOR CU PISTON, dispozitiv alcătuit dintr-un motor cu ardere internă în doi timpi și un compresor care furnizează turbinei cantitatea de gaz cu parametrii necesari.

GENERATOR DE ABUR, instalație tehnică pentru convertirea sursei primare de energie, în energie termică a vaporilor de apă utilizată ca fluid de lucru în motoarele cu abur, sisteme de încălzire, în scopuri tehnologice, în industria chimică și alimentară, menaj etc.

GENERATOR DE BLOCARE, circuit de relaxare cu un feedback transformator foarte puternic.

GENERATOR DE CUARȚ, generator de putere mică a oscilațiilor electrice în cadrul unor sisteme de oscilație, în baza autoexcitării rezonatorului piezoelectronic de cuarț.

GENERATOR DE GHEAȚĂ, schimbător de căldură pentru producerea gheței artificiale de apă.

GENERATOR DE IMPULSURI, dispozitiv electronic pentru emiterea impulsurilor electrice ordinare sau în serii consecutive.

GENERATOR DE MĂSURARE, dispozitiv pentru reproducerea unui semnal electric de putere mică.

GENERATOR DE RELAXARE, generator de fluctuații electrice non-armonioase cu un spectru larg.

GENERATOR DE ȘOC, mașini electrice sincrone proiectate să funcționeze în baza impulsurilor.

GENERATOR ELECTROMECHANIC, dispozitiv care transformă energia mecanică de rotire în energie electrică.

GENERATOR FOTOELECTRIC, celule solare, baterie solară.

GENERATOR IZOTOPIC, sursă autonomă de energie electrică.

GENERATOR MAGNETO-HIDRODINAMIC, dispozitiv de energie electrică în care există o conversie directă a energiei termice a unui fluid de lucru (lichid sau mediu gazos conducător electric) care se deplasează într-un câmp magnetic de curent electric continuu sau alternativ.

GENERATOR PARAMETRIC, dispozitiv bazat pe fenomenul rezonanței parametrice, în care oscilațiile electromagnetice sunt excitate și menținute prin modificarea periodică a parametrului reactiv al sistemului de oscilație.

GENERATOR TERMOELECTRIC, dispozitiv pentru conversia directă a energiei termice în energie electrică pe baza efectului Seebeck.

GENERATOR TERMOELECTRONIC, convertor termoelectronic de energie.

GENERATOR, dispozitiv care transformă energia mecanică în energie electrică; Generator cuantic, generator electric, generator electrochimic, generator de gaze.

GENIU, trupe militare specializate în domeniul construcțiilor.

GEODIMETRU, telemetru electrooptic.

GEOFON, echipament industrial în domeniul prospectării seismice.

GEOLOGIA HIDROCARBURILOR CONVENȚIONALE, domeniu de științe geologice despre hidrocarburi.

GEOLOGIE TEHNICĂ, geologie inginerească.

GEOLOGIE, știință care studiază modul de formare și istoria dezvoltării globului pământesc.

GEOMAGNETOFON, echipament industrial în domeniu.

GEOTERMIE, domeniu de știință despre apele termale.

GESTIONAREA SOFTWARE-ului, gestionarea sistemului (obiect, dispozitiv, mașină) conform unui program dat.

GHERETĂ, pavilion ușor.

GHID ROUTER, dispozitiv electronic, care oferă alegerea rutei optime pentru transmiterea pachetelor de date între diferite segmente ale unei rețele de calculatoare.

GHILOTINĂ, echipament industrial în domeniu poligrafiei.

GHINT, canale oblice în țeava armamentului.

GIGA-, prefix specific.

GIPS, mineral, sulfat natural hidratat de calciu. Se folosește la fabricarea ipsosului, cimentului, ca piatră de ornament, în medicină ca amendament pentru soluri sărăturoase. Se găsește în RM în zăcămintul de la Criva.

GIROBUSOLĂ, compas giroscopic.

GIRODINĂ, aeronavă cu decolare și aterizare verticală, în care forța de ridicare este creată de unul sau doi rotoți și o aripă.

GIROSCOP, dispozitiv de orientare în spațiu.

GIRUETĂ, instrument meteorologic de măsurat viteza și direcția vântului.

GIUVAERGIE, meșteșug artistic de a lucra cu obiecte de uz casnic, de cult ș.a. sau podoabe din metale prețioase (aur, argint, platină) și pietre scumpe, perle, sticlă, chihlimbar ș.a.; atelierul sau prăvălia giuvaergiului.

GLAZURARE, proces tehnologic.

GLAZURĂ, smalt aplicat în ceramică.

GLIPTICĂ, arta de a grava pietre prețioase sau semiprețioase. Este o preocupare artistică străveche: în Orientul Apropiat, pietrele gravate (geme) și cele cu imaginea săpată în adâncime (intalii) datează încă din mil. IV î.e.n.

GLISSER, navă maritimă specială cu pernă de aer.

GLOB, corp geometric de forma sferei.

GLONȚ, proiectil mic, cilindric sau sferic, din oțel, plumb sau aramă, fixat prin presare în gâtul cartușelor destinate armelor de infanterie, celor pentru sport, precum și unora dintre armele de vânătoare. Poartă denumirea unui cartier din Calcutta (India), unde asemenea gloanțe se fabricau pentru armata engleză.

GLUTAMAT DE SODIU, aditiv alimentar; Glutamat monosodic.

GOBLEN, țesătură decorativă, confecționată manual (tablouri țesute, draperii, tapiserii ș.a.), termenul provine de la denumirea manufacturii regale franceze, întemeiate în 1662 la Paris, în cartierul unde în sec. al XV-lea locuise o vestită familie de boiangii (Gobelins).

GOELETĂ, tip de navă cu vele.

GOLDEN GATE, (Porțile de Aur), pod suspendat în SUA.

GONDOLĂ, ambarcație ușoară, folosită în laguna Veneției pentru transportul local de persoane; vagon deschis, cu descărcare automată, servind pentru transportarea diferitelor materiale (minereu,

cărbune, laminate ș.a.); coș deschis, împletit din materiale ușoare, sau cabină metalică ermetic închisă, suspendate de un balon dirijabil; sinonim: nacelă; locașul fuzelat, în care se amplasează motorul unui dirijabil sau a unui avion.

GONIOMETRU, dispozitiv de măsurare.

GOOGLE, rețea mondială de motoare de căutare.

GPS, sistem global de navigație prin satelit.

GRACE ȘI ICESAT, sistem de sateliți.

GRADARE, stabilirea și marcarea diviziunilor după puncte etalon sau aparate etalon a scării unui instrument de măsură, a unui aparat, atribuindu-i-se acestor diviziuni anumite valori, corespunzătoare unităților de măsură alese.

GRAFEN, tip bidimensional de mineral de grafit.

GRAFIC, desen, diagramă tehnică; Grafic de rețea.

GRAFICĂ INDUSTRIALĂ, grafică computerizată.

GRAFIT, mineral din clasa elementelor native, una dintre modificările polimorfe ale carbonului.

GRAFITIZARE, procedeu tehnologic.

GRAIFER, echipament industrial în domeniu.

GRANAT, grup de minerale, pietre semiprețioase.

GRANIT, rocă magmatică intruzivă sau metasomatică, complet cristalizată, alcătuită din feldspați potasici, cuarț, plagioclaz și mică, uneori cu adaosuri de granați, amfiboli sau piroxeni. În RM se întâlnește la adâncimi variate, printre rocile care constituie fundamentul cristalin precambrian; unicul afloriment din republică se găsește lângă s. Cosăuți, r. Soroca.

GRANULARE, procedeu tehnologic.

GRANULOZITATEA IMAGINII FOTOGRAFICE, proces de înnegrire eterogenă a porțiunii expuse și dezvoltate uniform al stratului fotosensibil.

GRAPĂ, unealtă agricolă.

GRAPHICAL USER INTERFACE, interfață grafică a utilizatorului.

GRAVARE, procedeu tehnologic.

GRAVIMETRIE, domeniu de știință despre câmpul de gravitație al Pământului.

GRAVITATE ARTIFICIALĂ, forță constituită artificial, care prin acțiunea sa se aseamănă cu forța gravitațională.

GRAVURĂ, acvaforte.

GRĂDINĂ, spațiu cultivat cu plante horticulte; Grădina Botanică, Grădina Dendrologică, Grădina Zoologică, Grădina istorică, Grădina Publică „Ștefan Cel Mare”.

GRĂDINIȚĂ, instituție pentru preșcolari.

GRĂSIMI DE COFETĂRIE, grăsimi utilizate pentru fabricarea ciocolatei, bomboanelor și produselor de panificație.

GRĂSIMI, substanțe uleioase minerale sau vegetale.

GREBLĂ, unealtă agricolă.

GREDER, vehicul de construcție.

GREEMENT, echipament naval.

GREENWICH MEAN TIME, (GMT), metodă de măsurare a timpului.

GRENADĂ, proiectil cu încărcătură explozivă sau chimică pentru distrugerea unor ținte vii sau a tehnicii de luptă ale inamicului, aflate la distanțe mici; proiectil cu mâner, aruncat cu mâna la distanță în competițiile sportive.

GRENETIS, ornament, cunună de spice.

GRESAJ, operație tehnologică.

GRESIE, rocă sedimentară, material de construcție și materie primă pentru industrie.

GRESOR, echipament industrial în domeniu.

GRILAJ DE CONSTRUCȚIE, elemente semifabricate de construcții alcătuite din tije rectilinii fixate cu articulații nodale.

GRINDĂ, în tehnică, element liniar de susținere, a cărui lungime A este cu mult mai mare decât celelalte dimensiuni B și C; Grindă compusă, grindă cu inima plină, grindă cu zăbrele, grindă în consolă, grindă marginală, grindă de centură.

GRINDEI, dispozitiv tehnic și agricol.

GRINDEIUL PLUGULUI, parte componentă a plugului.

GROAPĂ DE FUNDAȚIE, excavație executată pentru construirea fundațiilor, tunelurilor, canalelor, terasamentelor, rețelelor de telecomunicații.

GRUND MIȘCĂTOR, sol saturat de apă, care se poate răspândi și umfla.

GRUND, strat de material.

GSM, sistem de telefonie celulară.

GUDRON, material de construcție și materie primă în industria chimică.

GUDRONATOR, autocamion special.

GUMARE, procedeu tehnologic.

GUMĂ, clei vegetal, rășină naturală.

GUNOI SPAȚIAL, rămășițe ale obiectelor cosmice, care planează necontrolat în spațiul extraterestru.

GURĂ, element structural al unei mașini, care servește la preluarea aerului înconjurător și la furnizarea lui directă în diferite sisteme interne, unități și ansambluri: ca agent de răcire, agent oxidant pentru combustibil, ca rezervă de aer comprimat etc.; Gură de aer, gură de alimentare, gură de scurgere, gură de vizitare, gură de vânt.

GURNĂ, termen în navigația marină.

GUSEU, dispozitiv tehnic special.

GUTAPERCĂ, materie primă vegetală plastică și izolantă.

GYROBUS, mijloc de transport fără șine, care se deplasează datorită energiei cinetice acumulate în volan.

H

HABITAT, mod de trai.

HACKER, specialist calificat în domeniul tehnologiilor informaționale, care folosește cunoștințele și abilitățile pentru a sparge fraudulos spațiul virtual al Internetului, ocolind sistemele de securitate informațională, crează și lansează viruși computaționali și alte infrațiuni cibernetice.

HALĂ DE TURNARE, turnătorie de metal.

HALĂ, încăpere de producție.

HAM, ansamblu de curele pentru cal.

HAMBAR, încăpere specială.

HANGAR, construcție pentru adăpostirea avioanelor.

HARD DISK, element al calculatorului.

HARDWARE, ansamblul unui sistem informatic.

HARPON, armă de vânătoare.

HÂRTIE, foi de material subțire, constituit din fibre de origine vegetală, impregnate cu adaosuri minerale pentru a-i da calități specifice. Invenție realizată în China; mașină de producere în role continue.

HELIOMETRU, dispozitiv de măsurare.

HEMATIT, mineral pentru industria feroasă.

HEMIMORFIT, mineralul calamină, piatră semiprețioasă.

HERMIONE, tip de navă fregată.

HETERODINĂ, generator electronic de oscilații cu frecvență înaltă.

HIDRANT ANTIINCENDIU, dispozitiv de alimentare din rețeaua cu apă, care permite să conectezi echipamente pentru stingerea unui incendiu.

HIDRANT, dispozitiv de alimentare din rețeaua cu apă.

HIDRAULICĂ, domeniu de știință despre fluide.

HIDROAVION, aparat de zbor cu destinație specială.

HIDROCARBURI NECONVENȚIONALE, combustibili de origine vegetală.

HIDROCENTRALĂ, instalație hidrotehnică pentru producerea energiei electrice.

HIDRODINAMICĂ, ramură a hidromecanicii care studiază mișcarea lichidelor și interacțiunea lor cu solidele. În hidrodinamică lichidul se consideră mediu continuu incompresibil și fluid.

HIDROENERGETICĂ, ramură a energeticii care se ocupă cu folosirea energiei potențiale a resurselor de apă.

HIDROEXTRUZIUNE, proces geologic.

HIDROFUG, tip de material cu proprietăți speciale.

HIDROGENERATOR CAPSULAR, hidrogenerator axial orizontal, alcătuit dintr-o turbină axială cu elice, al cărei arbore este conectat cu arborele generatorului hidraulic.

HIDROGENERATOR, echipament industrial în domeniu.

HIDROGLISOR, vas care alunecă prin apă pe așa-numita pernă de aer, dat fiind că în partea inferioară a vasului este creată o mică cavitate, în care aerul este furnizat prin găuri, acționând ca un lubrifiant.

HIDROLIZĂ, reacție de dublu schimb dintre apă și diferite substanțe chimice. În procesul hidrolizei ionii apei sunt fixați de către ionii substanței dizolvate, formându-se astfel un produs puțin disociabil, volatil sau greu solubil. Hidroliza se aplică pe larg în industria chimică.

HIDROLOCATOR, stație de hidrolocație.

HIDROMECHANICĂ, domeniu al mecanicii.

HIDROMECHANIZARE, ansamblu de procedee tehnice în domeniu.

HIDROMETALURGIE, extragerea metalelor din minereuri, concentrate și deșeuri cu ajutorul soluțiilor apoase ale unor reactieve chimice prin separarea lor ulterioară din aceste soluții.

HIDROMONITOR, dragă aspiratoare plutitoare pentru excavarea prin metoda de aspirație a solului de pe fundul rezervoarelor de apă la adâncirea lor sau la curățarea albiei unui râu și transportul solului la locul de depozitare.

HIDROTURBINĂ AXIALĂ, dispozitiv hidraulic cu jet în care fluxul de apă intră în rotor și iese de-a lungul axei sale de rotație.

HIDROTURBINĂ CU ELICE, hidroturbină axială.

HIGROMETRU, dispozitiv pentru măsurarea umidității în gaze, lichide și solide. Vezi **Umidometru**.

HIPERCARD, software pentru calculator.

HIPERLINK, trimitere la o sursă pe Internet.

HIPOCAUST, procedeu tehnologic de încălzire.

HIPODROM, cursă, loc pentru curse.

HIPSOMETRU, dispozitiv de măsurare în domeniu.

HIPSOTERMOMETRU, dispozitiv de măsurare în domeniu; Hipsometru, termobarometru.

HISTEROGRAFIE, procedeu medical minim invaziv.

HODOGRAF, funcție vectorială, traseul unei căi terestre.

HOL, spațiu public într-o clădire.

HOLOGRAFIE, metodă de obținere a imaginii în relief a unui obiect, bazată pe interferența undelor; Hologramă tridimensională.

HONUIRE, prelucrarea fină a suprafeței interioare cilindrice a unui detaliu cu ajutorul sculei așchietoare hon.

HORBOȚICĂ, dantelă.

HORN, canal de evacuare.

HOTĂ, ventilare locală deasupra mașinei de gătit cu gaz sau a plitei electrice.

HOTEL, instituție publică de cazare.

HTML, limbaj în informatică.

HUBBLE, telescop spațial.

HUBLOU, fereastră circulară din sticlă trainică la navele aeriene, ce se închide ermetic.

HYPERTEXT, text afișat pe un monitor de computer, cu referințe către alte texte pe care cititorul poate imediat să le vizualizeze.

I

IAHT, navă mică cu motor, motor-pânze sau numai cu pânze pentru sporturi nautice, turism și plimbări.

IATA, Asociația Internațională a Transporturilor Aeriene.

ICONOSCOP, dispozitiv de recepție cu fascicul de electroni.

IDENTIFICARE, procedeu de lucru la calculator.

IDENTIFICAREA OBIECTELOR, procedeu de lucru la calculator.

IEȘIRE DE URGENȚĂ, ieșire tehnologică.

IGLIȚĂ, ustensilă de împletit.

IGNIFUGARE, proces tehnologic în domeniu.

ILUMINARE, proces de creare a unui mediu de iluminat care oferă percepția vizuală a obiectelor sau posibilitatea înregistrării acestora; Iluminare electrică, iluminat casnic, iluminatul construcțiilor.

IMAGINE ANIMATĂ, domeniu de creație.

IMAGINE DIGITALĂ, imagine generată de calculator.

IMAGINE FOTO LATENTĂ, la fel ca o fotografie latentă.

IMAGINE FOTOGRAFICĂ ASCUNSĂ, imagine foto latentă invizibilă pentru ochi, obținută în timpul expunerii la lumină a stratului fotosensibil.

IMAGINE NEGATIVĂ, negativ, tip de imagine fotografică.

IMAGINE POZITIVĂ, tip de imagine fotografică.

IMAGINE REVERSIBILĂ, imagine pozitivă a unui obiect obținută pe aceeași fotografie sau material de film (film, hârtie etc.), pe care a fost făcută inițial filmarea.

IMAGINE TERMICĂ, metodă de a obține o imagine vizibilă a obiectelor grație radiației termice emise sau reflectate de ele.

IMAGINE TRANSFERATĂ, procedeu poligrafic de transferare a unei imagini de la o suprafață la alta, folosind diverse tehnologii cu utilizarea vopselei, cernelii, lacului, folii, pulbere neagră sau colorată, temperatura ridicată și/sau presiunea.

IMAGINE URBANĂ, privire generală asupra localității.

IMAGISTICĂ MEDICALĂ, specialitate științifică.

IMAGISTICĂ PRIN REZONANȚĂ MAGNETICĂ, procedeu tehnologic în medicină.

IMPLANT COHLEAR, dispozitiv neuroprotetic implantat chirurgical.

IMPONDERABILITATE, stare a unui corp când își pierde greutatea din lipsa gravitației terestre.

IMPREGNAREA LEMNULUI, conservarea lemnului.

IMPRIMANTĂ, dispozitiv periferic de calculator pentru imprimarea alfa-numerică sau grafică a informațiilor, de obicei hârtie, în tiraje mici; Imprimantă 3D, tridimensională.

IMPRIMARE CU O SINGURĂ CULOARE, reproducere poligrafică a imaginilor originale pe o imprimare cu un singur colorant (cerneală, lac, toner, folie de imprimare), de obicei negru.

IMPRIMARE MULTICOLOR, reproducerea imaginilor originale pe un dispozitiv de imprimare (print) cu două sau mai multe substanțe colorante.

IMPRIMARE PERSONALIZATĂ, tipărire digitală.

IMPRIMARE, proces poligrafic de reproducere a imaginilor și a textului, de obicei pe hârtie, cu ajutorul unei mașini de tipărit pentru a obține foi tipărite identice.

IMPRIMAREA STOFELOR, imprimarea țesăturilor, procedee de obținere numai pe o parte a țesăturii a desenelor cu fixarea colorantului pe fibre (spre deosebire de vopsire, când țesăturile sunt introduse integral în vopsele).

IMPRIMATĂ, amprență care conține imagini și/sau un text realizat cu sau fără coloranți (de exemplu, Braille) pe hârtie, diferite materiale sau semifabricate.

IMPULS CURENTULUI ELECTRIC, schimbare spasmodică pe termen scurt a tensiunii curentului electric.

IMPULS ELECTRIC, curent electric de scurtă durată.

IMPULSURI RADIO, impulsuri electrice.

INCENDIU, proces necontrolat de ardere, care produce pagube materiale, creând un pericol pentru sănătatea și viața oamenilor, mediului, intereselor societății și statului.

INCLUZII NEMETALE, aditivii nemetalici Az, C, O, S ș.a. care se conțin în oțel și aliajele lui.

INCONEL, aliaj termorezistent de nichel, fier și crom.

INCRUSTAȚIE, tehnică folosită în industria de ceramică.

INCUBATOR, echipament industrial în domeniul agriculturii.

INDICATOR CU CRISTALE LICHIDE, dispozitiv pentru vizualizarea informației.

INDICATOR DE LUMINISCENTĂ CATODICĂ, instrument pentru vizualizarea informației colectate, bazată pe luminiscenta catodică.

INDICATOR ZERO, dispozitiv pentru determinarea absenței tensiunii electrice în circuite electrice.

INDICATOR, dispozitiv, instrument, aparat, care indică derularea proceselor, fenomenelor sau starea obiectelor observate.

INDICE OCTANIC, cifră octanică.

INDICE UNIFICAT DE RESURSE, modalitate standardizată de a înregistra adresa unei resurse (pagină web, fișier etc.) pe Internet, determinând locația acesteia și modul de accesare a ei.

INDIGO, indigotină, colorant natural.

INDUCTANȚĂ, dipol care poate înmagazina energia.

INDUCTOMETRU, instrument de măsurare a inducției.

INDUCTOR DE ÎNCĂLZIRE, dispozitiv electromagnetic pentru încălzire prin inducție.

INDUCTOR, componentă electrică pasivă cu două terminale care stochează energie într-un câmp magnetic atunci când curge curentul electric prin el.

INDUSTRIA ALIMENTARĂ, proces de prelucrare a materiei prime în produse alimentare.

INDUSTRIA BALENELOR, vânarea și prelucrarea balenelor pentru carne, grăsime, fanoane și piele, dar și confecționarea articolelor din materia primă a acestei industrii.

INDUSTRIA DE MORĂRIT, proces de prelucrare a cerealelor în făină, efectuat la moara de făină alimentară.

INDUSTRIA DE ZAHĂR, proces de prelucrare a sfecei de zahăr și a altei materii prime din domeniu.

INDUSTRIA ELECTRONICĂ, proces de fabricare a echipamentelor electronice.

INDUSTRIA MILITARĂ, proces de prelucrare a armamentului și vehiculelor militare.

INDUSTRIA TEXTILĂ, domeniu de prelucrare a materiei prime cu fibre textile, confecționarea țesăturilor, articolelor tricotate și a diferitor tipuri de fire.

INFILTRAȚIE, proces de scurgere necontrolată a lichidelor.

INFORMATICĂ, domeniu tehnic.

INFORMATIZARE, utilizarea tehnologiilor informaționale pentru constituirea și utilizarea resurselor informaționale, circulației electronice a documentelor.

INFRASTRUCTURĂ, elementele sau componentele de bază necesare într-un domeniu de activitate sau într-o localitate.

INGINER, specialist în domeniul tehnicii.

INGINERIE HIDRAULICĂ, structură destinată asigurării trecerii gheții din bazinul superior în cel inferior.

INGINERIE MECANICĂ, domeniu de știință a problemelor creării și funcționării eficiente a noilor mașini, mecanismelor și complexelor acestora.

INGINERIE TERITORIALĂ, lucrări de pregătire tehnologică executate în localități, edificarea instalațiilor inginerești și derularea unor activități specifice pentru valorificarea teritoriilor.

INGINERIE, aplicarea sistemică a cunoștințelor științifice, matematice și a experienței practice pentru a crea obiecte și procese utile; Inginerie industrială, inginerie aerospațială, inginerie de sistem, inginerie civilă, inginerie seismică.

INHALATOR, dispozitiv medical.

INIMA REACTORULUI NUCLEAR, zonă activă unde are loc fisiunea nucleară în lanț a combustibilului.

INJECTARE DIRECTĂ, metodă de furnizare a combustibilului pentru formarea amestecului direct în camera de ardere a unui motor cu ardere internă.

INJECTOR, pompă de aburi cu jet pentru pomparea gazelor sau lichidelor în rezervoare; dispozitiv pentru injectarea dirijată sub presiune a combustibilului în cilindri.

INJEȚIE, proces tehnologic.

INOVAȚIE, motorul principal al creșterii economice în economie.
INSERT NEUTRAL, segment al rețelei de contact, fără tensiune electrică.

INSOLAȚIE, expunere la radiația solară.

INSTALAȚIE CINEMATOGRAFICĂ, set de echipamente utilizate la demonstrarea filmelor.

INSTALAȚIE CU PROPULSIE REACTIVĂ PERSONALĂ, dispozitiv pentru mișcarea astronautului în afara navelor cosmice.

INSTALAȚIE DE ACOSTARE A NAVEI, sistem de mecanisme.

INSTALAȚIE DE ANCORARE a navei, sistem de mecanisme.

INSTALAȚIE DE COMPRESIUNE, ansamblu de dispozitive tehnice pentru comprimarea gazelor la parametrii normativi și distribuirea lor consumatorilor finali.

INSTALAȚIE DE ECHILIBRARE, echipament industrial pentru determinarea gradului de dezechilibrare a subansamblurilor ce se rotesc.

INSTALAȚIE DE FORAJ, agregat staționar sau autopropulsat pentru forarea sondelor în roci cu duritate diferită la explorarea deschisă sau subterană a zăcămintelor minerale, instalații, echipamente și mecanisme pentru forarea și fixarea sondelor.

INSTALAȚIE DE FORȚĂ CU ABUR, dispozitiv cu abur pentru transformarea energiei termice a combustibilului ars în energie mecanică; constituie baza instalațiilor moderne energetice mari.

INSTALAȚIE DE ÎNCĂLZIRE, dispozitiv în care conversia căldurii în lucru mecanic sau de transfer de căldură de la un corp mai rece la unul mai fierbinte are loc datorită unei surse mecanice externe.

INSTALAȚIE DE LANSARE, sistem tehnic de propulsare a navelor cosmice în spațiu.

INSTALAȚIE DE MULS, sistem tehnic de mulș animalele.

INSTALAȚIE DE PLOAIE ARTIFICIALĂ, sistem de aspersiune în agricultură.

INSTALAȚIE DE PROPULSIE, dispozitiv de transformare a energiei unei surse naturale sau a motorului mecanic în lucru mecanic, ce asigură mișcarea mijloacelor de transport.

INSTALAȚIE DE TURBINE CU ABUR ȘI GAZE, sistem de utilizare a energiei turbinelor.

INSTALAȚIE ELECTRICĂ EOLIANĂ, complex de dispozitive tehnice, concepute pentru a converti energia cinetică eoliană în alte tipuri de energie (de exemplu, electrică, mecanică).

INSTALAȚIE ELECTRICĂ, complex de dispozitive tehnice, concepute pentru a produce energie electrică.

INSTALAȚIE ENERGETICĂ NUCLEARĂ, dispozitiv pentru producerea termică, electrică sau mecanică a energiei într-o reacție nucleară controlată efectuată într-un reactor nuclear.

INSTALAȚIE FRIGORIGENĂ, sistem tehnic de răcire.

INSTALAȚIE PROPULSIVĂ, sistem de deplasare cu motor propriu.

INSTALAȚIE REGULATOARE, sistem de dispozitive hidrotehnice pentru reglarea debitului cursului apelor în aval de baraj.

INSTALAȚIE SOLARĂ, sistem tehnic de captare a energiei solare.

INSTALAȚII ARTIFICIALE, termen prin care sunt nominalizate construcțiile edificate la căile ferate, autodrumuri și drumuri de munte.

INSTALAȚII OFFSHORE, proiecte individuale, care necesită asistență intensivă.

INSTALAȚII PISCICOLE, structuri ale nodurilor hidraulice fluviale, ce asigură în timpul migrației peștilor de la aval la amonte și înapoi.

INSTALAȚIE DE RIDICAT GREUTĂȚI, vezi **Macara**.

INSTRUCȚIUNE TEHNICĂ, act normativ cu privire la executarea unui lucru.

INSTRUCȚIUNE, cadru normativ cu privire la îndeplinirea unui lucru.

INSTRUIRE PROGRAMATĂ, proces educațional asistat la calculator.

INSTRUMENT DE FILETAT, dispozitiv mecanic sau electro-mecanic utilizat pentru tăierea filetului la prelucrarea mecanică a metalelor sau în lacătușerie.

INSTRUMENT DE FORAJ, dispozitive și mecanisme utilizate la forarea sondelor.

INSTRUMENT DE MĂSURARE ELECTRODINAMICĂ, dispozitiv de măsurare bazat pe interacțiunea câmpurilor magnetice ale bobinelor mobile și fixe cu curenți, servește la măsurarea tensiunii electrice, puterii curentului etc.

INSTRUMENT DE MĂSURARE ELECTROSTATICĂ, dispozitiv de control cu doi sau mai mulți electrozi pentru a măsura tensiunea, puterea și cantitatea energiei electrice.

INSTRUMENT DE TĂIAT METAL, dispozitiv pentru prelucrarea pieselor din semifabricate de metal prin eliminarea unei părți din material sub formă de așchii, pentru a obține un produs finit.

INSTRUMENT, aparat sau unealtă folosite în lucru.

INSTRUMENTE DE MĂSURAT ANGRENAJELE, set de dispozitive de măsurat elementele transmisiilor prin roți dințate, și în primul rând, a roților dințate la următorii indicatori: eroare cinematică, eroare cumulativă și diferența pașilor circumferențiali; scurgere radială a angrenajului inelar; distanța intercentrului; ondularea suprafeței; pasul de angrenare și locația liniei de contact; direcția dintelui; profil, grosimea și lungimea dintelui; poziția conturului inițial.

INSTRUMENTE DE MĂSURĂ, aparat sau unealtă folosite la măsurarea parametrilor tehnologici.

INSTRUMENTE MARKSCHEIDER, dispozitive, instalații și aparate de măsurare pentru sondajul zăcămintelor minerale.

INSTRUMENTE MUZICALE, obiecte folosite pentru interpretarea muzicii.

INTEGRATOR, dispozitiv de calcul numeric al integralelor.

INTELIGENȚĂ ARTIFICIALĂ, inteligență expusă de mașinile de calcul sau obiectele robotizate.

INTELSAT, (International Telecommunications Satellite Organisation), organizație în domeniul telecomunicațiilor din SUA.

INTERFAȚĂ, în informatică, metodă și mijloace de interacțiune între utilizatori și programe sau între programe, instrumente ori între programe cu mijloacele dispozitivelor.

INTERFERENȚA SONDELOR, interacțiunea sondelor de petrol, gaz sau apă, forate în același strat extractiv sau în straturi conectate hidrodinamic între ele.

INTERFERENȚĂ RADIO, devieri electromagnetice și electrice în circuitul de intrare al receptorului radio, care împiedică recepția corectă a semnalului util, și nu sunt legate de acesta printr-o dependență funcțională cunoscută.

INTERFERENȚĂ, influențe externe nedorite în sistemele de telecomunicații, cauzate de radiație, inducție electromagnetică sau electrostatică, etc. care deteriorează calitatea recepției semnalului informațiilor transmise.

INTERFEROMETRIE, procedeu tehnologic în domeniu.

INTERFEROMETRU, dispozitiv de măsurare folosit pentru determinarea unor mărimi cu ajutorul fenomenelor de interferență.

INTERFON, aparat de intercomunicație, sistem de control al accesului vizitatorilor, care oferă comunicații audio cu una sau două senzuri, comunicare audio-video și control de blocare a ușilor.

INTERIOR, spațiul din edificiu.

INTERLINIE, spațiu alb între două rânduri scrise.

INTERNET ÎN BANDĂ LARGĂ, utilizarea integrală a benzei de frecvență pentru transmiterea informației.

INTERNET PROTOCOL, protocol de rețea ce stabilește modelele etalon, responsabile de stabilirea itinerarului și transmiterea pachetelor între nodurile-destinatari ale rețelei Internet.

INTERNET, rețea informatică mondială. Dezvoltarea rețelei Internet, aplicații, aspecte juridice, economia internetului, utilizare socială, Internetul în medicină.

INTERPOLATOR, dispozitiv de calcul analogic sau digital pentru determinarea coordonatelor unui punct care se mișcă continuu de-a lungul unei curbe definite analitic.

INTERPRETAREA IMAGINILOR, software special pentru utilizarea imaginilor.

INTERPRETORUL, software dotat cu un program special prin care se citește, se analizează și se interpretează momentan comenzile și instrucțiunile dintr-un program sursă.

INTERSCHIMBARE, proprietate a pieselor, componentelor mecanismelor sau altor produse (materii prime), care permit să fie înlocuite în mod echivalent cu oricare dintre numeroasele copii de produse (sau materiale) cu o alta de același tip (sau material), păstrând toate cerințele pentru acestea.

INTERVAL DINAMIC, în radiotehnică, logaritmul raportului dintre valorile maxime și minime posibile ale parametrului de intrare al dispozitivului în contextul devierilor admisibile.

INTERVIZIUNE, sistem de comunicare TV.

INTRADOS, în aeronautică și în arhitectură, suprafață interioară concavă a unei aripi de avion, scări, arcuri, bolți etc.

INTROSCOPIE, cercetare vizuală, nedistructivă a obiectelor, fenomenelor și proceselor în corpurile opace și mediile cu vizibilitate redusă.

INVAR, aliaj metalic de oțel aliat cu 36% de nichel.

INVENȚIE, realizare tehnică reușită.

INVERSOR ELECTRIC, dispozitiv pentru schimbarea direcției de rotație a arborelui în inversă, a motorului electric prin schim-

barea polarității tensiunii la bornele armăturii sau înfășurării de câmp (în motoare cu curent continuu) sau prin comutarea oricărei două faze a înfășurării statorului, ceea ce duce la o schimbare a direcției de rotație a câmpului magnetic al statorului și, ca urmare, la o schimbare a direcției de rotație a rotorului.

INVERTOR, mecanism de inversare.

INVERTOR, în electroenergetică, aparat electronic pentru transformarea curentului continuu în alternativ; în tehnica de calcul, aparat electronic cu două borne, una de ieșire, și alta, de intrare; Invertor de fază.

IOLĂ, tip de navă sportivă.

IONIZATOR DE AER, instalație care generează ioni negativi de oxigen și îmbogățește cu ei aerul dintr-o încăpere.

IONOSFERĂ, partea superioară a atmosferei terestre.

IONOSONDĂ, sondă ionosferică, dispozitiv de măsurare.

IRAS, primul satelit astronomic infraroșu.

IRIGAȚIE, procedeu tehnologic în industrie și agricultură.

ISO, (International Organisation for Standardization), organizație internațională de standardizare.

ISTORIA TEHNICII, domeniu de cercetare științifică.

ITERAȚIE MATEMATICĂ, repetare a unui anumit procedeu de calcul.

IȚĂ, echipament industrial în domeniul textil.

IUTĂ, materie primă pentru industrie.

IZOLANT, denumire dată unor materiale solide, lichide și gazoase, caracterizate prin conductibilitate acustică, electrică sau termică mică, prin higroscopicitate mică ș.a.

IZOLARE ACUSTICĂ, sistem de atenuare a sunetului, pentru a diminua pătrunderea lui în incinta clădirilor; în sens larg, set de măsuri pentru reducerea nivelului de zgomot care pătrunde în încăperi din exterior; Izolare contra vibrațiilor.

IZOLARE ELECTRICĂ, despărțirea elementelor dispozitivelor electrotehnice sau radioelectronice cu substanțe dielectrice pentru a evita contactul electric între ele.

IZOLATOR, dielectric, echipament pentru izolare electrică și fixare mecanică a elementelor utilajului electric.

IZOLAȚIE, procedeu tehnologic; Izolație fonică a construcțiilor, izolație termică.

Î

ÎMBĂTRÂNIREA METALULUI, modificare a proprietăților metalelor și aliajelor, care se produce spontan în timpul expunerii prelungite la temperatura camerei (îmbătrânire naturală) sau cu încălzire moderată.

ÎMBINARE, unire a două piese, detalii; Îmbinare cu nituri, îmbinare cu șuruburi, îmbinare prin caneluri, îmbinare prin sudare, îmbinarea metalelor.

ÎMBLĂCIU, unealtă agricolă primitivă cu care se treierau în trecut grânelor și păstăioasele. Este alcătuit dintr-un băț, prins, de obicei, cu curele de o coadă lungă. În Evul Mediu țărani îl foloseau și ca armă de luptă.

ÎMBOGĂȚIRE RADIOMETRICĂ, utilizarea diferitelor tipuri de radiații în procesele de separare a mineralelor din roca reziduală sau extragere a mineralelor conținute în zăcăminte minerale.

ÎMBOGĂȚIREA MINERALELOR UTILE, ansamblu de procese tehnologice pentru extragerea componentelor valoroase din materii prime minerale naturale și industriale solide, pentru a obține produse pentru prelucrare sau utilizare tehnologică, posibilă din punct de vedere economic.

ÎMBRĂCĂMINTE RUTIERĂ, partea carosabilă fortificată a drumului, reprezentând o structură din materiale rezistente la facto-

rii climaterici și greutatea de pe roțile mașinilor, așternută în straturi pe suprafața de teren pregătită; Îmbrăcămintea drumului.

ÎMBRĂCĂMINTE, obiecte vestimentare pentru acoperirea corpului uman.

ÎMPĂNARE, procedeu tehnologic în industriile alimentară și mecanică.

ÎMPLETITURA TRICOTULUI, structura buclelor la tricotare.

ÎMPLUTURĂ, substanțe minerale (piatră) și/sau organice (lemn strivit, rumeguș, granule polimerice) granulate în vrac, adăugate în beton în proporție de până la 85% din volumul total.

ÎNĂLBIRE, procese chimice prin care se îndepărtează impuritățile și culoarea nedorită a diverselor materiale (materiale textile, pulpă de lemn, hârtie, ceară etc.) pentru a le oferi o culoare albă sau pentru a le pregăti pentru vopsire; Albire.

ÎNĂLȚĂTOR, dispozitiv de ochire la armele de foc.

ÎNCĂLZIRE CU ABUR, sistem de încălzire a încăperilor cu utilizarea vaporilor de apă ca agent de căldură care intră în sistem dintr-o rețea de termoficare sau dintr-o sursă autonomă.

ÎNCĂLZIRE CU AER, sistem de încălzire a aerului într-o încăpere, realizat cu încălzitoare de aer.

ÎNCĂLZIRE CU APĂ, sistem de încălzire a încăperii care utilizează apă (abur sau apă clocotită) ca purtător de căldură, a cărei temperatură variază în funcție de cererea de căldură a încăperilor încălzite.

ÎNCĂLZIRE CU PANOURI, sistem de încălzire într-o cameră în care căldura este transferată de pe suprafață plană a panourilor de încălzire, instalate în pereți, sau în podea, prin radiație și convecție.

ÎNCĂLZIRE INFRAROȘIE, încălzirea materialelor cu ajutorul radiației electromagnetice cu lungimea de undă de 1,3-4 nm (radiație infraroșie). Încălzirea infraroșie este folosită la uscarea vopselelor, fructelor, legumelor, vulcanizarea cauciucului ș.a.

ÎNCĂLZIRE PRIN INDUCȚIE, încălzire în rezultatul căldurii degajate de curenții turbionari, excitați prin inducție de câmpul electromagnetic.

ÎNCĂLZIRE PRIN RADIAȚIE, tip de încălzire în care căldura este transferată în camera încălzită în primul rând prin radiații și în cantități mult mai mici – convecție.

ÎNCĂLZIRE, proces fizic de compensare artificială a pierderilor de căldură în încăperi pentru a menține la un anumit nivel temperatura, care asigură confort termic, iar uneori și cerințele procesului tehnologic; Încălzire centrală, încălzire electrică, încălzire solară, încălzirea încăperilor.

ÎNCĂLZIREA METALELOR, ridicarea temperaturii metalelor cu scopul de a le plasticiza înainte de a le prelucra prin presiune (laminare, forjare, matrițare ș.a.) sau pentru a le schimba proprietățile mecanice, fizice și chimice.

ÎNCĂLZITOR CU ABUR, element al cazanului cu aburi, conceput pentru supraîncălzirea aburului saturat, care intră la acesta până la o temperatură predeterminată.

ÎNCĂLZITOR DE APĂ, echipament tehnologic industrial în încălzire a apei.

ÎNCĂLZITOR, echipament tehnologic industrial în domeniu.

ÎNCĂRCARE LIMITĂ, sarcină mecanică în construcții, la care capacitatea unui sistem (obiect) de a absorbi este epuizată, iar obiectul încetează să mai satisfacă cerințele operaționale și scopul acestuia.

ÎNCĂRCAREA ȘI DESCĂRCAREA LUCRĂRILOR, set de operații pentru prelucrarea traficului de mărfuri.

ÎNCĂRCĂTOR ELECTRIC, dispozitiv electric de încărcare a bateriilor de stocare și a băncilor de condensatoare.

ÎNCĂRCĂTOR FORESTIER, instalație autopropulsată, proiectată să taie și să curețe copacii într-o zonă de tăiere a pădurii.

ÎNCĂRCĂTOR, mașină autopropulsată sau mașină manuală concepută pentru a efectua operațiunile de captare, ridicare, transport și stivuire a mărfurilor în vehicule, stive sau halde.

ÎNCHEȚATĂ, desert congelat.

ÎNCLINARE, calități de navigație ale corăbiei.

ÎNCOVOIERE, procedeu tehnologic; Încovoiere în rezistența materialelor, încovoierea lemnului.

ÎNCUIETOARE, dispozitiv industrial în domeniu.

ÎNDOIRE, tip de deformare în care axele suprafețelor sunt îndoite sub presiune, temperatură sau alt mod de acțiune asupra lor.

ÎNDULCITOR, aditiv alimentar.

ÎNFĂȘURARE, procedeu tehnologic.

ÎNGHEȚAREA SOLULUI, răcirea artificială a solurilor la construcția unor mine, tuneluri, baraje, diguri, fundații ale clădirilor și structurilor, etc. pentru a le întări și a obține gradul necesar de rezistență la apă.

ÎNGRĂDITURĂ, instalație plutitoare (ponton, ferme de lemn, bușteni etc.), care servește pentru a preveni pătrunderea gunoiului plutitor, nămolului, sloiurilor de gheață plutitoare în receptoarele structurilor hidraulice și altele, structură de protejare a lemnului de lucru tăiat din păduri contra inundațiilor.

ÎNNEGRIREA IMAGINILOR, schimbarea culorii în urma dezvoltării în alb-negru a substanțelor absorbante de lumină de pe benzile foto, expuse fotografierii.

ÎNREGISTRARE DIGITALĂ, procedeu de înregistrare a informațiilor în care semnalele înregistrate pe suport sunt transformate într-un lanț de combinații de impulsuri cu cod digital.

ÎNREGISTRARE MAGNETICĂ, sistem pentru înregistrarea și reproducerea informațiilor în care semnalele înregistrate sunt transformate într-o schimbare spațială a magnetizării reziduale a elementelor purtătorului de informații.

ÎNREGISTRARE MECANICĂ, a sunetului, sistem de înregistrare a informațiilor sub formă de semnal audio.

ÎNREGISTRARE MONOFONICĂ, înregistrarea sunetului provenit din mai multe surse separate spațial pe un suport (înregistrare fonografică, bandă magnetică, CD etc.) cu un canal comun.

ÎNREGISTRARE OPTICĂ, a sunetului sau a imaginii, sistem pentru înregistrarea și reproducerea informațiilor bazate pe utilizarea radiațiilor optice.

ÎNREGISTRARE VIDEO, informații vizuale transformate în semnale electrice și înregistrate pe suport magnetic, optic, electrostatic sau mecanic pentru a fi păstrate și reproduse ulterior.

ÎNREGISTRARE, procedeu tehnologic în domeniu; Înregistrare automată, înregistrarea hologramelor.

ÎNREGISTRAREA AUDIO A SUNETULUI, proces de fixare a sunetului mecanic, optic sau magnetic pe un purtător de sunet, pentru stocare, păstrare și reproducere.

ÎNTĂRIREA METALELOR ȘI ALIAJELOR, creșterea rezistenței la formarea metalelor ca urmare a deformărilor lui plastice.

ÎNTINDERE ORIZONTALĂ, procedeu textil de a lungi produsul semifabricat datorită deplasării longitudinale a fibrelor din care este format.

ÎNTREPRINDERE DE TELECOMUNICAȚII, agent economic carea prestează servicii de telecomunicații.

ÎNTREPUNTE, (Tween deck), spațiul din interiorul corpului navei dintre două punți sau între punte și platformă, servește pentru a adăposti mărfuri, pasagerii și echipajul.

ÎNTRERUPĂTOR CU PÂRGHIE, comutator electric manual.

ÎNTRERUPĂTOR DE TENSIUNE ÎNALTĂ, dispozitiv electric pentru a porni și opri instalațiile electrice și dispozitivele de înaltă tensiune în condiții normale, precum și pentru întreruperea automată a circuitelor electrice cu suprasarcină și curenți de scurtcircuit pentru a preveni accidentele în industria sistemelor de energie electrică.

ÎNTRERUPĂTOR ELECTRIC, dispozitiv electromecanic sau electronic de tensiune joasă (până la 1 kV) sau tensiune înaltă (peste 1 kV) pentru închidere, deschidere și comutare a echipamentelor și instalațiilor electrice; Întrerupător cu aer comprimat, întrerupător cu ulei, întrerupător cu vid, întrerupător de poziție, întrerupător de supracurent, întrerupător de tensiune joasă.

ÎNȚEȚINERE TEHNICĂ, deservire tehnică a echipamentului tehnologic industrial.

ÎNVĂȚĂMÂNT POLITEHNIC, în școală, parte componentă a educației, având ca scop formarea unor deprinderi de muncă în diverse domenii industriale.

ÎNVĂȚĂMÂNT PROFESIONAL-TEHNIC, formă de învățământ profesional, al cărei scop este pregătirea cadrelor calificate de muncitori și tehnicieni; Învățământ dual.

ÎNVELIȘ PROTECTOR, dispozitiv care oferă siguranță împotriva radiației în situații de urgență la centralele nucleare.

ÎNZESTRARE INGINEREASCĂ A CLĂDIRILOR, totalitatea rețelelor ingineresti.

ÎNZESTRARE TEHNOLOGICĂ ÎN CONSTRUCȚIA DE MAȘINI, totalitatea echipamentului tehnologic utilizat în domeniu.

J

JACQUARD, război de țesut.

JALON, însemn geodezic pe teren.

JALUZELE, storuri și obloane glisante sau pliante, instalate la ferestre, uși ș. a.

JEEP, tip de automobil militar de campanie.

JGHEAB ÎNCLINAT, dispozitiv sub formă de conductă deschisă, pe care mărfurile în vrac sau cu bucata, sub influența gravitației,

sunt încărcate în instalații de transport, mașini tehnologice sau în locuri de depozitare și păstrare.

JGHEAB, conductă deschisă de apă cu mișcarea apei fără presiune, cută sinclinală superficială sau depresiune tectonică.

JOAGĂR, ferăstrău cu pânze drepte verticale, lemn.

JOC ELECTRONIC, soft cu jocuri ce asigură interacțiunea dintre utilizator și calculator sau între utilizatori și calculatoare; Jocuri online.

JONCĂ, corabie tradițională chineză cu pânze pentru navigarea pe râuri și în apropierea coastei, navă mică de lemn, cu fundul plat, fără chilă.

JONȚIUNE, cuplarea navelor pe orbită.

JONȚIUNE, electron, gol, joncțiune p-n

JOYSTICK, dispozitiv de comandă periferic al computerului personal pentru a introduce informația stocată.

JUG, detaliu mecanic de protecție sau fixare, asamblare, atârnare a diferitor mecanisme.

JUNKERS J1, tip de avion.

K

KANTHAL, aliaj termorezistent din fier, crom, aluminiu și alte metale.

KAPUSTIN YAR, cosmodrom în Rusia.

KASHE, obturator opac cu gaură specială, se instalează în fața obiectivului sau în același plan cu obiectivul camerei de filmat.

KENOTRON, diod electrovacumat utilizat pentru redresarea curentului electric alternativ.

KEROGRANIT, ceramică din amestec de argilă și adaosuri, obținută la presare la presiune înaltă cu ardere ulterioare.

KETCH, navă maritimă cu pânze cu două catarge, unul la pupă, iar altul, înaintea timonei; tip de navă sportivă mică cu două catarge pentru regate.

KEVLAR, material sintetic.

KIRZĂ, pânză impermeabilă multistrat din bumbac din fire.

KLOOT, obiect din lemn sau metal cu forma rotunjită, fixată în vârful catargului, pentru a-l proteja contra ploilor.

KNOW-HOW, ansamblul formulelor, definițiilor tehnice, documentelor ce servesc la fabricarea unui produs.

KODAK, mare producător de peliculă fotografică și cinematografică.

KOPEL, aliaj de cupru și nichel.

KOVAR, aliaj din fier, cobalt și nichel, care posedă coeficient de dilatare liniară prestabilit, în funcție de temperatură.

KOVERSCHLAG, minerit subteran, orizontal, care trece perpendicular prin stratul rocilor extrase.

L

LABIRINT, clădire cu multe camere; echipament industrial în domeniu.

LABORATORUL ȘTIINȚIFIC MARȚIAN (MSL, Mars Science Laboratory), instituție de cercetare în SUA.

LAC DE ACUMULARE, în hidroenergetică, bazin de apă deschis, instutuit la construcția CHE pentru a asigura scurgerea controlată a apei și asigurarea unui regim optim de funcționare.

LAC DE LUSTRUIT, substanță specială.

LAC, soluție de protecție.

LACĂT, dispozitiv tehnologic de protecție.

LACTOMETRU, dispozitiv de măsurare.

LADIA, numele navei care navighează cu un catarg și cu vâsle; navă cu trei catarge pentru călătorii lungi pe mare.

LAGĂR, suport pentru ax sau arbore, care fixează poziția părții rotative sau basculante a detaliilor, care suportă sarcina.

LAINER, navă de mare viteză pentru pasageri sau o navă de marfă care efectuează curse regulate între anumite puncte dintr-un program; Aeronave multiple de pasageri, de mare viteză.

LAMĂ, placă de metal sau de lemn.

LAMINARE, metodă de aplatizare metalică a semifabricatelor sau produselor finite prin impact mecanic (presiune, șoc), ecografie etc. fără a deteriora integritatea materialului; metodă de prelucrare a materialelor (metale, sticlă, termoplastice etc.) prin presiune, la care se obține o schimbare a formei piesei ca urmare a compresiunii între rulourile rotative ale laminorului; prelucrarea metalelor sub presiune, pentru a obține o grosime uniformă, a conferi o configurație specifică, a îmbunătăți calitatea suprafeței semifabricatului sau pentru aplatizarea, compactarea și presarea plăcilor.

LAMINATOR, dispozitiv conceput pentru a acoperi produse imprimate (calendare, broșuri, cărți de vizită etc.) cu o peliculă polimerică.

LAMINOR, echipament industrial în domeniul metalurgiei.

LAMINOR, în industria textilă; mașină sau ansamblu de mașini pentru tratarea sub presiune a metalelor și a altor materiale între rulourile rotative; Laminor reductor, laminor pentru brame.

LAMPĂ ARC, sursă de lumină cu descărcare.

LAMPĂ BACTERICIDĂ, sursă de raze ultraviolete, utilizată la dezinfectarea aerului din încăperi, sterilizarea apei, produselor alimentare ș.a.

LAMPĂ CU HALOGENURI METALICE, o sursă de lumină de descărcare de intensitate ridicată cu presiune înaltă și ultraînaltă.

LAMPĂ CU IMPULS, sursă de lumină cu descărcare electrică.

LAMPĂ CU INCANDESCENȚĂ, bec electric.

LAMPĂ CU MERCUR, sursă de lumină cu descărcare, în care la trecerea curentului electric vaporii de mercur emană radiație optică în spectru UV și vizibil.

LAMPĂ CU OGLINZI, dispozitiv de iluminat cu incandescență sau descărcare, care pe suprafața balonului are o acoperire argintie sau aluminizată pentru a redistribui fluxul luminos al emițătorului – corpul de strălucire sau tubul de evacuare.

LAMPĂ DE LIPIT, echipament industrial în domeniu.

LAMPĂ DE RECEPȚIE CU AMPLIFICATOR, tub electronic pentru amplificarea, detectarea și conversia frecvenței semnalelor electrice cu valoarea de până la 300 MHz, precum și pentru generarea oscilațiilor electrice de putere redusă în dispozitive radio pentru recepție, amplificare și măsurare.

LAMPĂ ELECTRONICĂ, dispozitiv electronic pentru controlul fluxului de electroni, care se mișcă într-un vid într-un câmp electric; Pentodă.

LAMPĂ LUMINISCENTĂ, sursă de lumină de descărcare de joasă presiune, în care radiația electrică ultravioletă descărcată este convertită în radiații mai lungi de unde vizibile.

LAMPĂ NEON, sursă de lumină de descărcare la presiune joasă în care radiația optică apare la descărcarea electrică în atmosferă de Ne.

LAMPĂ STRĂLUCITOARE, o sursă de lumină artificială cu un calorifer de sârmă refractară (de obicei sub formă de fir sau spirală), electrică incandescentă.

LAMPĂ, sursă de lumină; Lampă fulger, lampă cu descărcare electrică, lampă backward wave tube, lampă electrică, lampă de lumina zilei, lampă fluorescentă, lampă solară, lampă spectrală, lampă solux.

LANAMETRU, dispozitiv de măsurare în industria textilă.

LANCE, armă albă.

LANDOU, caroserie auto.

LANSAREA NAVEI LA APĂ, procedeu tehnologic naval.

LANSAREA NAVEI SPAȚIALE AMERICANE, procedeu tehnologic.

LANSAREA RACHETEI AERIENE, procedeu tehnologic.

LANSAREA SATELITULUI SPUTNIK 1, procedeu tehnologic.

LANSAREA SATELITULUI TOPEX/POSEIDON, procedeu tehnologic.

LANSATOR DE RACHETE, echipament militar.

LANSATOR SPAȚIAL, echipament industrial în domeniu.

LANTERNĂ MAGICĂ, aparat de proiecție.

LANTERNĂ, lampă portativă mică.

LANT, echipament industrial în domeniu.

LAPTE, materie primă pentru industrie, produs alimentar.

LAPTOP, computer personal portabil cu dimensiuni și greutate generală mici (până la 4 kg); Computer portabil.

LARINGOFON, convertor mecanic de vibrații ale ligamentelor și cartilajului laringelui persoanei care vorbește în oscilații electrice.

LASER, echipament industrial în domeniu.

LAVSAN, material și fire sintetice.

LĂCĂTUȘĂRIE, domeniu industrial mecanic.

LÂNĂ, părul mamiferelor, care posedă calități de răsucire și împâslire; una dintre principalele fibre textile naturale, materie primă pentru industria de prelucrare a lânii.

LCD, (Liquid-cristal Display), cristale lichide.

LEASĂ, denumire veche a unui desiș de arbuști sau a unui crâng; împletitură din nuiete de diferite forme, folosită pentru pescuit, zvântarea brânzei, uscarea fructelor ș.a.

LED, (Light-emitting Diode), diodă luminiscentă sub formă de tub electronic semiconductor, în care la trecerea curentului electric este generat un fascicul de radiație optică.

LEGARE, asamblarea detaliilor în electrotehnică; Legare la pământ.

LEGĂTURA DE CARTE, procedeu tehnologic poligrafic; Copertă.

LEGĂTURA FIRELOR, ordinea aranjării reciproce a firelor din țesături, care determină structura, aspectul și proprietățile lor.

LEGĂTURĂ, lucrări speciale în structurile de construcții, pentru a spori rezistența, rigiditatea și stabilitatea conexiunilor necesare între elementele structurale, a crește dimensiunea structurii, a crea noduri și a asigura funcționarea lor în ansamblu, în conformitate cu cerințele de instalare și exploatare.

LEGISLAȚIE NUCLEARĂ, acte normative privind gestionarea durabilă a materialelor și a deșeurilor radioactive.

LEMN CĂTRĂNIT, articole de cherestea din conifere, tăiate în bucăți și decojite de scoarță, sol și putregai, utilizate ca materie primă pentru obținerea colofoniului și terebentinei.

LEMN RĂSUNĂTOR, specii de conifere cu lemn, cu proprietăți rezonante deosebite, utilizat la fabricarea emițătoarelor de sunete la instrumentele muzicale.

LEMN, țesut secundar al plantelor perene; în copaci și arbuști în creștere, este masa de trunchiuri, ramuri, rădăcini, și are funcțiile conductoare, de depozitare și mecanice.

LENTILĂ, dispozitiv optic.

LEUCOMETRU, dispozitiv de măsurare.

LEVITATION TRANSPORT, transport la sol de mare viteză.

LIANT, material fluid.

LIANȚI CU MAGNEZIU, substanțe minerale aeriene cu proprietăți liante, obținute din magnezit natural și dolomită, prin ardere urmată de măcinare.

LICHID DE LUCRU, mediu fluid utilizat în instalațiile și dispozitivele hidraulice ca purtător de energie.

LICHID DE UNGERE ȘI RĂCIRE, lubrifiant lichid din uleiuri naturale și sintetice, metal topit, săruri minerale, emulgatori și apă, concepute pentru ungerea și răcirea sculelor și pieselor de prelucrare a metalelor.

LICHIDARE, în metalurgie, proces de separare a metalelor, bazat pe separarea topiturii datorită diferenței de densități a componentelor sale.

LIFT MINIER, set de mașini și mecanisme concepute pentru ridicarea (coborârea) persoanelor și a mărfurilor de-a lungul arborelor de mină.

LIFT, mașină de ridicat greutate, persoane și/sau mărfuri, concepută pentru deplasarea verticală sau înclinată; internivel în dispozitive speciale portante.

LIGATURA, în metalurgie, este un aliaj special destinat alierii unui metal lichid (aliaj) cu componente volatile, puternic oxidante sau refractare (aditivi de aliere).

LIGHTER, o navă de marfă fără autopropulsie de tip santină, cu închideri de trapă impermeabile, fără suprastructuri și hale; este utilizată ca vehicul de transbordare în zonele puțin adânci.

LIGROINĂ, fracție de petrol, materie primă pentru industrie.

LIMB, scară gradată la un instrument.

LIMBAJ ALGORITMIC, limbaj formal destinat reprezentării algoritmilor. Constituie un sistem finit de construcții, formate după anumite reguli dintr-o totalitate de simboluri principale (alfabet formal). Limbajul algoritmic ale cărui reguli de interpretare se realizează sub formă de comenzi cifrice în calculatoarele electronice, este numit limbaj de mașină.

LIMBAJ DE MAȘINĂ, ansamblu de simboluri, morfeme și cuvinte, care servește pentru alcătuirea algoritmilor de rezolvare a

problemelor cu ajutorul calculatoarelor. Drept simboluri servesc, de obicei, cifrele sistemului binar de numerație (“0” și “1”).

LIMBAJE DE PROGRAMARE, limbaje de înregistrare pentru programe care determină comportamentul mașinilor programabile (computere, smartphone-uri, mașini controlate numeric, camere digitale etc.).

LIMITATOR DE FOC, dispozitiv de protecție împotriva incendiilor, care trece liber fluxul de amestec de vapori de gaz sau de lichid prin elementul de stingere a flăcării și contribuie la localizarea flăcării.

LIMITATOR, dispozitiv în tehnologia electronică, care asigură constanța nivelului tensiunii de ieșire la valori ale tensiunii de intrare care depășesc limita așa-numitului prag de restricție.

LIMNIGRAF, dispozitiv automat de măsurare.

LIMUZINĂ, automobil de mare viteză cu două, uneori cu patru locuri, cu motor puternic, punte joasă, produs în serie și proiectat pentru a conduce pe drumurile publice și a face sport; Limuzină sportivă.

LIN, vas de lemn în care se store strugurii striviți, de obicei cu ajutorul zdrobitoarei. În trecut linurile se confecționau și din piatră și servea pentru storsul și tescuitul strugurilor.

LINCRUST, material de finisare.

LINGOU, semifabricat sau un produs finit de metal, obținut prin turnarea materialului lichid într-o matriță, lingotieră, vas în care se întărește.

LINIA DE INFLUENȚĂ, în mecanica structurală, graficul dependenței magnitudinii la un anumit loc în structură din poziția unei forțe unitare a unei direcții constante, care se deplasează de-a lungul ei.

LINIA DE TELECOMUNICAȚII, mediul fizic și complexul de hardware, infrastructură, utilizată pentru a transmite informații de la emițător la receptor.

LINIA DE TRANSMISIE, dispozitiv pentru transmisie direcțională de energie electromagnetică sau semnale electrice de la un obiect la altul.

LINIE AERIANĂ, traseu permanent de zbor al aeronavelor de transport, asigurat cu aerodromuri și instalații la sol (radiofaruri, semne de recunoaștere ș.a.), necesare pentru decolare și aterizare.

LINIE DE ASAMBLARE, suită de operații consecutive de îmbinare a diferitelor materiale și piese pentru asamblarea unui produs final; Linie automată, linie de influență, linie de producție în flux, linie rotorică automată.

LINIE DE BANDĂ, linie de transmisie care conține elemente conductoare sub forma uneia sau mai multor benzi metalice (plăci) separate prin aer sau dielectric.

LINIE DE CALE FERATĂ, complex de construcții, instalații și dispozitive, care formează o cale ferată pentru deplasarea vehiculelor feroviare. Este alcătuită din infrastructură (terasament, traverse), suprastructură (șine, macazuri, eclipse ș. a.) și poduri feroviare, tuneluri, viaducte ș.a.

LINIE DE COMUNICARE RADIORELEU, linie de comunicare multicanal pentru transmiterea mesajelor telefonice și telegrafice, programelor de televiziune, etc. printr-o rețea de stații de transmisii și recepționare a undelor radio predominantă în intervalul decimetric și centimetric (de la sute de MHz la zeci de GHz).

LINIE DE MĂSURARE, dispozitiv de măsurare pentru studierea distribuției unui câmp electric de-a lungul unei linii de transmisie cu microunde și a parametrilor acesteia.

LINIE DE PLUTIRE, linie de intersecție a suprafeței apei cu corpul unei nave în stare de plutire. Linia de plutire de încărcare coincide cu suprafața apei la încărcarea maximă a navei, contururile de contact cu apa ale navei goale și cu încărcătură maximă.

LINIE DE TELECOMUNICAȚII, sistem tehnic, cu ajutorul căruia se obține legătura între obiecte de telecomunicații (aparate te-

lefonice, telegrafice, receptoare-emițătoare) sau între dispozitive de telemecanică; Linie de telecomunicație subacvatică.

LINIE DE TIPĂRIT ȘI FINISAT, sistem tehnologic în industria poligrafică.

LINIE DE TRANSMISIE ELECTRICĂ, structură extinsă de fire, cabluri, suporturi, izolatoare și dispozitive auxiliare, concepute pentru a transmite sau a distribui energia electrică de la centrale electrice la substații și consumatori, precum și pentru conectarea sistemelor energetice adiacente; Linie de transport de energie electrică, linie de transport de energie electrică aeriană.

LINIE ELECTRICĂ, ansamblu de conductoare, izolatoare și accesorii, destinat pentru transportul sau distribuția energiei electrice. Tensiunea liniei electrice depinde de puterea care se transportă și de distanța la care se transportă energia electrică.

LINIE ÎN MICROBANDĂ, fâșii sub forma uneia sau mai multor benzi metalice paralele, depuse pe un substrat dielectric metalizat pe partea opusă.

LINIE ROȘIE, normă pentru amplasarea edificiilor față de căile de comunicație; Linia proiectului.

LINIILE DE COMUNICARE ÎNDESITE, comunicare multicanal.

LINOLEUM, material de finisare.

LINOTIP, în industria poligrafică, mașină de cules rânduri pentru obținerea textului original din literele individuale ale alfabetului.

LIOFILIZARE, proces tehnologic de deshidratare folosit în conservarea materialelor ușor alterabile.

LIPIRE, unirea unor materiale solide (metale, aliaje metalice, mase plastice) cu aliaje de lipit lichide; Adeziune.

LITERATURA DIGITALĂ, cărți procesate.

LITERĂ DE TIPOGRAFIE, instrument poligrafic cules manual sau turnat la linotip.

LITOTRIPSIE, procedeu tehnologic.

LOC DE PARCARE, teren special destinat parcării vehiculelor;
Loc de parcare individual.

LOCALITATE, așezare umană; Localitate rurală, localitate urbană.

LOCAȘ, spațiu lăsat liber într-o piesă, pentru asamblarea unui detaliu.

LOCATOR, dispozitiv tehnic pentru determinarea locației unui obiect folosind undele sonore sau electromagnetice reflectate de la acesta.

LOCAȚIE OPTICĂ, locația unui obiect (coordonatele de măsurare), recunoscându-i forma, folosind o sursă și un receptor de radiații optice; Locație laser.

LOCAȚIE, determinarea direcției obiectului și locația obiectului creat de un câmp acustic sau prin reflectare din semnal acustic generat de dispozitive speciale.

LOCOMOBILĂ, motor pentru batoze.

LOCOMOTIVĂ CU MOTOR, vehicul autonom care este pus în mișcare de un motor cu ardere internă Diesel.

LOCOMOTIVĂ ELECTRICĂ, vehicul acționat de motoare electrice de tracțiune care primesc energie din rețeaua de contact sau de la pachetul propriu de baterii.

LOCOMOTIVĂ, mașină autopropulsată de transport concepută să creeze o forță motrice (forță de tracțiune), pentru mișcarea garniturilor de tren sau a vagoanelor unice cu pasageri sau mărfuri pe căile ferate, vehicul autonom dotat cu o instalație alimentată cu abur, în care energia aburului comprimat este utilizată pentru a crea forța de tracțiune, necesară pentru a asigura mișcarea lui de-a lungul căii ferate; Locomotivă cu abur, locomotiva lui Trevithick.

LOFT, cameră mare reconstruită pentru locuințe, în scopuri administrative, socio-culturale sau în alte scopuri în clădiri industriale.

LOGIE, cameră neîncălzită inclusă în volumul total al clădirii sub forma unei nișe încastrate deschise din exterior.

LOGOMETRU, dispozitiv pentru măsurarea raportului dintre două mărimi electrice.

LOJNIȚĂ, uscătoare primitivă de fructe.

LONJERON, element structural longitudinal al aeronavelor și al mașinilor.

LORRAINE, zăcământul de minereu de fier din Lorraine, Franța.

LOT, cantitate și calitate a mărfurilor livrate în baza unui contract; la tranzacționarea în schimb – o unitate de tranzacție la schimb; suma standard de valori mobiliare sau bunuri permise pentru tranzacționarea schimburilor în ansamblu; în tranzacționarea licitației – mărfurile oferite spre vânzare sunt împărțite în loturi, constând fie dintr-un articol (un produs antic), fie din mai multe lucruri de calitate uniformă.

LOȚIUNE, lichid cosmetic produs și destinat îngrijirii pielii, părului sau unghiilor.

LUBRIFIANȚI INDUSTRIALI, uleiuri petroliere sau sintetice, utilizate pentru micșorarea frecării în mecanisme sau în calitate de lichid hidraulic.

LUBRIFIANȚI PENTRU COMPRESOARE, uleiuri petroliere cu aditivi, folosite pentru gresarea detaliilor supuse frecării în diferite tipuri de compresoare.

LUBRIFIANȚI PENTRU INSTRUMENTE, uleiuri minerale, sintetice și amestecurile lor utilizate pentru ungerea nodurilor de frecare și reducerea uzurii pieselor instrumentelor de precizie (dispozitive medicale și microelectronice, ceasornice etc.).

LUBRIFIANȚI, substanțe pe bază de petrol, sintetice, sau mixte, utilizate pentru ungerea suprafețelor de frecare pentru a reduce uzura, a preveni griparea suprafețelor de frecare ale pieselor, a îndepărta produsele de uzură din zona de frecare, a proteja împotriva coroziunii a golurilor de etanșare etc.

LUBRIFIERE, în industria de pielărie și blănuri, prelucrarea cu grăsime a semifabricatelor din piele și blănuri.

LUCARNĂ, fereastră de formă ovală, rotundă sau poligonală, așezată vertical pe versantul acoperișului. La unele clădiri constituie un element arhitectonic decorativ.

LUCIU, cea mai subțire peliculă transparentă de pe suprafața vitrată a ceramicii și sticlei; oferă produsului un lustru frumos, strălucitor cu culori de curcubeu datorită interferenței a razelor de lumină incidente și reflectate.

LUCRĂRI DE AMENAJARE A SPAȚIILOR VERZI, suită de lucrări de întreținere.

LUCRĂRI DE BETON, gamă de lucrări în teritoriu, pe șantierele de construcție la edificarea construcțiilor din beton și beton armat.

LUCRĂRI DE CONSTRUCȚIE RUTIERĂ, ansamblu de lucrări la construcția drumurilor auto și la întreținerea structurilor artificiale, clădirilor și drumurilor.

LUCRĂRI DE CONSTRUCȚII, ansamblu de lucrări la construcția și la întreținerea clădirilor; Lucrări publice.

LUCRĂRI DE ELECTROMONTAJ, procedee tehnologice în domeniu.

LUCRĂRI DE FINISARE, în construcții, complex de lucrări de construcție legate de decorațiunile exterioare și interne ale clădirilor și structurilor, pentru a le spori funcționalitatea și calitățile estetice. Lucrările de finisare includ fațada, tencuiala, pictura și tapetul, podeaua, precum și lucrările de sticluit.

LUCRĂRI DE INFRASTRUCTURĂ, ansamblu de lucrări la construcția și la întreținerea rețelelor de apă, canalizare, termice și aprovizionare cu gaze.

LUCRĂRI DE LĂCĂTUȘĂRIE, ansamblu de procedee tehnologice în domeniu.

LUCRĂRI DE PĂMÂNT, ansamblu de lucrări efectuate în timpul construcției structurilor de sol (baraje de pământ, căi ferate și autostrăzi), construcția fundațiilor structurilor, planificarea teritoriilor pentru construcții.

LUCRĂRI DE TÂAMPLĂRIE, ansamblu de procedee tehnologice în domeniu.

LUCRĂRI DE TERMOIZOLARE, ansamblu de procedee tehnologice în domeniu.

LUCRĂRI DE ZIDĂRIE, ansamblu de procedee tehnologice în domeniu.

LUCRĂRI DE ZUGRĂVIRE, lucrări de finisare.

LUCRĂRI MINIERE DE CURĂȚARE, procese de producție interrelaționate pentru extragerea mineralelor dintr-un zăcământ subteran.

LUCRĂRI PREPARATORII, în construcții, pregătirea unui șantier pentru derularea lucrărilor de construcție sau reconstrucție a clădirilor și structurilor; în minerit, demararea lucrărilor de extragere a materiei prime din carieră în câmp deschis.

LUCRĂRI TEHNICE SUBACVATICE, lucrări tehnice (inclusiv construcție și asamblare) efectuate sub apă în timpul construcției obiectelor hidraulice, întreținerea câmpurilor petroliere marine, amenajarea conductelor subacvatice etc.

LUCRĂRI TEHNICO-SANITARE, ansamblu de procedee tehnologice în domeniu.

LUCRU, activitate umană utilă.

LUFTOMER, dispozitiv pentru determinarea liberului (jocului) total în sistemul de direcție al unei mașini.

LUMINĂ LUMINISCENTĂ, sursă de lumină de descărcare la presiune joasă în care radiația UV este electrică; Lumină naturală.

LUMINĂTOR, dispozitiv cu una sau mai multe surse de lumină fixe sau reglabile, proiectat pentru iluminatul camerelor, spațiilor deschise și obiectelor individuale.

LUMINI DE NAVIGARE, surse de lumină care, conform regulilor internaționale, pentru prevenirea coliziunilor pe mare, ar trebui să fie instalate pe toate vasele marine atunci când navighează în mări și oceane în timpul nopții.

LUMINI NAVALE, faruri de navigație.

LUNETĂ, instrument optic; dispozitiv tehnologic de sprijin, element arhitectonic.

LUPĂ DE MĂSURĂ, dispozitiv de măsurare.

LUPĂ, dispozitiv de mărire.

LUSTRĂ, corp de iluminat.

LUSTRIRE, prelucrare mecanică, chimico-mecanică sau electrolitică a suprafețelor metalice și a materialelor nemetalice pentru a le polei.

LUXMETRU, dispozitiv de măsurare.

M

MACARA, mașină ciclică concepută pentru ridicarea și mișcarea orizontală a încărcăturii deținută de un dispozitiv de prindere a sarcinii până la descărcare; Macara cu bară, macara portal, macaratur.

MACAT, cuvertură sau păretar de lână, cânepă sau bumbac. Se țese pe stative în patru sau două ițe. Ornamentul, de obicei geometric, este compus din pătrate mari și mici, formate prin încrucișarea firelor multicolore ale urzelii cu cele ale bătăturii.

MACAZ, dispozitiv al unui schimbător de cale, care servește pentru trecerea vehiculelor (locomotivă, tramvai, troleibuz) de pe o cale pe alta. Există macazuri de cale ferată și macazuri aeriene.

MACROPROCESOR, program de sistem conceput pentru prelucrarea textului preliminar a unui program original scris într-un limbaj de programare.

MACROSTRUCTURĂ, structură văzută cu ochiul liber.

MADAPOLAM, țesătură din bumbac de in, netedă, lucioasă și dură la pipăit, pentru lenjerie de pat și rufe de corp.

MAGISTRALĂ, traseu principal; Magistrală de cale ferată, conductă magistrală.

MAGNET PERMANENT, produs industrial dintr-un aliaj magnetic, care își păstrează stabil gradul de magnetizare, fiind expus la câmpuri magnetice externe, temperaturi ridicate, șoc, vibrații etc.

MAGNET, corp magnetizat, care creează un câmp magnetic; Magnet supraconductor.

MAGNETISM, fenomen fizic.

MAGNETIT, mineral bogat în fier.

MAGNETODIELECTRICI, materiale cu proprietăți speciale.

MAGNETOFON VIDEO, dispozitiv electronic pentru înregistrarea și/sau reproducerea semnalelor video, audio pe bandă magnetică.

MAGNETOFON, dispozitiv electromagnetic, care înregistrează sunetele produse/crete pe o bandă magnetică și le reproduce ulterior.

MAGNETOMETRU, dispozitiv de măsurare.

MAGNETOMETRU, dispozitiv pentru determinarea valorilor instantanee de inducție și rezistența a câmpului magnetic în probe feromagnetice.

MAGNETOPLAST, material compozit pe bază de pulbere magnetică dură și un polimer liant; se confecționează magneți permanenți de polimeri.

MAGNETOU, dispozitiv pentru aprinderea unui amestec de lucru al motoarelor cu combustie internă în carburator în condiții în care utilizarea unei baterii nu este practică.

MAGNETRON, dispozitiv electric cu microunde care transformă energia surselor de energie în energia oscilațiilor de microunde, în care formarea fasciculului de electroni și interacțiunea sa cu câmpul electromagnetic al cuptorului cu microunde au loc într-un spațiu în care constantele câmpurilor electrice și magnetice sunt perpendiculare între ele.

MAGNICO, aliaj de magneziu, nichel și cobalt; Alnico.

MAI, ciocan masiv de lemn, folosit la baterea parilor, în dulgherie ș.a.; unealtă de lemn în formă de lopată cu coada scurtă, folosită pentru baterea pânzei și rufelor la spălat; unealtă care servește la îndesarea diferitelor materiale (beton, pământ ș. a) prin lovituri consecutive. Se folosește la lucrările de construire a diferitelor clădiri, șosele, aerodromuri, la confecționarea formelor de turnat metal ș.a.

MAJOLICĂ, tip de faianță italiană, material de construcție.

MALAXOR, echipament tehnologic industrial în domeniu.

MALEABILIZAREA FONTEI, în metalurgie, procedeu tehnologic.

MALLING, metoda de formare a produselor din sticlă pentru obținerea suprafețelor curbe.

MAMMOTH PUMP, dispozitiv de pompare pentru a ridicare lichidele sau amestecurile hidraulice folosind aer comprimat.

MANAGEMENT DUAL, principiu de asigurare a controlului feedback, care constă în faptul că acțiunile de control sunt generate simultan pentru a realiza un obiectiv dat de un obiect controlat și pentru a monitoriza proprietățile obiectului gestionat.

MANAGEMENT NEURAL, utilizarea rețelelor neuronale pentru a genera semnale de control în sistemele de control; caz special de control inteligent de folosire a rețelelor neuronale artificiale pentru rezolvarea unor probleme de monitorizare a obiectelor dinamice.

MANAGEMENT OPTIMAL, în automatizare – management care asigură atingerea obiectivului în următoarele condiții: obținerea valorii extreme a unui anumit criteriu (indicator) al calității controlului și respectarea restricțiilor privind acțiunile de control și valorile de ieșire; domeniu al matematicii, în care sunt studiate probleme non-clasice de calcul variațional.

MANDRINĂ, dispozitiv pentru montarea și fixarea pieselor de prelucrare sau a sculelor de tăiere pe mașini de tăiat metal sau pentru prelucrarea lemnului.

MANEVRABILITATE, capacitatea unui vehicul de a-și schimba poziția în spații sau parametri de mișcare (viteză, direcție) pentru o anumită perioadă de timp și cu cea mai mică rază de rotire.

MANGANIN, aliaj de precizie pe bază de cupru cu adăugarea de mangan și nichel, caracterizat printr-o schimbare extrem de mică la rezistența electrică în domeniul temperaturilor din încăpere.

MANIPULATOR, în tehnică, dispozitiv sau mașină pentru controlul poziției spațiale a diferitor obiecte; dispozitiv periferic pentru computer folosit pentru a muta cursorul pe ecranul monitorului (mouse, trackball, joystick, light pen etc.).

MANOMETRU, dispozitiv pentru măsurarea presiunii la gaze, lichide și vapori; Manometru vacuumat, vacuummetru, manometru de vid, manometru diferențial.

MANSARDĂ, spațiu de locuit aflat direct sub acoperișul unui edificiu; etaj construit cu pereți oblici direct sub acoperiș.

MANȘETĂ, partea de etanșare elastică a unei mașini, mecanism sau dispozitiv, de obicei sub forma unui inel.

MANȘON, dispozitiv pentru conectarea conductelor, cablurilor de oțel, arborelor etc.

MANUFACTURA DE COVOARE DIN SAVONNERIE, întreprindere textilă din Franța.

MARBLIT, sticlă de construcție.

MARCATOR, echipament industrial în tehnică și agricultură.

MARCĂ COMERCIALĂ, model, simbol, nume, sau o altă trăsătură specifică a unui produs; brand; marca fabricii; marca firmei.

MARCĂ DE ÎNCĂRCARE, marcă de bord liber.

MARCĂ, tip de materiale de construcție.

MARCOTEȚ, vas de lut de formă tronconică, cu corpul puțin bombat, având asperități pe suprafața interioară. Servește la pisatul macului, usturoiului ș.a. În Moldova este cunoscut din sec. al XVII-lea.

MARELE CANAL DIN CHINA, cea mai veche și cea mai mare construcție hidrotehnică din China.

MARELE TRAVERSĂRI AEROMARITIME, sistem de rețele de navigație (repere cronologice).

MAREOGRAF, dispozitiv de măsurare a nivelului mării.

MARGARINĂ, produs alimentar dintr-o emulsie foarte dispersată de apă cu grăsime, care mai include lapte, emulgatori, sare, zahăr, coloranți alimentari, arome, conservanți și alți aditivi.

MARMURĂ, materie primă pentru industrie, material de construcție.

MARS ODYSSEY, navă spațială automată interplanetară americană pentru explorarea lui Marte.

MARTENSITĂ, componentă structurală a solidelor cristaline.

MASĂ DE LEMN, masa fibroasă obținută prin abraziune mecanică în talaș sau așchii de lemn măcinate în morile cu discuri.

MASĂ PLASTICĂ, material artificial de natură organică, cu masă moleculară mare.

MASCĂ DE GAZE, dispozitiv individual de protecție.

MASCĂ DE PRAF, dispozitiv sub forma unei jumătăți de filtru confecționat dintr-un material cu fibre fine, cu capacitate mare de filtrare pentru protecția individuală a sistemului respirator al unei persoane care lucrează în condiții cu conținut mare de praf din atmosferă, ce depășesc concentrațiile maxim admisibile.

MASCĂ, în cinematografie și fotografie, un ecran opac plat care permite evitarea sau limitarea accesului razelor de lumină la o parte a cadrului, la fotografierea, imprimarea și proiectarea imaginii.

MASER, dispozitiv și proces electromagnetice.

MASTIC, care posedă capacitatea de adeziv a unui amestec dintr-un material de liant cu umpluturi și aditivi fin divizați; produse de îngrijire a podelei. Se disting ceară mastic.

MAȘINĂ AUTOMATĂ DETERMINATĂ, dispozitiv cu un număr finit de stări în care trecerea de la o stare la alta depinde de starea anterioară și de valoarea semnalului de intrare.

MAȘINĂ CU ABUR WATT-BOULTON, motor în care energia potențială a aburului provenită dintr-un cazan de abur este transformată în energia mecanică a unui piston, care se mișcă rectiliniu alternativ.

MAȘINĂ CU BARĂ, vehicul autopropulsat cu acțiune continuă, înzestrat cu o bară cu un lanț-freză, pentru efectuarea lucrărilor de tăiere a solului, pietrelor.

MAȘINĂ CU CILINDRI, dispozitiv în care conversia energiei fluidului de lucru (abur, gaz, lichid) se realizează în energie mecanică sau electrică cu ajutorul unui piston.

MAȘINĂ CU LAMĂ, dispozitiv tehnic pentru transformarea energiei unui flux de lichid sau de gaz atunci când circulă în jurul lamelelor (palelor) unui rotor.

MAȘINĂ CU PALE, mașină cu lame.

MAȘINĂ DE ALEZAT, grup de mașini de tăiat metal, proiectate pentru prelucrarea pieselor de dimensiuni mari în condițiile producției individuale și în masă prin foraj, tăiere a filetului intern și extern, finisarea suprafețelor cilindrice, rețezarea capetelor ș.a.

MAȘINĂ DE CALCUL, dispozitiv sau set de dispozitive analogice cu acțiune continuă și digitale cu acțiune discretă, concepute pentru mecanizarea și automatizarea procesării informațiilor.

MAȘINĂ DE CURENT ALTERNATIV, dispozitiv electric care transformă energia mecanică de rotație în energie electrică alternativă și invers.

MAȘINĂ DE CURENT CONTINUU, dispozitiv electric care transformă energia mecanică de rotație în energie electrică continuă (generator) sau energia electrică continuă în energie mecanică de rotație (motor).

MAȘINĂ DE CUSUT, echipament industrial în domeniu.

MAȘINĂ DE DERULAT FURNIRE, instalație de tăiat buștenii tratați termic de benzi subțiri transversale pentru producerea furni-rului.

MAȘINĂ DE FILAT, instalație electromecanică, care finalizează în industria de filat prelucrarea materiei prime fibroase, producând fire de diferite grosimi.

MAȘINĂ DE FILETAT, instalație electromecanică sau electro-nică pentru tăierea pe suprafețele cilindrice și conice ale pieselor fileturi elicoidale și spiralate.

MAȘINĂ DE FORAJ CU ȘURUB ELICOIDAL, instalație cu diametru mare pentru forarea straturilor de zăcăminte minerale subțiri la mică adâncime.

MAȘINĂ DE FREZAT ROȚI DINȚATE, instalație mecanică sau electromecanică pentru tăierea roților dințate cilindrice, conice, elicoidale etc. cu diferite tipuri de dinți.

MAȘINĂ DE FREZAT, mașină unealtă pentru prelucrarea materi-alelor prin așchiere.

MAȘINĂ DE GĂURIT ÎN COORDONATE, mașină de așchiere a metalului, care asigură deplasarea concomitentă tridimensională a piesei și instrumentului.

MAȘINĂ DE GĂURIT, instalație electromecanică cu burghiu pentru formarea și prelucrarea găurilor semifabricate de metal și alte materiale.

MAȘINĂ DE ÎNCĂRCARE, dispozitiv pentru umplerea mecani-zată cu explozibil a cavităților (puțuri, găuri, camere etc.), precum și pentru prepararea explozivelor direct în procesul de încărcare în timpul pregătirii exploziilor.

MAȘINĂ DE ÎNFĂȘURAT, instalație pentru rebobinarea firelor.

MAȘINĂ DE MĂSURARE A COORDONATELOR, echipa-ment pentru măsurarea caracteristicilor geometrice tridimensionale ale unui obiect, lungime, lățime și înălțime, cu ajutorul unui senzor atașat pe capul mobil al mașinii.

MAȘINĂ DE PIEPTĂNAT, unitate tehnologică pentru pieptănarea fibrelor; una din mașinile cheie în secțiile de tors fire.

MAȘINĂ DE RĂSUCIRE, instalație folosită în industria textilă pentru fabricarea firelor răsucite, aței, funiilor, șnurului, cordurilor etc.

MAȘINĂ DE RECTIFICAT, instalație mecanică de șlefuit metale și alte produse.

MAȘINĂ DE RETEZAT, dispozitiv de tăiere, proiectat pentru prelucrarea (scurtarea) semifabricatelor lungi și de alte tipuri din metal, materiale plastice, cauciucuri, materiale cu mai multe straturi.

MAȘINĂ DE SĂPAT ȘANȚURI, mașină de săpat în regim continuu remorcată sau autopropulsată.

MAȘINĂ DE SCRIS, dispozitiv mecanic sau electronic cu un set de taste, care fiind apăsată, imprimă pe hârtie prin panglica de cerneală caracterele corespunzătoare.

MAȘINĂ DE TĂIAT METAL, mașină de prelucrare a semifabricatelor din metal.

MAȘINĂ DE TĂIAT PIATRĂ, instalația autopropulsată pentru tăierea din zăcămintele de piatră a blocurilor de diferite dimensiuni pentru pereți.

MAȘINĂ DE TRICOTAT ROTUND, instalație de tricotat pentru prelucrarea firelor și a fibrelor într-o pânză țesută de-a curmezișul rotund sau a articolelor în formă cilindrică.

MAȘINĂ DE TRICOTAT, dispozitiv manual sau mecanic de formare a bucelor din fire și interconectarea lor într-o varietate de țesături tricotate, dispozitiv mecanic folosit pentru împletirea articolelor tricotate.

MAȘINĂ ELECTRICĂ SINCRONĂ, dispozitiv de curent alternativ, în care viteza rotorului este un multiplu al frecvenței curentului electric din rețea.

MAȘINĂ ELECTRICĂ, echipament industrial în domeniu.

MAȘINĂ ELECTRICĂ, instalație electromecanică, care convertește energia mecanică în electrică (generator) sau energia electrică în mecanică (motor), precum și energia electrică în energie electrică (de ex. tensiune, convertoare de frecvență).

MAȘINĂ ELECTRONICĂ DE CALCUL, dispozitiv în care principalele unități funcționale sunt proiectate pentru procesarea automatizată a informațiilor în procesul decizional.

MAȘINĂ EXPLOZIVĂ, sursă electrică autonomă portabilă de curent pentru a iniția explozia detonatoarelor electrice în timpul exploziei.

MAȘINĂ HIDRAULICĂ REVERSĂ, pompă cu turbină.

MAȘINĂ MAGNETO-ELECTRICĂ, dispozitiv electric cu curent continuu sau alternativ, în care fluxul magnetic este generat de magneți permanenți.

MAȘINĂ PENTRU ȚESUT BUMBAC, instalație de țesut ciorapi sau detalii de tricotaj dintr-o singură bucată.

MAȘINĂ REZISTENTĂ LA GĂURIT, instalație pentru forarea sondelor verticale și înclinate cu diametru mare și mai lungi de 300 m.

MAȘINĂ TURING, mecanism experimental alcătuit din dispozitive elementare folosit pentru prelucrarea simbolurilor.

MAȘINĂ UNIPOLARĂ, dispozitiv electric, în care direcția indușă în conductorii armăturii statorului rămâne neschimbată față de cea a conductoarelor, când rotorul se învârtete.

MAȘINĂ VENTILATOR, vehicul autopropulsat, concepută pentru a îndepărta zăpada, nisipul, umezeala, praful și resturile mici de pe suprafețele dure ale drumurilor, piste de decolare și aterizare, alte suprafețe la necesitate.

MAȘINĂ, dispozitiv care efectuează anumite operațiuni pentru a înlocui sau facilita munca fizică și/sau mentală a unei persoane; Mașină-unealtă, mașină de turnat metal, mașină de turnat asfalt, mașină de turnat beton, mașină frigorifică, mașină de imprimat,

mașină de instruire, mașină de împrăștiat îngrășăminte, mașină de lepuit, mașină de miezuit, mașină de plantat puieti, mașină de recoltat, mașină de sădit cartofi, mașină de scos cartofi, mașină de sortat, mașină de spălat, mașină de stins incendii, mașină de tors, mașină de calcul, mașină de tăiat piatră, mașină cu electroeroziune, mașină cu piston, mașină cu rotor, mașină de ascuțit, mașină de brodat, mașină de asamblat panouri de cale ferată, mașină de copiat, mașină de croit, mașină de decoletat, mașină de depănat, mașină de detalonat, mașină de fabricat hârtie.

MAȘINI DE CONSTRUCȚIE RUTIERĂ, mijloace de mecanizare destinate construcției, reconstrucției și întreținerii drumurilor și structurilor rutiere.

MAȘINI DE CONSTRUCȚIE, mijloace de mecanizare proiectate pentru a efectua diferite lucrări de construcție.

MAȘINI DE GĂURIT CU MACARA, vehicul autopropulsat sau remorcat pentru instalarea stâlpilor sau suporturilor; sfredelirea găurilor pentru lucrările de construcție, montaj sau de prospecțiuni geologice.

MAȘINI DE ÎNCĂRCARE, în minerit, vehicule autopropulsate sau propulsate pentru încărcarea și transportarea masei de rocă spartă în mineritul subteran.

MAȘINI DE ÎNCĂRCAT LEMNUL, mașini și dispozitive forestiere destinate stivuirii, încărcării și descărcării lemnului.

MAȘINI DE SĂPAT, excavatoare, descărcătoare, cultivatoare, buldozere, răzuitoare, gredere, gredere pentru ascensoare și alte tipuri de instalații, proiectate pentru executarea lucrărilor de pământ în construcții industriale și civile, construcții și reparația drumurilor și căii ferate, edificarea aeroporturilor și construcțiilor hidraulice, construcții subterane și exploatarea miniere.

MAȘINI MANUALE, dispozitive și echipamente tehnologice cu un motor încorporat (pneumatic, electric, hidraulic sau cu ardere internă) care utilizează o altă sursă de energie (de exemplu, din explozia unei încărcături de pulbere), utilizate manual de către un operator.

MAȘINI RUTIERE, vehicule autopropulsate specializate proiectate pentru construcția, repararea și întreținerea căilor ferate.

MAȘINI, sistem de dispozitive și mecanisme care acționează în flux; Mașini simple, mașini miniere, mașini comunale, mașini de birou, mașini de cale, mașini de defrișat, mașini de luptă, mașini de plantat, mașini de prelucrat lemn, mașini de recoltat legume, mașini de turnătorie, mașini forestiere multioperaționale, mașini de ridicat și transportat, mașini și aparate de uz casnic, mașini și instalații de ploaie artificială, mașini metalurgice, mașini pentru lucrări de protecție a plantelor, mașini pentru prepararea nutrețurilor, mașini poligrafice, mașini poștale, mașini de război și artilerie.

MATERIAL ELECTRET, material dielectric cu sarcină electrică cvasipermanentă.

MATERIAL PLASTIC, material artificial de natură organică, cu masă moleculară mare.

MATERIAL RULANT, totalitatea vehiculelor (unităților mobile) utilizate de calea ferată.

MATERIAL, materie primă, semifinită sau auxiliară, care servește la producerea unor articole industriale.

MATERIALE „INTELIGENTE”, clasă de materiale ce posedă capacitatea de a reacționa la schimbările proprii și se adaptează la noile condiții de exploatare.

MATERIALE ABRAZIVE, materiale granulare naturale și artificiale foarte dure, utilizate pentru prelucrarea mecanică (tăierea, șlefuirea, lustruirea, ascuțirea etc.) a altor materiale mai moi.

MATERIALE ACUSTICE, materiale minerale și organominerale și produse fabricate din ele, folosite pentru a proteja încăperile, clădirile și spațiile deschise contra zgomotului.

MATERIALE CARBONICE, materiale cu un conținut ridicat de carbon (nu mai puțin de 99% din greutate), majoritatea cu o structură de grafit.

MATERIALE COMPOZITE, material combinat din două și mai multe substanțe, ce posedă proprietăți noi, față de proprietățile fiecăruia în parte.

MATERIALE DE ABSORBȚIE A SUNETULUI, vezi **Materiale acustice**.

MATERIALE DE CONSTRUCȚIE, substanțe minerale naturale și sintetice, destinate pentru edificarea construcțiilor rezistente la sarcini mecanice sau utilizate pentru construcția, repararea, reconstrucția, restaurarea clădirilor, structurilor etc.

MATERIALE DE FĂȚUIRE, vezi **Materiale de finisare**.

MATERIALE DE FINISARE, materiale și produse utilizate în construcții pentru a îmbunătăți calitățile operaționale și decorative ale clădirilor și structurilor, precum și pentru a proteja structurile clădirilor de influențele atmosferice și de altă natură.

MATERIALE DE FRICȚIUNE, materiale cu un coeficient înalt și stabil la frecare și rezistență la uzură.

MATERIALE DE LEGĂTORIE, consumabile și materii prime pentru industria legătorilor.

MATERIALE DE UEMPLUTURĂ, substanțe inerte care sunt adăugate în compoziția unui produs tehnic, unui medicament, unui aliment ș.a.

MATERIALE DIN LEMN, materiale structurale, termoizolante și ornamentale pe bază de lemn natural.

MATERIALE DIN PIATRĂ, în construcții, materiale structurale, termoizolante și ornamentale pe bază de piatră naturală.

MATERIALE ELECTROTEHNICE, substanțele și articolele utilizate în echipamentele din domeniu.

MATERIALE FONOABSORBANTE, substanțe antifon, utilizate pentru izolare contra zgomotului.

MATERIALE FOTOCROME, substanțele și articolele utilizate în domeniu.

MATERIALE GRADIENTE FUNCȚIONALE, aliaje speciale cu o duritate sporită, prestabilită la conținut, structură sau proprietăți.

MATERIALE HIDROIZOLANTE, substanțele și articolele utilizate în echipamentele din domeniu.

MATERIALE IZOLANTE, substanțele și articolele utilizate în echipamentele din domeniu.

MATERIALE LIANTE, materiale care formează o masă vâscoasă plastică, ce se întărește spontan sau sub influența anumitor factori (temperatura, adăugarea unor substanțelor de întărire).

MATERIALE MAGNETICE, substanțele și articolele utilizate în echipamentele din domeniu.

MATERIALE METALICE CONCREȚIONATE, substanțele și articolele utilizate în echipamentele din domeniu.

MATERIALE METALICE PULVERULENTE, substanțele și articolele utilizate în echipamentele din domeniu.

MATERIALE MINERAL-CERAMICE, materiale minerale, obținute prin metoda metalurgiei pulberilor, caracterizate prin duritate mare, rezistență la căldură și la uzură; posedă ductilitate scăzută și fragilitate ridicată.

MATERIALE NEMAGNETICE, substanțe și articole utilizate în echipamentele din domeniu.

MATERIALE NETESUTE, pânze și produse realizate dintr-unul sau mai multe straturi de fibre naturale și/sau chimice, fire, alte tipuri de materiale textile (uneori în combinație cu non-textile), folosind combinații tehnologice de lipire mecanice și/sau fizico-chimice.

MATERIALE NON-MAGNETICE, materiale cu permeabilitate magnetică scăzută mai puțin de $\mu \leq 1,5$.

MATERIALE PENTRU ACOPERIȘ, materiale de construcție pentru acoperirea clădirilor.

MATERIALE PENTRU CONSTRUCȚII RUTIERE, substanțe și articole utilizate în echipamentele din domeniu.

MATERIALE PIEZOELECTRICE, substanțe cu proprietăți specifice.

MATERIALE PLASTICE, substanțe artificiale cu proprietăți specifice.

MATERIALE RADIO-ABSORBANTE, materiale compozite care prin absorbție, împrăștiere și interferență, reduc reflectarea undelor radio în intervalul de frecvență de la 100 MHz la 80 GHz.

MATERIALE REFRACTARE, substanțe minerale cu proprietăți specifice.

MATERIALE REZISTENTE LA ACIZI, substanțe minerale cu proprietăți specifice.

MATERIALE SEMICONDUCTOARE, substanțe cu proprietăți semiconductoare într-un diapazon larg de temperatură, inclusiv temperatura camerei (≈ 300 K), care stau la baza creării dispozitivelor semiconductoare.

MATERIALE SEMICONDUCTOARE, substanțe cu proprietățile semiconductoare.

MATERIALE STRATIFORME, materiale compozite din metal, aliaje, material plastic, fibre de sticlă etc. în care elementele incluse în compoziție sunt realizate sub formă de straturi.

MATERIALE ȘI SEMIFABRICATE POROASE, materiale de construcție, realizate prin spumarea pulberilor de materii prime topite și introducerea unor aditivi combustibili, care formează la ardere pori stabili etc.

MATERIALE TERMOIZOLANTE, materiale de construcție cu un nivel scăzut de conductivitate termică, folosite pentru a proteja împotriva schimbului de căldură nedorit cu mediul înconjurător al clădirilor, sistemelor termice industriale, camerelor frigorifice, conductelor etc.

MATERIALE TEXTILE NETESUTE, țesături fabricate netraditional, cu proprietăți specifice.

MATERIALE TRANSPIRANTE, materiale de construcție, cu structură poroasă capilară, capabile să treacă prin ele lichide sau gaze, care sunt eliminate pe suprafața produsului sub formă de picături sau vapori, precum și materiale care conțin componente ușor fuzibile, care fiind încălzite, se topesc și ies la suprafață.

MATERIALE VIBRO-ABSORBANTE, substanțe minerale, organice sau mixte și produse fabricate din ele, folosite pentru a proteja de zgomot încăperile și teritoriile aferente clădirilor.

MATERIE PRIMĂ PENTRU PIELĂRIE, pieile animalelor domestice și sălbatice, utilizate pentru dubirea pieilor și fabricarea produselor din piele.

MATLASARE, procedeu tehnologic de captușire a materialelor textile.

MATRICE DE COMUTARE, dispozitiv electronic analogic sau digital.

MATRICE DE FERITĂ, memorie cu ferite.

MATRIȚĂ, dispozitiv complex pentru producerea sub presiunea creată de mașinile de turnare prin injecție a unor piese de diferite configurații din metale, materiale plastice, cauciuc și alte materiale.

MAUSOLEU, construcție funerară monumentală. Denumirea provine de la mormântul lui Mausolus. Sunt cunoscute Mausoleul lui Augustus și Hadrian din Roma antică, Mausoleul lui Tamerlan din Samarkand. În sec. XX au fost construite Mausoleul lui V.I. Lenin la Moscova, Mausoleul lui G.M. Dimitrov la Sofia (Bulgaria) ș.a.

MAZUT, combustibil și materie primă pentru industria chimică.

MĂCINARE, mărunțire fină a substanțelor solide.

MĂMĂLIGĂ, produs alimentar, preparat din făină de păpușoi prin fierbere în apă. În Moldova a apărut odată cu introducerea culturii păpușoiului (sec. al XVI-lea). Mămăliga face parte din bucătăria națională moldovenească. Se servește fierbinte cu brânză, mujdei, tocană, lapte ș.a.

MĂRGELE, boabe de mărgan, piatră, sticlă ș. a. de diferite forme. Găurite și înșirate pe ață, servesc drept podoaă.

MĂSURARE LA DISTANȚĂ, măsurarea parametrilor fizici la depărtare.

MĂSURARE, procedeu tehnologic de obținere pe cale empirică a unor valori.

MĂSURAREA PRIZEI DE PĂMÂNT, dispozitiv alcătuit dintr-un amperometru și un voltmetru pentru măsurarea rezistenței electrice la împământare.

MĂSURĂ FINALĂ A LUNGIMII, măsură etalon de lungime de la 0,5 la 1000 mm, realizată sub forma unui paralelipiped dreptunghiular sau a unui cilindru rotund.

MĂSURĂRI ELECTRICE, parametri cantitativi ai energiei electrice: rezistența curentului, tensiune electrică, rezistență electrică, putere curentă, inductanță, capacități electrice, frecvențe și faze de curent alternativ, toate acestea utilizate pentru a cuantifica parametrii și caracteristicile ingineriei radio, ingineriei electrice, dispozitivelor electronice, circuitelor etc.

MĂSURĂTOR DE ATENUARE, dispozitiv pentru măsurarea modificărilor (atenuării sau amplificării) semnalelor la ieșirea din dispozitive electrice, radio, acustice, optice și alte sisteme și sisteme de transmisie a semnalelor în raport cu intrarea lor.

MĂSURĂTOR DE CONSUM, dispozitiv care măsoară volumul sau/și masa unei substanțe, care trece printr-o secțiune de debit pe unitate de timp.

MĂTASE, fibră textilă naturală, obținută din produsul secretat de viermele-de-mătasă. Este constituită din două fibre de fibroină (300-2000 m lungime), îmbrăcate într-un strat cleios de sericină. De obicei, se folosesc fibrele depănate de pe 5-7 gogoși.

MECANICA CONSTRUCȚIILOR, știința principiilor și metodelor de calcul al structurilor pentru rezistență, rigiditate, șoc și stabilitate la vibrații.

MECANICA ROCILOR MINIERE, știința care studiază deformarea rocilor, rezistența și stabilitatea acestora, mișcarea lichidelor și gazelor în ele, precum și forțele (de origine naturală și creată de om), care provoacă aceste deformări și mișcări.

MECANICA SOLURILOR, disciplină științifică care studiază condițiile de rezistență și stabilitate a solurilor în fundațiile structurilor și versanților maselor de pământ.

MECANICĂ APLICATĂ, domeniu de știință și aplicativ.

MECANICĂ CEREASCĂ, domeniu de știință și aplicativ în astronomie.

MECANICĂ, domeniu de știință despre mișcarea și echilibrul corpurilor și disciplină tehnică despre construcția și funcționarea mașinilor.

MECANISM BIELĂ-MANIVELĂ, dispozitiv de transformare a unui tip de mișcare în altul.

MECANISM CU CAME, dispozitiv de transformare a mișcării mecanice liniare în mișcare de rotație și viceversa, compus dintr-un suport, o pârgie și o camă.

MECANISM CU CLICHET, mecanism alcătuit în linii mari dintr-o roată dințată și o bară utilizată pentru a transforma mișcarea alternativă în mișcare de rotație discontinuă într-o direcție.

MECANISM DE ACȚIONARE, dispozitiv în sistemele automatizate de reglare, dirijare la distanță, care asigură deplasarea mecanică a organelor reglate.

MECANISM DIFERENȚIAL, dispozitiv care permite obținerea mișcării ca rezultatul sumei sau diferenței mișcărilor componente; servește pentru a transmite mișcarea de rotație între arbori și pentru a schimba frecvența sau direcția de rotație, sau natura mișcării; Mecanism cardanic.

MECANISM INVERSIBIL, dispozitiv mecanic sau electric de schimbare a direcției mișcării organelor de lucru ale unei mașini și/ sau unor detalii în partea opusă.

MECANISM, sistem de corpuri conceput pentru a transforma mișcarea unuia sau mai multor solide în mișcările necesare ale altor corpuri.

MECANISME DE ECHILIBRARE, dispozitiv de echilibrare, eliminare sau reducere completă a efectelor variabile ale suportului mecanismului pe bază în timpul funcționării acestuia.

MECANISMUL MALTEZ, dispozitiv pentru a converti rotația continuă în rotație intermitentă.

MECANIZARE, înlocuirea mijloacelor manuale de muncă prin mașini, mecanisme și aparate.

MECANIZAREA AGRICULTURII, înlocuirea mijloacelor manuale de muncă prin mecanisme și mașini în domeniu.

MECATRONICĂ, domeniu al științei și tehnologiei bazat pe combinația sinergică de unități mecanice de precizie cu componente electronice, electrice și computerizate, oferind proiectarea și producerea de module, sisteme și mașini noi, cu control inteligent al funcționalității mișcărilor.

MEDALIE, însemn de decorare.

MEGAFON, dispozitiv alcătuit dintr-o bucată de țevă cu secțiune transversală variabilă (rotundă sau dreptunghiulară) cu dimensiuni transversale în creștere treptată; selectarea dimensiunilor zonelor transversale de la intrare și ieșire și lungimea acestuia, permite să se formeze structura dorită a sunetului sau câmpului electromagnetic.

MEGALOPOLIS, cea mai mare formă de așezare omenească, rezultată din contopirea unui număr mare de aglomerații urbane vecine, oraș în gigant, aglomerație urbană.

MELASĂ, produs secundar siropos în stare lichidă, obținut în industria zahărului, utilizat în scopuri alimentare, pentru producerea alcoolului sau ca hrană la animale.

MELC, mecanism cu șurub elicoidal cu diferite tipuri de mișcare de rotație.

MELIȚARE, curățirea firelor de lână, bumbac, in, cânepă prin pieptenii rașii pentru a afâna fuiorul și a-l curăța de impurități.

MELIȚĂ, unealtă de lemn constituită dintr-o limbă basculantă și două făci. Se folosea în gospodăriile țărănești din Moldova pentru a sfârâma și înlătura părțile lemnoase ale tulpinilor de cânepă și de in, pentru a obține fuiorul.

MEMBRANĂ, peliculă subțire flexibilă adusă de forțele externe într-o stare de tensiune și care are ca rezultat elasticitate.

MEMORIA CACHE, dispozitiv microelectronic de memorie pentru stocarea temporară a datelor.

MEMORIA COMPUTERULUI, una dintre componentele principale (împreună cu procesorul) a dispozitivelor proiectate pentru stocarea datelor.

MEMORIA FORMEI, capacitatea aliajelor metalice de a-și restabili integral sau parțial forma inițială, care a fost ruptă în timpul deformării.

MEMORIE FLASH, metodă electrică de reprogramare a memoriei semiconductoare energoindependentă.

MEMORIE RAM (Random Access Memory), memorie cu acces aleator, memorie semiconductor rapidă, concepută pentru stocarea temporară a programelor și datelor.

MEMORIE VIRTUALĂ, memoria computerului formată din sistemul de operare bazat pe memoria principală și memoria externă situată pe un dispozitiv de stocare cu acces direct (de exemplu, Solid-state Drive, Hard Disk Drive etc.).

MEMORIE, dispozitiv al sistemelor de calcul utilizat pentru păstrarea și regăsirea ulterioară a datelor și instrucțiunilor; Memorie digitală, memorie program, memorie de date.

MENGINĂ, echipament industrial în domeniu.

MENTENANȚA PROGRAMELOR, proces tehnologic de reînnoire a programelor.

MERCERIZARE, tratamentul concentratelor de celuloză cu soluție apoasă alcalină pentru producerea celulozei alcaline, utilizată la fabricarea fibrelor de vâscoză, țesăturilor din bumbac și alte materiale fibroase celulozice.

MERS ÎN GOL, regim de funcționare al unui utilaj sau motor, fără a îndeplini funcția pentru care au fost proiectate.

MEȘTEȘUG, mică producție de obiecte gata, bazată pe tehnica manuală, fără diviziunea muncii în cadrul unității de producție. A apărut în perioada descompunerii comunei primitive și a atins apogeul în feudalism.

MEȘTEȘUGURILE ÎN MOLDOVA, constituie, după agricultură, unul din cele mai importante aspecte ale modului de producere feudal.

METACENTRU, centru de curbură instantanee a traiectoriei de-a lungul căreia se deplasează centrul de greutate al volumului submersibil al vasului atunci când este înclinat în raport cu axa orizontală.

METAL EXPANDAT, metal sau aliaj cu structuri celulare pe baza de polimeri și aluminiu, cupru, nichel etc.

METAL NEGRU, denumire generală a fierului și a aliajelor lui.

METAL PREȚIOS GROSIER, produs metalurgic intermediar cu un grad sporit de impurități, obținut la prelucrarea minereurilor polimetalice.

METAL PUR, metal sau aliaj cu un conținut redus de impurități.

METALE ALCALINE, elementele chimice litiu, sodiu, potasiu, rubidiu, cesiu și franciu. Au fost denumite metale alcaline în legătură cu faptul că hidroxizii lor sunt baze tari, alcalii.

METALE ALCALINO-PĂMÂNTOASE, elementele chimice beriliu, magneziu, calciu, stronțiu, bariu și radium. Au proprietăți metalice bine pronunțate.

METALE NATIVE, zăcămintele de metale în stare pură, necombinate.

METALE NEFEROASE, denumirea generală a tuturor metalelor și aliajelor lor, în afară de Fe.

METALE NOBILE, aur, argint, platina.

METALE PREȚIOASE, denumirea comună a metalelor prețioase, care reflectă valoarea lor monetară și financiară, precum și utilizarea la fabricarea bijuteriilor.

METALE RARE, denumirea a 17 elemente extrem de importante, lipsa lor fiind socotită critică pentru multe procese tehnologice industriale actuale; pământuri rare.

METALE, substanțe care au plasticitate, conductibilitate termică și electrică înalte, densitate și duritate relativ mari, luciu și alte proprietăți specifice.

METALIZARE, procedeu tehnologic de aplicare a straturilor subțiri de metal sau aliaj pe suprafața produselor care îi conferă alte proprietăți fizico-chimice și mecanice, decât cele ale materialului inițial.

METALOCERAMICĂ, producerea pulberilor de metale, aliaje, compuși metalici, și fabricarea din ele sau din amestecuri ale acestora cu pulberi nemetalice a unor articole finite și/sau semifabricate fără topirea componentei principale.

METALOGRAFIE, știința structurii metalelor și aliajelor, domeniu al științei metalelor; în poligrafie, o tehnologie de tipărire non-raster, în care o formă de imprimare se face prin gravare sau ardere cu laser pe un metal plat. Analize fizico-chimice, examinări nedistructive, încercări mecanice, macrografie și micrografie optică, microscopie electronică, metaloplast.

METALOTERMIE, procedeu tehnologic special de obținere a unor metale din compușii lor.

METALURGIA NEFEROASĂ, include întreprinderile antrenate în extragerea, înnobilarea și prelucrarea minereurilor de metale neferoase și a metalelor obținute.

METALURGIA PULBERILOR, procedeu tehnologic de obținere a pulberilor metalice și a articolelor din acestea.

METALURGIA ȘTIINȚIFICĂ, domeniu de cercetare fundamentală și aplicativă.

METALURGIE FĂRĂ COCS, procedeu tehnologic tradițional de obținere a metalelor.

METALURGIE FEROSĂ, include întreprinderile antrenate în extragerea, înobilarea și prelucrarea minereurilor de feroase și a produselor obținute din fier.

METALURGIE PLASMATICĂ, metodă pirometalurgică de extracție a metalului din minereuri prin topire și prelucrare, folosind plasmă la temperatură scăzută generată în plasmotron.

METALURGIE VACUUMATĂ, procese metalurgice, care decurg în atmosfera rarefiată pentru a obține metale și aliaje cu un înalt grad de purificare, precum și confecționarea unor obiecte sau semifabricate de calitate înaltă din aceste metale.

METALURGIE, arta extragerii metalelor din minereuri; domeniul științei, tehnologiei și industriei, despre procesele de obținere a metalelor și aliajelor din minereuri sau alte materii prime, precum și procesele asociate de schimbare a proprietăților lor (structură, compoziție chimică) și fabricarea unei varietăți de produse din metale.

METANTANC, echipament industrial în domeniu de obținere anaerobă a biogazului.

METEOROGRAF, dispozitiv de măsurare și înregistrare a fenomenelor în domeniu.

METEOROLOGIE, domeniu de știință care studiază atmosfera, compoziția și proprietățile ei fizice, fenomenele ce au loc în ea.

METEOSAT, serie de sateliți artificiali lansați de EUMETSAT cu scopul de a colecta date meteorologice.

METODA ATOMILOR MARCAȚI, metoda indicatorilor izotopici, metodă de aplicare a atomilor marcați la diferite cercetări în știință și tehnică.

METODA BRINELL, procedeu tehnologic de măsurare a durității materialelor.

METODA CZOCHRALSKI, metodă de creștere a unor cristale prin tragerea lor lentă în sus din topitură din cristale inițiale.

METODA IODURII, metodă de tratare cu iod pentru rafinarea unor metale.

METODA RIDICĂRII PODELELOR, construirea clădirilor cu mai multe etaje, ca urmare a ridicării succesive a plăcilor de podea din beton armat (în funcție de numărul de etaje ale clădirii).

METODA SHOR, proces de determinare a durității cauciucurilor și altor materiale elastice.

METODA VICKERS, proces de determinare a durității materialelor.

METOPĂ, în Grecia antică, la început distanța dintre capetele grinzilor, ce ieșeau la fațada clădirii; mai târziu plăcile pătrate de piatră sau de ceramică, care alternând cu triglife, alcătuiau friza unui templu doric.

METROLOGIA MEDIEVALĂ DIN MOLDOVA, sistem de măsuri și greutateți folosite în Statul Moldovenesc. Includea măsuri de lungime (stângen, prăjină, cot ș.a.), de suprafață (pogon, falce ș.a.), de capacitate (poloboc, ocă, litră ș.a.), de greutate (majă, povară ș.a.) și de volum (stog, căpiță ș.a.).

METROLOGIE, știință despre unități de măsură. Până la sfârșitul sec. al XIX-lea descria măsuri de lungime, masă, volum ș.a.) folosite în diferite țări, și raporturile dintre ele.

METRONOM, aparat cu ajutorul căruia se marchează (după auz) intervale egale de timp. Construit pe la sfârșitul sec. al XVII-lea. A fost perfecționat de meșterul austriac J.N. Mälzel (1816); dispozitiv care marchează intervale de timp egale, de obicei cu o indicație audio; servește la determinarea și controlul ritmului.

METROPOLITAN, cale ferată electrificată subterană, destinată transportului în masă de oameni în orașele mari; Metrou.

METROUL LONDRA, sistem de transport urban.

MEZANIN, nivel între parter și primul etaj.

MICRAL N, tip de calculatoare.

MICROCAPSULARE, procedeu tehnologic, mai ales în farmaceutică.

MICROCATOR, dispozitiv de măsurare prin metoda de contact a dimensiunilor liniare ale calibrelor, pieselor mașinii etc. precum și pentru controlul formelor geometrice ale produselor.

MICROCIP, microcircuit integrat.

MICROCLIMAT, climă în încăpere.

MICROCONDUCTOARE, conductoare electrice izolate cu diametrul mai mic de 100 μm. Se produc prin trefilare cu depunerea ulterioară a izolației (diametrul minim 10-30 μm) și prin turnare.

MICRODURIMETRU, dispozitiv de măsurare.

MICROELECTRONICĂ, domeniu al electronicii, care concomitent cu miniaturizarea, rezolvă probleme referitor la crearea unor scheme economice eficiente și cu siguranță mare în exploatare; domeniu electronic care asigură miniaturizarea dispozitivelor și aparaturii electronice.

MICROFILMARE, executarea prin mijloace fotografice sau prin alte mijloace, a unor fotocopii reduse de zeci și de sute de ori mai mici decât originalele (manuscrite, texte tipărite, desene etc.) pe o bucată de film fotografic (microfilm) sau pe o foaie de film fotografic sau hârtie fotografică cu contrast înalt.

MICROFON, dispozitiv pentru transformarea vibrațiilor sonore din aer în semnale electrice, folosit în sistemele de telefonie, radio-difuziune, televiziune, amplificarea sunetului și înregistrarea sunetului etc.

MICROFOTOGRAFIE, fotografierea și filmarea cu un microscop, oferind imagini fotografice mai mici decât originalele de 10 ori sau mai mult.

MICROMANIPULATOR, echipament industrial în domeniu.

MICROMAȘINĂ ELECTRICĂ, echipament industrial în domeniu.

MICROMĂSURĂTOR, dispozitiv de măsurare.

MICROMETRU, dispozitiv de măsurare cu șurub micrometric și o piuliță pentru măsurarea precisă a dimensiunilor liniare a pieselor prin metoda de contact.

MICROPROCESOR, circuit integrat care implementează funcțiile unui procesor central al unui sistem informatic.

MICRORAION DE LOCUINȚE, structură urbană relativ independentă.

MICRORASTER, sistem raster în care imaginea obiectului este transmisă element după element.

MICROSCOP ELECTRONIC, echipament electronic industrial de cercetare în domeniu; Microscopie electronică.

MICROSCOP, echipament industrial de cercetare în domeniu; Microscopie.

MICROSCOPIE CRIOELECTRONICĂ; Premiul Nobel pentru chimie 2017.

MICROSONDĂ ELECTRONICĂ, dispozitiv electronic.

MICROSTRUCTURĂ, a unui metal, compoziție a metalului.

MICROȘLIF, procedeu tehnologic în metalurgie.

MICROUNDĂ, lungime de undă.

MIJLOACE DE NAVIGAȚIE, sistem de echipamente speciale.

MIJLOACE DE SALVARE, sistem de echipamente speciale.

MIJLOACE TEHNICE DE INSTRUIRE, echipamente tehnologice de instruire.

MINĂ, armă de foc explozivă.

MINĂ, întreprindere care efectuează extragerea subterană a resur-

selor minerale și le propune consumatorilor sau le îmbogățește; întreprindere minieră care extrage resurse minerale subterane.

MINERAL, corp natural, aproape omogen din punct de vedere al compoziției chimice și al proprietăților fizice, care se formează în scoarța Pământului datorită proceselor fizico-chimice, ce au loc în interiorul și la suprafața ei; parte componentă a rocilor și a mineurilor.

MINERALOGIE, știință care studiază mineralele: compoziția, structura, proprietățile, sistematica și geneza lor.

MINEREU, rocă sau agregat mineral care conține una sau mai multe substanțe minerale utile metalifere în cantități suficiente pentru a fi extrase pe scară industrială.

MINERIT, domeniu al ingineriei miniere care dezvoltă metode pentru obținerea informațiilor despre locația și starea elementelor de utilizare a zăcămintelor minerale cu reflectarea ulterioară a acestora în grafice sau note analitice.

MINIVAN, caroserie auto.

MISIUNEA HERSCHEL, proiect spațial de cercetare.

MISIUNEA VIKING, proiect de explorare a cosmosului.

MISIUNI MARȚIENE, proiect de explorare a planetei Marte.

MITCAL, țesătură simplă subțire de bumbac, servește ca material pentru producerea altor țesături din bumbac.

MITRALIERĂ, armpă de foc colectivă sau individuală.

MITTELLANDKANAL, important canal navigabil în centrul Germaniei.

MIXER, în metalurgie, vas pentru acumularea fierului topit în furnale; aparat mecanic sau electric de uz casnic pentru a bate frișca și amestecarea cremelor, mousse, piureului de cartofi etc.; în tehnologia sunetului și televiziunii, dispozitiv telecomandă pentru monitorizarea procesării semnalelor audio și video în pregătirea emisiilor de radio și televiziune.

MOAR, mătase densă sau țesătură semifabricată cu pete, strălucitoare în lumină în diferite nuanțe; hârtie cu un model reliefat la suprafață; alternarea benzilor întunecate și luminoase pe imprimantă.

MOARĂ, echipament în domeniu de producere a făinii și crupelor; Moară de apă, moară de vânt.

MOBILĂ, obiecte pentru amenajarea unei locuințe sau spațiu, mobilier.

MODEL, tipul unui obiect, ce urmează a fi fabricat; Model-etalon.

MODELARE ASISTATĂ LA CALCULATOR, crearea cu ajutorul calculatorului a modelelor simbolice funcționale ale obiectelor din natură de orice grad de complexitate.

MODELARE SIMBOLICĂ, domeniu al informaticii care studiază modelarea obiectelor arbitrare într-un mediu uman-mașină bazat pe sisteme de simboluri vizuale, audio și alte simboluri.

MODELARE URBANISTICĂ, metodă spațială de amenajare virtuală a teritoriilor.

MODELARE, proces de verificare a unui obiect sau de simulare a unui proces; Modelare în construcții, metodă spațială de proiectare.

MODELUL DE TURNARE, dispozitiv pentru executarea în matriță a unei cavități de lucru pentru o viitoare turnare.

MODEM, dispozitiv pentru modularea și demodularea semnalelor în sistemele de transmisie a datelor pe liniile de comunicație.

MODERATOR DE NEUTRONI, substanță folosită pentru a reduce energia neutronilor din reactoarele nucleare.

MODIFICAREA METALELOR ȘI ALIAJELOR, procedeu tehnologic.

MODUL DE SCHIMBARE A FAZEI, dispozitiv pentru schimbarea oscilațiilor electrice.

MODUL, coeficient sau valoare deosebit de importantă (de exemplu, modulele elasticității, angrenajului etc.); nod unificat sau parte dintr-un sistem complex, proiectat structural ca produs independent

cu îndeplinirea unei funcții specifice în dispozitive tehnice (nave spațiale volumetrice și de asamblare, compartiment orbital pentru nave spațiale etc.); unitatea convențională în construcții, artă, design, arhitectură, care exprimă multiplicitatea raportului dintre dimensiunile întregului și părțile sale constitutive; este utilizat pentru a armoniza proporțiile unei structuri, statuie, produs etc.

MODULAREA SINGLE SIDE-BAND, proces de obținere a oscilațiilor modulate, în care un semnal (mesaj) este transmis numai pe o singură bandă de frecvență (selectată); vibrațiile cu frecvența purtătoare și frecvențele celeilalte benzi laterale sunt suprimate.

MODULATOR DE LUMINĂ, dispozitiv pentru schimbare în timp, în conformitate cu o anumită periodicitate prestabilită una sau mai multe caracteristici ale radiației optice – amplitudine, frecvență, fază, polarizare monocromatică, valuri de lumină.

MODULATOR, dispozitiv în inginerie radio și telecomunicații pentru monitorizarea parametrilor procesului de transmitere a semnalelor în conformitate mesajului transmis.

MODULOMETRU, dispozitiv de măsurare.

MOL, structură hidraulică pentru protecția zonelor de apă și intrările în porturi, zone de coastă ale mărilor, lacurilor, lacurilor de acumulare etc. de valuri și curenți de apă; unitate de măsură a capacității de materie.

MOLETARE, prelucrarea straturilor exterioare ale semifabricatelor metalice sau a unor detalii la rece prin deformare plastică cu ajutorul unor unelte speciale.

MOLTON, tip de țesătură, pufoasă pe ambele părți.

MOMENT DE REZISTENȚĂ, caracteristica geometrică a secțiunii transversale a unei bare.

MOMENT DE TORSIUNE, caracteristică a secțiunii transversale a unei bare.

MONEL, aliaj din nichel, cupru, fier, mangan și alte elemente.

MONITOR, dispozitiv de control în medicină.

MONITOR, dispozitiv de monitorizare video a informațiilor pe tehnica de calcul, pentru controlul calității imaginii la televizor și pentru controlul calității sunetului în studiouri de înregistrare la radiodifuziune, pentru diagnosticare în medicină, dispozitiv periferic de afișare grafică luminoasă a informației de pe tehnica de prelucrare a datelor.

MONITOR, tip de navă militară.

MONOCLU, lentilă de ochelari într-un cadru sau fără el, introdus în orbita ochiului; cel mai simplu obiectiv al aparatului de fotografiat, cu o singură lentilă.

MONOFILAMENT, fir gros, care nu se divizează în direcția longitudinală; obținut prin extrudarea polimerilor topiți cu forma de secțiune transversală rotundă sau plată, nevopsit sau vopsit.

MONOLIT, bloc integru, dintr-o singură bucată; procedeu tehnologic în construcții.

MONOPLAN, aeronavă care are o pereche de aripi situate în același plan.

MONOPOST, mașină sportivă.

MONORAI, monoșină, tip de transport feroviar, în care vagoanele cu pasageri sau cărucioarele cu marfă se deplasează de-a lungul unei rampe sau a unui monorai.

MONOSCOP, tub electronic.

MONOTIP, dispozitiv pentru cules și turnat în metal a literelor și liniilor.

MONTAJ, procedeu tehnologic.

MONTARE SUBMERSIBILĂ, procedeu tehnologic subacvatic.

MONTARE, acțiunea de a monta aparate, echipamente, mașini.

MONTAREA MINEI, lucrări de căptușire a minelor pentru extragerea resurselor minerale subterane și construcția instalațiilor subterane.

MONTURĂ, piesă și mod de asamblare.

MOPED, vehicul cu două sau trei roți cu motor cu ardere internă și cu acționarea roții din spate cu pedalele.

MORFOLOGIA URBANĂ, știința despre procesul de formare și transformare a așezărilor umane.

MORTAR, amestec plastic dintr-un liant, agregat fin cu apă și aditivi, pentru asamblarea elementelor structurale ale clădirii, amestec care cu timpul se întărește ca piatra.

MORTARE REFRACTARE, amestecuri refractare măcinate fin și destinate după adăugarea apei pentru lipirea produselor refractare din zidărie și îmbinări.

MORTIER, armă de foc cu țeava scurtă, de calibru mare.

MOTEL, tip de hotel special.

MOTOARE DE RACHETE CU LICHID, motor reactiv care funcționează pe baza a unu, două sau trei componente de combustibil lichid, fără a utiliza aerul din mediul ambiant.

MOTOCICLETĂ, vehicul cu două sau cu trei roți, acționat de un motor cu ardere internă, dotat cu motor cu ardere internă până la 50 cm³.

MOTOCULTOR, vehicul agricol uniaxial autopropulsat de dimensiuni mici multifuncțional cu un motor cu roți.

MOTONAVĂ, vas maritim sau fluvial, în care sursa principală de energie este un motor cu ardere internă (de obicei, Diesel); rotirea arborelui motorului este transmisă dispozitivului de propulsie direct sau printr-o cutie de viteze.

MOTOPLANOR, planor motorizat.

MOTOPOMPĂ, pompă cu motor.

MOTOR AEROREACTOR, motor cu jet termic în care ca fluid de lucru este folosit un amestec de gaz cu aer preluat din atmosferă și produse de oxidare a combustibilului cu oxigenul conținut în aer.

MOTOR ASINCRON CU CONDENSATOR, motor electric trifazat, conectat la o rețea monofazată prin intermediul unui condensator.

MOTOR CU ARDERE INTERNĂ, instalație energetică în care energia chimică a combustibilului, obținută în camera de ardere, este transformată în energie mecanică; Motor cu combustie internă.

MOTOR CU JET COMBINAT, aparat propulsor aeronautic în care sunt efectuate ciclurile unui motor cu jet de aer și a unui motor rachetă.

MOTOR CU JET DE APĂ, dispozitiv format dintr-o conductă de curgere a apei, în interiorul căreia se află un rotor care aspiră apă în fața conductei și o evacuează sub presiune prin duză sub formă de jet subacvatic, semi-subacvatic și jet de atmosferă.

MOTOR DE CĂUTARE, server de căutare a informației prin Internet.

MOTOR DE FORAJ, dispozitiv submersibil pentru forarea puțurilor la extragerea petrolului și gazelor.

MOTOR DE INDUCȚIE, dispozitiv electric sincron.

MOTOR DE RACHETĂ CU COMBUSTIBIL SOLID, dispozitiv de propulsare al rachetei, ce funcționează pe baza energiei combustibililor solizi, arși în camera de ardere și sunt utilizate în toate clasele de rachete militare.

MOTOR DE RACHETĂ, motor cu jet care utilizează numai substanțe și surse de energie disponibile pe un vehicul în mișcare (aeronavă, sol, sub apă); Motoare de rachetă cu combustibil lichid.

MOTOR DIESEL, motor cu ardere internă.

MOTOR ELECTRIC, dispozitiv care convertește energia electrică în mecanică; acțiunea se bazează pe fenomenul de inducție electromagnetică.

MOTOR EOLIAN, instalație care utilizează energia cinetică eoliană pentru generarea energiei mecanice.

MOTOR KREUZKOPF, motor cu ardere internă, de regulă, Diesel, în care o tija de conectare și un piston sunt interconectate cu un cap transversal, conectate rigid la tija pistonului și mobil conectate cu o tijă de conectare.

MOTOR LINIAR, un motor electric care utilizează energia unui câmp magnetic călător pentru a produce mișcare liniară.

MOTOR MULTICOMBUSTIBIL, motor cu ardere internă, care poate funcționa pe diferiți carburanți – petrol brut, benzină, kerosen, gaz natural.

MOTOR NAVAL, dispozitiv care convertește orice tip de energie în lucru mecanic.

MOTOR NUCLEAR, motor cu jet în care energia provenită dintr-o fisiune nucleară sau reacție de fuziune încălzește fluidul de lucru și creează o împingere reactivă.

MOTOR PENTRU COMPRESOARE, motor pentru punerea în funcțiune a compresorului.

MOTOR PENTRU RACHETE, instalație cu jet care utilizează substanțe și surse de energie disponibile pe un vehicul aeropurtat în mișcare; Motor rachetă.

MOTOR REACTIV, motor cu reacție directă, instalație care creează forța de tracțiune necesară pentru mișcare, transformând energia potențială în energie cinetică a jetului fluidului de lucru.

MOTOR STIRLING, motor cu ardere externă, cu alimentare externă și regenerarea energiei termice, transformată în lucru mecanic.

MOTOR TERMIC, instalație termodinamică cu ciclu închis în care energia termică a combustibilului chimic sau nuclear este convertită în energie mecanică.

MOTOR TURBOPROPULSOR, motor cu turbină cu gaz pentru aeronave, în care forța de tracțiune este creată în principal de o elice pusă în mișcare de o turbină cu gaz și parțial 8-12%, prin reacția unui flux de gaze care curge dintr-o duză cu jet.

MOTOR TURBOREACTIV, motor turbojet pentru aeronave în care forța de tracțiune este generată de un flux de gaze, care curge dintr-o duză cu jet.

MOTOR WANKEL, motor cu ardere internă cu piston rotativ.

MOTOR, instalație energetică care transformă orice tip de energie în lucru mecanic; Motor pneumatic, motor vernier, motor cu reacție, motor de automobil, motor de aviație.

MOTOROLER, vehicul cu două roți, scuter.

MOTOR-ROATĂ, dispozitiv electromecanic pentru transformarea energiei electrice în energie mecanică și care conține un motor, un dispozitiv de propulsie, o transmisie și un dispozitiv de frânare.

MOUSE, manipulator electromecanic pentru controlul manual al cursorului de pe ecranul computerului.

MUCHILE RIGIDITĂȚII, elemente structurale (coloane, grinzi, plăci, tamburi, bucăți, produse din plastic etc.) concepute pentru a prelua sarcina și a menține rezistența întregii structuri sau a secțiunilor individuale mai încărcate.

MUFLĂ, dispozitiv mecanic de ridicare a greutateilor.

MULTIMEDIA, în informatică, software și hardware pentru formarea, transmiterea, recepționarea și redarea mesajelor, inclusiv a textelor, imagini statice, animații, audio, video și alte componente.

MULTIMETRU, dispozitiv multifuncțional pentru măsurarea parametrilor curentului electric.

MULTIPLEXAREA LINIILOR DE TELECOMUNICAȚII, procedeu tehnologic în domeniu.

MULTIPLICAREA INVENȚIILOR, proces inovațional.

MULTIPLICATOR DE FRECVENȚĂ, dispozitiv radioelectronic conceput pentru a spori numărul întreg al fluctuației electrice furnizate periodic.

MULTIPLICATOR ELECTRONIC SECUNDAR, vezi **Multipliator electronic**.

MULTIPLICATOR ELECTRONIC, dispozitiv electronic pentru amplificarea (înmulțirea) fluxului de electroni bazat pe emisii secundare de electroni.

MULTIPLICATOR FOTOELECTRONIC, dispozitiv fotoelectronic, destinat pentru amplificarea fluxurilor slabe de electroni, emise de radiația optică.

MULTIPLICATOR, dispozitiv de multiplicare.

MULTIPOL, sector al circuitului electric, care poate fi conectat la alte părți ale acestuia numai cu anumite puncte (cleme), numite poli.

MULTIVIBRATOR, generator de relaxare în două etape de tip discontinuu, care conține două amplificatoare.

MUMETAL, în metalurgie, aliaj feromagnetic moale de nichel, crom, cupru și fier.

MUNCA UMANĂ SUB APĂ, domeniu de activitate care asigură efectuarea în securitate cu echipamente speciale a operațiunilor subacvatice.

MUNIȚIE, diferite tipuri de armament.

MUNIȚII DE AVIAȚIE, bombă, fugasă, rachetă și altele, folosite pentru nimicirea inamicului.

MUSELINĂ, țesătură ușoară, subțire și moale din bumbac, mătase, in, lână sau alte fire.

MUȘAMA, pânză impermeabilă.

MUȘTIUC ANTIINCENDIAR, tehnică antiincendiară.

MYLAR, film de poliester.

N

NAILON, fire artificiale textile și obiecte confecționate din ele.

NANOELECTRONICĂ, domeniu al electronicii, inclusiv crearea de instrumente și dispozitive bazate pe structuri solide de dimensiuni scăzute cu elemente mai mici de 100 nm.

NANOFIBRE DE PLASTIC SUPRACONDUCTOARE, conductoare cu dimensiuni ale diametrului foarte mici.

NANOTEHNOLOGIE, set de metode și tehnici utilizate în studiul, proiectarea, producția și utilizarea structurilor, dispozitivelor și sistemelor, inclusiv controlul și modificarea orientată a formei, dimensiunii, integrării și interacțiunii elementelor lor la scară (1-100 nm) pentru obținerea de substanțe cu noi proprietăți chimice, fizice, biologice.

NANOTUBURI DE CARBON, tuburi la scara 1-100 nm.

NAPALM, armă de foc, substanță incendiară.

NARĂ, dispozitiv naval special.

NASA, (National Aeronautics and Space Administration), Administrația Națională Aeronautică și Spațială a SUA.

NAUTILUS, submersibil, primul submarin nuclear din lume.

NAUTOFON, un dispozitiv instalat la stațiile de semnal de coastă și faruri, pentru furnizarea informațiilor navelor cu semnale cu înălțime mare în timpul ceții sau vremii înnorate.

NAVA SPAȚIALĂ DRAGON, aparat cosmic.

NAVĂ AERIANĂ, aeronavă, vehicul destinat pentru zborul și navigația omului în spațiul aerian. Navele aeriene se împart în nave aeriene mai ușoare decât aerul, aerostate (baloane, dirijabile) și nave aeriene mai grele decât aerul, aerodine (avioane, autogire, elicoptere).

NAVĂ AEROSPAȚIALĂ, aeronavă refolosibilă proiectată să zboare în spațiul cosmic și în atmosfera pământului.

NAVĂ CABLIER, navă specializată în fixarea cablurilor submarine.

NAVĂ COSMICĂ, aparat de zbor cosmic pilotat de oameni. Particularități de construcție: cabină ermetică cu sistem de asigurare a condițiilor de viață (ecosistem); aparat (capsulă) de revenire, care servește pentru întoarcerea echipajului pe Pământ; sisteme de orientare și dirijare și motoare pentru manevrare și aterizare.

NAVĂ CU ARIPI PORTANTE, vas cu suprafețe portante subacvatic instalate sub corp pe bare – aripi, pe care în timpul mișcării există o forță de ascensiune și ridică complet vasul din apă; datorită acestui fapt, rezistența la apă la mișcarea navei scade, viteza acesteia crește și navigabilitatea navei se îmbunătățește.

NAVĂ CU CONTAINERE, mijloc de transport maritim specializat în transportarea containerelor.

NAVĂ CU PERNĂ DE AER, îmbarcațiune marină sau fluvială, corpul căreia este separat de suprafața apei printr-un strat de aer pompat sub fund în timpul navigării; Aeroglisor, pernopter.

NAVĂ CU PROPULSIE ATOMICĂ, vehicul oceanic cu motor nuclear.

NAVĂ CU VELE ȘI MOTOR, ambarcațiune marină autopropulsată, dotată cu pânze și un motor mecanic.

NAVĂ DE BUNKER, navă autopropulsată, destinată pentru aprovizionarea cu combustibil a navelor aflate în largul mării sau în port.

NAVĂ DE CERCETARE ȘTIINȚIFICĂ, vas marin, fluvial sau pentru bazine de apă interne, utilizată pentru studierea zăcămintelor și resurselor de apă ale lumii, a atmosferei Pământului și a spațiului cosmic.

NAVĂ DE LINIE, tip de navă militară.

NAVĂ DE PASAGERI, tip de navă.

NAVĂ DE TRACTARE, navă autopropulsată pentru conducerea navelor nepropulsate, plutelor și altor subiecți flotabili.

NAVĂ DEPOLUATOARE, vas maritim sau fluvial special înzestrat cu echipamente pentru colectarea de la suprafața apei a petrolului sau a produselor petroliere vărsate neprevăzut.

NAVĂ ELECTRICĂ, mijloc de transport pe apă cu propulsie de la motoarele electrice, alimentate din surse proprii sau din rețele externe; Navă electrică echipată cu un motor Diesel ca motor primar.

NAVĂ ÎN DERIVĂ, deplasarea navei de pe linia unui anumit curs sub influența vântului, a curentului de apă sau a valurilor.

NAVĂ SPAȚIALĂ, aparat cosmic de zbor în regim automat sau pilotat, pentru transportarea încărcăturilor sau a oamenilor în spațiul cosmic; Navă spațială suborbitală SpaceShipOne.

NAVĂ TANC, ambarcațiune navală pentru transportarea în vrac al marfurilor lichide și vâscoase (ulei, benzină, uleiuri lubrifiante și comestibile, substanțe chimice etc.).

NAVĂ, corabie militară în componența flotei maritime militare pentru îndeplinirea misiunilor de luptă sau speciale; corabie cu trei catarge; aparat de zbor; corabie aerospațială sau cosmică.

NAVĂ, vehicul autopropulsor care poate naviga pe apă, în apă și executa operații de transport, tehnice, științifice sau militare. Arhitectura navală, construcții navale, hidrodinamică navală, nave comerciale, nave de agrement, nave de luptă, navă militară, navă-amfibiu.

NAVĂ-BAZĂ, navă de construcție specială, care poate purta pe punte nave mici (traulere), avioane, elicoptere și asigura reparația (parțială) a tehnicii, aprovizionarea tehnico-materială, prelucrarea materiei prime (peștelui) în semifabricat sau în produs finit, deservirea echipajelor ș. a. Există nave-baze militare și nave-baze de pescuit.

NAVETA SPAȚIALĂ CHALLENGER, navă aerospațială cosmică.

NAVETA SPAȚIALĂ COLUMBIA, navă aerospațială cosmică.

NAVIGATOR AUTOMAT, sistem tehnic de la bordul unui vehicul care asigură automat menținerea stabilității pe traseu.

NAVIGAȚIA RADIO, set de operațiuni pentru a asigura deplasarea în siguranță a obiectelor în mișcare (aparate de zbor, nave maritime etc.).

NAVIGAȚIE AERIANĂ, știința despre metodele și mijloacele privind conducerea aeronavelor dintr-un punct în altul.

NAVIGAȚIE, mișcarea unei nave pe apă sau în apă, în spațiul aerian și cel cosmic; știință care studiază metodele de conducere a

navelor maritime, avioanelor și a altor aparate de zbor; perioadă de timp, în decursul căreia, potrivit condițiilor climaterice locale, este posibilă conducerea sigură a unei nave; Navigarea în spațiu, navigație astronomică, navigație maritimă, navigație cosmică.

NAVOMODELISM, probă de sport tehnic.

NĂMOL NEFELIN, deșeuri provenite din producția de oxid de aluminiu după prelucrarea complexă a nefelinei, a sienitelor și a altor resurse minerale ce conțin aluminiu.

NĂMOL, suspensie de particule minerale mici (până la 10–40 microni) în apă, formate în timpul măcinării, îmbogățirii sau găuririi rocilor cu apă; reziduuri insolubile din apă în cazanele cu aburi sub formă de nămol și bucăți solide; precipitat asemănător nămolului care apare în timpul electrolizei cuprului, zincului și altor metale; conține de obicei metale nobile.

NĂVOD, sculă de pescuit care filtrează peștele prins din apă sau blochează calea unui pește în mișcare și îl direcționează într-o capcană netă.

NEFELOMETRU, dispozitiv de măsurare.

NEFOSCOPI, instrument meteorologic de măsurare.

NEGATIV, imagine fotografică inversă în raport cu cea reală obținută pe material fotosensibil ca urmare a fotografierii sau filmărilor și dezvoltării chimice ulterioare.

NEGRU DE FUM, carbon tehnic, funingine, produs solid obținut prin arderea incompletă sau prin descompunerea termică a substanțelor organice. Se întrebuintează la producerea anvelopelor de automobil, a maselor plastice, ebonitei, lacurilor și vopselelor, în industria poligrafică, electrotehnică ș. a.

NEPER, unitate de măsură fizică. Simbolul: N.

NERVURĂ, profil care conturează muchiile unei bolți. Sistemul de nervuri alcătuiește osatura bolții, servind pentru întărirea ei, precum și în scop decorativ; element transversal al scheletului aripei sau ampenajului unui avion.

NEUROCHIP, circuit integrat în arhitectură, sistem de comandă și software în care sunt încorporate unele caracteristici ale rețelelor neuronale.

NEUROCOMPUTER, dispozitiv electronic de calcul în care hardware și software sunt optimizate pentru implementarea algoritmilor de soluționare a problemelor bazate pe principiile rețelelor neuronale.

NEUTRAL, în inginerie electrică, punctul comun al înfășurărilor, precum și ieșirea conectată la acesta în generatoarele, transformatoarele de mașini electrice multifazice etc.

„**NEW HORIZONS**”, stație automată interplanetară, lansată de NASA ca parte a programului „New Frontiers”, pentru a studia planeta Pluto (cea mai mare planetă pitică cunoscută din sistemul solar) și satelitul său natural Charon.

NICOVALĂ, unealtă de oțel sau fontă, folosită în metalurgie.

NICROM, grup de aliaje de nichel cu crom rezistente la căldură.

NIMONIC, grup de aliaje forjate termorezistente pe bază de nichel, în funcție de scop, aliate cu Cr, Ti, Al, Co și alte elemente.

NIPLU, tub utilizat pentru asamblarea a două conducte.

NIȘĂ, adâncitură lăsată într-un perete.

NIT, element de unire a două piese.

NITAL, soluție de acid azotic și alcool.

NITINOL, aliaj non-magnetic de nichel și titan cu memoria formei, având capacitatea de a-și restabili forma după deformare, inclusiv de multe ori, rezistență ridicată, rezistență la fisurare și coroziune, biochimic și biomecanic compatibil cu țesuturile unui organism viu.

NITRALLOY, oțeluri aliate Al, Cr, Mo, V, destinate fabricării diferitor piese speciale.

NITRURARE, procedeu tehnologic în metalurgie.

NITUIT, procedeu tehnologic de unire a plăcilor de material prin nituire cu ajutorul niturilor.

NIVEL TEHNOLOGIC, ramuri ale industriilor conexe, care au un singur nivel tehnic.

NIVELĂ, instrument, cu ajutorul căruia se verifică poziția orizontală a liniilor și suprafețelor sau se măsoară unghiurile mici de înclinare.

NIVELMETRU, dispozitiv de măsurare.

NOD DE CALE FERATĂ, stație de cale ferată.

NOD HIDROTEHNIC, construcție hidraulică.

NOD, loc de îmbinare a mai multor elemente ale unei grinzi, ferme ori ale unui cadru, situate sub un anumit unghi unul față de altul; nod de comunicații, punct de legătură a mai multor artere de căi de comunicație (căi ferate, autodrumuri, linii aeriene) sau punct de funcționare comună a câtorva stații de cale ferată; nod marinăresc, legătură a capetelor unui cablu, fir ș. a. prin care se obține o buclă, mod special de înnodare.

NORIA, după denumirea uneia dintre primele mașini de ridicat apă, instalație utilizată pentru transportul materiilor prime și al produselor finite în fabricile de produse alimentare și făină, în construcții pentru ridicarea materialelor în vrac – pietre zdrobite, pietriș, nisip, minereuri, ciment și altele.

NORMALIZAREA OȚELULUI, prelucrare termică prin încălzire peste punctele critice superioare, menținere un timp la acest regim și răcire lentă în aer.

NORMATIVE ÎN CONSTRUCȚII, cadru normativ cu privire la îndeplinirea lucrărilor în domeniu.

NORMĂ TEHNICĂ/TEHNOLOGICĂ, act normativ cu privire la executarea operațiilor tehnologice.

NORME ȘI REGULI DE CONSTRUCȚIE, cadru normativ în domeniu.

NOROI DE FORAJ, fluid de foraj pe bază de petrol.

NOXE PROFESIONALE, noxe de producție, nocivități industriale.

NTSC, (National Television System Committee), Comitetul pentru un Sistem Național de Televiziune din SUA.

O

OBERLIHT, deschizătură.

OBIECT ZBURĂTOR NEIDENTIFICAT (OZN), corp în mișcare sau staționar observat vizual în atmosferă sau în afara atmosferei Pământului, care nu poate fi identificat ca obiect natural cunoscut sau obiect artificial (avion, rachetă, balon).

OBIECTIV PORTATIV, dispozitiv optic folosit în aparatele de fotografiat, camerele de filmat, la filmările de televiziune și video pentru obținerea unor imagini optice de performanță ale subiecților.

OBIECTIV VARIABIL, dispozitiv optic pentru fotografiat sau filmat cu distanță focală variabilă, care conține mai multe componente optice mobile.

OBIECTIV, dispozitiv optic îndreptat spre obiectul de observare sau fotografiere, care fiind rotit cu 180° în jurul axei sale în raport cu obiectul, redă o imagine reală și clară; sistem optic, care formează imaginea reală și inversată a obiectului pe un ecran, pe o peliculă sau în câmpul vizual al ocularului.

OBOSEALA METALELOR ȘI ALIAJELOR, proprietatea metalelor de a se rupe sub acțiunea unor tensiuni variabile repetate, mai mici decât rezistența lor de rupere; proces de acumulare treptată a deteriorării structurii metalelor sub influența tensiunilor variabile (ciclice), ceea ce duce la modificarea proprietăților, la formarea fisurilor și distrugerea acestora.

OBOSEALĂ PRIN COROZIUNE, degradarea metalelor sau aliajelor în urma presiunilor dinamice ciclice și a factorilor de mediu.

OBSERVATOR MAGNETIC, dispozitiv de orientare.

OBSERVATOR MARIN, far pe malul mării.

OBTURATOR, dispozitiv care oferă periodic suprapunerea fluxului de lumină în timpul mișcării filmului în echipamentul de confecționare și proiecție a filmului.

OBUZ, obiect militar, proiectil de artilerie.

OBUIER, gură de foc.

OCHELARI, instrument optic de corectare a vederii.

OCLUZIE, absorbție volumetrică a gazelor de către metale solide sau topite.

OCNĂ, denumire veche a minelor de sare. În Statul Moldovenesc sarea, ca și toate bogățiile subterane, era proprietatea domniei.

OCULAR, element al unui sistem optic (telescop, binoclu, microscop), servește utilizatorului pentru observarea imaginii optice, creată de lentilă sau de o combinație a unui obiectiv cu alt sistem optic.

ODICOLON, apă de colonie.

ODORIZARE, procedeu tehnologic.

OFFSET, unul dintre principalele metode de imprimare pentru reproducerea textului și/sau desenelor, în care elementele de tipărire și spațiu alb sunt amplasate pe forma tipărită în aproape același plan și diferă după proprietățile fizico-chimice sau electrostatice.

OGLINDĂ, dispozitiv optic.

OHMETRU, dispozitiv pentru măsurarea directă a rezistenței electrice.

OIRT, (Organisation Internationale de Radiodiffusion et de Télévision), organizație internațională de radiodifuziune și televiziune în Europa de Est.

OLAN, piesă de acoperit din țiglă, ciment sau metal.

OLĂRIE, ramură a industriei ceramice.

OLFACTOMETRU, dispozitiv de măsurare.

OLOINIȚĂ, în trecut, mică întreprindere pentru producerea uleiului.

OMNIBUZ, mijloc tras de cai, de transport a pasagerilor, care făcea legătura regulat conform itinerarului stabilit, în perimetrul orașelor sau în calitate de transport interurban; ulterior, așa erau numite autobuzele cu etaj, care au înlocuit vehiculele trase de cai.

OPAIȚ, lampă mică primitivă.

OPERATOR, construcție gramaticală în limbaj de programare, care exprimă unele acțiuni finalizate la executarea unui program pe un computer.

OPERAȚIE TEHNOLOGICĂ, procedeu industrial.

OPERAȚII DE SABLAI ȘI FORARE, ansamblu de lucrări de forare a rocilor prin aplicarea exploziilor, cu fărâmițarea și strămutarea lor concomitentă.

„**OPPORTUNITY**”, stație automată interplanetară, cea de-a doua navă spațială NASA din două nave spațiale de tip „rover” create de SUA, ca parte a proiectului MER-B (Mars Exploration Rover).

OPRITOR, suport tehnic.

OPTICA, domeniu al fizicii; Optica electronică.

OPTIMETRU, dispozitiv cu mecanism optic, cu pârghie pentru măsurători deosebit de precise ale dimensiunilor liniare ale produselor prin compararea acestora cu un etalon încorporat.

OPTOELECTRONICĂ, domeniu electronic, care studiază efectele interacțiunii câmpului electromagnetic cu frecvența ($3 \cdot 10^{11} - 3 \cdot 10^{17}$ Hz) și lungimile de undă (1 nm – 1 mm) cu electronii din substanțe, și metode privind crearea dispozitivelor și instalațiilor optoelectronice care utilizează aceste efecte pentru a genera, a transmite, a recepționa, a procesa (a conversa), a înregistra, a stoca și a afișa informațiile.

OPTOIZOLATOR, dispozitiv optoelectronic semiconductor, care transferă un semnal electric între două circuite izolate prin utiliza-

rea luminii, protejând sistemul care primește semnalul, de tensiunile înalte; Optocuplor.

ORAȘ, localitate cu statut special.

ORBIRE, scădere reversibilă a funcției vizuale cauzată de expunerea la luciuri semnificative (lumină dintr-o explozie nucleară, sudură cu arc voltaic sau o altă sursă de lumină super-strălucitoare); poate fi însoțită de pierderea temporară a vederii.

„**ORBITA**”, rețea de stații terestre prin satelit pentru transmisia emisiunilor televiziunii centrale pe întreg teritoriul URSS.

ORBITĂ SINCRONIZATĂ SOLAR, traseu cosmic al satelitului, care are o orientare constantă în raport cu Soarele; este folosită pentru fotografierea suprafeței Pământului.

ORDIN ARHITECTONIC, regulă de dispunere a elementelor constructive și decorative într-o clădire (proporționarea coloanelor și a antablamentului). Un sistem clasic de ordin arhitectonic s-a format în Grecia antică și în Roma antică.

ORDINUL COMPOZIT, anumită ordine de a combina piesele portante ale structurii cremaliere și a îmbina grinzile unei clădiri, de a le structura și prelucra artistic.

ORDINUL CORINTIC, anumită ordine de a combina piesele portante ale structurii cremaliere și a îmbina grinzile unei clădiri, de a le structura și prelucra artistic.

ORDINUL DORIC, anumită ordine de a combina piesele portante ale structurii cremaliere și a îmbina grinzile unei clădiri, de a le structura și prelucra artistic.

ORDINUL IONIC, anumită ordine de a combina piesele portante ale structurii cremaliere și a îmbina grinzile unei clădiri, de a le structura și prelucra artistic.

ORDINUL TOSCAN, anumită ordine de a combina piesele portante ale structurii cremaliere și a îmbina grinzile unei clădiri, de a le structura și prelucra artistic.

ORGANE DE MAȘINI, piese sau subansambluri, care constituie un tot întreg și nu pot fi dezasamblate în elemente constitutive funcționale, independente și funcționale.

ORGANISM URBAN, ansamblu urban.

ORGANIZAREA ȘTIINȚIFICĂ A MUNCII, domeniu al ergonomiei.

ORGANIZAREA TERITORIULUI, domeniu al arhitecturii și urbanisticii.

ORGANIZAREA TRAFICULUI DE TRANSPORT AUTO, totalitate de reglementări legale, acțiuni administrative și măsuri organizaționale și tehnice pentru asigurarea controlului traficului auto pe drumuri și străzi.

ORGANIZATOR, accesoriu de birotică folosit pentru organizarea informațiilor despre contactele și evenimentele personale, ce conține un caiet de notițe, o agendă, un calendar; software în informatică pentru calculatoare și dispozitive mobile, conceput pentru a stoca adresa de date și baza de date telefonică, planificarea evenimentelor, păstrarea unui jurnal etc.

ORGANIZAȚIA INTERNAȚIONALĂ A AVIAȚIEI CIVILE, agenție specializată a ONU, care organizează și coordonează cooperarea internațională a activităților statelor sub toate aspectele în domeniul aviației civile.

ORGANIZAȚIA MARITIMĂ INTERNAȚIONALĂ, for internațional de profil.

ORIENTAREA MINELOR, ordonarea geometrică într-un sistem de coordonate unic a planurilor de suprafață a pământului și a celor pentru exploatarea subterană, pentru a conferi o precizie mare lucrărilor majore de sondaj.

ORIENTAREA STRĂZILOR, principiu al urbanismului.

ORIFICIU RELATIV, caracteristica tehnologică de iluminare a obiectivului camerei de luat vederi, care determină iluminarea imaginii obținute.

ORIZONT, intersecția virtuală a suprafeței Pământului cu emisfera cerească; porțiune a pământului pe care o mărginește această linie; strat geologic.

ORNAMENT, element arhitectural și de construcție.

ORNITOPTER, dispozitiv de zbor mai greu decât aerul, care la zbor imită mișcările aripilor unei păsări sau insecte.

OROLOGERIE, studierea măsurării timpului.

OROLOGIU, ceasornic de dimensiuni mari, prevăzut, de obicei, cu un dispozitiv sonor, care la fiecare oră (unele la jumătăți și sferturi), după o frază muzicală scurtă, anunță ora exactă. La Chișinău sunt instalate un orologiu pe Arcul de Triumf din Piața Marii Adunări Naționale și unul pe clădirea Primăriei municipiului.

OROTRON, dispozitiv electric cu microunde în care energia cinetică a electronilor este transformată în energie cu microunde a unui rezonator deschis.

OSATURĂ, element transversal al corpului navei sau al fuzelajului aeronavei; imaginea planului vertical-transversal, care trece la mijlocul lungimii vasului.

OSCILATOR PILOT, generator electric de oscilații al unei sau mai multor frecvențe, proiectat să funcționeze în diferite dispozitive de telecomunicații și sisteme radar.

OSCILATOR, echipament industrial în domeniu.

OSCILOGRAF ELECTRONIC, dispozitiv receptor cu fascicul de electroni, proiectat pentru afișarea semnalelor electrice și proceselor în formă grafică; elementul principal al oscilografului cu fascicul de electroni.

OSCILOGRAF, dispozitiv pentru studierea nedistructivă a relației funcționale dintre două sau mai multe mărimi care caracterizează orice proces fizic.

OSCILOSCOP CATODIC, echipament industrial în domeniu.

OSIE, organ de lucru al unui mecanism; ax; Osie montată.

OȚEL ALIAT, aliaj din fier, care conține carbon și impurități inevitabile (siliciu, mangan, sulf, fosfor), elemente introduse special pentru îmbunătățirea proprietăților de exploatare sau tehnologice. Oțeluri ce își păstrează însușirile mecanice caracteristice până la încălzirea temporară de 750 °C.

OȚEL BLINDAT, oțel aliat suprazistent pentru confecționarea armurii vehiculelor.

OȚEL CARBON, oțel nealiat, care conține C și impurități de Mn, Si, S, P.

OȚEL DE DAMASC, inițial tip de oțel turnat cu eterogenități vizibile sub formă de rețea folosit la confecționarea săbiilor; în prezent – oțel forjat de calitate înaltă la exterior asemenea celui de Damasc, oțel-carbon utilizat din antichitate pentru confecționarea armelor reci.

OȚEL DE SCULE, oțeluri carbon și oțeluri aliate, din care se confecționează sculele așchietoare, ștanțele, instrumentele de măsurat ș.a.

OȚEL INOXIDABIL, aliaj de metal din Fe cu St, Cr, C, Si, Mn, S, P, Ni, Mn, Ti, Nb, Co, Mo etc, rezistent la coroziune în aer, apă și în unele medii agresive.

OȚEL NITROCIMENAT, oțel saturat prin difuzie la suprafață cu azot și carbon la temperatura de 500-700 °C sau la 840-930 °C.

OȚEL, aliaj din fier cu carbon și alte elemente chimice.

OȚEL-BETON, structură de construcție.

OȚELURI DE CONSTRUCȚIE, grup de oțeluri cu conținut scăzut de carbon (mai puțin de 0,25% din greutate), utilizate în construcții pentru armătura betonului armat, conductelor, elementelor de fixare și alte produse.

OUTPUT, (Ieșire), proces de interacțiune între operator-computer pentru a transfera comenzile și datele în informatică după vizualizarea programelor pe ecran, reproducerea sunetului și pornirea altor

dispozitive de ieșire ale computerelor, telefoanelor inteligente, sistemelor încorporate etc.

OXIDARE, îmbogățire deliberată cu oxigen a stratului superficial al produselor din oțel și aliaje metalice neferoase.

OXIDAREA METALELOR, proces tehnologic de topire în cupatoare deschise în care datorită contactului metalului lichid cu aerul are loc reacția spontană de oxidare.

OZONOMETRU, dispozitiv de măsurare.

P

PACHEBOTUL SS FRANCE, tip de navă maritimă.

PACHEBOTUL QUEEN MARY 2, tip de navă maritimă.

PACHET DE PROGRAME APLICATIVE, set de aplicații sau module software complementare interconectate sau module care răspund nevoilor unor tipuri de activitate umană.

PAGER, dispozitiv radio de apel personal de dimensiuni mici, cu o setare fixă pentru o frecvență de recepție.

PAGINARE, proces în industria poligrafică de formare a paginilor unei publicații.

PAGINĂ WEB, document hipertext postat pe un site web accesibil utilizatorilor prin unul dintre protocoalele Internet prin World Wide Web (www).

PALAN, dispozitiv manual sau mecanic, electric, pneumatic, fix sau mobil, suspendat pentru a ridica greutatea; mecanism de ridicare alcătuit din mai multe blocuri mobile și fixe, înfășurate de o funie, un cablu sau un lanț.

PALANCĂ, în Evul Mediu, cetățuie, întăritură făcută din trunchiuri de copaci așezați orizontal sau din pari groși înfiți în pământ; în Ucraina (Новая Сечь, 1734-1775), unitate teritorial-administrativă

condusă de un polcovnic investit cu atribuții militare, administrative și judecătorești.

PALAT, construcție arhitecturală de dimensiuni mari și cu aspect impunător. Inițial servea ca reședință a aristocraților, iar din sec. al XIX-lea avea și o destinație publică pentru recepții oficiale, conferințe, manifestări culturale, expoziții ș.a.

PALATUL DE IARNĂ, (rus. Зимний Дворец), remarcabil monument arhitectural din Sankt-Petersburg, construit în stilul baroc de arhitectul italian B. Rastrelli (1700-1771), și reconstruit după incendiul din 1837 de arhitecții V. Stasov și A. Briullov. În prezent Palatul de iarnă aparține Muzeului Ermitaj.

PALATUL NAȚIONAL „NICOLAE SULAC” din Chișinău, edificiu public inaugurat în 1972 cu prilejul semicentenarului RM și PCM.

PALEOFON, aparat pentru înregistrarea și reproducerea mecanică a sunetelor, realizat de Charles Cros. Prima înregistrare a vocii umane a fost făcută de Th. Edison.

PALEOMETALURGIE, ramură a științei tehnice în domeniu.

PALISANDRU, lemn valoros de copaci din genurile Jacaranda, Dalbergia, care cresc în zone tropicale din America Centrală și de Sud, Asia și Africa.

PALOȘ, armă albă individuală.

PANĂ, dispozitiv tehnic; oprire accidentală a funcționării unei mașini, pană de electricitate, pană de automobil.

PANDANTIV, element decorativ în arhitectură.

PANGLICĂ DE FIBRE, semifabricat sub formă de bandă, din care se fabrică fire de grosimea prestabilită.

PANIFICAȚIE, ramură a industriei alimentare.

PANORAMĂ CINEMATOGRAFICĂ, ecran lat; Panorama cinematografică circulară.

PANORAMĂ, praveștișe generală; Panoramă circulară, panoramă plană.

PANOU DE BETON ARMAT, element de construcție, a cărui grosime este incomparabil de mică cu lungimea și lățimea.

PANOU, element prefabricat de construcție; echipament industrial în domeniul tehnic.

PANTĂ DE COBORÂRE ELICOIDALĂ, dispozitiv evacuator elicoidal pentru deplasarea mărfurilor în vrac, mici și pe bucăți sub influența gravitației.

PANTĂ, suprafață înclinată.

PANTOGRAF, troleu care asigură conexiune electrică fiabilă la firul de contact al rețelei de contact cu vehiculele electrice – locomotive, tramvaie, troleibuze.

PANTOMETRU, dispozitiv de măsurare.

PARADIGME DE PROGRAMARE, sisteme de concepte de bază care determină modul de scriere a programelor de calculator.

PARAMETRI MAGNETICI, indicatori caracteristici câmpului magnetic sau proprietăților magnetice ale unei substanțe – inducție magnetică, rezistența câmpului magnetic, flux magnetic, permeabilitate magnetică, magnetizare, forță coercitivă etc.

PARAMETRII DE FAZĂ ȘI FRECVENȚĂ, caracteristica liniară a circuitului electric, ce exprimă dependența deplasării de fază între oscilațiile armonice la ieșire și la intrarea circuitului în funcție de frecvența fluctuației armonice de intrare.

PARAMETRU, dimensiune ale cărei valori servesc pentru a distinge elementele unei mulțimi.

PARAPANTĂ, dispozitiv ușor de zbor, a cărui aripă (cupolă) este formată din două straturi ale țesăturilor interconectate cu pantele de control și un sistem de suspendare pentru pilot.

PARAPET, perete solid, care înconjoară acoperișul clădirii, terasa, galeria, logia, balconul, partea superioară a zidurilor fortăreței,

terasamentul, podul; perete amplasat pe creasta unui baraj, dig, în marginea de sus, pentru a proteja împotriva valurilor, stropirilor etc.

PARASOLAR, dispozitiv în formă de con sau piramidă, care se fixează pe obiectivul unui aparat de filmat sau de fotografiat în timpul fotografierii, pentru a împiedica pătrunderea în aparat a razelor de lumină parazite.

PARAȘUTĂ, dispozitiv pentru frânarea unui obiect care se mișcă în aer.

PARATRANSFORMATOR, dispozitiv electric a cărui funcționare se bazează pe modificarea periodică a inductanței înfășurării secundare, de ieșire, care formează un circuit oscilator neliniar împreună cu un condensator.

PARATRĂSNET, dispozitiv tehnic instalat pe clădiri, pentru a primi energia fulgerului și a direcționa încărcătura lui electrică în pământ; Parafulger.

PARAVAN, panou de protecție.

PARÂMĂ, dispozitiv naval.

PARBRIZ, element al automobilului.

PARC ȘTIINȚIFICO-TEHNOLOGIC, organizație, care întrunește entități de cercetare, tehnologice și inovatoare cu scopul să promoveze pe deplin procesul de comercializare a rezultatelor cercetării.

PARC TEHNOLOGIC, organizație, a cărei sarcină principală este crearea unui mediu care să permită dezvoltarea intensivă a întreprinderilor inovatoare în știință, și să promoveze pe deplin procesul de comercializare a rezultatelor cercetării.

PARC, teritoriu de agrement; Parc industrial, parc istoric, parc natural regional, parc național.

PARCHET, scânduri mici din lemn pentru acoperirea podelei și denumirea acestui tip de pardoseală.

PARDOSEALĂ, strat de scânduri pe planșeul unei încăperi.

PARFUM, soluție de alcool-apă cu amestecuri de substanțe aromatice, folosită ca aromă, revigorant sau pentru igiena personală.

PARFUMERIE, produse folosite pentru a aromatiza pielea, părul, hainele, precum și igienice pentru îmbospătare; ramură industrială care produce aceste produse.

PARKING, termen care înseamnă transferul regulat al unui mecanism, dispozitiv, vehicul într-o poziție care nu funcționează, staționând în locul prevăzut.

PAROM, pod plutitor.

PARTE RULANTĂ, element carosabil al unui drum.

PARTER, spațiul dintre subsol și primul etaj.

PASAGERĂ, navă maritimă sau fluvială destinată transportului de pasageri (cel puțin 12 persoane), având un certificat de siguranță eliberat în conformitate cu prevederile Convenției privind protecția ființelor umane pe mare sau un certificat ce confirmă dreptul de a transporta pasageri.

PASAJ SUBTERAN, pasaj pietonal în formă de tunel, conceput pentru a trece fluxurile de pietoni sub autostrăzi, terasamente, baraje, râuri, canale, piste etc.

PASAJ SUPERIOR, structură de pod la intersecția drumurilor și căilor ferate, proiectată pentru a oferi acces independent la două sau mai multe magistrale la niveluri diferite.

PASAJ, loc de trecere pentru pietoni dintr-o stradă în alta, traversând o clădire sau un grup de clădiri; fragment indicat sau citat dintr-o lucrare, dintr-un text scris, dintr-un discurs; figură muzicală cu caracter de virtuozitate, formată din sunete scurte, executate, de obicei, într-o mișcare rapidă.

PASCAL, **LEGEA LUI ~**, lege fundamentală a hidrostaticii, conform căreia presiunea de la suprafața unui lichid produsă de forțele exterioare, este transmisă de lichid în toate direcțiile la fel. A fost descoperită de B. Pascal (1653).

PASCAL, unitate de măsură a presiunii în sistemul internațional de unități, egală cu un newton pe metru pătrat.

PASIVIZAȚIE, trecerea metalelor și aliajelor în stare de pasivitate sub influența agenților de oxidare sau polarizarea anodică, în care rata de coroziune scade brusc.

PASTE FĂINOASE, produse uscate din aluat de făină de grâu amestecată în apă.

PASTEURIZARE, metodă de conservare a produselor alimentare (lapte, sucuri ș.a.) prin încălzirea acestora până la temperatura de 100 °C, urmată de răcirea bruscă a acestora la 4-6 °C. A fost propusă de L. Paster.

PASTEURIZATOR, instalație tehnică industrială.

PATEFON ELECTRIC, aparat pentru reproducerea sunetului din înregistrările fonografice, format dintr-un dispozitiv electric de redare și un element de control.

PATENTING, metodă termică de prelucrare a sârmei din oțel-carbon cu conținutul de 0,45-0,85 % de carbon.

PATERNOSTER, elevator staționar multicabină cu mișcare verticală cu funcționare continuă.

PATINARE, tehnologie de prelucrare a unei suprafețe netede, care constă în a-i conferi o ușoară rugozitate uniform mată.

PATINĂ, peliculă subțire colorată de diferite nuanțe de pe suprafața produselor de cupru, bronz și alamă, oxidate natural sau artificial.

PATISERIE, întreprindere de alimentație publică de profil.

PATRIMONIUL MINIER AL EUROPEI, totalitatea rezervelor de zăcămintă minerale ale statelor UE.

PATRIMONIUL PORTUAR ÎN EUROPA, totalitatea porturilor statelor UE.

PATRON, fondatorul unei afaceri.

PAVAJ, îmbrăcămintă rutieră.

PAVATORUL DE BETON, mașină autopropulsată de construcție pentru recepționarea și distribuirea betonului pe suprafețe plane.

PAVILION, construcție ușoară, permanentă sau temporară într-un loc de agrement, care armonizează cu mediul înconjurător, destinată pentru comerț, expoziții, filmări ș.a.; drapel arborat de unele autorități pe fațada clădirii; drapel arborat la pupa sau pe catargul unei nave militare sau de comerț; pavilion de semnal, stegulețe colorate folosite pentru semnalizare conform unui cod internațional.

PĂLĂRIE DE FIER, zonă superficială oxidată a unui zăcământ metalifer.

PÂINE, produs alimentar preparat prin coacerea aluatului (din făină de grâu, seară ș.a.) dospit.

PÂNZĂ, țesătură flexibilă de grosime mică, obținută prin împletirea firelor de in, bumbac, cânepă ș.a.; suprastructura unei căi ferate sau a unui drum pavat; garnitura dințată a unei scule de așchiere.

PÂRGHIE, bară rigidă tehnologică.

PÂSLĂ, material textil obținut prin pâslire din fibre naturale sau din vată minerală folosit ca material izolanț, la confecționarea filtrelor, încălțăminte și pălăriilor, alte domenii.

PÂSLIRE, proces de fabricare din lână a produselor din fetru (pâslă, pălării, încălțăminte) prin cuplarea, împletirea și compactarea considerabilă a fibrelor; proces de finisare a pânzelor prin compactarea țesăturii și formarea pe suprafața ei a unui strat de pâslă.

PEISAGISTICĂ, noțiune urbanistică.

PELENG, alinierea avioanelor în unghi.

PELETE, tip de combustibil ecologic de formă cilindrică, fabricat prin comprimare din strujitură de lemn, rumeguș, scoarță, turbă; crengi, paie, coajă de semințe și alte deșeuri agricole.

PELETIZARE, proces de obținere a granulelor în formă de bilă, din materiale sub formă de pulbere sau fin divizate, a căror sintetizare este dificilă.

PELUZĂ, teren cu iarbă; tribunele stăidonului din spatele porților.

PENDULUL LUI FOUCAULT, dispozitiv experimental bazat pe pendulul gravitațional.

PENETROMETRU, dispozitiv pentru determinarea cantitativă a gradului de consistență a corpurilor și substanțelor vâscoase.

PENTHOUSE, apartamente de elită la mansardă, care au intrare separată cu ascensor.

PERCEPTRON, model matematic sau computerizat de percepție a informației de către creier.

PERDEA ANTIFILTRU, barieră artificială creată prin injectarea în sol prin foraj a mortarului de argilă, ciment și alți lianți, pentru diminuarea sau excluderea infiltrării apei prin baza digului sau în locurile de contact a construcțiilor hidraulice cu malurile bazinelor de apă.

PERECHE CINEMATICĂ, unirea a două elemente dure ale unui mecanism, acceptând mișcarea lor relativă în spațiu.

PERETE ANTIINCENDIAR, construcție destinată să limiteze răspândirea focului și a produselor de ardere din spații, clădiri cu un incendiu în alte spații, clădiri, structuri.

PERETE DE SPRIJIN, structură care menține o masă naturală sau artificială de sol în spatele acesteia să nu se prăbușească.

PERETE, construcție într-o clădire, care separă volumul interior al ei de mediul înconjurător sau îl împarte în încăperi separate.

PEREȚI DESPĂRȚITORI, elemente structurale în clădiri, servesc la limitarea volumului clădirii și îl împart în încăperi separate pentru a crearea condiții de viață și de muncă confortabile.

PERFECȚIUNE, în tehnică, proprietatea obiectelor de a-și păstra capacitatea de funcționare în timpul exploataării lor; una din noțiunile de bază ale siguranței.

PERFORARE, prelucrarea mecanică a materialelor prin presiune, cu un dorn pentru a obține o cavitate, adâncirea sau gaură de trecere într-un semifabricat.

PERFORATOR, în minerit, ciocan sau instalație de percuție pentru a găuri în roci; în construcție – un instrument pentru găurirea cu ciocan a găurilor în beton, piatră, cărămidă; în tehnică – un dispozitiv pentru perforarea unui număr de găuri localizate sistematic pentru înregistrarea informațiilor (cartelă perforată, bandă perforată); în poligrafie – dispozitiv pentru perforarea găurilor de pe marginea unui teanc de foi de hârtie pregătite pentru legare.

PERGAMENT, piele de animale prelucrate special pentru a fi folosită ca material de scris; document, text vechi scris pe o astfel de piele. În Moldova medievală se numea „pergamin”, „pergamint”; hârtie densă, translucidă, rezistentă și impermeabilă la apă, grăsimi, asemănătoare cu pergamentul; Pergamin.

PERGOLĂ, construcție ușoară într-un parc sau grădină.

PERIMETRU GEOLOGIC, determinarea formei, volumelor și a limitelor de răspândire a zăcămintelor minerale; se afișează pe un plan sau în secțiune geologică.

PERIMETRU MINIER, depozit natural de resurse minerale (sau o parte din acesta) alocat pentru fondarea unei singure mine sau cariere.

PERISCOP, dispozitiv optic pentru observarea din adăposturi, tancuri, submarine a câmpului de luptă.

PERLA PAT, amestec de sare de calciu de guanină cu lac de nitroceluloză.

PERLĂ, mărgăritar, piatră semiprețioasă.

PERLITĂ, în știința metalelor, una dintre principalele componente structurale ale oțelului carbon, oțelului cu conținut scăzut de aliaje și fontă cenușie.

PERMALLOY, denumirea generală a aliajelor de fier și nichel cu permeabilitate magnetică ridicată și forță coercitivă scăzută.

PERMEAMETRU, dispozitiv pentru măsurarea permeabilității magnetice, determinarea curbelor de magnetizare, bucle de histerezis a probelor ferromagnetice de tip deschis (tije, tuburi, benzi etc.).

PERMENDUR, aliaj de precizie de fier și cobalt, dotat cu vanadiu, cu cea mai mare capacitate de magnetizare dintre toate aliajele industriale.

PERMENORM, permalloy slab de nichel cu o magnetizare crescută, comparativ cu permendur posedă o permeabilitate magnetică ridicată.

PERMINVAR, denumirea generală a aliajelor de nichel cu fier și cobalt, posedă dependență scăzută a permeabilității magnetice de intensitatea câmpului magnetic.

PERNĂ DE AER, presiunea sporită a aerului, creată în spațiul dintre părțile mobile și rigide ale unor dispozitive mecanice sau într-o zonă limitată a suprafeței de sprijin, peste care se deplasează aparatele de zbor sau vehiculele de transport.

PERPETUUM MOBILE, mișcare neîntreruptă, motor veșnic – mașină imaginară care, fiind pusă o dată în mișcare, ar putea să funcționeze și să producă un lucru mecanic la nesfârșit, fără a consuma energie din afară.

PERȘAJ, metodă veche de obținere a fierului moale cu conținut scăzut de carbon prin topirea fontei și amestecarea ei cu zguri feroase într-un cuptor reflectant.

PESCADOR, tip de nave maritime sau fluviale pentru pescuit și prelucrarea, congelarea, transportul produselor pescuite (pește, crab, creveți, alge etc.).

PESCUIT ANIMAL, vânătoarea mamiferelor marine.

PESCUIT CU LOCATOR RADIO, metode pentru detectarea, cuantificarea, studiul distribuției și comportamentului peștilor, mamiferelor marine și altor organisme acvatice.

PESCUIT DRIFTER, pescuit cu navele drifter a peștelui, care nu formează bancuri (hering, macrou, somon etc.).

PESCUITUL CRABILOR, dobândirea cu plasa a animalelor crustacee marine pentru prelucrare industrială sau comercializarea lor.

PETROL LAMPANT, gaz lampant.

PETROL, țiței, materie primă pentru industrie; Petrol brut, despeșirea petrolului: mituri și realități, economie, exploatare, exploatarea depozitelor, geografie, rafinărie, transport, stocare a produselor petroliere.

PETROLIER, tip de navă maritimă.

PIATRĂ BRUTĂ, material de construcție din piatră cu formă neregulată din dolomită, granit, calcar sau gresie.

PIATRĂ DE CONSTRUCȚIE, material de construcție, pe larg folosit la executarea lucrărilor la clădiri, drumuri, poduri, debarcadere ș.a.

PIATRĂ LITOGRAFICĂ, rocă sedimentară, alcătuită din calcar sau dolomită fin granulată, compactă. Se desface în plăci, care pot fi folosite în litografie. În RM stratURI de pietre litografice se găsesc printre calcarele neogene din r-nul Dondușeni, în bazinul r. Ciuhur și la vărsarea r. Răut în Nistru.

PIATRĂ PENTRU CERAMICĂ, materie primă de culori închise pentru fabricarea ceramicii.

PIATRĂ PONCE DE ZGURĂ, substanță poroasă artificială prin umflarea betonului ușor, obținută din zgură metalurgică topită, răcită rapid cu apă sau aburi și măcinată ulterior.

PIATRĂ, mineral dur, materie primă pentru industrie.

PIAȚA URBANĂ, teren întins într-o localitate, unde se adună cetățenii la diferite manifestații.

PIAȚĂ, teren amenajat pentru comerț.

PICKELING, decapare a semifabricatelor din piele și blană cu o soluție din acid și clorură de sodiu.

PICK-UP, caroserie auto.

PICK-UP, dispozitiv de reproducere a sunetelor, imprimate pe discuri muzicale; Pick-up laser.

PICNOMETRU, dispozitiv de măsurare.

PIELE ARTIFICIALĂ, material sintetic polimer, care are aspectul exterior și posedă unele calități ca și pielea naturală.

PIELE DE ANTILOPĂ, piele moale (naturală, artificială) sau țesătură satinată, cu o suprafață frontală catifelată.

PIELE DE OAI, piele prelevată de la o oaie ucisă sau sacrificată.

PIELE DE VIȚEL, materie primă de piele de bovine de toate rasele, care nu au trecut încă la hrana vegetală, cu păr primar, nedecolorat.

PIELE, material obținut prin prelucrarea pieilor de animale, materie primă obținută prin prelucrarea unor piei de animale; se caracterizează prin plasticitate, rezistență, porozitate, higroscopicitate, permeabilitate la aer și vapori, protecție termică și alte proprietăți; Șevret, piele crudă, năbuc, franjuri.

PIELICICĂ, pielea unui miel de 1-3 zile, cu învelișul de păr sub formă de bucle diverse ca formă, dimensiune, model și luciu, utilizate pentru confecționarea paltoanelor, căciulilor, gulerelor și altor produse din blană; Pielicică de miel – piele de miel a unei rase groșiere de ovine sub vârsta de 30 de zile.

PIEPTĂNAREA FIBRELOR, răsfirarea vrafului de fibre în fibre separate, îndreptarea și amestecarea lor; eliminarea impurităților și parțial a fibrelor scurte, nestandard, cu transformarea stratului afânat de fibre într-o fâșie neîntreruptă.

PIEPTENE, dispozitiv tehnic și instrument de mână.

PIERDERE DE TENSIUNE, valoare matematică egală cu diferența dintre valorile tensiunii măsurate în două puncte ale unei rețele electrice; Pierderi de energie electrică.

PIESĂ DE SCHIMB, organ sau parte de mașină, destinată pentru înlocuirea pieselor uzate sau deteriorate în timpul exploatarei; piesele de schimb au aceleași dimensiuni ca și piesele înlocuite.

PIESĂ FORJATĂ, semifabricat metalic sau piesă prelucrată, care a primit forma și dimensiunea dorită ca urmare a operațiunilor de forjare sau ștanțare la cald.

PIESĂ TURNATĂ, producție de produse ca urmare a turnării topitului (metale și aliaje, roci, materiale ceramice) sau înmuiate la o stare vâscoasă (materiale plastice, compuși, compuși de cauciuc etc.) în formă, care după întărire capătă configurația internă a cavității formeii.

PIESE DIN BETON ARMAT, sau construcții metalice, care în timpul fabricării sau asamblării au fost supuse unor suprasarcini pentru a le spori performanțele structurale, rigiditatea și rezistența la fisurare.

PIESE INCORPORATE, semifabricate realizate din oțeluri cu profil rotund, bandă, foaie, unghi și canal, instalate în structură înainte de betonare, pentru conectare prin sudare monolit.

PIEZOELECTRICITATE, legătură electromecanică reversibilă dintre polarizarea electrică și deformarea mecanică în medii dielectrice anizotrope cu o structură cristalină și simetrie anumită.

PIGMENTI, substanțe fin dispersate la diferite culori, insolubile în apă și în mediile colorate.

PILASTRU, element arhitectural vertical, cu secțiune dreptunghiulară, angajat parțial în zidărie. Servește ca element decorativ, uneori și de sprijin.

PILĂ VOLTAICĂ (PILĂ VOLTA), prima baterie electrică.

PILĂ, unealtă de lăcătușerie.

PILON DE REZISTENȚĂ, în procedeul de extragere a resurselor minerale, zăcământ lăsat pentru protejarea minelor împotriva surpării.

PILON, stâlp masiv inclus în centura structurală și arcade de sprijin, arcade, podele ale clădirilor, palete de poduri etc.; în Egiptul antic, structură arhitecturală monumentală care decora intrarea în templu; la aeronave – structuri portante simplificate utilizate pentru instalarea echipamentelor suspendate sub aripa deasupra fuzelajului, sub motoare sau pentru montarea exterioară a rezervoarelor de

combustibil, a munițiilor etc.; tip de echipament publicitar pentru utilizare pe termen lung.

PILOT AUTOMAT, sistem tehnic de la bordul unui vehicul care asigură automat menținerea stabilității pe traseu.

PILOT, pilon din fier sau beton armat bătut în pământ, pentru a transfera sarcina de la structură la temelie.

PILOTAJ, conducerea unei nave în conformitate cu regulile și procedurile serviciilor de pilotaj într-o zonă specifică de exploatare a navelor, unde este necesară cunoașterea exactă a condițiilor locale de navigație, și efectuate pentru a asigura siguranța navigației, manevrarea spațială a unei aeronave pentru a efectua figuri în aer.

PIONEER 10, tip de navă spațială.

PIROGRAVURĂ, gravură în lemn, piele sau alt material, făcută prin ardere cu ajutorul unui instrument ascuțit, înroșit în foc.

PIROLIZĂ, proces pirogenetic, efectuat la temperaturi înalte.

PIROMETALURGIE, procese în metalurgie, ce au loc la temperaturi ridicate (700-2000 °C).

PIROMETRU, dispozitiv de măsurare.

PIROTEHNIE, procedeu tehnologic.

PISCINĂ DE EXPERIENȚĂ, piscină artificială de formă rotundă, ovală sau dreptunghiulară în plan, umplută cu apă și echipată pentru testarea modelelor de nave, instalațiilor hidraulice și portuare etc.

PISTĂ DE DECOLARE-ATERIZARE, parte a aerodromului, special pregătită și echipată pentru decolarea și aterizarea aeronavelor.

PISTOL CU ELECTRONI, dispozitiv optoelectronic conceput pentru a forma un fascicul de electroni non-intens și a controla curentul acestuia.

PISTOL, armă de foc; Pistolet.

PISTOL-MITRALIERĂ, armă de foc individuală.

PISTON, organ de mașină, care închide etanș secțiunea transversală a cilindrului și se deplasează în interiorul acestuia.

PISTONFON, dispozitiv pentru calibrarea echipamentelor de măsurare a sunetului.

PIUĂ, vas de lemn, de piatră sau de metal cu fundul și pereții groși, în care se pisează diferite substanțe solide. În Moldova sunt cunoscute piue de mână și piue de picior; mașină sau instalație folosită pentru îndesarea țesăturilor de lână într-un mediu umed și cald; în Moldova medievală, denumire dată mortierei. v. **PIUĂRIT**.

PIUĂRIT, în trecut, unul dintre cele mai răspândite meșteșuguri sătești din Moldova; constă în finisarea țesăturilor de lână prin îndesare, presare, frecare sau prin lovirea lor cu ciocane (găvane) de lemn într-un mediu umed și cald.

PIXEL, cea mai mică unitate indivizibilă (element) a unei imagini digitale bidimensionale.

PL/1, (Programming Language One), limbaj de programare.

PLACARE, procedeu de aplicare pe suprafața articolelor metalice (foi, plăci, sârmă, conducte) a unui strat subțire de alt metal sau aliaj termomecanic.

PLACĂ DE MEMORIE, circuit integrat, produs electronic.

PLACĂ DE SISTEM, dispozitiv principal de circuit imprimat, ca parte componentă a unui computer sau a altor echipamente microelectronice.

PLACĂ, detaliu material, la care grosimea este semnificativ mai mică față de lungimea și lățimea planului; Placă de turnare, placă turnantă.

PLACHETĂ CU CABLAJ IMPRIMAT, plăcuță imprimată, produs electronic.

PLAFON, altitudinea maximă a unui aparat de zbor ș.a.

PLAFON, partea inferioară a structurii de închidere a edificiului, care limitează încăpările de mai sus.

PLAN CADASTRAL, plan al teritoriului.

PLAN DE AMENAJARE A TERITORIULUI, plan urbanistic.

PLAN TOPOGRAFIC, imagine cartografică la scară mare a unei parcele de teren pe un plan în proiecție ortogonală, fără a ține cont de curbura suprafeței pământului, caracterizată prin geometrie aproape complet asemănată imaginii terenului și constanta scării nedeterminată în orice direcție.

PLANETARIU, aparat pentru demonstrarea pozițiilor relative ale planetelor și a mișcării lor în jurul Soarelui; instituție culturală, în care se citesc lecții științifice de astronomie, însoțite de demonstrarea aspectului bolții cerești. Primul planetariu din Moldova a fost inaugurat la 29 aprilie 1962, la Chișinău.

PLANIMETRU, dispozitiv mecanic sau electronic de calcul conceput pentru a măsura suprafețe plane de formă arbitrară.

PLANOR, dispozitiv de zbor fără motor, mai greu decât aerul; menținut în zbor grație efectului aerodinamic al forței de ridicare generată pe aripă de un flux de aer de intrare. Planorul a fost primul aparat, cu care s-a efectuat zborul dirijat. Se deosebesc: planor de sport, planor de pasageri, planor de desant, planor de mărfuri ș.a.

PLANȘEU, suport orizontal interior într-o clădire și structuri care împart clădirea în înălțime, pe nivele.

PLASCHOUT, denumirea generală a ambarcațiunilor mici concepute să funcționeze ca nave costiere în zona de coastă pe un mal neamenajat.

PLASMĂ CU PULBERE, proces tehnologic de metalizare.

PLASMĂ, stare a materiei, alcătuită din ioni, electroni și particule neutre.

PLASMOTRON, echipament industrial în domeniu.

PLATELAJ, structură a podului, formată din părți carosabile, piese de rulment și suport și un sistem de comunicații, sprijinită pe suporturile podului pentru acoperirea spațiului ce se întinde între ele.

PLATFORMĂ DE FORAJ, instalație hidrotehnică pentru forarea unor sonde la extragerea petrolului și gazului din largul mării.

PLATFORMĂ, vagon tip deschis de marfă pentru transportul încărcăturilor lungi, bucăți și vrac, containere și echipamente care nu necesită protecție împotriva influențelor atmosferice; teren special amenajat în stații sau puncte de oprire destinate îmbarcării și debarcării pasagerilor de la căile ferate.

PLATINOTRON, dispozitiv amplificator cu unde inverse de tip magnetron pentru amplificarea în bandă largă și generarea undelor electromagnetice ale frecvențelor cu microunde.

PLAYER LASER, dispozitiv conceput pentru a reda informații audio și/sau video de pe un disc optic digital.

PLAYER, dispozitiv individual pentru reproducerea semnalelor audio și/sau video.

PLĂCI DIN TALAȘ, produse din lemn pentru fabricarea mobilei.

PLĂCI FIBROLEMNOASE, produse pentru construcții.

PLĂCI PENTRU FĂȚUIRE, produse pentru construcții destinate lucrărilor interioare și exterioare de finisare ale clădirilor și structurilor; Plăci de ceramică, plăci cu miez gol.

PLĂCI ȘI FAIANȚĂ, PLĂCI DE METLAH, produse pentru construcții destinate decorațiunilor interioare și exterioare ale clădirilor și structurilor.

PLĂMĂDEALĂ, amestec de făină cu apă și drojdie, care se folosește, după fermentare, la prepararea aluatului pentru a-l face să fermenteze și să crească.

PLESETSK, cosmodrom în or. Mirny, Regiunea Arkhangelsk, Rusia.

PLEXIGLAS, sticlă organică.

PLOAIE ARTIFICIALĂ, aspersiune, irigație prin stropire.

PLONJOR, masiv metalic solid cilindric, la care lungimea este mult mai mare decât diametrul, piston.

PLOSCĂ, vas rotund și turtit, cu gâtul scurt și îngust, în care se ține băutura. Se face din lemn, metal sau lut ars și se poate atârna de o curelușă sau de un mânar.

PLOTTER, dispozitiv electromecanic periferic pentru desenare vectorială, dirijat de un calculator, graf-plotter.

PLUG, unealtă agricolă.

PLUȘ, țesătură cu păr.

PLUTĂRIE, transportul lemnului rotund prin apă, grație flotabilității lui, energia fluxului de apă în rezervoare și, dacă este necesar, tracțiunii vaselor de remorcare.

PLUVIOGRAF, dispozitiv automat de măsurare a cantității de precipitații atmosferice.

PLUVIOMETRU, dispozitiv de măsurare a cantității de precipitații atmosferice.

PNEU, anvelopă pentru automobile, avioane, biciclete, tractoare și alte vehicule cu roți.

PNEUMOAUTOMATICĂ, echipament industrial mecatronic în domeniu.

POBEDIT, aliaj dur din monocarbid de wolfram și cobalt.

POCROVĂȚ, piesă textilă de lână, de dimensiuni reduse, executată manual. În trecut cu pocrovăț flăcăii își acopereau caii (mai ales vorniceii la tradiționalele nunți moldovenești).

POD DE MĂSURARE, dispozitiv pentru măsurarea parametrilor unui circuit electric.

POD FERVIAR, construcție pentru depășirea obstacolelor de apă.

POD HOBAN, principal element al construcției – cabluri flexibile întinse rectiliniu pe stâlpi și suporturi de ancorare, de care este suspendată structura podului.

POD PLUTITOR, navă pentru transportul peste bariere de apă a pasagerilor, vehiculelor, garniturilor de tren; construcție temporară

pe suporturi plutitoare, pe care este așezat lemnul sau metalul sub forma unei benzi plutitoare.

POD SUSPENDAT, construcție rutieră peste un obstacol natural (râu, mare, prăpastie) suspendată pe pandantive, agățate de cabluri, care sunt fixate pe piloni și ancorate pe la capete.

POD, structură mecanică proiectată pentru a trece rutele de transport peste barierele de apă; construcție destinată pentru trecerea unei căi de comunicație terestră peste un obstacol (râu, canal, vale, o altă cale ș.a.); Pod în arc, pod mobil, pod rulant.

PODEA, în clădiri și structuri, elementul din cerestea, ceramică sau alte materiale de finisare, așezat pe structura de susținere a podelei sau la parter.

PODINĂ, materialul de pardosire a tavanului.

PODUL PE GRINZI, este o construcție, ridicată după schema statică, în care ca elemente de bază pentru trecerea peste obstacole servesc grinzile continue sau blocurile de ferme orizontale.

PODUL TANCARVILLE, pod suspendat în Franța.

PODUL VALENTRE, pod cu arc de piatră, construit în secolul al XIV-lea peste râul Lot, în Franța.

POLARIZOR, filtru polarizant, polaroid.

POLIGON, teren special amenajat pentru aplicații militare, pentru instruirea conducătorilor de vehicule sau pentru testarea elementelor de construcție.

POLIGONIZARE, proces de tratament fizic și mecanic, de încălzire al metalelor pentru a schimba, restructura și ordona structura lor cristalină.

POLIGRAFIA OPERAȚIONALĂ, executarea materialelor tipărite realizată în scurt timp.

POLIGRAFIE, mijloace tehnologice și procedee tehnologice utilizate pentru a reproduce de pe originale un text și o imagine.

POLIMER, material sintetic macromolecular.

POLIMERI METALICI, materiale plastice cu umplutură de metal.

POLOBOC, butoi; în Moldova medievală, unitate de măsurat vinul și mierea. Întrucât polobocul nu avea o capacitate fixă, în unele documente se precizează dimensiunile lui (lungimea, diametrul fundului).

POLYRIT, pudră de lustruit sticlă, metale etc. pe bază de amestec de oxizi CeO_2 (45-55%), La_2O_3 (25-28%), Nd_2O_3 (13-15%) și Pr_6O_{11} (4-5%).

POMPA DE CALDURĂ, dispozitiv pentru transferul căldurii de la un radiator cu temperatură scăzută la un radiator cu temperatură ridicată prin utilizarea unei surse externe de energie.

POMPA ELECTROMAGNETICĂ, dispozitiv magnetohidrodinamic, pentru a deplasa lichide conductive electric (de exemplu, metale lichide) sub influența unui câmp magnetic.

POMPA SUBMERSIBILĂ, dispozitiv, predominant instalat vertical, scufundat la o anumită adâncime sub nivelul lichidului pompat.

POMPĂ AXIALĂ, dispozitiv hidraulic cu paletă dinamică în care fluxul de apă intrat se deplasează de-a lungul axei sale de rotație.

POMPĂ CENTRIFUGĂ, pompă cu elice, în care lichidele, sub acțiunea forțelor centrifuge, de deplasează de la centru spre periferia organului de lucru al pompei.

POMPĂ CRIOGENICĂ, dispozitiv de vid care captează gazele și vaporii prin condensarea lor pe o suprafață rece.

POMPĂ CU JET, pompă în care lichidul (gazul), se deplasează grație unui flux dintr-un mediu lichid sau gazos.

POMPĂ CU PLONJOR, pompă de deplasare de înaltă presiune în care este folosit un piston în calitate de corp de lucru.

POMPĂ CU ROTOR, pompă volumetrică cu mișcare de rotație sau rotativă și reciprocă a corpurilor de lucru conectate cu rotorul, care mișcă mediul lichid, ca urmare a perioadei modificărilor peri-

odice ale volumului camerelor sau cilindrilor umpluți cu aceasta; pompă cu palete.

POMPĂ DE BETON, tehnică de construcție, staționară sau autopulsată, pentru pomparea amestecului la betonarea obiectelor.

POMPĂ DE NĂMOL, instalație pentru extragerea și transportarea prin conducte sub presiune, mai rar cu ajutorul unui transportor, a amestecurilor hidraulice alcătuite din particule mecanice dizolvate în apă.

POMPĂ DE VID, dispozitiv pentru eliminarea gazelor și vaporilor dintr-un spațiu de producere închis, pentru a obține un volum vacuumat.

POMPĂ INJECTOR, dispozitiv folosit în sistemul de alimentare al unui motor Diesel; combină pompa de combustibil de înaltă presiune și duza.

POMPĂ VOLUMETRICĂ, dispozitiv de pompare în care sporirea energiei mecanice a lichidului are loc în urma unei modificări a volumului camerei de lucru ermetizate.

POMPĂ, dispozitiv hidraulic pentru creșterea energiei din lichide prin conferirea acestora energie din surse externe și deplasarea fluidului de lucru; Pompă MHD, pompă de conducere, pompa magneto-hidrodinamică, pompă de inducție.

PONTON, navă fără autopropulsie, de obicei cu laturi abrupte și fund plat, cu sau fără punte, folosit ca suport plutitor.

PORFIR, rocă eruptivă, alcătuită din cristale mari de diferite minerale, în special de feldspați (ortoclaz), cuprinse într-o masă fin cristalizată sau sticloasă de aceeași constituție (structură porfirică).

PORFIRIT, rocă magmatică, de obicei, de culoare închisă, formată prin consolidarea magmei la suprafața Pământului sau la adâncimi mici în scoarța terestră. Se folosește ca piatră de construcție.

PORT, în informatică, hardware sau software ale unui computer sau dispozitiv computerizat (smartphone, cameră video digitală etc.), concepute pentru conectarea lor.

PORT, loc pe malul unei ape navigabile, amenajat cu construcții, instalații și utilaje pentru acostarea, adăpostirea, încărcarea, descărcarea, alimentarea cu combustibil și materiale, cât și repararea navelor. Se deosebesc porturi maritime și fluviale.

PORTAL, încadrare artistică arhitecturală a unei intrări de obicei la edificii publice; în informatică, un web site sau un serviciu de Internet care oferă utilizatorilor resurse și servicii informaționale.

PORTAVION, tip de navă maritimă militară; bază plutitoare de aviație cu o capacitate înaltă de manevrare. Folosite în Primul Război Mondial, portavioanele devin ulterior forța de șoc a flotelor maritime.

PORTELICOPTER, navă maritimă militară; bază plutitoare de elicoptere cu o capacitate înaltă de manevrare.

PORTIC, galerie exterioară, formată din coloane (colonadă) sau stâlpi, care susțin un acoperiș; se plasează, de obicei, la intrarea într-un edificiu și se încorporează cu un fronton sau atic.

PORȚELAN, material ceramic alb și translucid, obținut prin ardere la temperaturi înalte; Porțelan dublu, porțelat neemailat.

PORȚILE DE FIER, sector îngust (până la 150 m) al văii Dunării la granița dintre Serbia și România (în aval de or. Orșova). În sectorul Porților de Fier a fost construit un important nod hidroenergetic și de navigație.

POSTAV, țesătură mecanică din fire de lână sau semi-lână, pe suprafața frontală a căreia, se formează un înveliș asemănător cu pâsla, ascunzând desenul de țesătură de fire.

POȘTĂ ELECTRONICĂ, tehnologie și servicii pentru transferul mesajelor electronice între abonați – utilizatorii unei rețele de calculatoare, inclusiv Internetul, e-mail.

POȘTĂ, oficiu poștal, precum și articole poștale trimise prin aceasta, sinonim cu serviciu poștal.

POTENȚIAL RELIEFAT, distribuția potențialului electric creat de un fascicul de electroni pe suprafața țintă a dispozitivului cu fasciculul de electroni.

POTENȚIOMETRU, dispozitiv pentru determinarea forței electromotive sau a diferenței de potențial (tensiune) prin metoda de măsurare compensatorie sau zero, bazată pe compararea valorii măsurate cu semnalul indicat de dispozitivul zero, proporțional cu diferența dintre valorile măsurate și cele cunoscute.

POTERNĂ, poartă secretă, integrată în zid.

POZITIV, imagine fotografică, care după culorile înregistrate în alb-negru sau color, corespunde direct întru totul distribuției luminozității alb-negru sau color ale subiectului fotografiat.

POZIȚIE DE LANSARE, rampă de lansare a rachetelor.

PRAF DE PUȘCĂ, de la pulbere neagră la pulberi moderne, material explozibil.

PRAG DE SENSIBILITATE, diapazonul de înregistrare al unui aparat de măsură.

PRĂBUȘIREA ROCILOR, deplasarea rocilor din cauza slăbirii forțelor de aderență între diferite părți ale unui masiv montan însoțită de fracturarea și distrugerea straturilor și separarea în blocuri, bolovani, bucăți etc.

PRĂFUITOR, aparat de prăfuit, echipament industrial în domeniu.

PREGĂTIREA CÂMPULUI MINIER, efectuarea unui complex de lucrări după deschiderea zăcămintului sau a unei părți din acesta, pentru a asigura derularea lucrărilor de extragere a materiei prime.

PREÎNCĂLZITOR DE AER, schimbător de căldură pentru încălzirea aerului care trece prin el spre a fi utilizat în sistemele de încălzire cu aer, ventilație forțată și climatizare, ca fluid de răcire a aerului, apei calde sau a vaporilor de apă) sau a instalațiilor electrice, precum și în camerele cazanelor centralelor termice și în cuptoarele întreprinderilor industriale, unde se utilizează produse gazoase de ardere.

PRELATĂ, țesătură de cânepă, bumbac sau in densă, impermeabilă și rezistentă.

PRELUCRARE AUTOMATĂ A LIMBAJULUI, proces tehnologic în informatică.

PRELUCRARE ELECTROFIZICĂ, metodă de prelucrare prin aşchiere a metalelor cu ajutorul scânteilor electrice îmbinate cu metodele mecanice.

PRELUCRARE PREALABILĂ A GRĂUNTELOR, cu apă și termic înainte de măcinare pentru a le modifica proprietățile structurale, mecanice și biochimice.

PRELUCRARE TERMICĂ, metodă metalurgică utilizată pentru modificarea structurii și proprietăților articolelor de metal (lingouri, piese turnate, piese ștanțate pentru mașini etc.); constă în încălzirea metalului la o anumită temperatură, menținerea lui la această temperatură și răcirea ulterioară la o viteză dată.

PRELUCRARE TERMOCHIMICĂ, tratament termochimic al metalelor.

PRELUCRARE, în metalurgie, etapa de obținere sau prelucrare a metalelor; Prelucrare anodomecanică, prelucrare cu dornul, prelucrare cu flacără de gaze, prelucrare cu lichid abraziv, prelucrare cu plasmă, prelucrare electrică prin contact, prelucrare electrochimică, prelucrare electromecanică, prelucrare electrotermică, prelucrare prin electroeroziune, prelucrare prin impulsuri electrice, prelucrare prin impulsuri magnetice, prelucrare prin presare la rece, prelucrare prin scânteii electrice, prelucrare termomecanică, prelucrare ultrasonică.

PRELUCRAREA LEMNULUI, procese tehnologice utilizate în prelucrarea lemnului și materialelor din lemn, pentru a le da forma, dimensiunile și calitățile prevăzute pentru articolele fabricate finite.

PREMIUL KYOTO, premiu anual, oferit de „Inamori Foundation”, Japonia, pentru realizări remarcabile în știință, tehnologii, cultură, contribuție la dezvoltarea civilizației umane, activitate întru binele omenirii.

PREPARAREA AERULUI, sistem și dispozitive de tratare a aerului atmosferic, pentru a-i conferi calități adecvate din punct de ve-

dere tehnologic sau/și igienico-sanitare, pentru a fi utilizat în sistemele de ventilație, încălzire și climatizare a diferitelor spații (industriale, casnice, rezidențiale, administrative, aeronave), în vehicule (nave fluviale, submarine și maritime, aeronave, mașini feroviare).

PRESARE, metodă de prelucrare cu ajutorul preselor a materialelor pentru a le oferi o anumită formă prin compactare, brichetare, separare a fazei lichide de cea solidă, schimbarea proprietăților fizice etc.

PRESĂ DE FORJAT, instalație pentru prelucrarea statică a materialelor cu presiune, cu aplicarea forței fără șoc.

PRESĂ, mașină pentru prelucrarea diferitor materiale prin presare. După modul de acționare, presele se împart în: prese hidraulice și prese mecanice. Presele hidraulice sunt acționate de un lichid sub presiune înaltă.

PRESIUNE ECOLOGICĂ, interacțiunea structurilor și instalațiilor de construcții cu mediul extern.

PRESIUNE HIDRAULICĂ, valoare care exprimă energia specifică (referită la masa unitară) într-un punct al unui fluid staționar sau în mișcare.

PRESIUNE ÎNALTĂ, fenomen în fizică și chimie.

PRIDVOR, încăpere situată la intrarea sau de jur împrejurul unei clădiri. Pridvorul poate fi deschis (cu arcade sprijinite pe stâlpi) sau închis (prevăzut cu ferestre); Cerdac. v. FOIȘOR.

PRIMA CĂLĂTORIE CU BALONUL ÎN JURUL LUMII, eveniment exrtraordinar.

PRISPĂ, mică terasă de-a lungul pereților din față și laterali la casele de la țară.

PRIZĂ DE APĂ, căi naturale sau artificiale și rezervoare destinate pentru primirea apei colectate de rețeaua de drenaj; structură hidrotehnică, care servește pentru primirea directă a apei din sursa de apă și o îndreptă spre instalațiile hidraulice.

PRIZĂ DE PĂMÂNT, conectarea instalațiilor, aparatelor, mașinilor și dispozitivelor electrice printr-un fir cu rezistență joasă cu pământul (sol); dispozitiv care asigură o astfel de conexiune.

PRIZĂ, noțiune în mecanică, construcții și electrotehnică.

PROBĂ TEHNOLOGICĂ, eșantion tehnologic pentru controlul calității în masă a produselor din metale sau aliaje, prelevat pentru încercarea simplificată a semifabricatelor de metal.

PROCEDEUL BESSEMER, metodă originală de obținere a oțelului din fontă.

PROCES DE BROȘARE-COPERTARE, operații tehnologice în industria poligrafică ce țin de prelucrarea ulterioară a materialelor tipărite.

PROCES DE CONVERTIZARE CU OXIGEN, prelucrarea fontei topite în oțel cu suflarea oxigenului pur, fără încălzirea suplimentară a metalului.

PROCES DUPLEX, proces metalurgic realizat consecutiv în două instalații separate pentru utilizarea cea mai eficientă a avantajelor fiecăreia dintre ele.

PROCES FOTOGRAFIC DE DIFUZIE, proces fotografic alb-negru sau color într-o singură etapă, în care prelucrarea chimico-fotografică a materialului fotografic negativ expus și obținerea pozitivului are loc simultan; procedeu de reprografie.

PROCESARE CU IMPULSURI MAGNETICE, metodă de prelucrare electrofizică.

PROCESAREA DATELOR, operațiuni legate de control, transformare etc., precum și preluarea datelor de o persoană, programe de calculator sau o persoană în interacțiune cu programele, pentru rezolvarea problemelor de contabilitate, procesarea rezultatelor experimentale etc.

PROCESAREA EXTERNĂ A OȚELULUI, metodă tehnologică de producere a oțelului lichid de calitate, cerută în afara turnătorilor de oțel.

PROCESAREA METALELOR LA PRESIUNE, procese tehnologice complexe utilizate pentru modelarea, îmbunătățirea proprietăților și calității metalelor ca urmare a deformării lor plastice sub influența forțelor externe, fără a le deteriora.

PROCESAREA METALELOR PRIN TĂIERE, proces de separare a stratului de suprafață al semifabricatelor de metal sub formă de așchii cu un instrument de tăiere.

PROCESAREA PIETREI NATURALE, proces tehnologic pentru a conferi pietrei naturale forma, dimensiunea și textura necesare.

PROCESATOR ALIMENTAR, dispozitiv electro-mecanic multifuncțional conceput pentru prelucrarea mecanică a diverselor produse cu un set de funcții universale: malaxor, răzătoare, blender, mașină de tocat carne, feliator, tocător ș. a.

PROCESOR, circuit integrat principal al unui computer, alcătuit dintr-un dispozitiv aritmetic și un dispozitiv de control, care execută procesarea informațiilor programate și coordonează funcționarea tuturor dispozitivelor calculatorului.

PROCESUL BAYER, metodă industrială principală de obținere a aluminiului din bauxită.

PROCESUL FIUM, proces de captare a Zn, Pl, Co și a metalelor aflate în stare volatilă, obținute din zgura topită.

PROCESUL FURNALULUI, proces de obținere a fontei din minereuri de fier într-un furnal.

PROCESUL KIVTSET, proces de topire electrotermică cu oxigen, combină oxidarea materiei prime sulfurate fin măcinate în oxigen industrial.

PROCESUL MARTIN-SIEMENS, topirea fontei și a metalului uzat într-un cuptor reflectorizant cu vatră pentru obținerea oțelului.

PROCESUL THOMAS, unul dintre tipurile de transformare a fontei topit în oțel fără consum de combustibil.

PROCESUL UGINE SÉJOURNET, proces de extrudare, inventat în 1950 în Franța.

PROCESUL VANYUKOV, proces pirometalurgic continuu de prelucrare a materiilor prime naturale, produselor intermediare metalurgice, deșeuri industriale și menajere pentru a obține produse lichide și gazoase.

PRODUCEREA OȚELULUI, prelucrarea fontei și fierului uzat în instalațiile oțelăriei și turnarea oțelului în lingouri.

PRODUCȚIE DE FĂINĂ, industriile de morărit și panificație.

PRODUCȚIE SCIENTOINTENSIVĂ, producție în care realizările științifice avansate sunt realizate folosind cele mai progresive tehnologii înalte.

PRODUSE ALIMENTARE, produse de origine animală, vegetală, minerală, destinate consumului uman (sub formă naturală sau prelucrată) ca aliment.

PRODUSE COSMETICE, mijloace și substanțe speciale pentru îngrijirea pielii, părului, unghiilor, dinților și cavității bucale.

PRODUSE CULINARE SEMIFABRICATE, produse alimentare sau o combinație de produse, care au trecut unul sau mai multe etape de procesare culinară fără a le aduce la pregătire definitivă; Produse de gătit ușor.

PRODUSE DE CARNE, carne și produse alimentare obținute la prelucrarea cărnii sacrificate.

PRODUSE DE COFETĂRIE, produse alimentare care conform tradiției, sunt bogate în calorii, cu un conținut ridicat de zahăr și grăsimi ușor digerabile, conțin substanțe aromatice și au gust plăcut.

PRODUSE DE COVRIGĂRIE, produs alimentar de panificație național rusesc, din făină de grâu, fiert și apoi copt, sub formă de inel sau oval, covrig.

PRODUSE DE RACHIU ȘI LICHOR, băuturi alcoolice cu un conținut de alcool etilic în intervalul 5-60% în volum și cu o concentrație de zahăr între 0–60 g/100 cm³.

PRODUSE DIN PEȘTE, produse alimentare, medicale, furajere și tehnice, obținute din prelucrarea peștilor, mamiferelor, nevertebratelor și algelor acvatice.

PRODUSE PETROLIERE, produse obținute la rafinarea petrolului.

PROFIL, secțiune transversală verticală.

PROFILOMETRU, dispozitiv electronic pentru determinarea rugozității unei suprafețe prelucrate a piesei.

PROFUNDOR, suprafețe aerodinamice mobile la o aeronavă, care asigură controlul zborului aeronavei și echilibrarea acesteia.

PROGRAM DE CALCULATOR, set de instrucțiuni dintr-un software, care implementează un algoritm pentru soluționarea unei probleme ce poate fi executată pe un computer; Programare imperativă, paradigmele programării.

PROGRAMARE DISTRIBUTIVĂ, metodă de prelucrare a datelor divizate pe părți ale unui program și executate pe mai multe calculatoare, formând un sistem paralel de computere cu capacitate și productivitate sporită.

PROGRAMARE ORIENTATĂ PE OBIECTIVE, metodologie de elaborare a programelor pentru modelarea computerizată a sistemelor arbitrare, prezentate sub formă de seturi de obiecte, fiecare fiind atribuit unei anumite clase și dotat cu atribute și proceduri pentru prelucrarea lor; iar clasele de obiecte pot fi reprezentate ca o ierarhie a atributelor și metodelor moștenite.

PROGRAMARE PARALELĂ, software care execută mai multe activități în paralel, în același timp.

PROGRAMUL APOLLO, proiect astronomic al SUA.

PROGRES TEHNICO-ȘTIINȚIFIC, temelia pentru dezvoltarea și intensificarea producției.

PROIECT, intenție, formă de plan, lucrare tehnică; Proiect de lucru al unei clădiri, construcții, articol, piese; Proiect tehnic.

PROIECTIL, corp solid lansat într-o anumită direcție pentru a distruge un obiectiv sau pentru a transporta spre acesta un anumit conținut neexploziv (substanțe chimice toxice, microbi patogeni, foi volante ș.a.).

PROIECTOR, dispozitiv, care concentrează fasciculele de lumină cu ajutorul unui sistem optic și le emite într-o singură direcție.

PROIECTUL MANHATTAN, proiectul de dezvoltare a primei arme nucleare în SUA.

PROMILE, unitate de măsură.

PROPRIETĂȚI ORGANOLEPTICE, caracteristici ale substanțelor determinate cu ajutorul organelor de simț: miros, gust, văz, pipăit.

PROPULSIE CU ROATĂ CU PALETE, instalație de propulsie în formă de disc cu lame verticale, care se rotește în planul fundului vasului.

PROPULSOR NAVAL, dispozitiv pentru convertirea energiei sursei energetice, instalat pe navă sau a unei surse externe de energie, în forță de tracțiune utilă pentru a asigura mișcarea navei.

PROPULSOR, dispozitiv mecanic care oferă mișcare; rachetă cu mai multe trepte (2-5) pentru lansarea în spațiu a unui satelit, nave spațiale, nave spațiale interplanetare, stații orbitale și alte încărcături utile; Propulsia aeronautică, tipuri de decolare; Propulsie hipersonică, timp de decolare.

PRORĂ, partea anterioară a vasului de la tulpină la cadru, cu cea mai mare suprafață de lucru a părții subacvatice. Forma prorei depinde de destinația și, mai ales, de viteza de proiect a navei.

PROSOP, obiect de material textil care se folosește la șters după spălare; ștergar.

PROSPECTARE ELECTRICĂ, (Tomografie), procedeu tehnologic de cercetare nedistructiv.

PROSPECTARE GEOCHIMICĂ, procedeu tehnologic.

PROSPECTIUNE, totalitatea cercetărilor efectuate în laborator și pe teren.

PROTECȚIA CONTRA INCENDIILOR, complex de activități organizatorice și mijloace tehnice, destinate protejării oamenilor și proprietăților de incendiu și limitarea consecințelor lui.

PROTECȚIA INFORMAȚIEI, protocol în domeniu; Securitatea informațională.

PROTECȚIA ÎMPOTRIVA FULGERULUI, activități organizatorice și mijloace tehnice derulate pentru a proteja clădirile și echipamentele electrice și electronice de loviturile fulgerului.

PROTECȚIA ÎMPOTRIVA PRAFULUI ȘI A EXPLOZIEI ÎN MINE, măsuri pentru prevenirea și localizarea exploziilor de praf de cărbune (explozive). Se realizează prin metode bazate pe utilizarea prafului inert (necombustibil), de praf (barieră de șist sau bară de șist) și apă (protecție împotriva exploziei hidro-praf).

PROTECȚIE ANTISEISMICĂ, ansamblu de lucrări, procedee și metode întru prevenirea pagubelor produse de seisme.

PROTECȚIE RADIOLOGICĂ, complex de activități organizaționale și tehnice pentru prevenirea efectelor nocive ale radiațiilor ionizante asupra organismului uman; protecție contra radiației.

PROTECȚIE RELEU, dispozitive releu de automatizare (în complex sau separat), care îndeplinesc funcțiile de identificare a situațiilor de urgență (de exemplu, scurtcircuit), identifică zonele deteriorate și generează un impuls pentru a le opri, monitorizează continuu modurile de furnizare a energiei electrice.

PROTECȚIE TERMICĂ, metodă concepută pentru a proteja sistemele și ansamblurile navelor spațiale (inclusiv vehiculul de aterizare) de încălzirea aerodinamică în perioada coborârii și frânării în straturile dense ale atmosferei, precum și pentru a asigura condiții confortabile pentru echipajul navei spațiale.

PROTEZĂ, dispozitiv medical.

PROTOCOL, set de reguli și acorduri în informatică care definesc procesul de schimb de mesaje într-o rețea de calculatoare sau între diferite programe ale unui calculator.

PROVIDER, prestator de servicii de acces la rețeaua Internet și serviciile ei.

PSIHOLOGIE INGINEREASCĂ, ramură a psihologiei corpului de ingineri.

PSIHROMETRU, instrument pentru măsurarea umidității aerului.

PUDLAJ, afinare în cuptor a amestecului metalului în baia de sudare.

PUF, la păsări – pene cu arbore scurt și barbă lungă, moale, necolectată. Îmbunătățește izolarea termică. La păsările adulte, este ascuns sub pene de contur; la vulturi și marabu, pe cap și pe gât iese; la mamifere, puful este numit părul subțire în jos – gulerul; bumbac puf (scame), fibre scurte (până la 15 mm) rămase pe semințele de bumbac după separarea fibrelor lungi.

PUG, plan urbanistic general.

PULBERE ALBASTRĂ, praf bogat în zinc, predominant sub formă de particule sferice cu dimensiunea mai mică de 100 microni, captat prin distilare în producția de zinc.

PULBERE METALICĂ, materie primă obținută prin metodele metaloceramicii.

PULBERE, praf de pușcă.

PULPĂ, în tehnică, suspensie de particule măcinate fin (mai puțin de 1-0,5 mm) și apă, pregătită pentru utilizare în procese tehnologice.

PULVERIZARE IONICĂ, distrugerea suprafeței corpurilor solide prin bombardare cu ioni în vacuum.

PULVERIZARE, metodă de aplicare dispersă a substanței pe suprafața produselor și semifabricatelor pentru a le imprima proprietăți speciale fizico-chimice, mecanice, decorative, precum și pentru a elimina unele defecte de suprafață.

PUNTE, pod îngust; Punte de comandă, punte de măsură; Punte din față, punte din spate.

PUPĂ, partea din urmă a unei nave, în opoziție cu prora.

PURIFICAREA AERULUI, pregătirea aerului.

PURTĂTORI DE REZISTENȚĂ, elemente de construcție structurale concepute pentru a absorbi toate sarcinile și efectele asupra clădirilor și structurilor, asigurându-le rezistență, rigiditate și stabilitate.

PUȘCĂ, armă de foc individuală.

PUTERE ELECTRICĂ, lucrare executată de curent electric pe unitate de timp.

PUTERE, forță fizică. Putere de tracțiune.

PUTINĂ, vas din doage de lemn legate cu cercuri, având forma unui trunchi de con. Servește pentru păstrarea brânzeturilor, murăturilor ș.a.

PUȚ DE CANALIZARE, cameră de vizitare.

PUȚ DE PETROL, primele extracții de petrol din lume.

PUZDERIE, deșeu, ce rămâne după melițarea tulpinilor lemnoase ale plantelor textile, resturile lemnoase ale inului, cânepii, precum și altor culturi fibroase, prelucrate biologic, termic sau cu substanțe chimice.

Q

Q-METRU, instrument pentru măsurarea factorului de calitate al bobinelor sau al circuitelor de înaltă frecvență.

QUANTOSCOPE (cinescopul cu laser), dispozitiv receptor cu fascicul de electroni a cărui funcționare se bazează pe efectul de a genera radiații laser într-un monocristal cu semiconductor, atunci când este excitat de un fascicul de electroni rapizi.

R

RABOTARE, procedeu tehnologic.

RABOTEZĂ, mașină minieră îngustă, formată dintr-un organ de lucru, un transportor mobil și echipamente auxiliare.

RACHETĂ BALISTICĂ, rachetă care după deconectarea motoarelor reactive, își continuă zborul pe traiectorie balistică, cum zboară glonțele sau obuzul după împușcătură.

RACHETĂ DE CERCETARE ȘTIINȚIFICĂ, rachetă balistică pentru cercetarea științifică a straturilor superioare ale atmosferei Pământului și straturilor adiacente ale spațiului cosmic din jurul Terrei.

RACHETĂ DE CROAZIERĂ, instalație aeriană fără pilot cu o singură lansare, al cărui traseu de zbor este determinat de forța de ridicare aerodinamică a aripilor, de tracțiunea motorului și de gravitație, utilizată ca armă de luptă de înaltă precizie pentru nimicirea țintelor terestre și marine.

RACHETĂ SS-20, rachetă cu rază medie de acțiune Pioneer.

RACHETĂ, aeronavă care se deplasează sub influența forței reactive de împingere ce rezultă din respingerea fluidului de lucru sub presiune mare obținut la arderea combustibilului; Rachetă cosmică, rachetă cu aripi, rachetă cu combustibil lichid, rachetă cu multe trepte, rachetă meteorologică, rachetă purtătoare.

RACHETOPLAN, construcție asemănătoare cu rachetomodelul.

RADAR DE PARCARE, dispozitiv electronic cu senzori, care ajută șoferul când parchează un vehicul; Radar automat, siguranță rutieră.

RADAR ORIZONTAL, dispozitiv de monitorizare a teritoriului, detectarea și urmărirea țintelor (aeronave, rachete, nave etc.) la distanțe mari (3000-6000 km), dincolo de vizibilitatea radio directă.

RADAR, (Radio Detection and Ranging), radiodetectare și determinare a distanței; termen pentru o stație de radiolocație.

RADIATOR, dispozitiv tehnic.

RADIAȚIE ELECTROMAGNETICĂ, proces de formare a câmpului electromagnetic.

RADIAȚIE INFRAROȘIE, radiație electromagnetică cu lungimea de undă mai mare decât cea roșie.

RADIAȚIE SOLARĂ, radiație emisă de Soare și care se propagă.

RADIAȚIE TERESTRĂ, radiație termică emisă de suprafața Pământului.

RADIAȚIE TERMICĂ, radiație a undelor electromagnetice infraroșii.

RADIAȚIE ULTRAVIOLETĂ, radiație electromagnetică care nu se vede.

RADIO ALTIMETRU, dispozitiv radioelectronic folosit pe aeronave, sateliți și alte aparate de zbor pentru a determina înălțimea zborului lor în raport cu suprafața Pământului sau a altor planete.

RADIO ANEMOMETRU, dispozitiv de măsurare.

RADIO BUSOLĂ, dispozitiv de orientare în spațiu.

RADIO COMPAS, dispozitiv de orientare în spațiu.

RADIO, domeniu al științei și culturii, care este în legătură cu transmiterea informației la distanță prin intermediul radioundelor.

RADIOCOMUNICAȚII, comunicație electrică prin intermediul undelor radio; Radiodifuziune, radiocanal, radiocomplex.

RADIOEMIȚĂTOR, echipament industrial în domeniu.

RADIOFAR, stație de radiodifuziune, aflată într-o locație cunoscută, emite semnale radio speciale pentru a determina direcția de mișcare a avionului sau navei maritime față de poziția farului.

RADIOGONIOMETRIE TERMICĂ, metodă de determinare a direcției către un obiect prin radiația emisă de el în unde infraroșii.

RADIOGONIOMETRIE, metodă de determinare cu goniometrul a direcției către un obiect – unghiul dintre direcția obiectului obser-

vat și unul dintre planurile principale, luate ca bază a coordonatelor unghiulare.

RADIOGRAFIE, metodă fotografică.

RADIOGRAMĂ, semne grafice transmise prin unde radio.

RADIOIDENTIFICARE, depistare automatizată a obiectelor cu ajutorul semnalelor radio de pe etichetele speciale.

RADIOINTERFEROMETRU, dispozitiv de măsurare.

RADIOLOCATOR, stație de radiologie; Radar.

RADIOLOCAȚIE, metodă de detecție, domeniu al științei și tehnicii, care cercetează metodele de observare radar a obiectelor privind determinarea locației, viteza și/sau alte caracteristici; obținerea informațiilor despre parametrii obiectului pe baza utilizării proprietăților de propagare a undelor radio.

RADIOLOGIE, știință despre utilizarea undelor electromagnetice.

RADIOMETEOROLOGIE, domeniu adiacent al radiotehnicii și meteorologiei.

RADIOMICROFON, dispozitiv de comunicare pentru transmiterea informațiilor audio folosind unde radio.

RADIONAVIGAȚIE, procedee de navigare în care se folosesc undele radio.

RADIOPELENGATOR, echipament industrial în domeniu.

RADIORECEPTOR CU CRISTAL, cel mai simplu aparat de radio, care recepționează semnalele radio și le transformă cu ajutorului cristalului detector în sunet numai cu puterea semnalului radio recepționat, fără a avea nevoie de energie externă.

RADIORELEU, echipament industrial în domeniu de comunicare între două stații cu ajutorul unor stații intermediare.

RADIOSEXTANT, dispozitiv de orientare în spațiu.

RADIOSONDĂ, dispozitiv meteorologic lansat în atmosferă cu un balon la altitudinea de 40 km și mai mult pentru a măsura presiunea,

înălțimea, poziția geografică (latitudinea/longitudinea), temperatura, umiditatea, viteza și direcția vântului, intensitatea concentrației de ozon și alți indicatori, și transmiterea automată a rezultatele măsurătorilor folosind semnale radio; Radiosondaj.

RADIOTEHNICĂ, domeniu științific despre oscilațiile electromagnetice și undele în diapazon radio; metodele privind generarea, emiteria și recepția lor; ramură a tehnicii care utilizează astfel de oscilații și unde pentru a le transmite sub formă de informații.

RADIOTELEMETRIE, procedeu tehnologic.

RADIOTELESCOP, echipament industrial în domeniu.

RAFINARE, metodă de purificare de impurități a produselor finite în industria metalurgică, alimentară, chimică ș.a.

RAFINAREA METALELOR, eliminare a impurităților din metale și aliaje prin metode pirometalurgice, electrolitice și chimice pentru a îmbunătăți proprietățile lor fizice, chimice și mecanice, dar și obținerea unor metale prețioase care însoțesc procesele siderurgice.

RAGILĂ, instrument vechi pentru pieptănarea cânepei sau inului după melițare; zgardă cu colți de fier, care se pune la gâtul câinilor ciobănești pentru a-i apăra de mușcătura lupului; curea și scândurică cu câteva cuie ce se fixează la botul vițeilor, ca să nu poată suge.

RAMĂ, cadru închis.

RAMBLEU, material inert pentru umplerea golurilor din mine; terasament din materiale inerte.

RAMIFICATOR DIRECȚIONAT, dispozitiv electric, format din două segmente conectate de linii de transmisie, care servește pentru a redistribui o parte din energia unei unde electromagnetice care se propagă de-a lungul principalei linii, în linii auxiliare.

RAMPĂ, loc amenajat pentru îmbarcare; Rampă de acces.

RASTER, placă liniată ca o sită, folosită în lucrări de tipografie.

RĂCITOR DE ABUR, dispozitiv schimbător de căldură pentru scăderea temperaturii aburului supraîncălzit în elementele supraîncălzitorului cazanului de abur și la intrarea în turbina cu abur.

RĂCITOR DE AER, dispozitiv termomecanic pentru răcirea aerului.

RĂSADNIȚĂ, instalație de creștere a plantelor.

RĂSUCIRE, procedeu de obținere a tortului din fibre.

RĂȘINI DE LEMN, amestec de compuși organici cu masa moleculară de 100-8000, format prin piroliza lemnului.

RĂZBOI DE ȚESUT, instalație manuală sau electro-mecanică pentru confecționarea țesăturilor. Poate fi manual, mecanic sau automat. Primul război de țesut automat a fost construit în 1890 de englezul J. Northrop; Război de țesut jacquard.

RÂNCEZIRE, alterare a unor alimente prin oxidare.

REACTOR CU APĂ CLOCOTITĂ, reactor nuclear la care răcirea zonei active se efectuează cu agent termic clocotit, care produce vapori de apă pentru turbina stației atomo-electrice.

REACTOR CU APĂ UȘOARĂ, reactor nuclear în care apa H_2O servește ca moderator al neutronilor și lichid de răcire.

REACTOR CU CANALE, reactor eterogen.

REACTOR CU NEUTRONI RAPIZI, instalație nucleară care utilizează neutronii rapizi pentru a menține o reacție în lanț a fisiunii nucleelor de combustibil.

REACTOR CU NEUTRONI TERMICI, instalație nucleară care utilizează neutronii termici pentru a menține o reacție în lanț a fisiunii nucleelor de combustibil.

REACTOR DE TEMPERATURĂ ÎNALTĂ, reactor nuclear grafit-gaz cu o temperatură de lucru de 750-800 °C.

REACTOR ELECTRIC, dispozitiv electromagnetic bazat pe un inductor, conceput pentru a limita reglarea curentului electric, reglarea tensiunii și controlul puterii în sistemele de generare, conversie, transmisie și consum de energie.

REACTOR METANIC, instalație biologică pentru stabilizarea anaerobă (fermentația) sedimentelor separate în procesul de tratare a apelor uzate.

REACTOR NATURAL DE FISIUNE NUCLERĂ BAGOMBÉ, zăcământ de uraniu Oklo, Gabon.

REACTOR NUCLEAR CU SARE TOPITĂ, echipament energetic industrial în domeniu.

REACTOR NUCLEAR EPR, (European Pressurised Reactor), reactor european cu apă sub presiune, instalație energetică nucleară, a cărei zonă activă este amplasată într-un bloc rezistent la presiune și căldură.

REACTOR REPRODUCTOR, instalație nucleară în care are loc reproducerea nucleelor obținute în urma reacției în lanț în combustibil nuclear, care la rândul lui continuă reacția în lanț.

REACTOR, echipament industrial în domeniu.

REACȚII CARBO-TERMICE, proces metalurgic menit să restabilească metalele din oxizii lor, folosind carbonul ca agent reductor la temperaturi înalte.

REALITATE VIRTUALĂ, interacțiune iluzorie cu mediul dinamic creat la oameni, folosind hardware și software (grafică computerizată, mijloace acustice și tactile de a prezenta informații și semnale feedback despre propriile mișcări).

RECEPTOR RADIO CU SUPERHETERODINĂ, dispozitiv radio care asigură conversia frecvenței semnalelor primite într-o frecvență mai mică, cu valoare fixă (așa-numita frecvență intermediară), pe care se amplifică semnalul.

RECEPTOR RADIO, dispozitiv electronic conceput în combinație cu o antenă, de a recepționa semnale radio sau emisii radio naturale și a le converti într-o formă care permite utilizarea informațiile conținute de acesta.

RECEPTOR, instalație, mașină, aparat, dispozitiv, sistem tehnic destinat să primească și să dirijeze un anumit proces, material.

RECEPȚIA LUCRĂRILOR, procedură tehnologică finalizată cu darea în exploatare a instalațiilor, clădirilor, terenurilor.

RECICLARE, prelucrarea repetată a deșeurilor industriale, deșeurilor menajere și agricole, fără pierderea semnificativă a proprietăților lor (metale, sticlă, hârtie, asfalt, țesături, tipuri de materiale plastice, substanțe organice etc.) și obținerea de noi produse.

RECOACERE, capacitatea de călire prin întărire chimică a oțelului carbon sau aliat, la o anumită adâncime prestabilită, prelucrarea produselor și semifabricatelor din metal prin încălzire la o anumită temperatură pentru a le conferi calități chimice și fizice specifice.

RECOLTAREA LEMNULUI, procese de exploatare forestieră, inclusiv tăierea copacilor, scoaterea lemnului din zonele de tăiere, precum și prelucrarea lor primară într-un depozit de cherestea.

RECORDER, dispozitiv electronic conceput pentru a înregistra informații audio și video pe un mediu de stocare.

RECRISTALIZARE, dizolvarea unei substanțe într-un lichid și izolarea ulterioară a cristalelor sale din soluție, ca urmare a răcirii cu introducerea unor aditivi, care reduc solubilitatea.

RECUPERAREA METALELOR, proces metalurgic de obținere a metalelor din minereuri și/sau produse intermediare, folosind reacții chimice de recuperare.

RECUPERATOR, schimbător de căldură de suprafață pentru utilizarea căldurii gazelor de eșapament (produse de ardere a combustibilului), în care schimbul de căldură între purtătorii de căldură se realizează continuu prin pereții care îi separă.

REDACTOR DE LEGĂTURĂ, modul al sistemului de programare sau program separat, dotat cu un program care transformă un modul obiect într-un modul executabil.

REDOUTABLE, clasă de submarin francez din anii 1964-1985.

REDRESOR CU DIODĂ, dispozitiv semiconductor conceput pentru a converti curentul alternativ în curent continuu sau pulsant de aceeași polaritate.

REDRESOR ELECTRIC, dispozitiv semiconductor electromecanic sau electronic pentru a converti curentul alternativ în curent continuu.

REDUCTOR, mecanism care intră în acționările mașinilor și servește la reducerea vitezei unghiulare a arborelui condus și, în consecință, la creșterea momentului de torsiune cu ajutorul diferitor tipuri de angrenaje.

REFLECTOR DE COLȚ, dispozitiv pentru schimbarea direcției fluxului de radiații electromagnetice (unde radio, lumină), realizat sub forma unui tetraedru dreptunghiular cu planuri reflectorizante reciproc perpendiculare.

REFLECTOR DE NEUTRONI, mediu special format din strat de material, care înconjoară miezul reactorului nuclear pentru a reduce scurgerile de neutron din acesta.

REFLECTOR, dispozitiv sau obstacol natural care schimbă direcția și intensitatea fluxului de energie, unde electromagnetice, particule nucleare, precum și direcția de mișcare a solidelor cu proprietăți elastice, telescop optic în care se folosește o lentilă concavă ca obiectiv.

REFRACTARITATE, capacitatea unui material de a rezista, fără a se topi, fiind expus timp îndelungat la temperaturi înalte.

REFRACTOMETRU, dispozitiv de măsurare.

REFRIGERARE ALIMENTARĂ, scăderea artificială a temperaturii produselor alimentare pentru a încetini sau a opri dezvoltarea microorganismelor și enzimelor, care provoacă deteriorarea acestora și modificări nedorite ale calității produselor.

REFRIGERARE, procedeu tehnologic de răcire.

REFRIGERATOR, vehicul cu o unitate de refrigerare, format dintr-unul sau mai multe frigidere și echipamente auxiliare, pentru transportul produselor alimentare și altor bunuri la rece cu menținerea condițiilor de temperatură necesare (de la -25 până la $+20$ °C).

REGIM INTERACTIV, în informatică, dialog interactiv dintre utilizator și programul calculatorului.

REGISTRU, dispozitiv logic în tehnologiile computaționale, pentru stocarea cuvintelor n-bit (numere binare) și transformarea lor prin procese de recepționare, emitere, schimbare.

REGISTRUL LLOYD, registru de transport a tuturor navelor din lume, cu un deplasament de peste 100 de tone, care definește și monitorizează standardele de construcții navale.

REGLARE AUTOMATICĂ, dispozitiv electronic sau electromecanic automatizat pentru menținerea constanței sau schimbarea ei controlată, conform unor anumitor parametri fizici prestabiliți, de regulă, pentru procese industriale sau tehnologice; unul dintre tipurile de management automatizat.

REGLARE, procedeu tehnologic de ajustare.

REGULAMENTUL URBAN, act legislativ adoptat la 16 iulie 1870 de guvernul țarist cu privire la înfăptuirea reformei orășenești. În Basarabia „Regulamentul urban” a fost aplicat în 1871.

REGULATOR, echipament industrial în domeniu.

REGULI DE TRAFIC, document unic, care stabilește ordinea traficului rutier; principalul act normativ care reglementează obligațiile utilizatorilor de drumuri (șoferi de vehicule, pasageri și pietoni), și cerințele tehnice pentru vehicule.

RELEU ELECTRONIC CU PRAG, în automatizare și inginerie computerizată, dispozitiv (circuit) cu mai multe intrări și o ieșire, semnalul pe care apare doar atunci când semnalul de intrare depășește un anumit nivel, numit prag.

RELEU, dispozitiv electrotehnic automat de comutare electrică în contextul modificărilor indicatorilor de intrare în sisteme electrice sau non-electrice; aparține clasei de dispozitive discrete; Releu de protecție.

RELEVMENT în navigație, procedeu tehnologic, goniometrie.

REMORCĂ, vehicul nemotorizat cu roți, remorcat de un tractor sau automobil.

REMORCHER, navă de dimensiuni relativ mici, dotată cu instalație de propulsie puternică.

REOLOGIA SOLURILOR, domeniu al mecanicii solului care cercetează formarea și schimbarea în timp a stării de solicitare și deformare a solului.

REOLOGIE, domeniu de știință ce studiază interdependența între solicitările mecanice, răspunsul corpurilor și proprietățile acestora.

REOMETRU, dispozitiv de măsurare.

REOSTAT, dispozitiv tehnic rezistor.

REPARAȚIE, deservire tehnică a unui obiect (produs), cu scop profilactic pentru prevenirea, găsirea și eliminarea cauzelor și consecințelor unor defecte sau lichidarea acestora; unul dintre principiile conceptului de fiabilitate.

REPRODUCERE, multiplicarea imaginilor prin metodă poligrafică sau fotografică.

REPRODUCEREA CULORILOR, procesul de transmitere a culorilor unui obiect prin imagine color sau recepționarea culorilor în parametrii de emisie prestabiliți.

REPRODUCEREA SUNETULUI, procesul de reproducere a înregistrărilor sonore.

REPROGRAFIE, combinație de tehnologii pentru reproducerea facsimilă a imaginilor documentelor originale pentru a obține copii sau reproduceri la o dimensiune dată sau reală, fără a utiliza forme de tipar, și bazat pe utilizarea dispozitivelor care modifică proprietățile fizice și chimice sub influența radiațiilor (lumină, căldură, raze ultraviolete).

RESORT, arc sub formă de bandă de oțel îndoită (sau dispozitiv din astfel de benzi), plasate între puntea și corpul vehiculului (mașină, locomotivă etc.), pentru a diminua loviturile și zguduirile în timpul mersului.

RESPIRATOR, aparat pentru respirație.

RESTAURANT, local de alimentație publică.

RESTRICȚII DE GREUTATE, valoare maximă a masei totale a autoturismului (trenului rutier) și a încărcărilor pe axa acesteia, admisă atunci când se deplasează pe drumuri.

RESURSA MOTORULUI, număr de ore de funcționare al unei mașini cu motor de ardere internă (sau motorul în sine) până la o stare, care exclude funcționarea ulterioară a lor.

RESURSE ENERGETICE, surse de energie.

RESURSE INFORMAȚIONALE, informație digitală, perfectată în formă, destinată pentru păstrare, stocare, prelucrare și difuzare solicitanților.

RESURSE TEHNICE, durată de funcționare utilă a obiectului tehnic (produsului) de la începutul activității sale sau reluarea acestuia după reparație, până la starea limită în care exploatarea ulterioară nu este posibilă sau nu este de dorit din cauza eficienței mici, sau din motive de siguranță.

REȘOU, plită electrică.

RETOPIRE, topirea și cristalizarea ulterioară a semifabricatelor din metal.

RETRANSLARE, retransmisie a undelor de radio.

RETRANSLATOR, echipament tehnic în domeniu.

RETROREFLECTOR, dispozitiv conceput pentru a reflecta fasciculul luminos cu schimbarea direcției lui la 180° spre sursa emițătoare.

RETURNARE, proces de modificare structurală a metalelor și aliajelor, care apar la încălzire la o anumită temperatură.

REȚEA DE ALIMENTARE CU APĂ, complex de sisteme hidraulice pentru captarea apelor de suprafață și subterane și aprovizionarea consumatorilor cu apă menajeră, tehnică, de irigare etc.

REȚEA DE CALCULATOARE, set de computere și terminale conectate prin canale de comunicare într-un singur sistem care îndeplinește cerințele procesării distribuite a datelor la nivel global, regional, local.

REȚEA DE CALCULATOARE, sistem de calculatoare și dispozitive computaționale, ce interacționează conform unor reguli unice, stabilite prin protocolul de rețea.

REȚEA DE CONTACT, ansamblu de dispozitive pentru transmiterea energiei electrice de la furnizorii de energie electrică prin intermediul substațiilor de tracțiune către vehiculele cu motoare electrice; Rețea de distribuție.

REȚEA DE DRUMURI ȘI STRĂZI, sistem de artere de transport terestru.

REȚEA DE FORȚĂ, parte a sistemului de alimentare cu putere de tracțiune electrică a materialului rulant, este formată din linii de alimentare, rețea de contact, rețea feroviară ș. a.

REȚEA DE SOCIALIZARE, domeniu al informaticii de comunicare virtuală.

REȚEA DE TELECOMUNICAȚII, sistemul de mijloace tehnice, echipamente și dispozitive din domeniu.

REȚEA ELECTRICĂ LOCALĂ, linii electrice de alimentare cu curent trifazat alternativ și stații de transformare în mediul rural și montane.

REȚEA ELECTRICĂ, parte a sistemului de energie electrică, constituit din substații electrice, comutatoare și linii electrice de curent continuu și alternativ de diverse tensiuni, care conectează centralele electrice cu consumatorii.

REȚEA ÎNCHISĂ DE TELEVIZIUNE, sistem de televiziune corporativ, conceput pentru a rezolva sarcini concrete aplicative locale în astronautică, industrie, transport, medicină, învățământ etc.

REȚEA SUBTERANĂ DE COMUNICARE RADIO, comunicare prin unde radio între obiecte, unele dintre ele fiind situate în subnivelul pământului, mine, tuneluri, buncăre subterane, puțuri etc.

REȚEA TELEFONICĂ, sistemul de mijloace tehnice, echipamente și dispozitive din domeniu.

REȚEA TERMICĂ, sistemul de mijloace tehnice, echipamente și dispozitive din domeniu.

REȚELE INGINEREȘTI, sistemul de mijloace tehnice, echipamente și dispozitive din domeniu.

REȚELE NEURALE, structuri logice artificiale multistrat, compuse din neuroni formali cu un număr mare de funcționări independente în elemente paralele.

REȚELE NEURONALE, structură biologică sau artificială, alcătuită dintr-un număr mare de unități simple.

REVENIREA METALULUI, tratare termică a aliajelor de metal călit până la temperatura punctului critic inferior cu expunerea necesară un timp și răcirea ulterioară.

REVERBERAȚIE, proces fizic.

REVERSIBILITATE, proces fizic.

REVOLUȚIA INDUSTRIALĂ LA ȚESUT ȘI FILARE, repere cronologice privind modernizarea procedeeleor de confecționare a unei țesături din fire textile naturale sau artificiale.

REVOLUȚIA INFORMAȚIONALĂ, profunde schimbări calitative în toate domeniile de activitate ale societății, ce au loc în legătură cu utilizare largă a noilor mijloace de păstrare, stocare, prelucrare și transmitere a informației.

REVOLVER, armă de foc individuală.

REZERVARE, metodă tehnică de creștere a fiabilității obiectelor tehnice prin introducerea unor elemente suplimentare (dispozitive, noduri, conexiuni etc.), în comparație cu minimul necesar pentru îndeplinirea funcțiilor specificate.

REZERVE DE SUBSTANȚE MINERALE UTILE, cantitatea de materie primă minerală din scoarța Pământului.

REZISTENȚA MATERIALELOR, știință care studiază condițiile de deformare și rezistență ale corpurilor și oferă fundamentele generale necesare pentru a asigura fiabilitatea oricărei structuri, calculul corect al dimensiunilor elementelor structurale.

REZISTENȚĂ LA BRUIAJ, capacitatea unor dispozitive tehnice de a funcționa normal în prezența perturbațiilor electromagnetice parazite.

REZISTENȚĂ LA FISURI, capacitatea unui material (structură) de a rezista la dezvoltarea fisurilor.

REZISTENȚĂ LA GER, un indicator al durabilității materialelor.

REZISTENȚĂ LA INCENDIU, proprietatea componentelor clădirilor, instalațiilor, construcțiilor și materialelor de a rezista la foc în caz de incendiu.

REZISTENȚĂ LA TEMPERATURI ÎNALTE, capacitatea materialelor de construcție de a rezista timp îndelungat la temperaturi înalte, fără a se deforma sau deteriora.

REZISTENȚĂ LA UZURĂ, proprietatea unui material de a rezista la uzură pe parcursul exploatării.

REZISTENȚĂ SEISMICĂ, construcția clădirilor și structurilor, ținând cont de efectele forțelor seismice care decurg din vibrațiile bazei structurii în timpul unui cutremur.

REZISTENȚĂ TERMICĂ, capacitatea materialelor de a menține la căldură structura mecanică, fizică și proprietățile operaționale în urma multiplelor impacturi termice.

REZISTOR MAGNETIC, semiconductor electric a cărui rezistență se schimbă sub influența unui câmp magnetic extern.

REZISTOR, element pasiv al circuitelor electrice care are misiunea de a opune rezistență electrică în circuit cu o valoare specifică sau variabilă.

REZONANȚĂ MAGNETICĂ, proces tehnologic.

REZONATOR CRIOELECTRONIC, rezonator cu parametri concentrați sau distribuiți, care funcționează la temperaturi criogenice.

REZONATOR PIEZOELECTRIC, dispozitiv în care efectul piezoelectric invers este folosit pentru a excita oscilațiile.

RIBAUDEQUIN, armă alcătuită din mai multe guri de foc montate paralel pe un car de luptă, din secolele al XIV-lea și al XV-lea, numită „chariot a orgue” sau orgă.

RIDICARE, procedeu tehnologic.

RIDICAREA NAVELOR, procedeu tehnologic în doc pentru de-servire tehnică a navelor.

RIDICAREA TOPOGRAFICĂ, domeniu complex de lucrări în teren și în laborator, efectuate pentru a crea hărți topografice și planuri topografice la o scară mare.

RIGIDITATE, însușirea de a fi inflexibil.

RIGLĂ LOGARITMICĂ, un instrument de calcul pentru simplificarea calculelor, cu care operațiunile pe numere (înmulțirea, diviziunea, exponențierea, extragerea rădăcinii etc.) sunt înlocuite de operații pe logaritmele acestor numere.

RINDEA, instrument de mână, utilizat pentru prelucrarea brută a lemnului prin tăiere, precum și denumirea comună a instrumentelor de tâmplărie utilizate pentru prelucrarea unei suprafețe plane sau cu profil curbat.

RINDELUIRE, prelucrarea suprafeței metalelor și a lemnului pentru a-i conferi produsului forma, dimensiunea și finisarea necesară, cu îndepărtarea așchiilor în rezultatul mișcării alternative a sculei.

RINDELUIRE, procedeu tehnologic.

ROATA LUI BARLOW, tip de motor electric.

ROATA OLARULUI, dispozitiv folosit pentru confecționarea obiectelor de lut.

ROATĂ DE APĂ, cel mai vechi motor hidraulic, alcătuit dintr-un corp de lucru cu pale, care este pus în mișcare de rotație de energia unui curent de apă.

ROATĂ, organ al mașinilor și mecanismelor, având formă de disc.

ROBINET, dispozitiv ce reglează circulația unui fluid printr-o conductă.

ROBOT INDUSTRIAL, dispozitiv electromecanic, controlat prin hardware/software, inclusiv de la distanță, de la telecomandă, folosit pentru a muta obiecte în spațiu și pentru a efectua procese tehnologice cu implicare umană minimă.

ROBOT, sistem tehnic automat care poate executa independent anumite funcții și care este capabil să înlocuiască omul la efectuarea unor operații complicate.

ROBOTICĂ, domeniu interdisciplinar al științei și tehnicii implicat în dezvoltarea și utilizarea roboților și a sistemelor de roboți tehnologici, pentru a facilita munca umană și intensificarea producției.

ROLLS-ROYCE, marcă de automobil.

RÖNTGEN, unitate de măsură a cantității de radiație Röntgen sau gama.

RO-RO, (Roll on/Roll off), navă maritimă specializată pentru transportul vehiculelor rutiere.

ROSTUIRE, procedeu tehnologic în construcții, în mecanică și în industria textilă.

ROSTURI ÎN CONSTRUCȚII, procedeu tehnologic.

ROTATOR, echipamente de construcție, de regulă, hidraulice, cu dispozitiv rotativ pentru rotirea corpului de lucru; se folosește în macarale-manipulatoare (pentru încărcarea cherestei, mărfurilor etc.), în macarale, platforme de foraj, tractoare, excavatoare etc.

ROTOR, dispozitiv care transformă energia mecanică de rotație în energie electrică continuă (generator) sau energia electrică de curent continuu în energia mecanică de rotație (motor).

ROTORUL ELICOPTERULUI, dispozitiv conceput pentru a crea forțe aerodinamice (de ridicare și propulsive) necesare pentru zborul și controlul aeronavei.

ROUTER, dispozitiv electronic care alege itinerarul optim de transfer de date între nodurile unei rețele de comunicații.

RULMENT, lagăr de alunecare cu bile.

RUPTURĂ, suprafața unei mostre, detaliu sau articol obținută în urma distrugerii acestora.

S

SABLARE, procedeu tehnologic de curățare sau finisare a unor suprafețe.

SABOT, piesă metalică de formă conică, fixată la partea inferioară ascuțită a unui pilot, cu scopul de a-l proteja și a-i înlesni înfigerea în pământ; dispozitiv montat pe o șină de cale ferată, care împiedică trecerea garniturii de tren dincolo de locul destinat; piesă care frânează și imobilizează roțile unui automobil.

SALĂ DE CAZANE, ansamblu de producție.

SALĂ DE MAȘINI, ansamblu de producție a unei centrale electrice.

SALBĂ, podoabă alcătuită dintr-un singur sau din mai multe șiraguri de mărgelile, monede, pietre prețioase ș. a

SALINOMETRU, dispozitiv de măsurare.

SALON, încăpere într-un edificiu.

SANATRON, parc științifico-tehnologic.

SARCINĂ BARIONICĂ B, una dintre caracteristicile particulelor elementare. Pentru toți barionii este egală cu +1, pentru antibarioni, cu -1, celelalte particule au sarcină barionică egală cu 0.

SARCINĂ CRITICĂ, în mecanica construcțiilor, sarcină la care există o pierdere de stabilitate a sistemului deformabil.

SARCINĂ ELECTRICĂ, volumul total al energiei electrice, distribuit de sursa de electricitate consumatorului și puterea de curent corespunzătoare; mărime fizică care determină energia de interacțiune a particulelor elementare cu un câmp electromagnetic.

SARCINĂ MECANICĂ, forță sau sollicitare exterioară care acționează asupra elementelor unui sistem.

SARCOFAG, sicriu din piatră sau din alt material dur; monument funerar; instalație tehnică construită pentru a izola un mediu nociv de mediul ambiant.

SARE GEMĂ, materie primă pentru industrie.

SATELIT DE TELECOMUNICAȚII, satelit artificial al Pământului, care transmite semnale radio între punctele de pe suprafața Pământului, care nu au linie vizuală directă.

SATELIT GEOFIZIC, satelit artificial al Pământului (SAP), a cărei construcție și utilaj sunt destinate studierii parametrilor geofizici (densitatea atmosferei, câmpul geomagnetic, câmpul de radiație al Pământului ș.a.). Vezi **Satelit meteorologic**.

SATELIT GEOSTAȚIONAR, satelit artificial, care se află constant deasupra unui anumit punct al ecuatorului Pământului.

SATELIT METEOROLOGIC, primul satelit artificial al Pământului, conceput și înzestrat cu aparataj special, destinat pentru efectuarea unor observări meteorologice în straturile superioare ale atmosferei. Înălțimea zborului satelitului meteorologic variază între 500 și 1 200 km.

SATELIT SPION, aparat astronomic pentru observații militare.

SATINARE, procedeu tehnologic.

SATURATOR, echipament industrial în domeniu.

SAVART, unitate de măsură a intervalului de frecvență sonoră, egală cu intervalul dintre două frecvențe, logaritmul zecimal al raportului cărora este egal cu 0,001. $1 \text{ S.} = 3,32 \cdot 10^3$ octave. Denumită după numele lui F. Savart.

SÂRMĂ, produs metalic din oțel, metale neferoase și aliajele lor, lung, cu raport foarte mic dintre dimensiunile secțiunii transversale, și lungime cu secțiuni rotunde, hexagonale, pătrate, trapezoidale sau ovale; Sârmă ghimpată.

SCAFANDRU, echipament special conceput pentru a izola o persoană (sau un animal) de mediul înconjurător, în apă, pe pământ sau în cosmos.

SCANARE TV, procesul periodic de deplasare, conform unei anumite legi, a unui electron de scanare sau a unui fascicul de lumină (în timpul descompunerii unei imagini televizate transmise (analiza imaginii) sau când este recreată (sinteza imaginii)).

SCANARE, mișcare spațială controlată a unui fascicul de lumină sau de particule încărcate cu electroni, urmărind pas cu pas suprafața obiectului observat; Scanare progresivă.

SCANNER CU RAZE X, echipament industrial în domeniu.

SCANNER, dispozitiv pentru crearea unei copii a unei imagini, a unui obiect.

SCARA DE MAGNITUDINE RICHTER, instrument de măsurare, evaluare și comparare a intensității cutremurelor și seismelor.

SCARĂ VERNIER, (după numele inventatorului, matematicianului francez P. Vernier; 1580-1637), dispozitiv vizual pentru a realiza o citire precisă a măsurărilor.

SCARĂ, mijloc de legătură dintre etaje.

SCARIFICATOR, dispozitiv pentru afânarea profundă a solurilor înghețate, rocilor fracturate cu rezistență medie, folosind tracțiunea tractorului; dispozitiv de afânare a solului la lucrări subacvatice de dragare.

SCAUN CATAPULTABIL, echipament industrial în domeniul aeronauticii și aviației.

SCAUN, obiect de mobilă.

SCĂMOȘARE, proces tehnologic în industria textilă de prelucrare a țesăturilor la mașini speciale pentru a le face pufoase și moi.

SCĂRI TERMOMETRICE, tip de măsurare în domeniu.

SCHELĂ, dispozitiv auxiliar temporar conceput pentru a crea locurile de înălțime necesare pentru plasarea lucrătorilor, a materialelor și a sculelor; Schelă petrolieră marină.

SCHELET, carcasa aparatului, elementelor constitutive, slădării sau instalației în ansamblu; asigură forma, duritatea, stabilitatea și ciclul de viață.

SCHEMĂ DE POTRIVIRE, dispozitiv electronic de comutare discret cu mai multe intrări și o singură ieșire, folosit pentru a izola setul de semnale (impulsuri electrice) primite pe el, doar pe cele care se suprapun complet sau parțial (coincid) în timp.

SCHEMĂ INTEGRALĂ, piesă microelectronică funcțional finită.

SCHEMĂ, schiță a unui obiect, teritoriu.

SCHIATRON, dispozitiv catodic indicator cu fascicul de electroni cu un ecran al unei substanțe care are capacitatea de a-și pierde transparența culorii atunci când este iradiat cu electroni.

SCHIMB DE CĂLDURĂ CONVECTIV, transmiterea energiei termice între suprafața condensatului și lichidului aflat în mișcare.

SCHIMB DE CĂLDURĂ RADIANTĂ, identic cu transferul de căldură radiantă.

SCHIMB DE CĂLDURĂ, proces ireversibil spontan de transfer de căldură între corpuri (sau părți ale corpului) cu temperaturi diferite.

SCHIMBĂTOR DE CALE, echipament industrial în domeniu.

SCHIMBĂTOR DE CĂLDURĂ, dispozitiv pentru transferul căldurii de la un mediu cu o temperatură mai ridicată (corp de încălzire – purtător de căldură) la un mediu cu o temperatură mai scăzută (corp încălzit).

SCHIMBĂTOR DE VITEZE, dispozitiv mecanic.

SCIENTOLOGIE, domeniu de cercetare a științelor.

SCOARȚĂ, covor, varietate de țesătură decorativă, lucrată în tehnica chilimului. Se confecționează, de obicei, din lână, cu ornamente geometrice sau florale. În prezent urzeala se face, de regulă, din bumbac.

SCREPER, vehicul autopropulsat pentru scoaterea (tăierea strat cu strat), transportul solului (masa rocilor) și nivelarea acestuia.

SCRIERE SONORĂ, procedeu tehnologic.

SCRIPETE, dispozitiv mecanic.

SCRUBER, dispozitiv pentru curățarea mediilor gazoase sau solide din industria chimică, metalurgică, energetică etc. de particule fine de impurități cu ajutorul apei sau altor lichide.

SCUAR, teritoriu public de agrement.

SCULĂ, echipament industrial în domeniu.

SCULE DE FIERĂRIE, set de instrumente utilizate în forjarea și stanțarea manuală sau mecanică a metalelor.

SCULE DE FORARE, echipament industrial în domeniu.

SCULE DE LĂCĂTUȘĂRIE ȘI ASAMBLARE, set de instrumente manuale și mecanizate utilizate pentru fabricarea, repararea și asamblarea produselor și structurilor pieselor metalice.

SCULE DE TÂMPLĂRIE ȘI DULGHERIE, unelte manuale și mecanice de măsurare, marcare, tăiere și auxiliare, utilizate în tâmplărie și dulgherie.

SCURGERE ÎN ALBII, parte din albia râului sau a câmpiei inundate, neblocată de structura hidrolică pentru a permite curgerea râului în timpul construcției complexului hidroelectric.

SCURTCIRCUIT, conexiune electrică a două puncte ale unui circuit electric cu valori potențiale diferite, care nu este prevăzută de proiectarea dispozitivului, și care dereglează funcționarea normală a acestuia; Scurtcircuit, echipament industrial în domeniu.

SCUT, armă de apărare, blazon, mască de protecție, construcție de protecție; Scut de înaintare, scut heraldic.

SCUTER, navă sportivă glisantă cu motor suspendat cu o capacitate de 125-700 cm³ pentru o singură persoană; tip de motocicletă cu motorul cu o capacitate de 50-300 cm³, situat sub scaunul conducătorului vehiculului.

SCUTUL TUNELULUI, prefabricată transportabilă de metal, folosită temporar pentru asigurarea securității muncii la construcția tunelurilor și exploatarea resurselor minerale subterane, până la construcția unei căptușeli permanente.

SEA LAUNCH, cosmodrom plutitor și consorțiu internațional de explorare a spațiului cosmic cu aceeași denumire.

SE CERĂTOARE, unealtă agricolă.

SE CERĂTOAREA LUI MCCORMICK, unealtă agricolă mecanică.

SECȚIUNE CENTRALĂ, segment al aripei unui avion, integrat de ambele părți cu fuzelajul, pentru a asigura asamblarea aripilor.

SECUNDĂ, unitate de timp.

SECUNDOMETRU, dispozitiv de măsurare; Cronometru.

SECURITATE INFORMAȚIONALĂ, sistem de protecție în sfera informațiilor împotriva amenințărilor și influențelor intenționate și neintenționate.

SECURITATE RUTIERĂ, management inofensiv al transportului cu automobile.

SECURITATE TEHNICĂ/TEHNOLOGICĂ, procedee tehnologice derulate în condiții inofensive.

SEDAN, caroserie auto.

SEGREGAȚIE, procedeu tehnologic.

SEGWAY PT, vehicul electric cu două roți cu autoechilibru.

SEINER, tip de navă maritimă.

SEISMOGRAF, dispozitiv de măsurat și înregistrat mișcările solului în timpul seismelor, exploziilor și altor fenomene.

SELSIN, dispozitiv electric care transformă mișcarea mecanică a arborelui (inclusiv, unghiul de rotație) într-un sistem de semnale electrice, care conțin informații despre poziția rotorului.

SEMAFOR DE CIRCULAȚIE, echipament industrial în domeniul circulației rutiere.

SEMAFOR, echipament industrial în domeniu.

SEMĂNĂTOARE, echipament agricol.

SEMICONDUCTOARE, substanțe a căror conductibilitate electrică ocupă un loc intermediar; Semiconductor.

SEMIFABRICATE ALIMENTARE, produse din pește (pot fi și din carne) prelucrate special cu sare, condimente, conservate cu un antiseptic și ambalate în recipiente din plastic, sticlă sau staniu pentru depozitare îndelungată fără a fi supuse ermetizării.

SEMIFABRICATE CULINARE, produse alimentare sau o combinație de produse care au trecut unul sau mai multe etape de procesare culinară, fără a fi pregătite integral.

SEMIREMORCĂ, vagon fără motor, tras de o unitate tractor, care îi transmite o parte din masa sa.

SEMNAL, semn convențional, proces fizic sau fenomen, care poartă un mesaj despre careva evenimente, starea obiectului de observare sau transmiterea comenzilor de control, instrucțiunilor, avertizărilor etc.

SEMNALIZARE DE CALE FERATĂ, echipament special de infrastructură în domeniu.

SEMNALIZARE DE INCENDIU, echipament special de infrastructură în domeniu.

SEMNALIZARE, instalație de comunicare prin semnale sau lumini.

SEMNE RUTIERE, elemente ale condițiilor rutiere care conțin simboluri sau inscripții pentru informarea utilizatorilor rutieri despre condițiile de trafic, caracteristicile și modurile necesare, precum și traseul.

SENSITOMETRIE, domeniu științific privind măsurarea proprietăților și caracteristicilor materialelor fotosensibile; domeniu al metrologiei.

SENSITOMETRU, dispozitiv de măsurare în domeniul materialelor fotografice.

SENZOR CU FIBRA OPTICĂ, traductor de măsurare în care ca element sensibil și mediu de transmitere a radiației optice se utilizează fibra optică.

SENZOR INDUCTIV, dispozitiv convertizor a parametrilor fizici, chimici sau mecanici în parametri de inducție.

SENZOR PIEZOELECTRIC, dispozitiv electronic traductor.

SENZOR, aparat electronic sau electromecanic pentru măsurarea controlată a mărimilor fizice privind masa, presiunea, temperatura, umiditatea și alți indicatori ai obiectului sau procesului monitorizat și o transformă într-un semnal care poate fi citit printr-un dispozitiv ad-hoc sau la distanță, prelucrat sau/și stocat.

SEPARARE ELECTRICĂ, separarea mineralelor și materialelor cu granulație fină sau zdrobite într-un câmp electric separator.

SEPARARE, procedeu tehnologic.

SEPARAREA CULORILOR, în poligrafie, etapă tehnologică de reproducere a imaginilor color, prin care spectrul natural al luminii este discompus și separat în 3 monoculori – verde, albastru și roșu.

SEPARATOR ELECTRIC, dispozitiv electric pentru deconectarea automată separată a unor secțiuni ale rețelelor electrice de înaltă tensiune în absența curentului în ele.

SEPARATOR, dispozitiv pentru separarea în componente aparte a amestecurilor și emulsiilor solide sau lichide, pentru a elimina impuritățile din ele.

SERĂ, instalație agricolă artificială de creștere a plantelor; Seră cosmică.

SERIGRAFIE, tehnologie poligrafică care permite să obținem o imprimare, forțând cerneala printr-un șablon de imprimare.

SERPENTINĂ, traseu cu multe cotituri, tub în formă de spirală.

SERTAR, organ al unui dispozitiv sau parte mobilă a unui dulap, șifonier.

SERVER DE CĂUTARE, ansamblu de software și hardware, concepute pentru a executa căutarea, stocarea și furnizarea de informații utilizatorilor, alcătuite din documente ale fondului de informații de referință relevante pentru solicitarea utilizatorului final în conformitate cu necesitățile lui.

SERVER, computer pentru deservirea cererilor primite de la alte computere dintr-o rețea, precum și un program care oferă controlul accesului la resursele acestei rețele.

SERVICIUL PILOT, escorta navei în port.

SERVOMEKANISM, echipament industrial în domeniu.

SERVOMOTOR, motor care pune în mișcare echipamentul industrial în domeniu.

SETUL CARCASEI NAVEI, corpul navei cu toate componentele asamblate pe el.

SEXTANT, dispozitiv de măsurare.

SFEROMETRU, dispozitiv de măsurare.

SFIGMOGRAF, aparat de înregistrare a pulsului; Pulsograf.

SFIGMOMANOMETRU, dispozitiv medical de măsurare a tensiunii arteriale; Tensiometru.

SFREDELIRE, metodă de prelucrare a materialelor prin tăiere cu un instrument de tăiere rotativ special (burghiu) pentru a obțineți găuri de diferite diametre și adâncimi sau găuri multifățetate de diferite secțiuni și adâncimi.

SHIMMY, vibrații intense în sistemul roților direcționate și puntea din față a mașinii sau autooscilația roților unei aeronave.

SHIPLIFT, structură pentru mutarea navelor de la un nivel al apei la altul.

SI, sistem internațional de unități de măsură.

SIDEF, materie primă pentru industrie.

SIDERURGIE, include extragerea, înobilarea și granulara mine-reurilor de fier, mangan și crom, pregătirea fierului uzat, producerea articolelor de metal, laminarea metalului, producerea materialelor refractare, extragerea materiei prime suplimentare, precum și ramurile conexe și auxiliare, ce asigură derularea normală a procesului de obținere a metalului.

SIFON, dispozitiv hidraulic alcătuit dintr-o conductă îndoită sau o altă structură în care se ține o anumită cantitate de apă, care împiedică pătrunderea gazelor din rețeaua de canalizare în cameră, dar asigură trecerea apelor uzate.

SIGNATURĂ, element tipografic și poligrafic.

SIGURANȚA CONSTRUCȚIILOR, metode, procedee, activități menite să asigure exploatarea inofensivă a obiectelor construite.

SIGURANȚA CONTRA INCENDIILOR, metode, procedee, activități menite să protejeze contra incendiilor.

SIGURANȚA RADIOLOGICĂ, activități de protecție a oamenilor împotriva efectelor nocive ale radiațiilor ionizante.

SIGURANȚA RUTIERĂ, metode, procedee, activități menite să asigure protecția participanților la traficul rutier.

SILICATIZAREA SOLULUI, procedeu tehnologic.

SILOZ, depozit industrial; tip de furaj pentru animale.

SILUMIN, aliaje din aluminiu cu conținut de siliciu.

SIMBOL, în informatică, un înlocuitor pentru un obiect natural sau inventat, care desemnează acest obiect și este un element al unui anumit sistem pentru construirea de mesaje simbolice (texte, note muzicale etc.) într-un mediu uman-mașină (s-mediu), conceput pentru percepția umană sau robot.

SINCROFAZOTRON, accelerator ciclic rezonant pentru protoni și alte particule grele, în care acestea se mișcă pe o orbită de rază

constantă, într-un câmp magnetic director crescător (în timp) și se accelerează de către un câmp electric de frecvență variabilă.

SINDROMUL KESSLER, cascadă colizională sau cascadă ablațională, termen propus de cercetătorul NASA Donald J. Kessler în 1978.

SINGAPORE, fenomenul dezvoltării unui teritoriu.

SINETIZATOR DE FRECVENȚĂ, dispozitiv electronic pentru generarea oscilațiilor armonice electrice care utilizează repetări liniare (înmulțire, însumare, diferențe) pe baza unuia sau mai multor generatoare de referință.

SINTEZA CRISTALELOR, procedeu tehnologic.

SINTEZA CULORILOR, metodă de obținere a descompunerii culorilor în temeiul culorilor de bază, pentru imprimarea tipăriturilor color.

SINTEZĂ CHIMICĂ, procedeu de obținere a compușilor chimici din substanțe mai simple.

SIRENĂ, generator de sunete, a cărui funcționare se bazează pe întreruperea periodică a unui flux de abur, aer ș.a.

SISAL, fibră naturală grosieră și rezistentă, obținută din frunzele de Agave sisalana.

SISTEM AUTOMATIZAT DE CONDUCERE, sistem tehnic care asigură menținerea unui proces tehnologic; sistem tehnic de la bordul unui vehicul care asigură menținerea stabilității pe traseu.

SISTEM BIOTEHNIC, sistem interdisciplinar.

SISTEM COMPLEX, obiect compus din mai multe componente și subsisteme, care la interacționare dau sistemului noi proprietăți, care nu pot fi deduse din proprietățile subsistemelor.

SISTEM CONTRAARC, echipament industrial în domeniu.

SISTEM DE ALARMĂ, dispozitive de detectare a unor nereguli sau abateri.

SISTEM DE AUTOADAPTARE, sistem de control automatizat pentru a menține operabilitatea în condiții de schimbări neașteptate ale proprietăților obiectului de control și influențelor perturbatoare prin schimbarea algoritmilor de funcționare și/sau a structurii în ansamblu, pentru a păstra condițiile optime de funcționare.

SISTEM DE BARE, în mecanica construcțiilor, structură de susținere, ale cărei elemente sunt bare rectilinii sau curbilinii asamblate între ele în noduri.

SISTEM DE CĂUTARE ȘI ALARMĂ, dispozitive și instalații de comunicare operațională pe teritoriul unei întreprinderi sau instituții, utilizate pentru a transmite mesaje, apeluri angajaților.

SISTEM DE CĂUTARE, algoritmi și set de programe care, fiind implementate, oferă posibilitatea de a accesa rapid informațiile de care utilizatorul are nevoie, căutându-le într-o colecție mare de date disponibile.

SISTEM DE CONDUCERE, volan, mecanism de direcție și sistem de frânare, care asigură mișcarea vehiculelor cu roți într-o direcție dată.

SISTEM DE CONSTRUCȚII, set de elemente structurale și materiale de construcție, care asigură integritatea, stabilitate geometrică, capacitate portantă, fiabilitate și caracteristici de performanță specificate în documentele de proiectare.

SISTEM DE DEVIERE, set de electrozi și/sau de elemente electromagnetice, care formează câmpuri transversale pe direcția mișcării electronilor, pentru a schimba direcția mișcării lor; parte componentă a sistemului optoelectronic al dispozitivului cu fascicul de electroni.

SISTEM DE DIRIJARE PRIN IMPULSURI, în tehnică, sistem automatizat de management.

SISTEM DE EDITARE LA CALCULATOR, soft și hardware destinate pentru pregătirea mostrelor de producție poligrafică pentru tipar.

SISTEM DE EDITARE, unitate tehnologică alcătuită din echipamente și softuri pentru pregătire, preimprimare a publicațiilor.

SISTEM DE FIȘIERE, mod de organizare, stocare și denumire a datelor pe suporturile de stocare în computere, precum și în alte echipamente electronice.

SISTEM DE ÎNCETINIRE, dispozitiv care generează și canalizează undele electromagnetice cu o viteză de fază mai mică decât viteza luminii în vid (unde încetinite), și asigură interacțiunea lor sincronă pe termen lung cu fluxurile de particule încărcate, fiind utilizate pe larg în dispozitive electronice cu microunde cu interacțiune lungă (lămpi cu undă călătoare, lămpi cu undă înapoi, magnetroni, masori cu rezonanță ciclotron), sincrotrone și acceleratoare liniare, separatoare de particule încărcate, antene de undă călătoare, linii de întârziere, filtre electrice, schimbătoare de fază etc.

SISTEM DE MENȚINERE A VIETII, ansamblu de dispozitive și echipamente îmbinate funcțional, ce asigură supraviețuirea astronautilor în aparate submersibile, la bordul navelor cosmice, în scafandre ș. a.

SISTEM DE MONITORIZARE, sistem de control automatizat, în care variabila controlată la ieșire reproduce variabila de la intrare, deși nu este cunoscută în prealabil.

SISTEM DE OPERARE, procedeu tehnologic în informatică.

SISTEM DE POZIȚIONARE PRIN SATELIT, sistem militar american NAVSTAR (Navigation Satellite Timing and Ranging).

SISTEM ELECTROENERGETIC, ansamblu de stații electrice, rețele de distribuție și consumatori de energie electrică.

SISTEM ENERGETIC UNIFICAT, combinație de sisteme de energie electrică, conectate printr-un singur proces de producție, transmisie și distribuție a energiei electrice printr-un management centralizat de monitorizare operațională.

SISTEM INERȚIAL DE DIRIJARE, sistem de control al mișcării rachetelor și aparatelor cosmice.

SISTEM INFORMATIC, sistem de gestiune a bazelor de date.

SISTEM INFORMAȚIONAL GEOGRAFIC (SIG), sistem integrat unic de colectare, stocare și prelucrare a informației; GIS (Geographic Information System).

SISTEM INFORMAȚIONAL, ansamblu de programe, dispozitive și mijloace auxiliare, care asigură păstrarea, stocarea și prelucrarea informației, dar și menținerea unei interfețe comode cu utilizatorii sistemului, set de instrumente hardware și software care formează un singur mediu conceput pentru a rezolva problemele procesării informațiilor.

SISTEM INSTRUMENTAL, în informatică, ansamblu de mijloace de programare și de dispozitive utilizate la elaborarea programelor.

SISTEM NTSC, (National Television System Committee) sistemul analogic de televiziune folosit în America de Nord.

SISTEM OPTICO-ELECTRONIC, totalitate de câmpuri electrice și magnetice, formate de câmpuri magnetice și electrozi, și care conțin fascicule de electroni.

SISTEM PAL, (Phase Alternating Line), sistem analogic de codificare a semnalelor de televiziune color apărut în Europa de Vest.

SISTEM PLAN, sistem în mecanica structurală în care axele tuturor elementelor, inclusiv cele de susținere, se află în planul de acțiune al forțelor externe.

SISTEM PORTATIV DE MENȚINERE A VIETII, dispozitiv autonom de asistență a vieții, ale cărui unități principale sunt situate în spatele costumului spațial al astronautului.

SISTEM SATELITAR DE POZIȚIONARE, sistem de determinare a coordonatelor obiectelor pe suprafața Pământului, în atmosferă sau în spațiul extraterestru, folosind un set de stații de transmisie radio situate pe sateliți și receptoare terestre, sensibile la semnalele radio ale sateliților acestui sistem.

SISTEM SECAM, normă de codare a semnalului video color.

SISTEM SPAȚIAL, domeniu în mecanica structurală.

SISTEM STATIC NEDEFINIT, în mecanica construcțiilor, sistemul geometric neschimbat, în care pentru a determina forțele, suplimentar la ecuațiile staticii, sunt necesare ecuații care caracterizează deformarea acestui sistem.

SISTEM UNIT DE ENERGIE, combinație din mai multe sisteme energetice regionale, unite printr-un mod comun de funcționare și care au un control de monitorizare comun.

SISTEMATIZARE URBANĂ, principiu urbanistic.

SISTEME ELECTRICE, partea electrică a sistemului de energie electrică.

SISTEMUL DE ALIMENTARE, set de elemente cu configurații și dimensiuni destinate umplerii lente a matricei cu material topit.

SISTEMUL DE FUNCȚIONARE, set de programe care oferă posibilitatea de a utiliza în mod convenabil resursele hardware și software ale aplicațiilor informatice și ale utilizatorului, în conformitate cu o politică de securitate dată și de partajare a resurselor; de obicei, este încărcat atunci când porniți computerul.

SISTEMUL DE GESTIONARE A DATELOR, set de programe care permit crearea unei baze de date și manipularea acestor informații (introducere, actualizare, ștergere sau selectare).

SISTEMUL DE NAVIGARE RADIO, complex de dispozitive radiotehnice care interacționează între ele (prin canale radio sau în cadrul unei scheme structurale unice) pentru a determina locația, viteza și/sau alte caracteristici ale unui obiect monitorizat în scop de navigație.

SIT, cadru natural, șantier arheologic; Sit arheologic, sit comemorativ, sit istorico-rural, sit urban.

SITĂ, echipament industrial în domeniu.

SITE, set de documente electronice (pagini web) perfectate în limbajul HTML (HyperText Markup Language) ale unei persoane sau organizații private, plasate pe Internet, care sunt percepute de utilizatori ca un tot întreg.

SKIP, container basculant.

SKYLAB, proiect și aparat astronomic.

SLIP, cărucioare pe șine cu platformă specială cu un plan înclinat pentru lansarea controlată mecanizată a navelor în apă sau ridicarea lor din apă; secțiune înclinată longitudinal a punții superioare a unei nave de pescuit, care se extinde sub suprafața apei și este delimitată de pereți laterali verticali și servește pentru a trage pe punte traulele cu captura de pește sau fructe de mare.

SLUP, navă de război cu trei vele în secolele XVIII–XIX-lea cu pânze directe; navă mică de patrulare; tip comun de echipamente de navigație pentru yachturi sportive mici și mijlocii cu o singură velă.

SMALT, sticlă opacă colorată, sub formă de plăci sau cuburi utilizată pentru a realiza mozaicuri.

SMARALD, mineral, piatră prețioasă.

SMARTFON, telefon mobil completat cu funcțiile unui calculator personal de buzunar.

SMS, în telefonie celulară, serviciu mesaje scurte.

SOBE DIN PIATRĂ, instalație de încălzire cu funcționare periodică.

SOCLU, partea inferioară, de obicei mai proeminentă, a unei construcții (clădiri, arc, coloană); postament pe care se instalează o statuie; element cu filet al becului electric.

SOFTWARE, set de programe, baze de date, fișiere, precum și documente care le descriu, pentru rezolvarea unui grup de activități conexe pe unul sau mai multe calculatoare, care interacționează.

SOFTWARE-UL DE SISTEM, domeniu al științei calculatoarelor, care asigură controlul componentelor unui sistem informatic, cum ar fi procesoarele, dispozitivele de intrare-ieșire, echipamentele de rețea, care acționează pe de o parte ca o „interfață intermediară”, iar pe de altă parte ca echipament pentru noi aplicații.

SOL, zăcămintele și exploatarea lor.

SOLAS, (Safety of Life at Sea), convenția pentru ocrotirea vieții umane pe mare.

SOLENOID, dispozitiv cilindric de inducție, format dintr-un număr mare de spire ale unei sârme izolate înfășurate unul lângă altul.

SOLION, dispozitiv electronic de detectare și amplificare.

SOND MAGNETIC, dispozitiv pentru măsurarea intensității câmpurilor magnetice și a gradientilor acestora și transformarea lor în semnale electrice.

SONDA SPAȚIALĂ ROSETTA, proiect astronomic.

SONDAJ ÎN NAVIGARE, observarea obiectelor cu coordonate cunoscute pentru a stabili locul efectiv al navei.

SONDĂ DE FORAJ, mină rotundă pentru extragerea rocilor de la adâncime, al cărei diametru depășește de sute și mii de ori lungimea ei.

SONDĂ DE PETROL, instalație construită pentru explorarea și exploatarea câmpurilor petroliere.

SONDĂ SPAȚIALĂ, navă spațială automatizată, lansată pentru cercetarea sistemului solar și spațiului interplanetar.

SONDĂ VOYAGER JUPITER, proiect astronomic.

SONETĂ, dispozitiv alcătuit dintr-un berbec care alunecă pe o bară verticală, cu care se bat mecanic piloții în sol, la construirea fundamentelor obiectelor industriale și civile, podurilor conductelor de apă, gaz și petrol etc.

SONOGRAFIE, metodă de obținere a imaginilor cu obiecte aflate în diferite medii cu ajutorul undelor acustice.

SONOMETRU, dispozitiv de măsurare.

SORBITĂ, în științele metalelor, componenta structurală a oțelurilor și a fontei.

SORTATOR, echipament industrial în domeniu.

SOYUZ, serie de nave spațiale cu mai multe scaune pentru zboruri pe orbită joasă.

SOYUZ-APOLLO, program internațional astronomic.

SPACE SHUTTLE, navetă spațială americană reutilizabilă de transport al astronauților și încărcăturilor pe orbită și înapoi.

SPADĂ, armă albă individuală.

SPALIER, suport; scară gimnastică.

SPAM, distribuție electronică de diverse tipuri de publicitate sau alte tipuri de mesaje către persoane care nu și-au dat consimțământul să o primească; gunoi de rețea.

SPARGE-VAL, construcție hidrotehnică.

SPATĂ, piesă la războiul de țesut mecanic sau manual.

SPAȚIU COSMIC, spațiul universului.

SPAȚIU MINIER, cavitate creată de om rămasă la închiderea unei cariere deschise sau a unei mine subterane ca urmare a extracției de substanțe minerale, precum și a rocilor care le acoperă și le înconjoară.

SPAȚIU, loc, suprafață, teritoriu; Spațiu interurban, spații de circulație, spații libere, spații verzi.

SPĂRGĂTOR DE GHEAȚĂ, vas auxiliar pentru navigația pe gheață, conceput pentru a menține și extinde navigarea în bazinele înghețate.

SPECTROFOTOMETRU, dispozitiv de măsurare.

SPECTROGRAF, dispozitiv de înregistrare a măsurărilor.

SPECTROMETRU, dispozitiv de măsurare.

SPECTROSCOP, dispozitiv de măsurare.

SPEISE, produs intermediar sau secundar în metalurgia neferoasă – aliaj de arsenide și antimonide din fier, cobalt, nichel, cupru și alte metale; format în timpul topirii materiilor prime cu un conținut ridicat de arsen, poate conține și platină, aur.

SPIDOMETRU, dispozitiv de măsurare a vitezei; Vitezometru.

SPIROGRAF, dispozitiv medical de înregistrare și de măsurare.

SPIROMETRU, dispozitiv medical de măsurare.

SPITAL, instituție medicală.

SPREAD, diferența dintre ratele vânzătorului și ale cumpărătorului în cadrul operațiunilor cu instrumente ale pieței financiare; produs alimentar bazat pe un amestec de grăsimi vegetale și lapte.

SPUMĂ ETANȘĂ, material de construcție din spumă poliuretanică obținută dintr-un amestec de polioli și poliizocianat, solidificat după eliberarea lui dintr-un tub cu aerosoli.

SS TORREY CANYON, petrolier din clasa LR2 Suezmax, care a provocat un accident petrolier.

STABILITATE DINAMICĂ, caracterizarea stării construcțiilor supuse sarcinilor vibraționale.

STABILITATE TERMICĂ, vezi **Rezistență termică**.

STABILIZAREA FRECVENȚEI, în ingineria radio, menținerea constantă a frecvenței oscilațiilor electrice generate în oscilator.

STABILIZATOR AERONAUTIC, parte fixă sau mobilă a cozii orizontale a aeronavei, situată pe partea din spate a fuselajului sau pe chilă, proiectată pentru a oferi stabilitate longitudinală aparatului de zbor.

STABILIZATOR, dispozitiv automatizat de a menține în rețeaua electrică o valoare dată reglabilă (de obicei tensiune electrică sau curent) la schimbările curente ce au loc în anumite limite a parametrelor rețelei sau a sarcinii circuitului.

STACK, în tehnica de calcul, dispozitiv al memoriei operative, utilizată pentru a stoca temporar informațiile procesorului, registrele, variabilele locale.

STACKER, transportor mobil utilizat pentru încărcare și descărcare, transportarea materialelor în vrac (minereu, nisip, pietriș, piatră zdrobită etc.) și stivuirea lemnului scurt (în depozitele de cherestea).

STADION, spațiu public pentru cultura fizică și sport.

STANDARD, norme prestabilite; Standardizare.

STANDARDELE FRECVENȚEI CUANTICE, parametrii de măsurare precisă a frecvenței oscilațiilor sau generării lor cu o stabilitate a frecvenței în timp, la nivel de atomi, ioni sau molecule.

STARE LIMITĂ A MATERIALELOR ȘI STRUCTURILOR, situație când o structură sau o substanță materială încetează să mai îndeplinească cerințele operaționale, fie își pierde capacitatea de a rezista influențelor externe, fie se deformează inacceptabil, aceste cauze făcând exploatarea lor în continuare inacceptabilă, imposibilă sau periculoasă.

STARTER, demaror, motor auxiliar.

STATICA CONSTRUCȚIILOR, domeniu al mecanicii construcțiilor, care studiază metodele de calcul a structurilor în contextul anumitor condiții, ținând cont de cerințele de rezistență, rigiditate, stabilitate sub acțiunea statică a sarcinii, fiabilitate, rentabilitate, estetică și alte restricții.

STATOR, partea fixă a unei mașini energetice cu rotor (motoare electrice, turbine, compresor, pompă hidraulică, motor hidraulic, ventilator etc.).

STAȚIE DE CALE FERATĂ, întreprindere feroviară de bază, care are în subordine un segment de cale ferată dezvoltat pentru a recepționa, expedia, intercala și depăși garniturile de tren.

STAȚIE DE ENERGIE ELECTRICĂ, stație electrică care generează energie electrică ca urmare a conversiei căldurii degajate în timpul arderii combustibilului.

STAȚIE DE EPURARE A APEI, întreprindere comunală.

STAȚIE DE LUCRU, computer folosit de utilizatorul specializat la locul de muncă pentru executarea unor sarcini online.

STAȚIE DE POMPARE, complex de structuri, dispozitive, mașini și echipamente concepute pentru ridicarea și mișcarea lichidelor.

STAȚIE DE RADIO, dispozitiv radioelectronic portabil care emite și recepționează unde scurte.

STAȚIE DE RADIODIFUZIUNE, set de dispozitive pentru transmiterea și/sau recepționarea informațiilor prin intermediul undelor radio.

STAȚIE DE RADIOLOCAȚIE, dispozitiv pentru detectarea și determinarea locației obiectelor (țintelor), folosind metode radar de revizuire sau/și urmărire.

STAȚIE DE TRIERE, construcție la calea ferată sub forma unui terasament pe care sunt așezate șine, destinate formării și desființării trenurilor, sortarea tuturor tipurilor de vagane.

STAȚIE ELECTRICĂ CU TURBINĂ CU ABURI, centrală termică în care generatorul electric este pus în mișcare de o turbină cu aburi.

STAȚIE ELECTRICĂ DIESEL, instalație energetică, dotată cu un generator de curent alternativ, transformă energia mecanică de rotație a arborelui cotit al motorului Diesel în energie electrică.

STAȚIE ELECTRICĂ MOBILĂ, sursă electrică autonomă de energie pentru generarea curentului alternativ trifazat de frecvență industrială, localizată pe un vehicul-tren vagon sau automobil pentru alimentarea temporară a consumatorilor aflați la distanță de sistemele de alimentare cu energie electrică.

STAȚIE HELIOELECTRICĂ, centrală solară, care transformă radiațiile solare fie direct în energie electrică, fie pe principiul transformării energiei solare în căldură, apoi în curent electric.

STAȚIE HIDROELECTRICĂ CU POMPĂ, centrală electrică.

STAȚIE SPAȚIALĂ CHINEZĂ, navă spațială.

STAȚIE SPAȚIALĂ INTERNAȚIONALĂ, navă spațială pe orbită echipată și folosită ca complex de cercetare polivalent în cooperare internațională de Canada (Agenția Spațială Canadiană, CAC), Rusia (Agenția Spațială Federală, Roscosmos), SUA (Administrația Națională Aeronautică și Spațială, NASA), Japo-

nia (Agenția Aerospațială din Japonia, JAXA) și țările membre ale Agenției Spațiale Europene.

STAȚIE SPAȚIALĂ, STAȚIE ORBITALĂ, nave spațiale pilotate sau automate care operează mult timp pe orbită în jurul Pământului sau altor corpuri spațiale.

STAȚIE TELEFONICĂ, complex de mijloace tehnice destinate schimbării canalelor de comunicații ale rețelei de telefonie.

STAȚIE TERESTRĂ, stație de comunicații prin satelit, localizată pe suprafața Pământului, inclusiv, pe o navă maritimă sau la bordul unui avion, și concepute pentru a comunica cu unul sau mai multe vehicule spațiale.

STAȚIE, complex de clădiri, structuri și dispozitive amplasate în punctul de oprire a transportului terestru, aerian sau maritim, și concepute pentru a servi călătorii.

STAȚIE, locație publică.

STĂVILAR, echipament industrial în domeniu.

STÂLP DESPĂRȚITOR, element de construcție.

STÂLP, piesă în construcții.

STENOPĂ, deschidere circulară de dimensiuni mici la un dispozitiv.

STEREOFONIE, procedeu tehnologic de înregistrare și reproducere a sunetelor.

STEREOFONIE, sistem de reproducere a sunetului multicanal, care creează la ascultător iluzia de a percepe sursele sonore în aranjament spațial.

STEREOSCOPIE, procedeu tehnologic.

STERILIZATOR, echipament industrial în domeniu.

STICLA REZISTENTĂ LA SPARGEREA, foi transparente din sticlă de silicat sau organică, care la spargere nu formează așchii cu muchii ascuțite.

STICLĂ DE CONSTRUCȚIE, materiale și produse din sticlă de silicat utilizate la construcții pentru geamuri, dispozitive de pereți despărțitori, garduri, decorarea clădirilor etc.

STICLĂ DE CUART, mineral sintetic sau natural suprarăcit de dioxid de siliciu în stare amorfă.

STICLĂ DE ZIDĂRIE, materiale și produse din sticlă de silicat, utilizate la construcții pentru goluri luminate, pereți despărțitori, garduri, decorarea clădirilor etc.

STICLĂ EXPANDATĂ, material de construcție din sticlă cu o structură celulară poroasă, care are proprietăți izolatoare termice și absorbante fonice ridicate.

STICLĂ LICHIDĂ, soluție apoasă de silicați ai metalelor alcaline.

STICLĂ OPTICĂ, substanță transparentă cu uniformitate optică ridicată, utilizată pentru fabricarea pieselor de instrumente și dispozitive optice.

STICLĂ ORGANICĂ, denumirea tehnică a materialelor transparente optice pe bază de polimeri organici –polimetacrilat, policarbonat, polistiren ș.a.

STICLĂ POLIMERICĂ, materiale compozite polimerice, care conțin fibră de sticlă ca agent de ranforsare.

STICLĂ, material amorf solid natural sau artificial, de obicei transparent într-un anumit interval optic de vizualizare, de transformare a nisipului în sticlă; Sticlă de cristal.

STIMULATOR CARDIAC IMPLANTABIL, dispozitiv medical.

STINGĂTOR DE ARC, dispozitiv destinat să stingă arcurile electrice, apărute la deschiderea contactelor.

STINGĂTOR, extingtor tehnic.

STOCARE GEOLOGICĂ A DIOXIDULUI DE CARBON, proces geologic.

STOFE PUFOASE, tipuri de stofe.

STRADĂ, traseu într-o localitate; Drum, stradelă.

STRATOSTAT, balon mare utilizat pentru ridicarea echipajelor și a echipamentelor pentru cercetări științifice, precum și pentru ascensiuni record, salturi cu parașuta, testarea unor dispozitive etc.

STRĂLUCIRE, proprietate a suprafețelor luminescente, luciu.

STRĂMUTAREA EDIFICIILOR, complex de lucrări de construcții civile efectuate pentru a schimba locația clădirilor.

STREĂȘINĂ, element al acoperișului.

STRIMER, dispozitiv pentru înregistrări secvențiale în lanț pe bandă magnetică.

STRINGHER, muchii rigide longitudinale ale unei aeronave, sub formă de grinzi deosebit de trainice sau construcții speciale de metal, proiectate pentru a-i conferi rezistență și rigiditate.

STROPITOARE, echipament industrial și agricol în domeniu.

STRUCTURA EREDITARĂ, păstrarea în metale și aliaje a formelor și orientarea cristalografică a elementelor structurale după transformare polimorfă directă și inversă.

STRUCTURA MDS, combinație ordonată de straturi subțiri (mai puțin de 1 μm) de metal și dielectric depuse pe o placă semiconductor pentru a crea tranzistoare MIS, condensatoare MOS, dispozitive cuplate la sarcină, elemente de memorie computer etc.

STRUCTURA METALULUI, compoziția structurală a metalelor sau a aliajelor.

STRUCTURA SUPERIOARĂ A CĂII FERATE, parte a terasamentului căii ferate, concepută pentru a prelua sarcinile de la roțile materialului rulant și a le transfera în structura inferioară a căii ferate, precum și pentru a direcționa mișcarea roților de-a lungul șinelor.

STRUCTURĂ DE SCURGERE A APEI, instalație hidraulică pentru evacuarea apei în exces dintr-un rezervor sau alt corp cu apă, precum și pentru degajări utile de apă în aval.

STRUCTURĂ WIDMANSTÄTTEN, varietate de structură de cristale cu granule grosiere, aranjate geometric corect sub formă de plăci (sau ace) în interiorul cristalelor.

STRUCTURĂ, sistem de elemente; Structură urbană, structură arhitecturală.

STRUCTURI CU TENSIUNE PRELIMINARĂ, circuit electric.

STRUCTURI DE APĂRARE, structuri hidraulice în porturi pentru a le proteja de valuri, curenți de mare, gheață și sedimente, și pe terenuri drenate pentru a intercepta fluxurile de ape de suprafață sau subterane.

STRUCTURI DE PROTECȚIE A MALURILOR, instalații hidrotehnice menite să protejeze litoralul de acțiunea devastatoare a valurilor, curenților marini și gheții.

STRUCTURI DE TABLĂ, articole sub formă de plăci cu pereți subțiri din tablă.

STRUCTURI FORESTIERE, structuri hidraulice pe râuri pentru plutirea lemnului și trecerea lui prin baraje, buștenii fiind legați în plute sau în vrac.

STRUCTURI METALICE, structuri din metale și aliaje ale acestora și utilizate în construcții și alte ramuri.

STRUCTURI PLIATE, construcții spațiale simple din elemente plate, fixate rigid între ele sub anumite unghiuri.

STRUCTURI PNEUMATICE, clădiri, învelișuri moi, la care forma, stabilitatea și rezistența la sarcini externe (capacitate portantă) sunt asigurate și/sau susținute de presiunea de aer crescută – sub carcasă sau în interiorul elementelor structurale portante.

STRUCTURI PORTUARE, instalații și dispozitive proiectate pentru pilotarea și acostarea navelor în porturi.

STRUNG CARUSEL, mașină unealtă de prelucrare prin așchiere a pieselor cu greutate mare și diametru de proporții, comparativ cu lungimea.

STRUNG, instalație mecanică sau electromecanică pentru prelucrarea prin tăiere a semifabricatelor din metale și alte materiale, mașină de tăiat metal cu ax orizontal, cu o placă frontală poziționată vertical și două artere cu alimentare longitudinală și transversală; Strungul lui Maudslay.

STRUNJIRE, procedeu tehnologic.

STUC, dispozitiv electronic.

STUDIU DE FEZABILITATE, în construcții, cercetări tehnice, economice și științifice în detaliu, privind condițiile naturale și tehnice ale șantierului, impactul lui asupra comunității.

STUFIT, material termoizolant de construcție din plăci de stufit.

SUBMARIN, tip de navă.

SUBSIDENȚĂ, proces meteorologic și geologic.

SUBSOL, etaj inferior nerezidențial al clădirii, folosit ca depozit, mai rar, pentru iernarea animalelor.

SUBSTANȚE REFRACTARE, ceramică și materiale produse pe bază de materii prime minerale cu o rezistență la foc de cel puțin 1580 °C.

SUBSTAȚIE ELECTRICĂ, echipamente electrice amplasate într-un singur loc pentru conversia tensiunii (stație transformatoare) sau distribuția energiei electrice între consumatori, precum și pentru comunicarea între două sau mai multe rețele electrice; Substație de transformare.

SUDARE PRIN REZISTENȚĂ DE CONTACT, unirea a două piese de metal prin încălzire cu curent electric de mare putere.

SUDURĂ CU ARC ELECTRIC, sudare prin fuziune, în care piesele care urmează să fie îmbinate sunt încălzite cu un arc electric.

SUDURĂ DE FRECVENȚĂ ÎNALTĂ, metodă de sudare în care metalele sunt încălzite prin curenți de înaltă frecvență.

SUDURĂ PRIN INDUCȚIE, vezi **Sudură de frecvență înaltă**.

SUDURĂ, metodă de alipire prin fuziune a unui strat de metal (ali-aj) pe suprafața de metal a produsului, pentru a crea un strat cu proprietăți specificate și parametri geometrici prestabiliți.

SUFLARE, în inginerie, injectarea gazelor sau amestecului de gaze în tehnologii industriale de încălzire (furnale, convertoare, cazane etc.) pentru a asigura derularea sau intensificarea proceselor fizico-chimice.

SUITOARE, galerie minieră.

SULIȚĂ, armă albă individuală.

SUMATOR, circuit electronic care adună semnalele digitale sau analogice.

SUPAPĂ ARV (Air Release Valve), supapă automată pentru evacuarea aerului din conducte.

SUPAPĂ CU MERCUR, dispozitiv cu mai mulți electrozi cu descărcărcător cu arc autonom în vapori de mercur la presiunea 1-10 MPa și circuit electric într-un singur sens.

SUPAPĂ ELECTRICĂ, element activ al redresoarelor, convertoarelor de frecvență, dispozitivelor de comutare etc, care în funcție de direcția curentului electric, are conductivitate unidirecțională ridicată sau scăzută.

SUPAPĂ, echipament industrial în domeniu.

SUPERCOMPUTER, cel mai puternic dintre calculatoarele existente, care are un sistem multiprocesor format din zeci de mii de module de calcul.

SUPERPLASTICITATE, proprietate a metalului de a se deforma foarte mult, fără a-și deteriora structura.

SUPORT DE REZISTENȚĂ A PODULUI, element de susținere a căii de rulare a unui pod în spațiu într-o poziție prestabilită și transferă sarcina de la ea la bază.

SUPORT MECANIZAT, suport minier montabil.

SUPORT, în construcție, element al structurii care sprijină și fixează structurile de susținere, transferând forța de la o parte a structurii,

la cealaltă sau la baza structurii; în mecanica structurală, model de proiectare a conexiunilor pentru suporturi pentru structuri reale.

SUPRAARDERE, defect de oțel carbon, cauzat de condiții anormale la încălzirea lingourilor din oțel la tratare sub presiune care nu mai poate fi recuperat.

SUPRACONDUCTIBILITATE, fenomen fizic.

SUPRACONDUCTOR IONIC, dispozitiv electronic.

SUPRACONDUCTORI DE TEMPERATURĂ ÎNALTĂ, dispozitiv electronic.

SUPRAFETE HIDROFOBE, straturi subțiri de substanțe care resping apa, depuse pe suprafața materialelor.

SUPRASARCINĂ, sporirea sarcinii nominale în instalații electrice sau în unele dispozitive ale lor luate aparte; Suprasarcină a unui aparat de zbor.

SUPRASOLICITARE, într-un sistem electric, impact electric în care orice schimbare care apare în timp în tensiunea electrică, depășește valoarea admisibilă a tensiunii de funcționare pentru instalația electrică dată.

SUPRASTRUCTURA NAVEI, structurile închise de pe puntea superioară a vaporului.

SUPRAVIEȚUIRE, capacitatea unui dispozitiv tehnic de a-și îndeplini principalele funcții, în pofida defectelor și deteriorării.

SURDOCAMERĂ, echipament industrial în domeniu.

SURPARE, mișcare bruscă în timp, rapidă, ce duce la coborârea locală a suprafeței pământului, adesea cu deformații neuniforme semnificative.

SURPLUS, dotarea echipamentului tehnic cu capacități ce depășesc necesarul pentru buna lor funcționare.

SURSĂ DE CURENT, instalație, care transformă diferite tipuri de energie în energie electrică.

SURSĂ SECUNDARĂ DE ALIMENTARE CU CURENT ELECTRIC, instalație, care transformă energia electrică a sursei primare în energie electrică cu alți parametri.

SURSE DE CURENT DE REZERVĂ, surse chimice de curent, a căror proiectare permite să fie stocate într-o stare inactivă (nefuncțională) pentru o perioadă lungă de timp, și în momentul necesar, să fie puse în acțiune.

SURSE DE ENERGIE RENOVABILĂ, fluxuri de energie existente în mod constant sau care apar periodic în mediu: radiații solare, hidroenergetică, energie eoliană, biomasă, curenții oceanici, energia geotermală etc.

SURSE DE LUMINĂ, echipament industrial în domeniu.

SURSE DE RADIATIE INFRAROȘIE, echipament industrial în domeniu.

SUSPENSIUNE MAGNETICĂ, suspensie fără contact, asigurând acțiunea vehiculului și mișcarea acestuia de-a lungul pasajului. Se realizează ca urmare a interacțiunii câmpurilor magnetice create pe șasiul vehiculului și în structura șinei.

SUSPENSIUNEA UNUI VEHICUL, set de piese, dispozitive și mecanisme, care leagă corpul mașinii cu elementele de susținere pentru a reduce sarcina dinamică și a asigura distribuția ei uniformă pe toate elementele de sprijin în timpul mișcării.

SUVEICĂ, organ de lucru al războiului de țesut, pentru a trece firul de bătătură prin rostul urzelii la confecționarea țesăturilor; Suveică zburătoare.

Ș

ȘABĂR, echipament de curățare.

ȘABĂRUIRE, procedeu tehnologic cu utilizarea șabărului.

ȘABLON, dispozitiv de măsurare.

ȘALAND, navă specială maritimă sau fluvială.

ȘALUPĂ, navă mică cu motor care servește pentru transportarea pasagerilor, mărfurilor, pentru remorcare, pescuit, cercetări științifice, stingerea incendiilor, turism, sport ș. a., în flota militară – șalupă are 12-14 vâsle.

ȘAMOTĂ, material refractar artificial.

ȘAMPANIE, tip de vin.

ȘANTIER NAVAL, întreprindere pentru construcția sau reparația navelor a industriei constructoare de nave.

ȘANȚ MINIER, exploatare minieră deschisă cu forma transversală trapezoidală, delimitată de jos de talpă și de planurile înclinate în lungime – laturi, în lățime – capete.

ȘAPĂ, material de impermeabilizare în construcții; Șapă de mortar.

ȘARJĂ, amestec de materiale (într-o anumită proporție), prelucrate în dispozitive metalurgice, chimice și alte unități, pentru a obține produse metalice cu anumite proprietăți fizice și chimice.

ȘASIU, ansamblu de unități de transmisie, sistem de roți și mecanisme de control ale unui automobil.

ȘCOALA NAȚIONALĂ SUPERIOARĂ DE MINE DIN PARIS, instituție de învățământ.

ȘENILĂ, bandă fără sfârșit, formată din elemente metalice (uneori de cauciuc) articulate între ele și care, fiind dispusă pe roțile unui vehicul autopropulsat, îi asigură o capacitate de trecere sporită.

ȘEVER, instrument în formă de disc ascuțit.

ȘEVERUIRE, procedeu tehnologic.

ȘEVRO, piele de capră sau de ied tăbăcită în săruri de crom. Este moale, subțire, elastică și are un aspect frumos. Din șevro se confecționează încălțăminte și articole de marochinărie.

ȘINĂ DE CONTACT, element în rețeaua de contact care are forma și secțiunea transversală ca la șinele de cale ferată.

ȘINDRILĂ, material de acoperire a caselor.

ȘINE, grinzi speciale din oțel amplasate pe traverse sau alte suporturi pentru traficul feroviar sau montan al materialului rulant (trenuri, căi ferate, tramvaie), mișcarea macaralelor, cărucioarelor în mine și cariere etc.

ȘLEFUIRE, tratarea suprafeței pieselor prin tăiere cu un instrument abraziv.

ȘLEP, tip de navă.

ȘLIF, eșantion de metal sau aliaj metalic, preparat pentru cercetare macro sau microscopică.

ȘLIHTUIRE, aplicarea pe fire a unui strat subțire de adeziv pentru a spori rezistența lui la abraziune și întindere repetată, precum și pentru a reduce ruperea firelor în timpul țesutului.

ȘOSEA, traseu terestru pietruit sau asfaltat; Drum.

ȘPACLUIRE, procedeu tehnologic în construcții.

ȘRAPNEL, (de la numele inventatorului englez H. Shrapnel, 1803), proiectil de artilerie încărcat cu gloanțe și bile. Provoacă mari pierderi în forța vie a inamicului.

ȘTANȚARE, confecționarea obiectelor din tablă cu ajutorul presiunii, pentru a imprima pe suprafețele supuse finisării elemente decorative sau tehnologice în relief.

ȘTANȚARE, procedeu de prelucrare a metalelor folosind matrițe; asigură fabricarea produselor cât mai aproape de forma și dimensiunile finale.

ȘTANȚĂ, instrument de fabricare a produselor de forma și dimensiunile prestabilite prin ștanțare volumetrică sau plană, dimensionare, ștemuire și îndreptare; Poanson.

ȘTERGAR, vezi **Prosop**.

ȘTIINȚA MATERIALELOR, domeniu de cercetare.

ȘTIINȚA METALELOR, domeniu științific despre structura și proprietățile materialelor pe bază de metale (aliaje metalice); secțiune a științelor materialelor.

ȘTIINȚE NATURALE, domeniu de științe despre legitățile, fenomenele și proprietățile obiectelor naturii; include multe ramuri – științe ale naturii.

ȘTREC, excavare subterană orizontală, care nu are ieșire la suprafața pământului și este localizată în stratul zăcămintelor minerale.

ȘUBLER, instrument pentru determinarea dimensiunilor liniare ale pieselor pe coordonatele X, Y și Z.

ȘUNT, rezistor electric.

ȘURUB, tijă cilindrică sau conică filetată care servește pentru îmbinarea și fixarea a două piese. Uneori șuruburile se folosesc și pentru deplasarea unor piese pe filetul lor (șurubul strungului, teascului ș.a.).

ȘURUBELNIȚĂ, instrument manual.

T

TABULATOR, element al mașinei de scris.

TACHELAJ, set de accesorii navale din oțel, fibre și sintetice sub formă de cabluri, lanțuri, tije utilizate pentru fixarea catargului, controlul pânzelor, ridicarea și coborârea steagurilor și semnalelor, lansarea bărcilor, lucrările de ridicare etc.

TAHIMETRU, dispozitiv geodezic electronic sau mecanic pentru măsurarea pe teren a unghiurilor orizontale și verticale, distanțelor și altitudinii în cadrul sondajelor topografice.

TAHOGENERATOR, mașină electrică care convertește viteza unghiulară (viteza de rotație) a rotorului în semnal electric sub formă de tensiune de ieșire proporțională cu valoarea convertită.

TAHOMETRU, dispozitiv de măsurare în mecanică.

TAMBUR MAGNETIC, dispozitiv de memorie pentru computer, alcătuit dintr-un cilindru care se rotește cu o viteză unghiulară con-

stantă, a cărei suprafață laterală este acoperită cu un strat de material magnetic.

TAMBUR, piesă mecanică; element de construcție, platformă la intrare în vagonul de cale ferată.

TAMPOGRAFIE, metoda de aplicare a unei imagini (logo) pe suvenire mici, folosind un tampon elastic de silicon.

TAMPON, instalație pentru amortizarea forțelor longitudinale de compresie în garniturile de tren; instalație de stocare temporară a memoriei în calculatoare.

TANC, mașină de luptă blindată.

TANGAJ, mișcare unghiulară a aeronavei în raport cu axa transversală principală orizontală de inerție.

TAPET TONTISSE, material de finisare cu fire tunse – tontisse.

TAPET, în industria textilă, covor mic; material de finisare.

TAPISERIE, țesătură din lână sau alte fire lucrată manual sau la război și destinată decorării interioarelor, capitonării mobilei ș. a.

TAROD, instrument pentru executarea filetelui.

TASARE, operație tehnologică în construcție de compactare lentă a solului de sub temelia obiectului, cauzat de transferul sarcinii de la construcție.

TAUR, în instalații: suportul masiv intermediar al unui pod, rezistent la plutirea ghețurilor; element portant al construcției ce asigură scurgerea controlată a apei într-o instalație hidrotehnică.

TAVAN, acoperișul unei camere.

TĂBĂCIRE, tratarea cu tananți a pieilor și blănurilor de animale; unul din principalele procese de prelucrare a pieilor.

TĂIERE, procedeu tehnologic mecanic.

TĂIEREA CU OXIGEN, separarea articolelor de metal prin ardere a metalului topit local cu un jet de oxigen.

TĂIEREA ROȘILOR DINȚATE, metodă de modelare a dinților angrenajului prin îndepărtarea așchiilor.

TĂIETOR DE GHEAȚĂ, proiect conceput pentru a proteja taurii structurilor hidraulice și suporturile de canale ale podurilor de deteriorarea gheții în timpul derivării gheții și prevenirea blocajelor; vas de gheață folosit în secolele al XX-XXI.

TĂVĂLUG, echipament industrial și agricol în domeniu.

TÂAMPLĂRIE, atelier, meserie și obiecte confecționate de tâmplar.

TÂAMPLĂRIE, ramură de prelucrare a lemnului.

TÂARG, spațiu public.

TEASC, presă acționată manual sau mecanic, folosită la extragerea prin presare a mustului din boștină, a sucului (de mere, pere ș. a.) sau a uleiului; mașină de tipărit.

TEC, tonă echivalent cărbune, unitate de măsură pentru energie.

TECNOLOGIE LASER, metodă de aplicare a radiației laser la un obiect (substanță, material, produs) în scopul modificării necesare în parametrii și proprietățile sale sau pentru primirea și transmiterea informațiilor.

TEHNICA CRIOGENICĂ, instalație industrială sau de cercetare pentru generarea, obținerea, menținerea și utilizarea temperaturilor criogenice (mai mult de 1200 K).

TEHNICĂ CINEMATOGRAFICĂ, echipament tehnologic în domeniu.

TEHNICĂ DE CALCUL, set de mijloace tehnice și matematice, metode și tehnici utilizate pentru mecanizarea și automatizarea rezolvării problemelor de calcul și procesarea informațiilor; domeniu de știință care studiază principiile proiectării, construcției și funcționării acestor resurse tehnice; domeniu al industriei, implicat în elaborarea, fabricarea și exploatarea tehnicii de calcul.

TEHNICĂ, activități umane derulate pentru implementarea proceselor de producție, precum și pentru a satisface nevoile sociale ale comunităților umane.

TEHNICI ARTIZANALE, metode și procedee utilizate în meșteșugărit.

TEHNICI AUDIOVIZUALE, metode și procedee utilizate în domeniu.

TEHNOLOGIA IMPULSURILOR, domeniu în radiotehnică și electronică.

TEHNOLOGIA MATERIALELOR, set de proprietăți ale substanțelor, care oferă capacitatea de a fabrica produse cu o calitate dată, la un cost minim.

TEHNOLOGIA PELICULARĂ, în microelectronică, metode pentru producerea și prelucrarea circuitelor integrale peliculare subțiri (0,01-1 μm grosime) de metale, dielectrice, semiconductoare, utilizate la fabricarea tranzistoarelor și a altor elemente ale circuitelor integrate peliculare, precum și a conexiunilor de comutare și a locațiilor de montare în microcircuite.

TEHNOLOGIA PLASMEI, proces tehnologic bazat pe utilizarea plasmei la temperatură scăzută generată de un arc sau un plasma-tron de înaltă frecvență.

TEHNOLOGIE PLANARĂ, metode de fabricare a dispozitivelor semiconductoare și a circuitelor integrate prin formarea structurilor lor pe o parte a unei placi tăiate dintr-un singur cristal.

TEHNOLOGIE, disciplină științifică, care cercetează și propune tehnici și metode pentru obținerea, extragerea, prelucrarea sau procesarea materiilor prime, a materialelor, produselor semifinite sau a produselor realizate în industrie, construcții și alte domenii.

TEHNOLOGII DE ECONOMISIRE A ENERGIEI, metode și procedee, soluții tehnice și tehnologice noi și modernizate, menite să contribuie la utilizarea cât mai eficientă a resurselor energetice, inclusiv a celor de alternativă.

TEHNOLOGII EXPLOZIVE, metode și procedee de utilizare a energiei surselor explozive pentru distrugerea, deplasarea, schimbarea structurii, formei și proprietăților diferitor materiale și substanțe.

TEHNOLOGII INFORMAȚIONALE, ansamblu de metode, mijloace tehnice și tehnologice, ce asigură colectarea, stocarea, prelucrarea, păstrarea și difuzarea informației.

TEHNOLOGII ÎNALTE, informații, cunoștințe, experiență și mijloace materiale utilizate în dezvoltarea, crearea și realizarea unor produse și procese noi (necunoscute anterior) sau pentru îmbunătățirea calității și reducerea costurilor de fabricare a unor produse devenite deja celebre.

TELECABINĂ MECANICĂ, instalație pe cablu pentru transportarea persoanelor, denumită oficial teleferic.

TELECAMERĂ DE TRANSMISIUNE, cameră videocaptoare, cameră de luat vederi.

TELECENTRU, centru de televiziune.

TELECHIRURGIE, prima operație la distanță.

TELECOMANDĂ, dispozitiv pentru furnizarea semnalelor de dirijare de intrare către sistemul de control sau dirijare directă a unui obiect, transmiterea unei acțiuni de control de la un operator la un obiect de control situat la distanță, datorită incapacității de a transmite un semnal direct, dacă obiectul se mișcă, se află la o distanță considerabilă sau într-un mediu agresiv etc.

TELECOMUNICAȚIE PRIN FIBRE OPTICE, linie de comunicare în care informațiile sunt transmise printr-o fibră optică sub formă de semnale luminoase de microunde cu lungimea de 0,8-1,6 microni.

TELECOMUNICAȚIE SIMPLEX, comunicare în care informațiile sunt transmise într-o singură direcție.

TELECOMUNICAȚIE, domeniu industrial; Telecomunicație cosmică, telecomunicație electrică, telecomunicație multicanal, telecomunicație prin selector, revoluția digitală.

TELECOMUNICAȚII CELULARE, sistem de comunicații radio bazat pe împărțirea teritoriului deservit în zone mici – celule (cu benzi de frecvență radio alocate), comunicarea în care este asigurată de stațiile de recepție și transmisie multicanal.

TELECOMUNICAȚII PRIN SATELIT, comunicare între stații radio situate pe satelit ca intermediar și/sau cele amplasate pe Terra; Tip de telecomunicații spațiale.

TELECOMUNICAȚII SUBMARINE, metode acustice, optice sau/și radio de transmitere a informațiilor pe sub apă.

TELEFAX, mijloc de comunicare.

TELEFERIC, vezi **Telecabină mecanică**.

TELEFON MOBIL, radiotelefon portabil, conceput pentru comunicarea radio duplexă a abonaților prin stațiile radio de bază ale rețelei de comunicații radiotelefonice mobile; Telefon mobil și sănătatea.

TELEFON, dispozitiv electroacustic pentru convertirea electrică a semnalelor sonore; parte integrală a telefonului; abrevierea noțiunilor telefonie și telefon; în conversații, numărul abonaților dintr-o rețeaua de telefonie.

TELEFONIE INTERNET, tehnologie de transmitere prin Internet a informațiilor vocale și facsimile, telefonie IP.

TELEFONIE MOBILĂ, telefonie fără fir.

TELEFONIE, tip de telecomunicații pentru transmiterea la distanță a informațiilor sub formă de mesaje vocale.

TELEGRAF, companie de comunicații cu un complex de mijloace și echipamente tehnice pentru transmiterea și recepția mesajelor telegrafice, schimbarea canalelor de comunicare a rețelei de telegraf, precum și serviciile care prelucrează telegrame, le livrează destinatarilor etc.; tip de telecomunicații, în care informațiile sunt transmise sub formă de mesaje discrete destinate înregistrării la recepționare în formă grafică de document scris sau imagine statică; textul scris transmis cu telegraful, în scopul livrării destinatarului se numește telegramă; Telegraf electric Morse, telegraf optic.

TELEMECANICĂ, domeniu al științei și industriei de telecomunicații, despre teoria și mijloacele tehnice de monitorizare și control la distanță a subiecților, dezvoltarea, crearea și utilizarea

mijloacelor telemecanice de codare, transmisie și recepția informației telemecanice prin canalele de comunicare.

TELEMETRIE, metodă de măsurare de la distanță a dimensiunilor fizice (tensiune, curent, presiune, temperatură etc.) care caracterizează procese tehnologice, fenomene naturale sau date despre starea unui organism viu.

TELEMETRU, dispozitiv mecanic sau electronic utilizat pentru măsurarea distanței în natură între două puncte, folosind un fascicul de lumină modulată în intensitate în funcție de relațiile de timp sau de fază ale semnalelor trimise și recepționate.

TELESCOP, echipament tehnologic în domeniul astronomiei.

TELESCOPUL SPAȚIAL KEPLER, echipament tehnologic în domeniul astronomiei.

TELEVIZIUNE IMEDIATĂ, sistem de distribuire a semnalelor de difuzare a televiziunii de pe un satelit nemijlocit către instalațiile individuale de recepție ale telespectatorilor; Televiziune directă.

TELEVIZIUNE PRIN CABLU, sistem final de transmitere a semnalului televizat către grupuri de abonați.

TELEVIZIUNE PRIN SATELIT, sistem de comunicare prin satelit în care semnalele programelor de televiziune, transmise prin stații satelitare, sunt destinate recepției publice.

TELEVIZIUNE SUBACVATICĂ, metodă concepută pentru a transmite imagini cu obiecte situate în sau sub apă.

TELEVIZIUNE, metodă de transmitere la distanță a imaginilor cu obiecte în mișcare și/sau statice și sunetul lor (vorbire, muzică) prin sisteme de telecomunicații. Sub termenul „televiziune” se înțelege și toată industria, întreprinderile implicate în crearea și livrarea de produse de televiziune către consumator.

TELEVIZOR, dispozitiv pentru recepționarea și redarea programelor de difuzare a televiziunii pe ecran; dispozitivul terminal al unui sistem de radiodifuziune, care transformă semnalele electrice

ale imaginilor și sunetului transmise în imagini optice și sunet; Televizoare noi; Televiziune analogică terestră.

TELSTAR, satelit de telecomunicații.

TELURIU, aparat care servește pentru a demonstra în mod intuitiv rotația diurnă a Pământului în jurul axei sale și mișcarea lui anuală în jurul Soarelui.

TEMELIA CONSTRUCȚIEI, masivele de sol care percep direct sarcina unei structuri construite.

TEMELIA PODULUI, suportul podului.

TENCUIALĂ, în construcții, strat de mortar de fețuire.

TENSIOMETRU, dispozitiv pentru măsurarea deformațiilor cauzate de tensiunea mecanică în corpurile solide.

TENSIUNE LA PAS, tensiune a curentului electric la scurgere în pământ (podea conductoare), egală cu diferența de potențial dintre două puncte de pe suprafața pământului (podea), situată la distanța de un pas al unei persoane.

TENSOMETRU, dispozitiv de măsurare.

TENSOREZISTOR, echipament industrial electronic în domeniu.

TEODOLIT, goniometru pentru măsurarea unghiurilor orizontale și verticale, utilizat în topografie, geodezie și sondaje miniere, în construcții etc.

TEOREMA ECHILIBRULUI EXTREMAL, set de teoreme și metode de calcul pentru a determina sarcina maximă de rulare finală pentru sisteme mecanice geometrice nemodificate, alcătuite din elemente plastice.

TEORIA COMPLEXITĂȚII LUI KOLMOGOROV, domeniu al informaticii teoretice.

TEORIA COMPLEXITĂȚII, ramură a informaticii care studiază complexitatea algoritmilor.

TEORIA CONDUCERII AUTOMATE, domeniu de management în tehnică.

TEORIA ELASTICITĂȚII, domeniu al mecanicii unui mediu continuu, în care sunt studiate deplasarea, deformarea și efortul mecanic, care apar în repausul sau mișcarea corpurilor elastice sub influența unei sarcini.

TEORIA FIABILITĂȚII, principii și metode aplicate în domeniul științelor mecanice.

TEORIA INFORMAȚIEI, principii și metode aplicate în domeniu.

TEORIA MAȘINELOR ȘI A MECANISMELOR, domeniu al științei mașinilor care studiază metodele de cercetare și proiectare a mașinilor și mecanismelor.

TEORIA NAVELOR, principii și metode aplicate în domeniu.

TEORIA RECIPROCITĂȚII, baza teoriei o constituie cele patru principii (teoreme) ale reciprocității.

TEP, tonă echivalent petrol, unitate de măsură.

TERACOTĂ, argilă colorată arsă, precum și produse nesmălțuite din aceasta; Plăci ceramice, faianță și gresie.

TERASAMENTE, lucrări la sol; Terasament de cale ferată, terasament de pod.

TEREN DE EVACUARE A NĂMOLULUI, procedeu de tratare a apelor reziduale.

TERITORIU ADIACENT, parcele de teren, care sunt proiectate pentru a găzdui elemente structurale ale unui drum, structuri rutiere pe care sunt amplasate sau pot fi amplasate instalații de serviciu rutier (benzinării, stații de autobuz, moteluri, stații tehnice etc.).

TERMALOI, aliaj metalic.

TERMENOL, aliaj metalic.

TERMINAL, dispozitiv electronic utilizat pentru organizarea interacțiunii dintre utilizator și computer (imprimantă, monitor etc.); componentă funcțională a unui port maritim sau fluvial, conceput pentru a încărca și descărca mărfurile; spațiile aeroportului

sau autogării, utilizate pentru separarea traficului de marfă sau pasageri; dispozitiv electronic pentru plata în numerar a bunurilor și serviciilor.

TERMISTOR, dispozitiv electronic. vezi **Termorezistor**.

TERMIT, amestec special întrebuințat în sudură, în metalurgie.

TERMOELEMENT, circuit electric, format din conductori eterogeni sau semiconductori conectați în serie, pentru a transforma energia termică în energie electrică sau invers.

TERMOFICARE, alimentare centralizată cu căldură a clădirilor rezidențiale, întreprinderilor industriale și instituțiilor bazate pe producția combinată de energie electrică și căldură, la instalațiile de cogenerare.

TERMOMETRU, dispozitiv de măsurare a temperaturii.

TERMOREZISTOR, dispozitiv semiconductor bazat pe dependența rezistenței electrice a semiconductorului în funcție de temperatură.

TERMOS, vas special de păstrare îndelungată a unui lichid în stare fierbinte.

TERMOSTABILITATE, proprietate a materialelor de construcție de a rezista mult timp împotriva acțiunilor factorilor externi și temperaturilor înalte, păstrându-și însușirile mecanice și fizice preconizate inițial.

TERMOSTAT, echipament industrial în domeniu.

TERMOTEHNICA CONSTRUCȚIILOR, disciplină științifică care ia în considerare procesele de transfer de căldură, umiditate și influența altor materiale asupra proceselor fizice în clădiri și structuri, propune metode de calcul pentru aceste procese.

TERMOTEHNICĂ, domeniu al științei și tehnicii care studiază metodele de obținere, conversie, transfer și utilizare a căldurii, precum și principiile de funcționare și caracteristicile de proiectare ale instalațiilor, mașinilor și dispozitivelor termice.

TEST NON-DISTRUCTIV, set de metode pentru măsurarea și monitorizarea indicatorilor de calitate ai unui material (produs) fără a-i modifica proprietățile inerente (parametri, caracteristici).

TESTARE CU CURENȚI TURBIONARI, metodă de testare nedistructivă a produselor din materiale conductive, bazată pe analiza interacțiunii unui câmp electromagnetic extern cu un câmp electromagnetic de curenți turbionari indus de o bobină excitantă într-un produs controlat.

TESTARE, în tehnică, stabilirea pe cale experimentală a parametrilor constructivi și de exploatare ai mașinilor, instrumentelor, echipamentului, instalațiilor ș.a.

TESTAREA MATERIALELOR, determinarea calităților fizice, chimice și tehnologice ale materialelor pentru a stabili modul de utilizare a lor.

TEȘIRE, prelucrarea pieselor pentru a obține în ele găuri conice sau cilindrice.

TEU, unitate convențională de contabilizare a parcului de containere și a volumului traficului de containere, pentru care este acceptat un container cu o dimensiune de $20 \times 8 \times 8$ picioare ($6058 \times 2438 \times 2438$ mm).

TEUGĂ, termen naval care denumește o suprastructură de construcție ușoară deasupra punții superioare; Castel prova.

TEXTOLIT, material electroizolant în formă de plăci din țesături îmbibate cu rășini sintetice de tipul bachelite; plastic laminat cu umplutură sub formă de țesături fibroase sau nețesute, din fibre de bumbac, azbest, sintetice și artificiale, fibre de sticlă etc. rășini, termoplastice etc.

TEXTURA, orientarea preferată axială, plană sau completă a boabelor cristaline în policristale sau molecule în medii amorfe, cristale lichide, polimeri, cristale biologice, ceea ce duce la anizotropia proprietăților substanțelor.

THALYS, companie feroviară care face legături internaționale cu trenuri de mare viteză între Belgia, Germania, Franța și Țările de Jos.

TIFON, țesătură de bumbac foarte rară.

TIGHEL, metodă vizibilă de cusut.

TIJĂ, element conceput pentru a forma o gaură, o cavitate internă sau un contur complex într-o formă turnată.

TIMONĂ, cârma unei nave în formă de roată.

TIMP DE ACCES LA MEMORIE, timp de întârziere între comandă și prelucrarea efectivă a informației.

TINICHEA, tablă subțire de oțel, laminată la rece, cu grosimea de 0,08-0,35 mm.

TIPAR GRAVAT, metodă de imprimare a stofelor.

TIPAR ÎNALT, metodă tipografică de tipărire în care imaginea este tipărită pe materialul tipărit prin elemente de imprimare în relief, în formă localizată pe același plan, acoperite cu cerneală de imprimare și având o înălțime mai mare decât elementele albe care nu percep cerneala.

TIPAR JET, tehnologia digitală de imprimare fără contact cu cerneala, imaginea necesară a materialului imprimat, fiind transferată prin pulverizare cu cerneală specială prin duze cu deschideri foarte mici în diametru, la o viteză mare, până la 1 milion de picături/s.

TIPAR OFFSET, tehnologie poligrafică fotomecanică de tipărire a imaginii și/sau a unui text sub presiune, de la o formă plană de imprimare pe diverse materiale folosind un cilindru intermediar.

TIPAR, totalitatea operațiilor de tipărire a unui text și a mijloacelor tehnice prin care se efectuează acest lucru; Tipar cu caractere mobile, tipar adânc.

TIPARUL IRIS, procedeu de imprimare cu trecerea lentă a culorilor curcubeului din una în alta.

TIPĂRIRE DIGITALĂ, tehnologie digitală de reproducere poligrafică a originalului, asistată la calculator, sub forme de tipar sau tipărire directă.

TIPĂRIREA CĂRȚILOR, șir de procese tehnologice menite să asigure confecționarea producției poligrafice prin unul din metodele de tipărire (înalt, offset).

TIPOGRAFIE, întreprindere de profil; Imprimerie.

TIPOMETRIE, sistem de măsurare în tipografie a elementelor formelor culese (caractere, spații etc.), care se bazează pe punctul francez, egal cu 1/72 inci (0,376 mm) și cvadrat egal cu 48 de puncte (18,04 mm).

TIRAJ, curent de aer în focare și instalații de ventilație; numărul de exemplare tipărite în industria poligrafică; stocul turnat în industria vinicolă.

TIRANT, în arhitectură, element de construcție.

TIRATRON, dispozitiv triodă de descărcare în gaz cu control de grilă a momentului de descărcare a unui arc de ardere neîncetat sau de strălucire.

TIRISTOR, circuit semiconductor realizat pe baza unui singur cristal (de obicei siliciu) cu o structură multistrat de tipul p - n - p - n.

TITLU AL METALELOR NOBILE, conținutul de metal prețios fin în obiect, exprimat în miimi.

TOBĂ DE EȘAPAMENT, dispozitiv în domeniul motoarelor cu ardere internă.

TOCĂTOARE DE NUTREȚ, echipament industrial în domeniu.

TOLERANȚĂ LA PRELUCRARE, gamă de valori posibile a indicatorilor numerici ai produsului, articolelor și ai componentelor acestora, prin care produsul este considerat că întrunește cerințele stabilite în documentele de reglementare.

TOMBERON, mijloc de transport tehnologic în construcții; recipient pentru gunoi și deșeuri.

TOMODENSITOMETRIE, examen radiologic.

TOMODENSITOMETRU, invenție, dispozitiv de imagistică medicală.

TOMOGRAF, dispozitiv conectat la calculator pentru cercetarea pe straturi a structurii interioare a unor obiecte.

TONAJ, încărcătura maximă suportată de un vehicul; Tonaj-registru al unei nave.

TOPIRE ELECTRICĂ, topirea substanțelor într-un cuptor electric.

TOPIRE ZONALĂ, procesul de recristalizare a unui solid, realizat prin crearea unei secțiuni înguste de topit (așa-numita zonă) în piesa de prelucrat (bară, lingou) și mutarea acesteia lent de-a lungul produsului.

TOPIRE, proces pirometalurgic de prelucrare a materiei prime (minereuri, concentrate, metale etc.) pentru obținerea produsului final sub formă lichidă.

TOPITOARE DE ZĂPADĂ, complex de dispozitive pentru recepționarea, topirea și eliminarea maselor de zăpadă și gheață colectate din oraș.

TORCRETARE, aplicarea unui strat după strat sub presiunea aerului comprimat a amestecului de beton pe suprafețele construite (beton sau beton armat).

TORPILĂ, armament militar, proiectil marin cu autopropulsie.

TORPILOR, tip de navă militară.

TORSION, arc în formă de bară de răsucire.

TORSIUNE, tip de deformare a corpului solid prin răsucire.

TORSUL FIRELOR DE IN, producerea firelor din fibre de in.

TORT, fibre din tulpinile de cânepă.

TRACKBALL, manipulator de informații sub formă de minge, folosit în loc de mouse sau joystick.

TRACTOR FORESTIER, dispozitiv autopropulsat pe șenile sau roți, pentru efectuarea lucrărilor de încărcare, transportare și stivuire a copacilor în explorațiile forestiere.

TRACTOR, instalație autopropulsată cu șenile sau cu roți, cu viteză mică și tracțiune ridicată, pentru a executa lucrări agricole, de

construcție a drumurilor, de prelucrare a pământului, de transport și alte lucrări.

TRACȚIUNE, în mecanică, forță care pune în mișcare un sistem tehnic, un vehicul.

TRADUCERE AUTOMATĂ, translare la calculator.

TRADUCTOR DE MĂSURAT, instrument de recepționare a informației privind parametrii mășurați și convertirea ei într-o formă accesibilă pentru păstrare, stocare, prelucrare și înregistrare.

TRAIECTORIE BALISTICĂ, traseu de mișcare liberă în spațiu al aparatului de zbor, rachetei balistice, glontelui, obuzului sau altui obiect fără aplicarea forței de tracțiune, ghidării acestora și forței aerodinamice de ridicare.

TRAILER, remorcă la mijloacele de transport.

TRAMVAI, tip de transport urban în comun pe șine.

TRANSDUCTOR MAGNETIC, element al circuitului magnetic din material ferromagnetic, care servește la creșterea fluxului magnetic, localizarea acestuia într-o anumită parte a circuitului, precum și oferind câmpului magnetic configurația necesară.

TRANSFER DE CĂLDURĂ PRIN RADIAȚIE, proces de transfer de energie prin unde electromagnetice; are loc datorită faptului că fiecare corp emite energie și absoarbe simultan radiațiile emise de alte corpuri.

TRANSFER TEHNOLOGIC, implementarea rezultatelor științei în producție.

TRANSFERCAR, vagon de marfă autopropulsat și autobasculant, folosit la întreprinderile metalurgice pentru transportarea materiei prime (minereu, calcar, cocs) la furnale.

TRANSFORMARE POLIMORFICĂ, schimbare de tip cristalin a rețelei unui corp solid, în funcție de creșterea sau scăderea temperaturii sau presiunii sale externe; trecerea de la o modificare polimorfă la alta.

TRANSFORMATOR DE IMPULSURI, dispozitiv pentru a converti curentul și tensiunea semnalelor de impuls cu o distorsiune minimă la ieșirea formei impulsului inițial.

TRANSFORMATOR DE VÂRF, dispozitiv electric conceput pentru a converti impulsurile de tensiune furnizate înfășurării primare, în impulsuri de tensiune cu o formă ascuțită (asemănătoare) în înfășurarea secundară.

TRANSFORMATOR TERMOIONIC DE ENERGIE, dispozitiv termoelectronic pentru transformarea energiei termice în electricitate.

TRANSFORMATOR, dispozitiv electrotehnic, care în baza legii inducției electromagnetice, transferă energie electrică din circuitul primar a transformatorului în cel secundar; Transformator electric, transformator de curent, transformator de măsură, transformator de sudare, transformator de tensiune.

TRANSFORMER ELECTRIC, dispozitiv electromagnetic care transformă la o frecvență constantă un curent alternativ de o anumită tensiune în curent alternativ de altă tensiune; acțiunea se bazează pe fenomenul de inducție electromagnetică.

TRANSLATOR, clasă de programe de calculator care transformă înregistrările de caractere ale programelor de la o formă la alta, dispozitiv în telecomunicații pentru recepția, prelucrarea (amplificarea, convertirea) și transmiterea semnalelor instalate în punctele intermediare ale unei linii de comunicații radio, pentru a-l transmite la depărtare.

TRANSMISIA AUTOMOBILULUI, ansamblu de organe care asigură transmiterea energiei motorului la roțile vehiculului.

TRANSMISIA ENERGIEI ELECTRICE, set de dispozitive și structuri concepute pentru a transmite electricitate de înaltă tensiune prin curent alternativ trifazat sau curent direct la o anumită distanță.

TRANSMISIE CU CUREA, mecanism pentru a transmite mișcarea de rotație cu o centură de antrenare.

TRANSMISIE CU UNDĂ DE TENSIUNE, mecanism de conversie a mișcării de rotație ca urmare a excitației ciclice și a mișcării undelor de deformare ale unei roți flexibile.

TRANSMISIE DE PUTERE, dispozitive și mecanisme mecanice, care leagă motorul cu dispozitivul de deplasare al unui vehicul sau cu organele de lucru al unei mașini unelte, pentru a schimba tracțiunea, viteza, direcția de mișcare sau momentul de forță.

TRANSMISIE ELECTRICĂ, dispozitiv electromecanic pentru acționarea mecanismelor și mașinilor, în care sursa energiei mecanice este un motor electric; instalații și dispozitive care asigură transmiterea energiei electrice la distanță; unitate tehnologică utilizată pentru conversia directă a electricității energiei în energia mișcării rectilinii și reciproce, fără un mecanism intermediar de transmisie.

TRANSMISIE MECANICĂ, mecanism pentru convertirea mișcării de rotație a arborelui principal la arborii secundari.

TRANSMISIE PLANETARĂ, dispozitiv mecanic pentru a transmite rotația între două axe paralele sau intersectate sau atunci când se reproduce mișcarea complexă plan-paralel a organului de lucru.

TRANSMISIE PRIN LANȚ, mecanism de transmitere a energiei, cu ajutorul a două roți dințate fixate rigid pe două valuri paralele și un lanț închis mobil.

TRANSMISIE PRIN ROȚI DINȚATE, angrenaj mecanic de transmitere a mișcării de rotire între arbori și modificarea vitezei sau direcției de mișcare.

TRANSMISIE VARIABILĂ CONTINUĂ, mecanism de transmisie lentă a forței motrice, ce asigură cuplarea stabilă a componentelor într-un diapazon larg de rotații.

TRANSMISIE, echipament industrial în domeniu cu ajutorul căruia se transmite mișcarea de la o mașină la alta sau de la un organ de mașină la altul; Transmisie continuă, fără trepte, transmisie cu șurub-piuliță, transmisia cardanică, sistem de transmisie, transmisie elicoidală, transmisie mecanică, transmisie hidraulică, transmisie

hidrodinamică, transmisie ondulară, transmisie prin cablu, transmisie prin curea, transmisie prin fricțiune.

TRANSPORT AERIAN, asigură transportul mărfurilor și pasagerilor pe calea aerului.

TRANSPORT FERVIAR, asigură transportul mărfurilor și pasagerilor pe calea ferată.

TRANSPORT INDUSTRIAL, vehicule destinate pentru deservirea proceselor industriale, transportarea combustibilului, materiei prime, semifabricatelor, echipamentelor, produselor finite și deșeurilor industriale; parte componentă a infrastructurii întreprinderii.

TRANSPORT MARIN, asigură transportul mărfurilor și pasagerilor pe mare.

TRANSPORT MINIER, totalitate de mijloace tehnice și instalații pentru transportarea materiei prime extrase din zăcământ sub cerul liber.

TRANSPORT NAUTIC, asigură transportul mărfurilor și pasagerilor pe apă.

TRANSPORT PNEUMATIC, tip de transport conceput pentru a muta materiale în vrac sau mărfuri cu bucată prin comunicații de transport (de exemplu conducte), cu utilizarea energiei transportoare gazoase (de obicei aer, mai rar alte gaze, de exemplu azot).

TRANSPORT TERESTRU DE MARE VITEZĂ, transport feroviar, care asigură deplasarea unui tren cu viteza de peste 200 km/h.

TRANSPORT URBAN, sistem de rețele de transportare a pasagerilor, parte componentă a infrastructurii orașului.

TRANSPORT, ramură a economiei.

TRANSPORTATOR ÎN VRAC, navă de marfă pentru transportul mărfurilor în vrac, fără containere.

TRANSPORTOR DE PASAGERI, trotuar în mișcare. Vezi **Trotuar rulant**.

TRANZISTOR DE AVALANȘĂ, tranzistor bipolar, care funcționează stabil la tensiuni la joncțiunea colectorului, aproape de tensiunea electrică de spargere.

TRANZISTOR DINTR-UN SINGUR ATOM, nanodispozitiv electronic.

TRANZISTOR, dispozitiv semiconductor dirijat de cel puțin trei regiuni cu conductivitate electronică diferită, utilizat pentru amplificarea, generarea și transformarea oscilațiilor electrice obținute pe baza unui singur cristal semiconductor.

TRAPĂ, capac, deschizătură și acoperiș fals la capcane.

TRATAMENT TERMOMECHANIC, proces tehnologic combinat de prelucrare a metalelor și aliajelor în care concomitent cu deformarea lor (de exemplu, ștanțare, forjare, rulare), are loc și tratamentul termic.

TRATARE CHIMICO-TERMICĂ, în metalurgie, încălzirea concomitentă cu tratarea chimică a obiectelor din metal și aliaje, pentru a schimba componența chimică și structura în straturile de la suprafață ale pieselor sau prefabricatelor.

TRAUL, plasă mare pentru pescuitul industrial tras cu nave specializate.

TRAULER, tip de navă pentru prinderea peștilor și a altor obiecte de pescuit cu ajutorul unui traul remorcat – echipament de pescuit sub forma unui sac de plasă în formă de con, navă de pescuit cu troliu de tragere sau traul pentru tragerea cablului de cuplare, braț de pescuit cu bloc de alimentare.

TRAVERSĂ, piesă în formă de bară în construcții și la calea ferată; Traversă de punte.

TREAPTĂ, element al scării; element al unei rachete.

TREBUCHET, mașină militară de aruncat pietre.

TRECERE, complex de structuri inginerești ridicat la intersecția unei bariere de apă cu căi de comunicație.

TREFILARE, procedeu tehnologic, trecerea metalului sub presiune printr-o filieră.

TREIERĂTOARE, echipament în domeniile agricol și industrial.

TREN BLINDAT, mijloc de transport militar de luptă.

TREN DE VITEZĂ ÎNALTĂ, transport feroviar, care asigură traficul la viteza de 200 km/h.

TREN DIESEL, garnitură de tren cu locomotivă Diesel-vagon și câteva vagoane de pasageri.

TREN ELECTRIC, garnitură de tren, dotată cu vagoane autopropulsate cu motoare electrice, care sunt alimentate cu energie electrică, de regulă, dintr-o rețea de contact externă, folosind colectorii de curent.

TREN, garnitură de transport, dotată cu mai multe vehicule; Tren de aterizare, tren de automobile, tren de laminare, tren de mare viteză.

TRICOT, material textil (pânză sau produse), obținut dintr-unul sau mai multe fire prin formarea de bucle și împletirea lor.

TRICOTAJ, metodă de lucru; articole de îmbrăcăminte produse prin tricotare sau din tricot.

TRICOTARE, procedeu tehnologic în domeniul industriei textile.

TRIGGER, dispozitiv electronic de comutare care păstrează una dintre cele două stări de echilibru stabil pentru o perioadă lungă de timp în mod arbitrar și trece dintr-o stare în alta printr-un semnal din exterior.

TRIMMER, transportor de aruncare – mașină de încărcare și descărcare autopropulsată pentru marfă în vrac, în timpul funcționării căreia cinetica este comunicată încărcăturii (de exemplu, sol, cereale), energia de la palele rotorului, un disc sau o centură în mișcare, în urma căreia marfa este aruncată la o distanță de 30-35 m³; mașină electrică pentru tăierea gardurilor vii, peluzelor; mașină cu ferăstrău multifuncțional pentru a tăia perpendicular cheresteaua; condensator electric variabil utilizat în echipamente radio.

TRIODĂ, tub electronic.

TRIOR, echipament industrial în domeniu și mașină agricolă.

TRIPIED, suport cu trei picioare.

TRIPLEX, geam de protecție cu două straturi de sticlă și unul printre ele de masă plastică; carton cu trei straturi diferite.

TROLEIBUZ, mijloc electric de transport urban fără șine cu o caroserie de tip vagon pe roți pneumatice, care folosește un circuit electric cu două fire ca sursă de alimentare de la o sursă externă, prin rețeaua de contact.

TROLEU, dispozitiv pentru a face legătura de contact mobilă a echipamentelor electrice ale materialului rulant electric, macaralelor etc. cu rețeau de contact.

TROLIU, mecanism conceput pentru tracțiune și transferul unei sarcini prin elementul de tracțiune (frânghie, lanț etc.) în timpul operațiunilor de ridicare și transportare.

TROMPĂ, element în arhitectură.

TROSTITĂ, aliaj de ferită și cimentită, ca una dintre componentele structurale ale oțelurilor și fontei turnate.

TROTUAR RULANT, mecanism transportor cu mișcare lentă pentru deplasarea pietonilor în formă de bandă infinită sau podea flexibilă din plăci, atașată pe lanțul de tracțiune și se deplasează de-alungul roților.

TRUNCHIUL MINEI, mină verticală sau înclinată cu acces la suprafața pământului și destinată deschiderii depozitelor și deservirii operațiunilor subterane.

TRUSĂ DE MĂSURARE, set de dispozitive pentru executarea măsurării valorilor electrice (rezistență, capacitate, inductanță).

TUB CATODIC, denumirea unui set de dispozitive cu fascicul de electroni pentru conversia semnalelor electrice în imagini vizibile sau imagini optice în semnale electrice.

TUB CICLONIC, dispozitiv cilindric sub formă de conductă, conceput pentru a separa un flux de gaz cu mișcare rapidă în rece și cald.

TUB DE TRANSMISIE CU FASCICUL DE ELECTRONI, dispozitiv de televiziune de transmisie utilizat pentru a converti imaginea optică într-un semnal video de televiziune.

TUB DE UNDĂ CĂLĂTOR (TWT, Traveling-wave Tube), un dispozitiv de vid cu microunde a cărui funcționare se bazează pe interacțiunea pe termen lung a unui fascicul de electroni și o undă electromagnetică încetinită care se deplasează într-o direcție.

TUB ELECTRONIC, dispozitiv cu fascicul de electroni proiectat să afișeze informații într-o formă convenabilă pentru percepție vizuală.

TUB RADIANT, încălzitor sub formă de conductă în interiorul căruia este ars combustibilul gazos sau lichid, iar transferul de căldură radiantă are loc între conductă și corpul încălzit.

TUB, echipament electronic produs din sticlă sau metal, cu gaz rarefiat sau vidat, doatat cu două sau mai multe conductoare; Tub cu impulsuri, tub cu undă electronică, tub cu undă progresivă, tub cu undă regresivă, tub de proiecție de televiziune, tub de reactanță, tub generator, tub redresor cu vapori de mercur, tub venturi (după numele savantului italian G. Venturi; 1746-1822), tub videocaptor, tub luminiscent.

TUBING, echipament industrial la sondele petroliere.

TUBUL RADIOGEN, dispozitiv electrovacuum cu un catod și un anod plasate într-un cilindru vid, pentru recepția radiațiilor cu raze Röntgen.

TUBULARE, aplicarea elementelor de fixare prefabricată a structurilor subterane.

TUN ELECTRONIC, dispozitiv pentru formarea unui fascicul de electroni (flux) de o formă și intensitate prestabilă.

TUN, piesă de artilerie și echipament electronic în domeniu.

TUNEL AERODINAMIC, echipament experimental de testare în domeniu.

TUNEL FERVIAR, construcție subterană la căile ferate pentru circulația trenurilor prin lanțuri montane, pe sub obstacole de apă și tuneluri din intravilanul orașelor.

TUNEL HIDRODINAMIC, echipament experimental de testare în domeniu.

TUNEL SUBACVATIC, tunel construit pentru a oferi posibilitate vehiculelor, pietonilor, utilităților de a depăși o barieră de apă.

TUNEL, structură mecanică subterană sau subacvatică, pentru trecerea vehiculelor, pietonilor, apei, sistemelor inginerești și de telecomunicații, alte necesități; Tunel comunal, tunel orașenesc.

TUNELUL GOTTHARD, tunel de cale ferată în Elveția, la data de 29 februarie 1880, după o perioadă de construcție de șapte ani și cinci luni, tunelul de 15 km lungime a fost o premieră, pentru că este cel mai lung tunel din lume.

TUNELUL MONT BLANC, tunel rutier dintre Franța și Italia.

TUNER, unitate funcțională a receptorului radio, care asigură reglarea fină a lungimii de undă (frecvență) dorită.

TURBINA CU MULTE TREPTE, turbină cu abur sau cu gaz în care expansiunea aburului sau a gazului de la presiunea inițială la cea finală și conversia energiei sale termice în mecanică se desfășoară într-o serie de pași aranjați succesiv.

TURBINĂ CU ABUR, instalație în care vaporii de apă sunt folosiți ca mediu de lucru pentru transformarea energiei termice a aburului în lucru mecanic.

TURBINĂ CU ABUR-GAZ, instalație cu ciclu combinat, constituită din turbine cu gaz și cu abur, conectate într-un singur circuit termic.

TURBINĂ CU FLUX DIAGONAL, tip de instalație hidraulică cu paletă rotativă, ale cărei aripi sunt situate la un unghi acut (45-60°) față de axa de rotație a turbinei.

TURBINĂ CU GAZE, instalație industrială, constituită din turbine cu gaz.

TURBINĂ CU JET ÎNCLINAT, instalație hidrolică care folosește energia cinetică a unui debit de apă de mare viteză.

TURBINĂ DE CONDENSARE, turbină cu abur în care ciclul de serviciu se încheie cu condensarea aburului și returnarea apei în cazanul cu aburi.

TURBINĂ FRANCIS, instalație hidromecanică axial-radială, în care jetul curentului de apă intră în rotor în direcția radială și iese axial din ea.

TURBINĂ HIDRAULICĂ CU CĂUȘE, echipament industrial în domeniu.

TURBINĂ HIDRAULICĂ CU FLUX LIBER, motor hidrolic în care curentul de apă este trimis la intrare în rotor sub formă de flux liber, egală cu presiunea atmosferică.

TURBINĂ PELTON, turbină hidrolică cu jet cu pale fixe în formă de căuș, utilizate la căderea apei de la 400-600 m; Turbine cu pale reglabile.

TURBINĂ REACTIVĂ, dispozitiv cu mai multe trepte, al cărei rotor folosește forța de reacție de curgere care rezultă din expansiunea fluidului de lucru (gaz, abur, apă) în canalele formate de palele sale.

TURBINĂ, motor hidrolic cu mișcare de rotație a rotorului în proces continuu, pentru a transforma energia mecanică furnizată de fluidul de lucru.

TURBINĂ-POMPĂ, mașină hidrolică reversibilă, cu pale, adaptată să funcționeze atât ca turbină, cât și ca pompă, ca parte a unităților hidrolice reversibile la centralele de stocare pompate (PSP), cu o schemă cu două mașini.

TURBOCOMPRESOR, dispozitiv alcătuit dintr-un compresor de aer și o turbină, folosit la supraalimentarea cu aer a motoarelor Diesel.

TURBODETANDER, dispozitiv cu palete utilizat în procesele tehnologice de răcire și lichefiere a hidrogenului lichid, oxigenului, aerului, azotului etc. în care gazul rotește o turbină și, pierzând din energie, se răcește. Vezi **Detander**.

TURBOFOR, echipament industrial în domeniu de foraj; Turbo-bur, turbotrepan.

TURBOGENERATOR, instalație electrică sincronă, antrenată în rotație de o turbină cu abur sau gaz.

TURLĂ DE FORAJ, echipament industrial în domeniu.

TURLĂ, finalizarea verticală a clădirilor sub formă de con sau piramidă, foarte alungită în sus, adesea încununată cu un steag, o imagine sculptată. Este răspândită în arhitectura gotică (Catedrala Strasbourg, înălțime de la 142 m); troliu cu tambur vertical, manual sau mecanic pentru navă, pentru recul și ridicarea ancorei, tragerea cablurilor de acostare.

TURN DE TELEVIZIUNE, pilon metalic, din beton armat sau combinat, conceput pentru a găzdui antenele de televiziune, care transmit semnalele emisiunilor televizate.

TURN, construcție la care dimensiunea dominantă este înălțimea; turn cu vârf ascuțit.

TURNARE CONTINUĂ A OȚELULUI, flux continuu de metal lichid turnat într-o matriță răcită cu apă, cu extragerea simultană continuă a acestuia sub formă de lingou.

TURNARE, procedeu tehnic de prelucrare a materiei prime; Turnare centrifugă, turnare cu modele fuzibile, turnare în cochilii, turnare în forme de nisip, turnare în forme-coajă, turnare în vid, turnare sub presiune.

TURNAREA METALULUI, umplerea formelor cu metal lichid în care acesta se solidifică (se cristalizează) pentru a forma semifabricate sub formă de lingouri.

TURNĂTORIE, unitate industrială de profil.

TURNURI ȘI REZERVOARE DE APĂ, structuri în sistemul de alimentare cu apă pentru reglarea presiunii și debitului de apă, creându-și rezerve tehnologice, de incendiu și de urgență.

TUȘ, cerneală specială.

T,

ȚAGLĂ, semifabricat de oțel în industria de laminare.

ȚEAVĂ, tub rotund de metal, plastic, sticlă, utilizat în diferite scopuri; element al suveicii; element principal al armelor de foc.

ȚESĂTORIE, ramură a artei aplicative.

ȚESĂTURĂ PENTRU CURELE, produs textil care servește ca material pentru confecționarea diferitor articole tehnice de acest tip.

ȚESĂTURĂ TEHNICĂ, material textil simplu sau multistrat, folosit la fabricarea unor produse tehnice, și utilizat pentru diferite scopuri tehnice (filtre, îmbrăcăminte speciale, saci, prelate etc).

ȚESĂTURĂ, produs format prin împletirea firelor reciproc perpendiculare – longitudinale (de urzeală) și transversale (de băteală). Se confecționează la războaiele de țesut. În RM se produc țesături de mătase naturală sau artificială, viscoză, bumbac.

ȚESĂTURI DE IN, produse textile din fire de in sau în combinație cu alte tipuri de fire.

ȚESĂTURI DE LÂNĂ, produse textile din fire de lână pură sau în combinație cu alte tipuri de fibre, precum și din fire obținute din lână amestecată cu alte fibre.

ȚESĂTURI DE MĂTASE, produse textile din mătase naturală sau fibre chimice (așa-numitele mătase artificiale).

ȚESĂTURI DIN BUMBAC, produse din bumbac sau fire mixte, din fire de bumbac răsucite cu fibre sintetice.

ȚESĂTURI SCĂMOȘATE, produse acoperite complet sau parțial cu scame pentru a le îmbunătăți aspectul, a le face pufoase și moi, a reduce conductivitatea termică a țesăturii și uzura fizică.

ȚESUT SUBCUTANAT, substratul de jos la pielea brută a animalelor, spăltuit la prelucrarea pieilor sau blănurilor.

ȚIGLĂ METALICĂ, material pentru acoperiș, care este confecționat din tablă de oțel zincat cu un strat de protecție polimer colorat.

ȚIGLĂ, plăci de acoperit casele, confecționat din materie primă de ceramică prin ardere.

U

ULEIURI DE IZOLARE, uleiuri petroliere sau sintetice, utilizate în calitate de dielectric în transformatoare și alte dispozitive electrotehnice și electronice.

ULEIURI DE MOTOARE, uleiuri minerale și sintetice sau amestecuri ale acestora cu diferiți aditivi; folosit pentru ungerea motoarelor cu ardere internă.

ULEIURI DE PREZERVARE, uleiuri petroliere cu aditivi anticorozivitate utilizați pentru a preveni coroziunea în cavitățile mașinilor, agregatelor și mecanismelor, pe durata lor de conservare, transportare sau utilizare.

ULEIURI DE VID, lubrifianți naturali sau sintetici, utilizați în instalații și dispozitive vacuumate.

ULEIURI LUBRIFIANTE, uleiuri de ungere.

ULEIURI PENTRU ANGRENAJE, uleiuri lubrifiante de petrol și sintetice, pentru ungerea cutiilor de viteze, osiilor și alte unități de transmisie de putere ale mașinilor, tractoarelor și altor mecanisme.

ULEIURI PENTRU MOTOARE, uleiuri lubrifiante de petrol și sintetice, pentru ungerea motoarelor.

ULEIURI PENTRU TURBINE, lubrifianți de petrol sau sintetici, utilizați pentru ungerea și răcirea unităților de frecare ale turbinelor, turbopompelor, mașinilor de turbocompresoare și cutiilor de viteze aferente, precum și în sisteme hidraulice și de circulație a diferitor mecanisme.

ULEIURI SINTETICE, lubrifianți sintetici.

ULUC, canal deschis din lemn sau metal folosit în gospodăria casnică, arhitectură, construcții și industria hidraulică.

UMIDIMETRU, dispozitiv de măsurare.

UMIDITATE, conținutul de apă în gaze, lichide și solide.

UMIDOMETRU, dispozitiv pentru măsurarea umidității în gaze, lichide și solide. Vezi **Higrometru**.

UMPLUTURĂ, substanțe folosite ca material neutru; Umplutură ușoară, umplutură din lemn.

UMPLUTURI POROASE, materiale naturale și artificiale în vrac din piatră, cu o structură poroasă, cu o densitate de cel mult 1 200 kg/m.

UNCIE, unitate de măsură din antichitate a masei, volumului, lungimii, suprafeței și altele; unitate bănească în Roma antică și alte țări.

UNDAMETRU, dispozitiv de măsurare; Frecvențmetru.

UNDE RADIO, oscilații electromagnetice, utilizate pentru transmisii de radio și televiziune.

UNGERE, procedeu tehnologic de gresaj a unor echipamente, dispozitive.

UNGHII DE FUGĂ AL ROȚILOR, poziția roților de direcție văzute de sus, în stare de repaus.

UNGHII DE STABILITATE A ROȚILOR, metodă tehnică de ajustare a roților.

UNITATE DE REFRIGERARE, instalație frigorifică pentru eliminarea căldurii de la corpurile supuse răcirii.

UNITATE DE SISTEMATIZARE SPAȚIALĂ, termen în arhitectură.

UNIUNEA INTERNAȚIONALĂ A TELECOMUNICAȚIILOR, organizație internațională în cadrul căreia guvernele și sectorul privat coordonează rețelele și serviciile globale de telecomunicații.

UNIUNEA INTERNAȚIONALĂ ÎN DOMENIUL MECANICII TEORETICE ȘI APLICATE, organizație internațională ne-guvernamentală care întrunește comunitățile științifice naționale în domeniu.

UNSOARE CONSISTENTĂ, vezi **Lubrifianți**.

UNSOARE, vezi **Lubrifianți**.

URBANISM, domeniu de activitate umană.

URBANISTICĂ, știință și activitate practică în domeniu.

URDĂ, brânză dulce obținută prin fierberea zerului rămas de la prepararea cașului.

URZEALĂ, în industria textilă, sistem de fire paralele între ele și care se desfășoară de-a lungul marginilor țesăturii. Din urzeală și din bătătură (firele transversale) se obține țesătura.

URZIRE, procedeu tehnologic în industria textilă și meșteșugărit.

USCĂTOR DE CEREALE, echipament industrial pentru întreprinderile de păstrare și prelucrare a cerealelor.

USCĂTORIE, echipament industrial și instalație tehnică în domeniu.

UȘĂ, deschizătură de formă regulată, în mobilă, vehicule sau pereți; ansamblu tehnologic, care închide acest spațiu.

UTILAJ ANTIDFLAGRANT, echipament industrial special în domeniul electrotehnic, care poate fi utilizat în condiții de pericol sporit de incendiu.

UZINĂ, tip de întreprindere industrială; Uzină-automat, uzină de prelucrare a deșeurilor.

UZURĂ, în tehnică, schimbarea dimensiunilor, formei, greutateii obiectelor tehnice sau starea suprafețelor lor comparativ cu faza inițială; Uzură morală, uzură fizică.

V

VACUUMAREA BETONULUI, proces de eliminare a surplusului de apă din beton după turnarea și compactarea lui în cofraj.

VACUUMAREA OȚELULUI, eliminarea impurităților din oțelul topit cu ajutorul atmosferei rarefiate.

VACUUMMARE, procedeu tehnologic în construcții și industria constructoare de mașini.

VACUUMMETRU, dispozitiv pentru măsurarea presiunii gazelor rarefiate, apropiate de vid.

VAGON BASCULANT, vehicul de cale ferată pentru descărcare automată.

VAGON DE CALE FERATĂ, vehicul de cale ferată pentru transportul de pasageri și mărfuri.

VAGON, vehicul mare autopropulsat sau propulsat pentru transportul de pasageri și mărfuri, echipat cu roți de deplasare pe calea ferată.

VAGONET, mijloc de transport pentru șinele cu ecartament îngust; cabina telefericului.

VALABILITATE, proprietatea unui obiect de a-și menține continuu indicatorii de performanță ceruți în timpul (și după) perioada de depozitare și transport; unul din indicatorii fiabilității.

VALORIFICAREA RESURSELOR MINERALE, domeniu de activitate umană legat de studierea și utilizarea practică a unei părți a scoarței terestre, în cadrul căreia sunt zăcăminte minerale exploabile.

VALȚ, organ de lucru în diferite mecanisme și dispozitive.

VANĂ, echipament industrial în domeniu.

VAPOR, navă autopropulsată de un motor, alimentat cu abur din cazanele respective ale navei, navă maritimă sau fluvială, propulsată de o mașină sau de turbină cu abur. Primul vapor din lume,

„Clermont”, a fost construit de inventatorul american R. Fulton în 1807. Vezi **Navă**.

VAR, material de construcție; materie primă în diferite ramuri ale industriei; unitate de măsură.

VARIATOR, dispozitiv de transmisie fără trepte.

VARICAP, diodă semiconductoare în care capacitatea tranziției electron-gaură depinde non-liniar de curentul electric aplicat acesteia.

VARIOMETRU, dispozitiv cu bobină de inductanță variabilă pentru ajustarea fină a inductanței unui circuit oscilatoriu; dispozitiv de măsurare a altitudinii la care se află aparatele de zbor; dispozitiv de măsurare a câmpului magnetic al Pământului.

VARISTOR, dispozitiv semiconductor, a cărui rezistență (conductivitate) depinde de tensiunea câmpului electric.

VAS MARITIM, navă plutitoare pentru transportul de mărfuri și pasageri, cercetări științifice și lucrări tehnologice, precum și pentru sport, recreere, turism și alte scopuri.

VASELINĂ, masă vâscoasă, uniformă, asemănătoare cu unguent, dintr-un amestec de ulei de petrol și hidrocarburi solide (parafină, cerezină), de culoare, în funcție de gradul de purificare, de la albă, galbenă, maro închis până la negru, cu temperatura de topire 37-50 °C.

VATĂ MINERALĂ, material sub formă de masă ușor densificată de fibre subțiri încălcite, obținute dintr-o substanță minerală care se topește pentru fabricarea produselor izolante fonice și termice.

VATĂ, masă omogenă, ușor compactată din fibre naturale sau sintetice, utilizată la confecționarea îmbrăcămintei, mobilierului, în medicină sau cu scopuri tehnice.

VATERLINIE, linie de plutire a navei.

VATRĂ, loc destinat pentru așăzarea și menținerea focului, de obicei în casă; vatra satului, teren care cuprinde satul și pământuri-

le sale; parte a forjei, care servește pentru depozitarea și arderea combustibilului; partea de jos din interiorul cuptorului metalurgic, pe care se așază materialul de încălzit; partea de jos a unei galerii subterane, în minerit.

VĂL, țesătură fină și străvezie, cu care femeile își acoperă capul sau fața; vâlul miresei, confecționat dintr-o fâșie de pânză albă, ușoară, este un element esențial din îmbrăcămintea ei de nuntă.

VĂLȚUIRE, procedeu tehnologic în industria pielăriei.

VĂTALĂ, ustensilă și echipament în industria de țesut, care susține spata. Vezi **Spată**.

VÂNTURĂTOARE, echipament industrial în agricultură și unele domenii tehnice.

VÂRTEJ, vânt puternic, ce se învârtește cu viteză mare pe loc, ridicând în aer obiecte ușoare (praf, hârtii, frunze uscate ș. a.); mișcare circulară a apei râurilor și mărilor, cauzată de ciocnirea curenților de apă contrari. Sinonime: vâltoare, bulboană; unelte sau dispozitive care, la funcționare, descriu o mișcare circulară.

VÂRTELNIȚĂ, dispozitiv de lemn, folosit la depănatul firelor de tort pe mosoare sau pe țevi de țesut; mașină pentru înfășurarea, desfășurarea și întinderea materialului laminat (sârmă, tablă, hârtie ș.a.).

VÂSLĂ, unealtă la o barcă folosită pentru vâslit; ramă.

VECTORMETRU, dispozitiv de măsurare în electrotehnică.

VEDETĂ, tip de navă de luptă de tonaj mic, armată cu mitraliere, artilerie antiaeriană ș. a. Servește ca navă de escortare, dar este folosită și pentru atacuri rapide prin surprindere, pentru patrulare, dragarea minelor ș. a.

VEGETARIANISM, regim alimentar.

VEHICUL 4WD, (FOUR-WHEEL DRIVE, 4×4), mașină auto-propulsată în care cuplul de la motor este transmis tuturor roților.

VEHICUL DE TEREN, automobil adaptat structural pentru utilizare, atât pe drumurile asfaltate, cât și în condiții de drumuri agra-

vate (umede, înzăpezite, înghețate sau impasabile), la depășirea unor obstacole (versanți, terasamente, șanțuri, cioturi, denivelări, bolovani etc.).

VEHICUL DE ZBOR, dispozitiv pentru zbor în atmosfera Pământului sau în spațiu, bazat pe depășirea gravitației; Vehicul aerian fără pilot (dronă).

VEHICUL HIBRID, navă cu pernă de aer. Vezi **Glisser**.

VEHICUL PLANETAR, dispozitiv de transport care se poate deplasa pe suprafața unui corp ceresc extraterestru (planetă, asteroid), fiind controlat de la distanță sau de un astronaut.

VEHICUL SPAȚIAL, dispozitiv robotizat conceput pentru a coborî pe Lună, Marte, Venus și alte corpuri cerești, și proiectat pentru efectuarea unor cercetări instrumentale concrete: măsurarea temperaturii și presiunii, prelevarea probelor de grunt etc.); Lunohod, lunomobil.

VEHICUL, sistem mecanic cu sau fără mijloace de autopropulsie, construit pentru deplasare pe uscat, apă și în aer.

VEHICULE MOTOR, vagoane cu motor și vagoane cu tracțiune, din care sunt concepute trenurile cu autopropulsie (trenuri electrice, Diesel) și trenurile de metrou pentru a transporta pasageri și/sau bagaje.

VEHICULE SUBACVATICE, mijloace de transport destinate deplasării în mare și ocean; batiplan, batiscaf, batisfera.

VEHICULE UTILITARE, mașini concepute pentru mecanizarea lucrărilor de servicii comunale în localități rurale și urbane.

VELATURĂ, tip de echipament al navei, totalitatea velelor.

VELĂ SOLARĂ, dispozitiv ca o peliculă subțire sub formă de pânză pentru deplasarea navei spațiale cu ajutorul presiunii radiației solare captate.

VELĂ, pânză de in, cânepă sau bumbac, fixată de catargele unei nave și asupra căreia acționează vântul, determinând deplasarea navei; Velă latină, velă patrată.

VELIER, tip de navă cu vele.

VELIN, tip de hârtie sau carton.

VELODROM, construcție sportivă.

VELUR, țesătură sau pâslă cu puf scurt și des, moale la pipăit pe suprafața frontală.

VELVET, țesături flaușate.

VENTIL ELECTRIC, supapă electrică.

VENTIL, dispozitiv pentru pornirea și oprirea unei secțiuni a unei conducte pentru a regla fluxul de lichid transportat, abur, gaz.

VENTILAREA MINELOR, crearea și menținerea durabilă a condițiilor atmosferice normale în lucrările din cariere și mine, prin eliminarea și evacuarea substanțelor nocive gazoase și a prafului formate în timpul operațiunilor miniere.

VENTILATOR, dispozitiv pentru furnizarea de aer, alte gaze sau vapori la o presiune de cel mult 12-15 kPa.

VENTILAȚIE, sistem de măsuri și dispozitive care asigură curățenia, temperatura, umiditatea și viteza aerului într-un spațiu închis, sistem de măsuri și dispozitive determinate de standardele de igienă, care asigură curățenia, temperatura, umiditatea și viteza necesare aerului dintr-o încăpere.

VENTUZĂ, echipament industrial în domeniu.

VEREIN FÜR RAUMSCHIFFFAHRT (VfR), Societatea Germană pentru Călătoriile Spațiale.

VERGĂ, set de structuri de punte și părți ale echipamentelor marine ale unei nave.

VERIFICARE, procesul în domeniul informaticii de verificare dacă rezultatele stadiului actual de dezvoltare a unui sistem software și hardware îndeplinesc cerințele stabilite pentru el în etapa anterioară.

VERMICULIT, mineral moale, de culoare galben-brună sau auriu, din familia micelilor, materie primă pentru diferite ramuri ale industriei.

VIADUCT, structură de pod la intersecția drumului cu râuri, cheiuri, văi adânci etc.

VIADUCTUL MILLAU, pod rutier hobanat (pe cabluri) în Franța.

VIBRATOR, sistem tehnic, care excită vibrații mecanice, electromagnetice (de exemplu, coardă, pendul, circuit oscilator etc.).

VIBRATORUL HERTZ, dispozitiv electric sub formă de secțiune rectilinie a unui conductor sau fantă cu o lungime apropiată de jumătate din lungimea de undă a oscilațiilor emise sau recepționate.

VIBRAȚIE, proces oscilatoriu care are loc cu deplasarea periodică a centrului de greutate al corpului din poziția de echilibru, precum și la schimbarea formei corpului, pe care a avut-o în stare statică.

VIBROAȘCHIERE, procedeu tehnic în industria de mașini.

VIBRODIAGNOSTICARE, metodă de testare nedistructivă pe baza analizei informațiilor despre procesele vibrațiilor acustice, care însoțesc funcționarea mașinilor și a mecanismelor.

VIBROIZOLAREA CONSTRUCȚIILOR, sistem de măsuri care vizează protejarea structurilor, precum și a persoanelor, dispozitivelor și mașinilor din interiorul acestora de efectele nocive ale vibrațiilor.

VIBROÎNDESITOR, dispozitiv autopropulsat, tractat sau manual, al cărui corp de lucru are mișcare oscilantă, necesară pentru implementarea sau intensificarea unui proces.

VIBROȘTANȚARE, procedeu tehnologic în industria de mașini.

VID ÎN TEHNICĂ, procedeu tehnologic în diverse domenii.

VIDEO TELEFON, tip de comunicare și dispozitiv de comunicare, prin care abonații nu doar se aud, dar și să se vad reciproc în timpul conversațiilor.

VIDEO, morfem al cuvintelor compuse, care indică relația lor cu semnalele electrice care transportă informații despre imagini (semnale video), către sisteme și dispozitive pentru convertirea,

amplificarea, transmiterea unor astfel de semnale, înregistrarea și reproducerea acestora, precum și purtători de informații care conțin semnale video înregistrate; Videodisc, disc optic.

VIDEOAMPLIFICATOR, echipament industrial în domeniul electronic.

VIDEOCAMERĂ, dispozitiv care conține o cameră de televiziune și un videomagnetofon, montate într-un tot întreg.

VIDEOIMPULS, impulsul curentului electric.

VIDEOMAGNETOFON, dispozitiv electronic; magnetoscop.

VIDEOPROIECTOR, dispozitiv pentru convertirea semnalelor electrice ale imaginilor optice și reproducerea lor pe ecran prin metoda proiecției optice.

VIDEOSEMNAL, semnal electric folosit pentru formarea, transmiterea și reproducerea imaginilor în televiziune, fototelegrafie, echipamente computerizate, radar etc.

VIDEOTELEFON, dispozitiv electronic și tip de comunicare, prin care abonații nu numai se aud, dar și se văd reciproc în timpul conversațiilor.

VIDEOTERMINAL, echipament de citire a informației.

VIDICON, dispozitiv cu fascicul de electroni pentru captarea imaginilor optice spre a fi transmise prin televiziune și convertirea lor în semnale video.

VIKALLOY, aliaj magnetic dur din V, Co și Fe.

„**VIKING**”, proiect și navă astronomică.

VILĂ LA ȚARĂ, conac rural.

VIN, băutură obținută prin fermentația alcoolică completă sau parțială a sucului de struguri sau din fructe; Cidru, vermut, vin de Porto, madera.

VINCI, mecanism de bord de tipul troluiului, pentru ridicarea ancorei sau a unor greutate.

VINIFICĂȚIE, ramură a industriei alimentare pentru fabricarea vinului și a altor băuturi alcoolice.

VIRAJ, manevră în timpul deplasării terestre sau în aer.

VIRTUALIZAREA SOCIETĂȚII, proces global de înlocuire a relațiilor sociale reale cu imaginile lor virtuale.

VIRUS COMPUTAȚIONAL, cod sau program creat pentru a derula neautorizat în informatică acțiuni rău intenționate, fără cunoașterea și contrar dorințelor proprietarului unui computer, smartphone etc.; Virus informatic.

VISCOZIMETRU, dispozitiv de măsurare a fluidelor.

VISICALC, primul software de calcul tabelar pentru calculatoare personale, lansat în 1978.

VITALLIUM, aliaj din molibden, cobalt și crom, rezistent la temperaturi înalte.

VITEZĂ, mărime fizică și tehnică, exprimată prin raportul dintre distanța parcursă într-o unitate de timp; Viteză hipersonică a unui aparat de zbor, viteze cosmice (prima, a doua, a treia).

VITEZOMETRU DOPPLER, dispozitiv în radioelectronică și optoelectronică bazat pe efectul Doppler, pentru măsurarea de la distanță a vitezei obiectelor în mișcare.

VITEZOMETRU, dispozitiv de măsurare.

VITRALIU, panou decorativ și tehnică de decor a acestora.

VITRINĂ FRIGORIFERĂ, utilaj tehnologic special.

VIZOR ELECTRONIC, dispozitiv de monitorizare video dintr-o cameră de transmisie de televiziune, cameră video etc. conceput pentru a determina limitele imaginii transmise și controlul vizual al principalilor parametri și al indicatorilor de calitate.

VIZOR, sistem optic al aparatului fotografic sau camerei de filmat pentru a determina limitele obiectelor în cadru și distanța până la ele.

VOCODER, set de dispozitive electronice pentru transmiterea informațiilor vocale în formă codificată.

VODCĂ, băutură alcoolică tare, incoloră, din apă dedurizată, cu gust și aromă caracteristică, cu un conținut de alcool etilic din cereale între 40,0-56,0%.

VOLANT, corp rotativ, de obicei simetric în raport cu axa de rotație, depozit de energie cinetică.

VOLET, oblon și element mecanic în aviație.

VOLT, unitate de măsură a tensiunii electrice, a diferenței de potențial și a tensiunii electromotoare în sistemul de unități SI. Simbolul: V.; Volt-ampere, unitate de măsură a puterii aparente a curentului alternativ în sistemul de unități SI. Simbolul: VA.

VOLTĂ, manevră a unei nave.

VOLTMETRU, dispozitiv pentru măsurarea tensiunii electrice în circuite de curent continuu și curent alternativ; Voltmetru electronic analogic.

VOPSELE CERAMICE, vopsele obținute din substanțe colorate minerale sau sintetice și folosite la ornamentarea vaselor de ceramică prin ardere.

VOPSELE, substanțe tehnologice.

VOPSIRE, procedeu tehnologic în meșteșugărit, industria textilă și alte ramuri.

„**VOSHOD**”, proiect spațial, serie de nave spațiale cu mai multe locuri, destinate zborurilor pe orbite joase în jurul Pământului.

„**VOSTOK**”, proiect spațial, serie de nave spațiale cu unul sau două locuri, destinate zborurilor pe orbite joase în jurul Pământului.

VOYAGER, proiect spațial, serie de nave spațiale ale SUA.

VRAC, modalitate de depozitare în grămezi.

VRIE, manevră de pilotaj în aviație.

VULCANIT, material izolan pe bază de azbest, diatomit și var.

VULCANIZARE, procedeu tehnologic în industria cauciucului.

VUTĂ, curbura unui bolt sau a unei arcade.

W

WALKING LAND, platformă suspendată pentru deservirea spațiului de lucru din cadrul unui arbore minier.

WATT, unitate de măsură a puterii curentului electric sau a lucrului mecanic în sistemul de unități SI, egală cu puterea care corespunde unui lucru de un joule efectuat într-o secundă (după numele fizicianului G. Watt). Simbolul: W.

WATT-METRU, dispozitiv de măsurare în electrotehnică.

WEBER, unitate de măsură a fluxului magnetic în sistemul de unități SI. Simbolul: Wb.

WEBERMETRU, dispozitiv de măsurare a fluxului magnetic; fluxmetru.

WELTZING, proces pirometalurgic realizat într-un cuptor rotativ pentru recuperarea metalelor valoroase din deșeuri polimetalice: zgură de producție de plumb, cupru și staniu, reziduuri solide ale producției de zinc etc.

WHALEBOAT, tip de navă cu vâsle.

WHISKY, băutură alcoolică tare, cu o fracție volumică de alcool etilic de cel puțin 40%, obținută prin distilarea mustului de cereale fermentate și maturizat în butoaie de stejar.

WHITE SPIRIT, lichid derivat din petrol, utilizat ca solvent organic obișnuit în tehnologia de vopsire.

WIDIA, aliaj dur artificial de metal.

WINCHESTER, dispozitiv electronic. Vezi **Disc magnetic**.

WIREBARS, lingouri cu capetele ascuțite din aluminiu primar, cupru electrolit rafinat sau aliaje, utilizat pentru trefilarea firelor.

WORLD WIDE WEB, sistem computerizat mondial distribuit eterogen pentru utilizarea colectivă a documentelor hipermedia, care funcționează pe baza Internetului, alături de serviciile e-mail, motoare de căutare etc.

X

XEROX, dispozitiv de multiplicare; Xerografie.

XILOGRAVURĂ, cel mai vechi procedeu tehnic de gravură; clișeu gravat în lemn.

XILOLIT, tip de beton ușor, material de construcție artificial din rumeguș amestecat cu alte substanțe, utilizat la fabricarea podelelor, pereților despărțitori etc.

XILOLITOGRAFIE, procedeu tehnologic în poligrafie.

XILOMETRU, dispozitiv de măsurare a lemnului.

XILOTIPIE, procedeu tehnologic de reproducere a texturii lemnului.

Y

YARD, unitate de măsură engleză pentru lungime.

YOL, tip de corabie cu pânze.

Z

ZAHARIMETRIE, metodă de măsurare în industria zahărului.

ZAHARIMETRU, dispozitiv de măsurare, utilizat în domeniul producției de zahăr.

ZAHĂR, substanță dulce, obținută din sfeclă-de-zahăr sau din trestie-de-zahăr.

ZĂBREA, element structural în construcții și mecanică.

ZĂGĂZUIRE, sistem ingineresc de metereze de pământ cu funcție de baraje, pentru a proteja un teritoriu de inundații la creșterea nivelului apelor de suprafață.

ZĂVOR, dispozitiv mecanic de încuiat.

ZBOR SUBORBITAL, deplasarea unei nave spațiale sau aeronave hipersonice conform traiectoriei balistice cu o viteză mai mică decât prima viteză cosmică, fără a intra în orbita sateliților artificiali.

ZBOR, deplasarea pe calea aerului; Mecanica zborului cu avionul, zbor staționar al unui aparat de zbor.

ZBORUL LUI CLÉMENT ADER, primul zbor al omului a avut loc la 9 octombrie 1890, parcurgând 50 de metri.

ZDROBIRE, procesul de rupere a bucăților de material solid pentru a produce particule de dimensiunea dorită; sub influența forțelor exterioare, forțele de aderență dintre particulele materialului sunt depășite și se formează o nouă suprafață a pieselor.

ZDROBITOARE, echipament industrial în diferite domenii.

ZENCUIRE, metodă de finisare a găurilor și a suprafețelor pieselor forate anterior, obținute prin turnare, ștanțare la cald sau la rece etc., pentru a obține precizia preconizată și a reduce rugozitatea.

ZENCUITOR, unealtă de zencuire.

ZETAJ, procedeu tehnologic în industria extractivă a zăcămintelor minerale.

ZGÂRIE-NORI, tip de clădiri înalte; turnuri.

ZGOMOT, poluare sonoră; Zgomot termic, zgomot electric.

ZGURĂ METALURGICĂ, compuși solizi de metale neferoase, care plutesc la suprafața metalului topit; Zgură de metal.

ZGURĂ, substanță minerală topită, care acoperă suprafața metalului lichid în timpul proceselor de prelucrare a fontei, oțelului și alte metale; reziduuri solide formate în timpul arderii combustibilului solid în cuptoarele cazanelor cu abur.

ZID ANTIFOC, element de construcție de protecție contra incendiilor; Zid parafoc.

ZID, element de construcție.

ZIDĂRIE ÎN SOL, metodă de a construi fundații și structuri îngropate în pământ, mai jos de nivelul zero; Zidărie și zidărie brută de umplură.

ZIDĂRIE, metodă și procedeu tehnologic în construcții.

ZINCARE, procedeu tehnologic în metalurgie.

ZINCOGRAFIE, procedeu de pregătire a clișeele pentru tipărirea ilustrațiilor în alb-negru sau color prin metoda tipografică de tipar înalt.

ZMEU, jucărie, aparat de zbor primitiv.

ZONĂ DE ACCES PIETONAL, arteră liberă de circulația vehiculelor.

ZONĂ DE CEMENTAȚIE, localizarea procedeeului tehnologic.

ZONĂ DE PROTECȚIE, fâșie de teren, menit să protejeze un spațiu natural sau de patrimoniu din punct de vedere sanitar, tehnologic sau de poluare.

ZONĂ INDUSTRIALĂ, teritoriu destinat construirii obiectivelor industriale.

ZONĂ MOARTĂ, fenomen radiofizic de lipsă a semnalului în radiorecepție.

ZONĂ, în urbanistică și geografie, spațiu natural distinct, delimitat în baza principiilor de zonificare; Zonă de frecvență radio sau TV.

ZUGRĂVEALĂ, strat ornamental și de protecție aplicat pe elementele unor construcții.